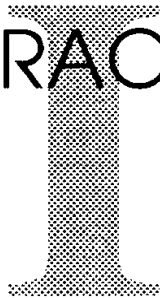

* 9 5 K A 3 7 2 1 4 *

Ein Standardwerk für Anfänger und Fortgeschrittene

LEHRBUCH DER
KURDISCHEN
— SPRACHE —

Dr. Usso B. Barnas
Dr. Johanna Salzer

Das Werk und seine Teile sind urheberrechtlich geschützt.

Alle Rechte, insbesondere die Übersetzung in andere Sprachen, vorbehalten. Kein Teil des Buches darf ohne schriftliche Genehmigung des Autors in irgendeiner Form - durch Fotokopie, Mikroverfilmung oder irgendein anderes Verfahren - reproduziert oder in eine von Maschinen, insbesondere von Datenverarbeitungsmaschinen, verwendbare Sprache übertragen oder übersetzt werden.

1. Auflage 1994

© 1994 Usso Bedran Barnas, Wien

Layout und Satz: Bettina Raithel

Illustrationen: Marina Tito

Druck: Herold Druck

ISBN 3 - 901545 - 00 - X

INHALTSVERZEICHNIS

Vorwort	7
---------------	---

Das Alphabet	11
--------------------	----

Lektion I

Text: Hevdîtin	12
Die Personalpronomina	13
Die Konjugation des Verbs "bûyîn"	14
Die Konjugation von Verben in der Gegenwart	15
Die Verneinung von Verben in der Gegenwart	16
Verwendung von "gelek - gelekî"	16
Begrüßungsformen im Kurdischen	17
Übungen	19

Lektion II

Text: Malbata me	20
Die Possessivpronomina	22
Der bestimmte Partikel	22
Die Zahlen (Kardinal-, Ordinal-, Bruchzahlen und Zahladverbien) ...	24
Verwandtschaftsverhältnisse	26
Übungen	28

Lektion III

Text: Doxtor tê	29
Das Verb "hebûn"	32
Der Unbestimmte Partikel	33
Zahlwörter in Verbindung mit einem Hauptwort	34
Einige Körperteile	35
Einige Krankheiten	36
Übungen	36

Lektion IV

Text: Em li çayxanê taştê dîkin	38
Der Objektkasus des bestimmten Partikels	40
Der Objektkasus des unbestimmten Partikels	41

Mahlzeiten	42
Übungen	43

Lektion V

Text: Şîlan û rêwîî	44
Die Uhrzeit	46
Tageszeiten	47
Wochentage	47
Das Datum	47
Die Himmelsrichtungen	49
Übungen	50

Lektion VI

Text: Li bazarê	52
xwe - das rückbezügliche Possessivpronomen	54
Die Modalverben: xwastin, karin, vîn	55
Bekleidung	56
Obst	57
Gemüse	57
Übungen	58

Lektion VII

Text: Dibistan	59
Der substantivische Gebrauch von Verben	60
Die Negation (Verneinung)	61
Die genetivische Beziehung	62
Übungen	63

Lektion VIII

Text: Cotkarên gund	65
Die Demonstrativpronomina "ev - ew"	66
Der Imperativ	68
yê, ya, yên	68
Die Jahreszeiten	69
Die Monate	70
einige Farben	71
Präposition und Postpositionen	71
Übungen	74

Lektion IX

Text: Biharê bê	75
Die Zukunft (Futur)	77
Verneinung in der Zukunft	78
Beispiele für Wortverkürzungen im Kurdischen	79
Übungen	79

Lektion X

Text: Mêvanperweriya Kurdan	81
Das Präteritum	82
Transitive und intransitive Verben	83
Verneinung in der Vergangenheit	85
Übungen	86

Lektion XI

Text: Daweta Kurdan	88
Das Perfekt	90
Das Verb "herîn"	91
Übungen	91

Lektion XII

Text: Newroz	93
Das Imperfekt	95
Das Passiv	96
Übungen	97

Lektion XIII

Text: Şivan (Teil 1)	99
Das Plusquamperfekt	101
Der Konjunktiv Präsens	102
Verwendung des Konjunktiv Präsens	103
"Ku" - Sätze	104
Übungen	106

Lektion XIV

Text: Şivan (Teil 2)	108
Der Konjunktiv Imperfekt	110
Xazil	112

Vergangenheitsformen von Verben, die auf “în” enden	114
Der Konditional I	115
Der irrealer Wunschsatz	116
Übungen	117

Lektion XV

Text: Gur û rovî	119
Die Relativsätze	122
Steigerungsformen: Komparativ und Superlativ	123
Übungen	125

Lektion XVI

Text: Hevalên Şîlanê	127
Konjunktiv Perfekt	129
Vorsilben (Präfixe) und Nachsilben (Suffixe)	130
Vokativ	133
Übungen	134

Lektion XVII

Text: Namek ji bo Şîlanê	135
Futur II	137
Die indirekte Rede	138
Übungen	138

Lektion XVIII

Text: Şîna Pîrika Sînem	140
Konjunktiv Plusquamperfekt	142
Übungen	143

Lektion XIX

Text: Welatê Kurdan	145
Konditional II	147
Anwendung von Konditional I und II	148
Endungen beim Aufzählen von Wörtern	149
Übungen	150

Lektion XX

Text: Li zozanan	152
Die Endung "- e" bei Verben	155
Übungen	157
Übersicht über die Verben	159
Übersicht über die Zeiten	163
Lösungen	171
Wörterverzeichnis kurdisch - deutsch	233
Wörterverzeichnis deutsch - kurdisch	249
Index	265

VORWORT

Die kurdische Sprache als westiranische Sprache gehört zu den neuiranischen Sprachen, die wiederum der indogermanischen Sprachgruppe zugeordnet werden. Kurdisch wird von über 30 Millionen in Kurdistan lebenden Menschen gesprochen. Das kurdische Sprachgebiet erstreckt sich über etwa 500 000 km². Wie bei allen anderen Sprachen gibt es auch im Kurdischen verschiedene Dialekte, wobei sich zwei Hauptdialekte Kurmancî (Nordkurdisch) und Soranî (Südkurdisch) abzeichnen. Daneben gibt es noch diverse kleinere Dialekte wie Zazakî, Lorî u.s.w. Der überwiegende Teil aller Kurden spricht Kurmancî.

Schon vor 300 Jahren schrieb Ehmedê Xanê das Epos "Mem û Zîn" auf Kurmancî und legte damit den Grundstein für die kurdische Schriftsprache. Der letzte Prinz von Botan, der Sprachwissenschaftler Prof. Mîr Celadet Bedirxan standardisierte in den 1930 er Jahren in einem umfassenden Werk die kurdische Grammatik und Rechtschreibung. Das vorliegende Buch basiert auf den Regeln Bedirxans.

Als ich vor acht Jahren begonnen hatte, Kurdisch zu unterrichten, stand keinerlei Lehrmaterial zu Verfügung. Ich mußte mich für jede Unterrichtsstunde, die ich an verschiedenen Volkshochschulen und am Institut für Völkerkunde der Universität Wien hielt, intensiv vorbereiten. So entstand die Idee und Notwendigkeit, dieses vorliegende "Lehrbuch der kurdischen Sprache" zu erstellen. Dieses Abenteuer, das Johanna Salzer und ich gemeinsam in Angriff genommen hatten, hat uns unsere gesamte Studienzeit lang begleitet. Die Auseinandersetzung mit der kurdischen Sprache faszinierte mich so sehr, daß ich neben meinem Medizinstudium auch noch begann, Sprachwissenschaften zu studieren.

Nach vier Jahren intensiver Arbeit hatten wir das "Lehrbuch der kurdischen Sprache I" vervollständigt. Nach Fertigstellung des Manuskripts und schon beinahe vollendet geglaubter Arbeit ergaben sich jedoch immer wieder neue technische Schwierigkeiten mit Computer, Programmen, Satzätzen, Druckern etc, welche das Erscheinen dieses Buches leider noch um Jahre verzögert haben.

Das "Lehrbuch der kurdischen Sprache I" ist sowohl für Anfänger als auch für leicht Fortgeschrittene geeignet. Der Aufbau der kurdischen Schrift und Sprache ist anschaulich dargestellt und vermittelt ein breites Basiswissen, welches dem Lernenden ermöglicht, sich in Wort und Schrift auszudrücken.

Es ist uns ein besonderes Anliegen, Reaktionen von jenen Personen zu erhalten, die mit diesem Sprachbuch kurdisch erlernen. Denn Anregungen und Kritik sind wichtige Faktoren für die Qualität eines Sprachlehrbuches.

Inzwischen haben wir *Audiokassetten* zu diesem Buch zur Erlernung der korrekten Aussprache beim Selbststudium und das " *Lehrbuch der kurdischen Sprache II* " in Vorbereitung.

Nachdem wir glauben, nun die technischen Schwierigkeiten bewältigt zu haben, hoffen wir auf das Erscheinen der Kassetten und dieses zweiten Bandes im Laufe des Jahres 1995.

Ich wünsche Ihnen mit diesem Buch viel Freude, Spaß und Erfolg und hoffe, Sie auch beim "Lehrbuch der kurdischen Sprache II" begrüßen zu dürfen

Uso Bedran Barnas

Folgenden Personen gilt der besondere Dank der Autoren, da sie großen Anteil am Entstehen dieses Buches hatten:

Bettina Raithel für ihren unermüdlichen Einsatz beim Satz und Layout dieses Buches, Marina Tito für die Gestaltung des Umschlags und ihre Bereitschaft, Illustrationen zu zeichnen, die speziell zu den Lektionen entworfen wurden, und Petra Zebisch und Maria Krepper für ihren hilfreichen Einsatz beim Tippen der Manuskripte.

PÊŞGOTIN

Zindîbûn û pêşvebirina zimanekî bi xwendin û nivîsandin, bi peyîvîn û lêkolîna wî ve tê kifşê. Dîrokê gele caran nîşandaye, ku miletek zimanê xwe wendakiri be, xwe jî wendadibe.

Bê gotin ziman divê welatê xwe de bê lêkolîn, firekirin, xwendin û nivîsandin. Ji ber ku her gel xwediyê mafê azadiya zimanê xwe ye. Lê hin gel jî vî mafî hatine dûrxistin. Lê ev dûrxistina sedemê dûrketina zimên nîn e.

Lê çi heye hoyên ku îro gelê Kurd tê da ye, gelekî dijwar e, ji ber ku ne tenê xwendin û nivîsandin, hebûn û axaftina kurdî jî nayê tebat kirin. Ji bo vê yekê jî divê em dûrî welêt tu caran jiyana zimanê xwe bîrnekin, ji ber ku jiyana gele Kurd bi jiyana zimanê wî ve girêdayî ye.

Ji bona hînbûn û hînkirina zimanê kurdî pirtûk, kovar û rojname hewce ne. Heta niha pirtûkên akademîk ewçend ne hatine çapkirin. Di vî aliyê de gelek hewcetî çêbibû.

Evîn û hezkirina welêt ji zimên re derbas dibe. Rewşenbîrên kurd ew in ku, ên zimanê kurdî dixwînin, dinivîsin û didin xwendin û fêrkirin. Zimanparêzî welatparêzî ye, ji ber ku ziman navenda çand û folklorê gel e.

Em bîr nekin di salên 1930 de çend Kurd jî welêt dûr keti bûn. Di nav wan de Mîr Celadet Bedirxan, Kamuran Alî Bedirxan, Nûretîn Zaza . . . hebûn. Wan kesan berî gişkan jî Mîr Celadet Bedirxan herçend jî welêt dûr keti bû jî, evîna dilê wî bi kurdî û kurdayetiyê ve tijî bû. Wî bi zimanzaniya xwe ve bingehe Gramera Kurdî danî.

Îro sed hezaran Kurd li dûrî welêt in. Divê anegorî vê yekê jî em bi zimanê xwe re mijûl bibin û xizmet bikin. Ziman parastin, parastina hebûna gelekî ye. Û ev yek bi xwendevan, nivîskar, lêkolyan û bi hînbûnê dibe.

Ev çend sal in ez li Ewrûpayê me, kula dilê min ev bû, ku kurdî jî wek zimanên din di pirtûkxanan de cîhê xwe bigire. Hêvîdariya min ew e, ku min bi vê pirtûkê ve gavek avîti be. Ango kêmasî hebin, divê hûn erkên xwe zani bin û rexneyên xwe ve min agehdar bikin.

Ûso Bedran Barnas

DAS ALPHABET

Buchstabe	Aussprache	deutsches Beispiel	kurdisches Beispiel	Übersetzung	
A	a	langes a	Abend	av f.	Wasser
B	b	b	Berg	berf f.	Schnee
C	c	dsch	Dschungel	ciwan	schön
Ç	ç	tsch	Tscheche	çêlek f.	Kuh
D	d	d	dort	dev m.	Mund
E	e	kurzes e	eng	em	wir
Ê	ê	langes e	See	êvar f.	Abend
F	f	f	für	fermû	bitte
G	g	g	gut	germ	warm
H	h	h	Haus	havîn f.	Sommer
I	i	e in	machen	çi?	was?
Î	î	langes i (ie)	wie	îro	heute
J	j	französisch. j	Journal	jin f	Frau
K	k	k	kommen	Kurdistan f.	Kurdistan
L	l	l	lang	lêv f.	Lippe
M	m	m	Maus	mal f.	Haus
N	n	n	Nord	nan m.	Brot
O	o	o	oben	ode f.	Zimmer
P	p	p	Park	por m.	Haar
Q	q	arabisches q		qaz f.	Gans
R	r	rollendes r	rot	rast	richtig
S	s	s	essen	sar	kalt
Ş	ş	sch	Schuh	şev f.	Nacht
T	t	t	Tier	tav f.	Sonne
U	u	kurzes u		utî f.	Bügeleisen
Û	û	langes u	Uhr	û	und
V	v	deutsches w	warum ?	vala	leer
W	w	englisches w	what ?	welat m.	Heimat
X	x	deutsches ch	Bach	xûşk f.	Schwester
Y	y	deutsches j	Jäger	yek	eins
Z	z	stimmhaftes s	Rose	ziman m.	Sprache

LEKTION I

HEVDÎTIN

Memo li bajêr xwendekar e. Memo û Azad heval in. Ew tevî hev diçin dibistanê. Di rê de Xanê dibînin. Xanê û Memo dotmam û pismam in. Xanê Memo silav dike û dibêje:

Xanê: Rojbaş, pismam! Tu çawa yî, baş î?

Memo: Rojbaş, Xanê, gelek sipas, ez baş im. Tu çawa yî?

Xanê: Ez jî baş im. Rojbaş Azad, tu çi dikî?

Azad: Ez li vir tevî Memo dixwînim.

Xanê: Baş e. Mamoste kî ne?

Azad: Mîrze Remo, Mîrza Bêrîvan û Cemşîdê Baro mamoste ne.

Xanê: Ew gelekî delal in.

Memo: Baş e. Xanê, em diçin. Bi xatirê te!

Xanê: Oxir be!

VOKABELN:

bajar m.	Stadt	roj f.	Tag
li bajêr	in der Stadt	baş	gut
xwendekar m.f.	Student/in	çawa?	wie?
bûyîn (e)	sein	Tu çawa dikî?	Wie geht es dir?
û	und	Tu çawa yî?	Wie geht es dir?
heval m.f.	Freund/in	gelek, gelekî	viel, sehr
tevî	mit	sipas	danke
tevî hev	zusammen	jî	auch
çûyîn (diçe)	gehen	çi?	was?
dibistan f.	Schule	Tu çi dikî?	Was machst du?
dibistanê	zur Schule	li vir	hier
rê f.	Weg	xwendin (dixwîne)	studieren, lesen
li	in, auf (räumlich)	mamoste m.	Lehrer
di rê de	unterwegs	mamosta f.	Lehrerin
dîtin (dibîne)	sehen	kî?	wer?
dotmam f.	Cousine	Mîr/Mîrze m.	Herr
pismam m.	Cousin	Xanim f.	Frau
silav f.	Gruß	Mîrza f.	Frau
kirin (dike)	machen	delal	lieb, nett
silav kirin	grüßen	bi xatirê te!	auf Wiedersehen!
gotin (dibêje)	sagen	oxir be!	Antwort: - “ -

DIE PERSONALPRONOMINA

ez	ich	em	wir
tu	du	hûn	ihr
ew	er, sie, es	ew	sie

Die Konjugation des Verbs bûyîn: sein

ez im	ich bin	em in	wir sind
tu yî	du bist	hûn in	ihr seid
ew e	er, sie, es ist	ew in	sie sind

z. B.:

Ez xwendekar **im**.
Ich bin Student.

Em xwendekar **in**.
Wir sind Studenten.

Tu xwendekar **î**.
Du bist Student.

Hûn xwendekar **in**.
Ihr seid Studenten.

Ew xwendekar **e**.
Er/Sie ist Student/in.

Ew xwendekar **in**.
Sie sind Studenten.

MERKE! Wenn ein Wort auf einen Vokal endet, so ändert sich die darauffolgende Form des Verbs "bûyîn" (sein) zu:

	<i>Singular</i>	<i>Plural</i>
1. Person	me	ne
2. Person	yî	ne
3. Person	ye	ne

z. B.:

Ez mamoste **me**.
Ich bin Lehrer.

Em mamoste **ne**.
Wir sind Lehrer.

Tu mamoste **yî**.
Du bist Lehrer.

Hûn mamoste **ne**.
Ihr seid Lehrer.

Ew mamoste **ye**.
Er ist Lehrer.

Ew mamoste **ne**.
Sie sind Lehrer.

Ez kê **me**?
Wer bin ich?

Em kê **ne**?
Wer sind wir?

Tu kê **yî**?
Wer bist du?

Hûn kê **ne**?
Wer seid ihr?

Ew kê **ye**?
Wer ist er/sie?

Ew kê **ne**?
Wer sind sie?

Die Konjugation von Verben in der Gegenwart

MERKE! Im Präsens (Gegenwart) beginnen alle Verben mit der **Vorsilbe "di-"**;
die **Personalendungen** der Verben sind :

	<i>Singular</i>	<i>Plural</i>
1. Person	- im	- in
2. Person	- î	- in
3. Person	- e	- in

kirin: machen

ez dikim	ich mache	em dikin	wir machen
tu dikî	du machst	hûn dikin	ihr macht
ew dike	er/sie macht	ew dikin	sie machen

çûyîn: gehen

ez diçim	ich gehe	em diçin	wir gehen
tu diçî	du gehst	hûn diçin	ihr geht
ew diçe	er/sie geht	ew diçin	sie gehen

dîtin: sehen

ez dibînim	ich sehe	em dibînin	wir sehen
tu dibînî	du siehst	hûn dibînin	ihr seht
ew dibîne	er/sie sieht	ew dibînin	sie sehen

DIE VERNEINUNG VON VERBEN IM PRAESENS

MERKE! die Vorsilbe " di- " wird durch " **na-** " ersetzt!

kirin: machen

ez nakim	ich mache nicht	em nakin	wir machen nicht
tu nakî	du machst nicht	hûn nakin	ihr macht nicht
ew nake	er/sie macht nicht	ew nakin	sie machen nicht

çûyîn: gehen

ez naçim	ich gehe nicht	em naçin	wir gehen nicht
tu naçî	du gehst nicht	hûn naçin	ihr geht nicht
ew naçe	er/sie geht nicht	ew naçin	sie gehen nicht

dîtin: sehen

ez nabînim	ich sehe nicht	em nabînin	wir sehen nicht
tu nabînî	du siehst nicht	hûn nabînin	ihr seht nicht
ew nabîne	er/sie sieht nicht	ew nabînin	sie sehen nicht

Verwendung von gelek und gelekî

gelek:

wird **alleinstehend** oder zusammen **mit einem Hauptwort** benützt

Gelek e.

Es ist **viel**.

Gelek xwendekar diçin dibistanê.

Viele Studenten gehen in die Schule.

gelekî:

wird als Adverb, ein **Eigenschaftswort** oder ein **Verb beschreibend**, benützt

Mamoste **gelekî** delal in.

Die Lehrer sind **sehr** nett.

Ez **gelekî** dixwînim.

Ich lese **viel**.

Einige Fragewörter

Kî?	Wer?	Çi?	Was?
Kê?	Wen? Wem?	Çima	Warum?
Ku?	Wo?	Çawa?	Wie?
Kude?	Wohin?	Çend?	Wieviele?
Kîjan?	Welche/r/s	Kengê? Çîçax?	Wann?
Ji ku?	Woher?	Ji bo çi?	Wofür?
Li ku?	Wo genau?	Ji bo kê?	Für wen?

BEGRÜSSUNGSFORMEN IM KURDISCHEN:

Begrüßung

zu Hause

der Empfangende

Hûn li ser seran û ser çavan hatine!

Bi xêr hatî !

Hûn ser çavan hatine!

Tu bi ser çavan hatî!

Hûn bi xêr hatine!

Tu bi xêr hatî!

Herzlich
Willkommen

der Ankommende

Ser çavên te ser gulan!

Xêrê bibînî!

Ser çavên we ser gulan!

Ser çavên te ser gulan!

Hûn xêrê bibînin!

Tu xêrê bibînî!

auf der Straße

Silav!

Beyanîbaş!

Siba te bi xêr be!

Rojbaş!

Êvarbaş!

Şevbaş!

Grüß dich!

Guten Morgen!

Gesegneten Morgen!

Guten Tag!

Guten Abend!

Gute Nacht!

Silav!

Beyanîbaş!

Siba te jî!

Rojbaş!

Êvarbaş!

Şevbaş!

Verabschiedung

zu Hause

der Gehende

Bi xatirê te!
(mit deiner Erlaubnis)

Xwedê mala we avake!
Gott schütze euer Heim!

Rojbaş!
Êvarbaş!
Şevbaş!

auf
Wiedersehen

Guten Tag!
Guten Abend!
Gute Nacht!

der Bleibende

Oxir be!
(dein Weg soll ohne
Hindernisse sein)

Mala te jî!
Deines ebenso!

Rojbaş!
Êvarbaş!
Şevbaş!

auf der Straße

Rojbaş!
Êvarbaş!
Şevbaş!
Bi xatirê te!

Guten Tag!
Guten Abend!
Gute Nacht!
Auf Wiedersehen!

Rojbaş, oxir be!
Êvarbaş, oxir be!
Şevbaş, oxir be!
Ji te re oxir be!

EIN DIALOG:

Beko: Beyanîbaş, Cano! Tu bi ser çawan hatî! Tu çawa yî, baş î?

Cano: Gelek, gelek sipas, ez baş im. Roja te jî baş! Tu çawa yî, baş î?
Tu çi dikî? dixwînî an naxwînî?

Beko: Ez dixwînîm. Mamoste dibêje xwendin gelekî baş e.

Cano: Heval çi dikin? Ew jî dixwînin?

Beko: Belê, ew jî dixwînin.

Cano: Beko, ez diçim. Xwedê mala te avake! Bi xatirê te!

Beko: Tu bi xêr hatî! Ji te re oxir be!

UEBUNGEN ZUR LEKTION I

Übung 1.1: Konjugiere “**bûyîn**” (sein) zusammen mit folgenden Vokabeln!
baş, çawa, li vir, mamoste, kî, delal, heval
ez baş im
tu baş î ...

Übung 1.2: Beantworte folgende Fragen!

1) Kî heval in?	7) Kî diçe dibistanê?
2) Memo çawa ye?	8) Azad jî diçe dibistanê?
3) Azad çawa ye?	9) Kî li vir xwendekar e?
4) Kî baş in?	10) Mamoste kî ne?
5) Tu çawa yî?	11) Kî delal in?
6) Azad çi dike?	12) Mamoste çawa ne?

Übung 1.3: Konjugiere folgende Verben (Zeitwörter)!

dîtin	kirin	çûyîn	xwendin
ez dibînim	ez ...	ez ...	ez ...
tu ...			
ew...			
em ...			
hûn ...			
ew...			

Übung 1.4: Verneine folgende Verben!

dîtin	kirin	çûyîn	xwendin
ez nabînim	ez ...	ez ...	ez ...
tu ...			
ew ...			
em ...			
hûn ...			
ew ...			

LEKTION II

MALBATA ME

Navê min Şîlan e. Ez şeş salî me. Malbata me gelekî mezin e. Di mala me de kalik û pîrik û dê û bavê min dijîn. Du apên min û jin û zarokên wan jî tevî me ne. Xûşk û birayên min didu ne, lê pismam û dotmamên min çar in.

Navê birayê min Reco ye û ew pênc salî ye. Navê xûşka min Nerman e. Ew piçûk e û hê neh mehî ye.

Pênc odên me hene. Oda kalik û pîrika min, oda dê û bavê min, du odên apên min û oda me. Li oda me tenê zarok hene. Kîler û aşxana me jî hene. Navê diya min Xecê ye û navê bavê min Oso ye. Apên min Mûsa û Teyo ne. Navên jinên wan Leylê û Pêro ne. Navê kurê Pêro Siyabend e. Kalik û pîrika min gelekî kal û pîr in; lê ez nizanim ew çend salî ne. Cîhê mala me gelekî baş e. Ew li jêra gund e. Kanî nêzîkî mala me ye. Lema ava me hema wisa sar e. Em li gund sîh û çar mal in û sêsed û şêst û çar kes in.

VOKABELN:

malbat/mal f.	Familie, Haus	ode f.	Zimmer
nav m.	Name	tenê	nur, allein
sal f.	Jahr	kîler f.	Kühlraum
mezin	groß	aşxane f.	Küche
hene	es gibt	kur m.	Sohn
kalik m.	Großvater	kal	alt (Männer)
pîrik f.	Großmutter	pîr	alt (Frauen)
dê f.	Mutter	lê	aber
bav m.	Vater	ez nizanim	ich weiß nicht
ap m.	Onkel (väterlicherseits)	jêr	unten
jin f.	Frau	gund m.	Dorf
zarok f.	Kind	kanî f.	Quelle
keç f.	Mädchen	nêzîk	nahe
xûşk f.	Schwester	nêzîkî	nahe bei
bira m.	Bruder	loma	deshalb
piçûk	klein	hema wisa	immer so
hê	erst, nur noch, noch	sar	kalt
cîh m.	Platz	jor	oben
meh f.	Monat	cem	neben, bei

jîn (jiyîn): leben

ez dijîm ich lebe

tu dijiyî du lebst

ew dijî er/sie lebt

em dijîn

hûn dijîn

ew dijîn

wir leben

ihr lebt

sie leben

DIE POSSESSIVPRONOMINA

min	mein	me	unser
te	dein	we	euer
wî	sein	wan	ihr
wê	ihr		

MERKE! Solange ein Begriff allein steht, kennzeichnet ihn nichts von vornherein als maskulin, feminin, Singular oder Plural.

Das **Geschlecht** und die **Zahl eines Nomen** kommen erst **in Verbindung mit** einem **Adjektiv**, einem **Nomen** oder **Pronomen zum Vorschein**.

z. B.:

bira
xûşk
heval

kann heißen:

der Bruder oder die Brüder
die Schwester oder die Schwestern
der Freund oder die Freunde
die Freundin oder die Freundinnen
der Lehrer oder die Lehrer
die Lehrerin oder die Lehrerinnen

mamoste
mamosta

DER BESTIMMTE PARTIKEL (im Subjektkasus)

Singular

Plural

maskulin
feminin

- ê	- ên
- a	- ên

1) Nomen in Verbindung mit einem Adjektiv

m.S:	kurê mezin	der große Junge
f. S:	keça baş	das nette Mädchen
m.Pl:	kurên mezin	die großen Jungen
f. Pl:	keçên baş	die netten Mädchen

2) Nomen in Verbindung mit einem Nomen

m.S:	kurê Memo	Memos Junge
f. S:	keça Cano	Canos Mädchen
m.Pl:	kurên Memo	Memos Jungen
f. Pl:	keçên Cano	Canos Mädchen

3) Nomen in Verbindung mit einem Pronomen

m.S:	birayê min	mein Bruder
f. S:	xûşka min	meine Schwester
m.Pl:	birayên te	deine Brüder
f. Pl:	xûşkên te	deine Schwestern

MERKE! Wenn im Kurdischen **zwei Vokale** aufeinandertreffen, wird der **Bindekonsonant "y"** eingeschoben, **oder** es werden die beiden Vokale **zusammengezogen!**

Wenn ein y auf ein î folgt, wird das î zum i. Ein **i vor einem y** trägt also **nie ein Dach!**

z. B.:	bira	der Bruder, die Brüder
	bira + y + ê min	
	birayê min	mein Bruder
	birayên min	meine Brüder
z. B.:	dê	die Mutter, die Mütter
	dê + y + a te	
	diya te	deine Mutter

z. B:	ode	das Zimmer, die Zimmer
	ode + a piçûk	
	oda piçûk	das kleine Zimmer
	odên piçûk	die kleinen Zimmer

DIE ZAHLEN - HEJMAR

1) DIE KARDINALZAHLEN

0	tune (nîn)				
1	yek	11	yanzdeh	21	bîst û yek
2	didu (du)	12	danzdeh	22	bîst û (di)du
3	sisê (sê)	13	sêzdeh	23	bîst û (si)sê
4	çar	14	çardeh	24	bîst û çar
5	pênc	15	panzdeh	25	bîst û pênc
6	şeş	16	şanzdeh	...	
7	heft	17	huvdeh	30	sîh
8	heşt	18	hîjdeh	40	çil
9	neh	19	nozdeh	50	pênce
10	deh	20	bîst	60	şêst
					70 heftê
					80 heştê
					90 nod
					100 sed
					200 du sed
					300 sê sed
					500 pênc sed
					1000 hezar
					5000 pênc hezar
					1.000.000 miliyon

2) DIE ORDINALZAHLEN

1.	yekemîn	(yekan)	11.	yanzdehmîn	(yanzdehan)
2.	duyemîn	(diduyan)	12.	danzdehmîn	(danzdehan)
3.	sêyemîn	(sisiyan)	13.	sêzdehmîn	(sêzdehan)
4.	çaremîn	(çaran)	14.	çardehmîn	(çardehan)
5.	pêncemîn	(pêncan)	15.	panzdehmîn	(panzdehan)
6.	şeşemîn	(şeşan)	16.	şanzdehmîn	(şanzdehan)
7.	heftemîn	(heftan)	17.	huvdehmîn	(huvdehan)
8.	heştemîn	(heştan)	18.	hîjdehmîn	(hîjdehan)
9.	nehemîn	(nehan)	19.	nozdehmîn	(nozdehan)
10.	dehemîn	(dehan)	20.	bîstemîn	(bîstan)

21. bîst û yekemîn (bîst û yekan)
 22. bîst û duyemîn (bîst û diduyan)
 23. bîst û sêyemîn (bîst û sisiyan)
 24. bîst û çaremîn (bîst û çaran)
 25. bîst û pêncemîn (bîst û pêncan)

...

3) DIE BRUCHZAHLEN

1/2	nîv	1/100	ji sedî yek	3/4	ji çaran sê
1/3	ji sisiyan yek	1/1000	ji hezarî yek	3/10	ji dehan sê
1/4	ji çaran yek (çaryek)	2/3	ji sisîyan du	6/10	ji dehan şeş
1/8	ji heştan yek	2/5	ji pêncan du	8/100	ji sedî heşt
1/10	ji dehan yek	2/10	ji dehan du	20/100	ji sedî bîst

4) DIE ZAHLADVERBIEN

Carek	einmal	Yek bi yek	einzeln
Du caran	zweimal	Cot bi cot	zu zweit
Sê caran	dreimal	Pênc û pênc	zu fünft
Çar caran	viermal	Bîst û bîst	zu zwanzigst
Pênc caran	fünfmal	Sed bi sed	zu hundertst

EINIGE BEISPIELE:

Apê min sîh û heşt salî ye.

Bavê min tenê carekê dibêje, du caran nabêje.

Ez hejmara zarokên dibistana we nizanim.

Hevalên min cot bi cot diçin dibistanê.

Hevalê sêyemîn gelekê dixwîne.

Ji çar hespên (Pferd) me didu mehîn (Stute) in.

Nîvê malbata me li gund dijîn.

Hevalên baş ji hezarî yek in. (Von tausend Freunden ist einer gut.)

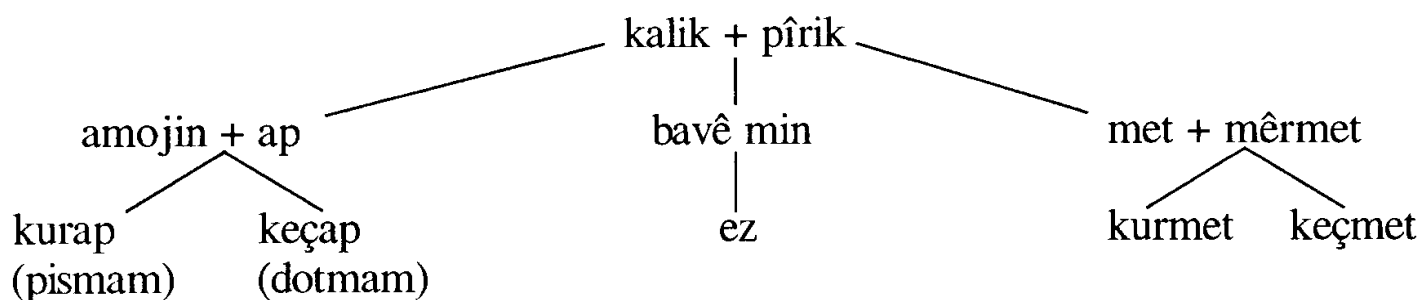
Ez zaroka heştemîn im.

Ez nabêjim sedî yek, ez dibêjim sisiyan yek mirov baş in.

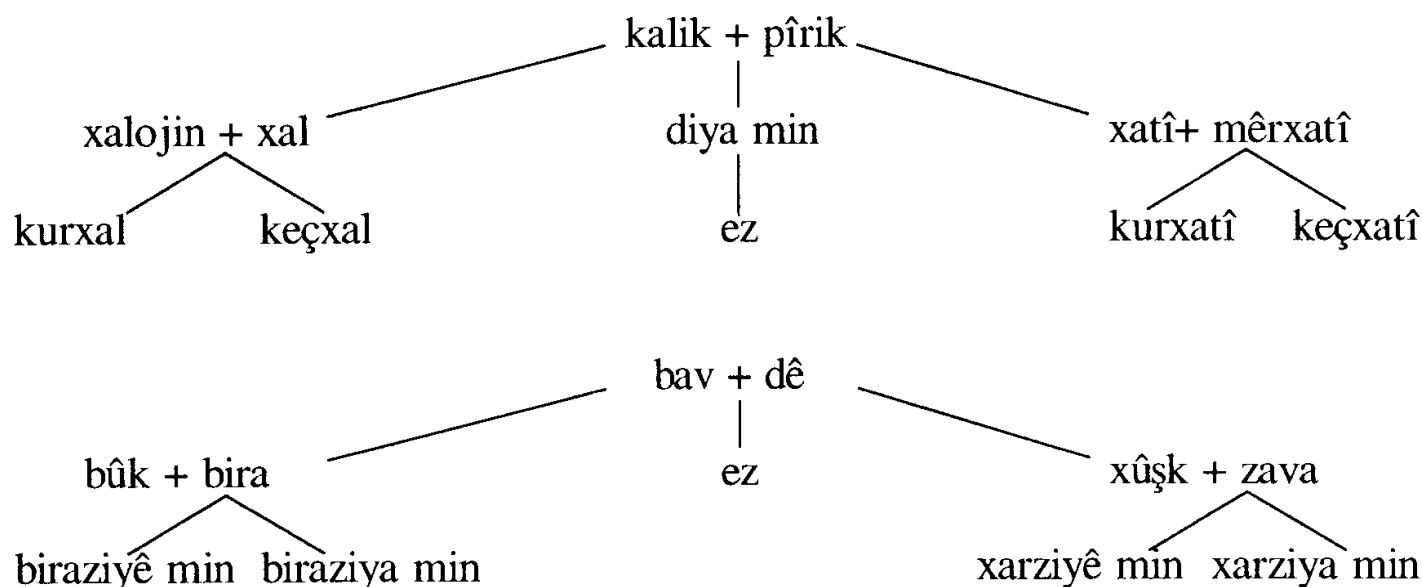
ANHANG:

**DIE KURDISCHE FAMILIE -
VERWANDTSCHAFTSVERHÄLTNISSE**

VÄTERLICHE SEITE

MÜTTERLICHE SEITE

kalik m.	Großvater
pîrik f.	Großmutter
bav m.	Vater
dê f.	Mutter
ap (mam) m.	Onkel (väterlicherseits)
amojin (jinmam) f.	Frau des Onkels (väterlicherseits)
met f.	Tante (väterlicherseits)
mêrmet m.	Mann der Tante (väterlicherseits)
xal m.	Onkel (mütterlicherseits)
xalojin f.	Frau des Onkels (mütterlicherseits)

xatî f.	Tante (mütterlicherseits)
mêrxatî m.	Mann der Tante (mütterlicherseits)
kurap m.	Cousin (Sohn des Onkels väterlicherseits)
keçap f.	Cousine (Tochter des Onkels väterlicherseits)
kurmet m.	Cousin (Sohn der Tante väterlicherseits)
keçmet f.	Cousine (Tochter der Tante väterlicherseits)
kurxal m.	Cousin (Sohn des Onkels mütterlicherseits)
keçxal f.	Cousine (Tochter des Onkels mütterlicherseits)
kurxatî m.	Cousin (Sohn der Tante mütterlicherseits)
keçxatî f.	Cousine (Tochter der Tante mütterlicherseits)
bira m.	Bruder
bûk f.	Schwägerin (Frau des Bruders)
xûşk f.	Schwester
zava m.	Schwager (Mann der Schwester)
birazî m. f.	Neffe + Nichte (Kinder des Bruders)
xarzî m. f.	Neffe + Nichte (Kinder der Schwester)

EINIGE BEISPIELE:

Bavê diya min û bavê bavê min **kalikên** min in.

Lê jinên wan **pîrikên** min in.

Birayê diya min **xalê** min û birayên bavê min jî **apên** min in.

Lê jinên wan **xalojina** min û **amojinên** min in.

Xûşkên bavê min **metên** min in û xûşka diya min jî **xatiya** min e.

Malbata me gelekî mezin e. Em hejmaran wan nizanin.

Dotmam û **pismam** zarokên ap û amojina min in.

Hinek jî dibêjin **kurap** û **keçapa** min.

Kurmetên min gelek in; lê **kurxatîyê** min tenê yek e.

Neviyên kalik û pîrika min gelek in.

Biraziyên min çar û **xwarziyên** min sisê ne.

Biraziyên min zarokên birayê min in, lê **xwarziyên** min zarokên xûşka min in.

Ez û kurapê min, em **kurap** û **keçapên** hev in (em pizmam û dotmam in).

Ez û apê min, em **ap** û **birazî**, lê ez û xalê min, em **xal** û **xwarzî** ne.

Zavê me, mêrê xûşka me ye, lê mêrê keça apê/xalê min jî **zavê** me ye.

Bûka me jina birayê min e, lê jina kurê apê/xalê min jî **bûka** me ye.

Bavê min û mêrê xatiya min **hevlingê** (bacanaxê) hev in.

Kalik û pîrka min **xasî** û **xezûrê** diya min in, lê apê min **tiyê** wê ye.

Jina apê min û diya min **jintiyên** hev in.

Bavê min **tiyê** jina apê min e, apê min jî **tiyê** diya min e.

UEBUNGEN ZUR LEKTION II

Übung 2.1: Beantworte folgende Fragen!

1) Şîlan çend salî ye?	7) Kalik û pîrika wê çend salî ne?
2) Xûşkên wê çend in?	8) Navê diya Siyabend çi ye?
3) Navê diya wê çi ye?	9) Di mala wan de çend kes dijîn?
4) Kî birayê wê ye?	10) Navê te çi ye?
5) Mûsa kî ye?	11) Tu çend salî yî?
6) Navên xûşkên Reco çi ne?	

Übung 2.2: Füge zu folgenden Wörtern Possesivpronomina hinzu!
nav, mal, bira, xûşk, dê, bav, ap, mamoste, kalik, pîrik,
kur, dibistan, hesp, çêlek, mehîn.

Übung 2.3: Bilde zu allen obengenannten Vokabeln jeweils einen Satz!
z. B.: Bavê min mezin e.

Übung 2.4: Vervollständige; Setze die Formen des bestimmten Partikels ein!

Ew heval ... min e.	Xûşk ... wî baş in.
Bav ... me mezin e.	Dev ... wê piçûk e.
Bira ... wî delal in.	Ez heval ... wê dibînim.
Dibistan ... min mezin e.	Pîrik ... Cano pîr e.
Xûşk ... Memo çend in?	Ap ... Reco kî ne?
Mamost ... delal diçin.	Xûşk ... Ado mezin e.
Mal ... me piçûk e.	Ziman ... me kurdî ye.
Havîn ... me germ in.	Nan ... diya min baş e.
Av ... me sar e.	Hesp ... mezin diçe.

LEKTION III

DOXTOR TÊ

Birayê min Reco nexweş e. Ew di nav nivînan da ye. Serê wî gelekî diêşe û ew dikuxe jî. Çavên wî sor in û dişewitin. Ez destê wî digirim, lê destê wî pir germ e. Ez bawerdikim agirê wî heye.

Mêrek tê mala me. Bavê min dibêje, ew doxtor e. Ew mêrekî mezin e û çentekî wî heye. Di çente de hacetine wî hene. Ew destekî dide ser eniya Reco û dibêje: "Serê wî gelekî germ e !" Ew dermanine spî dide birayê min û ji bavê min re dibêje: "Ta û navêşa wî jî heye."

Meteke min ji doxtor û bavê min re avdeweke baş tîne. Paşê bavê min û doxtor derdikevin û diçin. Meta min îskanên wan berevdike û tê cem Reco û jê re çîrokên şên dibêje.

VOKABELN:

doxor m., f.	Arzt, Ärztin	agir m.	Feuer, Fieber
nexweş	krank	mêr m.	Mann
cîh m.	Platz, Bett	hatin (tê)	kommen
di nav ... da	zwischen	gotin (dibêje)	sagen
nivîn (Pl.)	Bett	hekîm m.	Arzt
serî m.	Kopf	çente m.	Tasche
êşîn (diêşe)	schmerzen	tê da	drinnen
kuxîn (dikuxe)	husten	hacet (Pl.)	Werkzeug, Instrument
çav m.	Auge		
sor	rot	dayîn (dide)	geben
şewitîn (dişewite)	brennen	ser	auf
dest m.	Hand	enî m.	Stirn
berdayîn (berdide)	loslassen	kelîn (dikele)	kochen
girtin (digire)	halten	derman m.	Medikament
pir	sehr	spî	weiß
germ	warm	jî ... re	zu
ta f.	Fieber	navêş f.	Durchfall
bawerkirin	glauben	avdew f.	Joghurtgetränk
(bawerdike)		anîn (tîne)	bringen
paşê	nachher, anschließend	îşkan f.	Glas
ketin (dikeve)	fallen	ketin (dikeve)	fallen
çîrok f.	Geschichte	derketin	hinausgehen
şên	lustig	(derdikeve)	
xemgîn	traurig	berevkin	aufräumen
cem	zu, bei	(berevdike)	
		jê re	zu ihm, ihm

bei dem Wort "êşîn" (schmerzen) ist nur die 3. Person möglich!

Singular diêşe
Plural: diêşin

> es schmerzt

Konjugation einiger Verben:

şewitîn: brennen

ez dişewitim	ich brenne	em dişewitin	wir brennen
tu dişewitî	du brennst	hûn dişewitin	ihr brennt
ew dişewite	er/sie brennt	ew dişewitin	sie brennen

kuxîn: husten

ez dikuxim	ich huste	em dikuxin	wir husten
tu dikuxî	du hustest	hûn dikuxin	ihr hustet
ew dikuxe	er/sie hustet	ew dikuxin	sie husten

girtin: halten

ez digirim	ich halte	em digirin	wir halten
tu digirî	du hältst	hûn digirin	ihr haltet
ew digire	er/sie hält	ew digirin	sie halten

hatin: kommen

ez tēm	ich komme	em tēn	wir kommen
tu tēyî	du kommst	hûn tēn	ihr kommt
ew tē	er/sie kommt	ew tēn	sie kommen

gotin: sagen

ez dibêjim	ich sage	em dibêjin	wir sagen
tu dibêjî	du sagst	hûn dibêjin	ihr sagt
ew dibêjî	er/sie sagt	ew dibêjin	sie sagen

dayîn: geben

ez didim	ich gebe	em didin	wir geben
tu didî	du gibst	hûn didin	ihr gebt
ew dide	er/sie gibt	ew didin	sie geben

anîn: bringen

ez tînim	ich bringe	em tînin	wir bringen
tu tînî	du bringst	hûn tînin	ihr bringt
ew tîne	er/sie bringt	ew tînin	sie bringen

derketin: hinausgehen

ez der di kevîm	ich gehe hinaus	em der di kevîn	wir gehen hinaus
tu der di kevî	du gehst hinaus	hûn der di kevîn	ihr geht hinaus
ew der di keve	er/sie geht hinaus	ew der di kevîn	sie gehen hinaus

MERKE! Bei Verben mit Vorsilben steht das Präfix des Präsens **“di”** zwischen Vorsilbe und Stamm des Wortes.

HEBÛN

Das Verb “hebûn” hat zwei verschiedene Bedeutungen:

- a) “hebûn” heißt **existieren**, da sein
- b) “hebûn” wird verwendet, um **“haben”** auszudrücken

zu a) **hebûn: existieren, da sein**

ez heme	ich existiere	em hene	wir existieren
tu heyî	du existierst	hûn hene	ihr existiert
ew heye	er/sie existiert	ew hene	sie existieren

Verneinung:

tunebûn: nicht existieren, nicht da sein

ez tunim	ich existiere nicht	em tunin	wir existieren nicht
tu tunî	du existierst nicht	hûn tunin	ihr existiert nicht
ew tune	er/sie existiert nicht	ew tunin	sie existieren nicht

- zu b) hier gibt es nur die 3. Person im *Singular* und im *Plural*: **heye hene**
Birayê min heye .	Ich habe einen Bruder.
Xûşka te heye .	Du hast eine Schwester.
Mala we heye .	Ihr habt ein Haus.
Pîrika wan heye .	Sie haben eine Großmutter.

Hespên wî **hene**.
 Çêlekên wê **hene**.
 Apên me **hene**.

Er **hat** Pferde.
 Sie **hat** Kühe.
 Wir **haben** Onkel.

Verneinung von:

heye - **tune** oder **tune ye**

hene - **tunin** oder **tune ne**

Birayê min **tune** (**tune ye**).

Ich habe keinen Bruder.

Hespên wî **tunin** (**tune ne**).

Er hat keine Pferde.

DER UNBESTIMMTE PARTIKEL (im Subjektkasus)

a) der unbestimmte Partikel alleinstehend:

	<i>Singular</i>	<i>Plural</i>
maskulin	- ek	- in
feminin	- ek	- in

Beispiele: m. S: **mêrek**

ein Mann

m. Pl: **mêrin**

Männer

f. S: **jinek**

eine Frau

f. S: **jinin**

Frauen

b) der unbestimmte Partikel in Verbindung mit
einem Adjektiv, einem Nomen oder Pronomen
(der unbestimmte Partikel näher bestimmt):

Formen:

	<i>Singular</i>	<i>Plural</i>
maskulin	- ekî	- ine
feminin	- eke	- ine

z. B: 1) in Verbindung mit einem Adjektiv:

m. S: **mêrekî** mezin

ein großer Mann

f. S: **jineke** baş

eine nette Frau

m. Pl: **mêrine** mezin

große Männer

f. Pl: **jinine** baş

nette Frauen

2) in Verbindung mit einem Nomen

m. S: hespekî Memo

ein Pferd Memos

f. S: çêlekeke Cano

eine Kuh Canos

m. Pl: hespine Memo

einige von Memos Pferden

f. Pl: çêlekine Cano

einige von Canos Kühen

3) in Verbindung mit einem Pronomen

m. S: hespekî min

eines meiner Pferde

f. S: xûškeke te

eine deiner Schwestern

m. Pl: hespine min

einige meiner Pferde

f. Pl: xûškine te

einige deiner Schwestern

MERKE! Wenn ein Wort auf einen Vokal endet, wird der unbestimmte Partikel

- ek	zu - k	- ekî	zu	- kî
- in	zu - nin	- eke	zu	- ke
		- ine	zu	- ne

z. B:

bir

der Bruder oder die Brüder

birak

ein Bruder

biranin

Brüder

birakî min

einer meiner Brüder

birane min

einige meiner Brüder

ode

das Zimmer oder die Zimmer

odek

ein Zimmer

odenin

Zimmer

odeke wî

eines seiner Zimmer

odene wî

einige seiner Zimmer

DIE ZAHLWOERTER IN VERBINDUNG MIT EINEM HAUPTWORT

MERKE! Wenn das Zahlwort "yek" (eins) in Verbindung mit einem Hauptwort gebracht wird, wird es an dieses hinten angehängt:

- Bei Wörtern, die auf einen **Konsonant** enden, wird “- ek” (von yek) angehängt.
- Bei Wörtern, die auf einen **Vokal** enden, nur “- k”; in manchen Dialekten auch “**yek**”.

Bsp. zu a): nan das Brot, die Brote
 nan und yek
 naneK ein Brot

Bsp. zu b): mamoste	der Lehrer, die Lehrer
mamoste und yek	
mamostek	ein Lehrer
(oder mamosteyek)	

Alle anderen Zahlwörter werden jedoch vorangestellt!

Z. B.:

du mamoste	zwei Lehrer
sê xûşk	drei Schwestern
çar hesp	vier Pferde
pênc heval	fünf Freunde

ANHANG:

EINIGE KÖRPERTEILE:

serî m.	Kopf	sîng m.	Brust
por m.	Haare	mil m.	Arm
ustî m.	Hals	dest m.	Hand
rû m.	Gesicht	tilî f.	Finger
poz m.	Nase	neynûk f.	Nagel
çav m.	Auge	zik m.	Bauch
guh m.	Ohr	navik f.	Nabel
dev m.	Mund	pişt f.	Rücken
ziman m.	Zunge	ling m.	Bein
diran m.	Zahn	çok f.	Knie
lêv f.	Lippe	pê m.	Fuß
hinarik f./gep f.	Wange	pêçî f.	Zehe
dil m.	Herz	post m.	Haut
birî f.	Augenbraue	bijang f.	Wimper

EINIGE KRANKHEITEN:

êş f.	Schmerz	navêş f.	Durchfall
zikêş f.	Bauchschmerz	dilêş	traurig (Herzschmerz)
dilhevketin	übel sein	ta f.	Fieber
serêş f.	Kopfschmerz	ta girtin (ta digire)	Fieber bekommen
diranêş f.	Zahnschmerz	hişê min diçe	ich bin schwindlig
çavêş f.	Augenschmerz	ji xwe ve çûyîn	ohnmächtig
piştêş f.	Rückenschmerz	(ji xwe ve diçe)	werden
arsim f.	Schnupfen	vereşîn (vedireşe)	erbrechen
guhêş f.	Ohrenschmerz	ricifîn (diricife)	zittern
xûydan (xûydide)	schwitzen		

EINIGE BEISPIELE

Diranê min diêşe.
 Ez arsimê ketime.
 Dilê min hevdikeye.
 Piştê min diêşe.
 Ez navêşê ketime.
 Serê min diêşe.
 Hişê min diçe.
 Ew ji xwe ve diçe.
 Zikê min diêşe û ez vedireşim.
 Ez diçim, lê çokên min diêşin.
 Min serma girt.
 Serê min û çavên min diêşin.
 Taya min heye.
 Ez dikuxim.
 Ji sermê qirika min diêşe.
 Ez dilêş im.
 Dilê min diêşe.

Mein Zahn schmerzt.
 Ich bin verschnupft.
 Mir ist übel.
 Mein Rücken schmerzt.
 Ich habe Durchfall.
 Ich habe Kopfwegh.
 Ich bin schwindlig.
 Er wird ohnmächtig.
 Ich habe Bauchwegh und ich erbreche.
 Ich gehe, aber meine Knie schmerzen.
 Ich habe mich verkühlt.
 Mein Kopf und meine Augen schmerzen.
 Ich habe Fieber.
 Ich huste.
 Vor Kälte schmerzt mein Hals.
 Ich bin traurig.
 Ich habe Herzschmerzen.

UEBUNGEN ZUR LEKTION III:

Übung 3.1: Konjugiere folgende Verben!
 kuxîn, girtin, gotin, dayîn, derketin, anîn, hatin

Übung 3.2: Vervollständige! Setze - yek, - ek, oder - k ein!

kur ...	mamoste ...	bav ...
mal ...	ap ...	dê ...
xwendekar ...	heval ...	nan ...
jin ...	mêr ...	av ...
çav ...	dev ...	ziman ...
serî ...	dest ...	Kurd ...
cîh ...	doxtor ...	

Übung 3.3: Setze die Formen des unbestimmten Partikels ein!

1) Heval ... baş in.	8) Jin ... tên.
2) Xûşk ... wî ne.	9) Jin ... dikuxe.
3) Bav ... mezin e.	10) Mêr ... dibêje.
4) Ode ... me piçûk e.	11) Ew nan ... baş tîne.
5) Bira ... min delal in.	12) Ez jin ... delal dibînim.
6) Xûşk ... te piçûk e.	13) Mêr ... digire.
7) Heval ... dide.	14) Doxtor ... derdikevin.

Übung 3.4: Beantworte folgende Fragen!

1) Ki nexweş e?	8) Di destê wî de çi heye?
2) Reco li ku ye?	9) Çi di çentê wî de hene?
3) Çi diêşe?	10) Doxtor çi dibêje?
4) Çavên wî çawa ne?	11) Ew çi dide birayê min?
5) Destên kê germ in?	12) Kî avdeweke baş tîne?
6) Kî tê mala me?	13) Bavê min û doxtor paşê çi dikin?
7) Doxtor çima tê?	14) Doxtor mêrekî çawa ye?

Übung 3.5: Übersetze folgende Sätze!

- 1) Ein Mann kommt.
- 2) Eine Frau ist krank.
- 3) Ich habe eine Schwester.
- 4) Du hast Brüder.
- 5) Cano hat einen Bruder und zwei Schwestern.
- 6) Mein Onkel hat ein Pferd.
- 7) Ein Bruder von meinem Vater ist klein.
- 8) Eine Tante von mir ist groß.
- 9) Meine Tante hat drei Kinder.
- 10) Ein Freund von mir ist nett.

LEKTION IV

EM LI ÇAYXANÊ TAŞTÊ DIKIN

Em di çayxana bi baxçe de taştê dikin. Çayxaneke gelekî kevin e. Navê wê “Çayxana Ararat”e. Mase û stol reş in. Lê dîwarên wê spî ne. Derî û pencere reng û reng in. Li çayxanê gelek mêvanên din jî hene. Hinek ji wan nîn dixwin,

hinek tiştinan vedixwin û hinek ji wan jî rojname dixwînin.

Em dora masê rûdinên. Garson tê û dibêje: "Hûn bi ser çavan hatine!" Ê ew jî me dipirse: "Daxwaziya we çi ye?" Ez dibêjim: "Daxwaziya me taştêke baş e."

Garson: "Baş e. Hûn çi dixwin û vedixwin?" "Ez çayê vedixwim, Azad qehwê û Beyro jî şîr vedixwe."

Garson ji bo me taştê tîne. Li ser masê penêr, mast, hêk, zeytûn, nan, rûn, rîçal, şekir, xoy û îzot hene.

Beyro dipirse: "Hingiv jî heye?"

Garson: "Belê, hingivekê baş heye!" Ew hingiv jî tîne.

Ez nîn, nivîşk û rîçel dixwim; Beyro nîn, hingiv û mêst dixwe û Azad jî penêr, zeytûnan û hêkekê dixwe.

VOKABELN:

çay f/ çayxane f.	Tee/Teehaus	xwendin (dixwîne)	lesen, studieren
xanê m.	Haus	dora	rund um
taştê f.	Frühstück	rûniştin (rûdinê)	sich setzen
bi	mit	garson m.	Kellner
baxçe m.	Garten	pirsîn (dipirse)	fragen
kevin	alt (Sachen)	daxwazî f.	Wunsch
mase f.	Tisch	ji bo	für
stol f.	Stuhl	qehwe f.	Kaffee
reş	schwarz	şîr m.	Milch
dîwar m.	Wand, Mauer	penêr m.	Käse
derî m.	Tür	mast m.	Joghurt
pencere f.	Fenster	rûn m.	Butter
reng m.	Farbe	hêk f.	Ei
reng û reng	vielfärbig	tas f.	Schüssel
mêvan m. f.	Gast	zeytûn f.	Olive
din	andere	rîçal m.	Marmelade
hinek	einige, ein wenig	hingiv m.	Honig
nan m.	Brot, Essen	belê	ja (höflich)
xwarin (dixwe)	essen	şekir m.	Zucker
tişt m.	Sache, etwas	xoy f.	Salz
vexwarin (vedixwe)	trinken	îzot f.	scharfer Paprika,
rojname f.	Zeitung		Pfefferoni

rûniştin: sich setzen

ez rûdinêm	ich setze mich	em rûdinên	wir setzen uns
tu rûdinêyî	du setzt dich	hûn rûdinên	ihr setzt euch
ew rûdinê	er/sie setzt sich	ew rûdinên	sie setzen sich
<i>Verneinung:</i>	ez rûnanêm		

zanîn: wissen

ez dizanim	ich weiß	em dizanin	wir wissen
tu dizanî	du weißt	hûn dizanin	ihr wißt
ew dizane	er/sie weiß	ew dizanin	sie wissen
<i>Verneinung:</i>	ez nîzanim (Ausnahme!)		

DER OBJEKTAKASUS

Im Kurdischen wird der Objektkasus verwendet z. B. als -Akkusativobjekt
-Ortsangabe

1) DER OBJEKTAKASUS DES BESTIMMTEN PARTIKELS

	<i>Singular</i>	<i>Plural</i>
maskulin	- î	- an
feminin	- ê	- an

z. B.: *a) maskulin Singular:*

Ez hespî dibînim.

Ich sehe das Pferd.

Ez mêrî dibînim.

Ich sehe den Mann.

b) feminin Singular:

Ez rojnamê dixwînim.

Ich lese die Zeitung.

Tu jinê dibînî.

Du siehst die Frau.

c) Plural beider Genera:

Ez hespan dibînim.

Ich sehe die Pferde.

Ez mêran dibînim.

Ich sehe die Männer.

Ez rojnaman dixwînim.

Ich lese die Zeitungen.

Tu jinan dibînî.

Du siehst die Frauen.

Merke! Besondere Deklination von **maskulinen Wörtern**, die ein "a" oder "e" enthalten: Sie können, wenn sie im **Singular** stehen, den **Objektkasus** durch Umwandlung des "a" oder "e" in "- ê -" bzw "- î -" bilden!

z. B:	welat (Heimat):	Ez welêt dibînim.
	bajar (Stadt):	Ez ji bajêr tê.
	derî (Tür):	Ez dêrî dibînim.
	çiya (Berg):	Hesp diçin çiyê .
	ziman (Sprache):	Memo zimên baş dizane.
	xanî (Haus):	Hevala min ji xênî tê.
	nan (Brot):	Ew nîn dixwe.
	firoşvan (Verkäufer):	Ez firoşvîn nabînim

AUSNAHMEN: Wörter, die auch im **Objektkasus** **unverändert** bleiben:

z.B:	hingiv m.	Honig
	şîr m.	Milch
	gund m.	Dorf

2) DER OBJEKTKASUS DES UNBESTIMMTEN PARTIKELS

	Singular	Plural
maskulin	- ekî	- inan
feminin	- ekê	- inan

z. B:	a) <i>maskulin Singular:</i>	
	Ez mê rekî dibînim.	Ich sehe einen Mann.
	Ew nan ekî dixwe.	Er ißt ein Brot.
	b) <i>feminin Singular:</i>	
	Tu xûş kekê dibînî.	Du siehst eine Schwester.
	Ez rojname ekê dixwînim.	Ich lese eine Zeitung.
	c) <i>Plural beider Genera:</i>	
	Em hespi nan dibînin.	Wir sehen Pferde.
	Ew stoli nan tîne.	Er bringt Stühle.

MAHLZEITEN

Taştê f.	Frühstück
Navroj f.	Mittagessen
Şîv f.	Abendessen
Paşîv f.	Essen vor der Morgendämmerung, das während des Ramadanmonats eingenommen wird, da zu dieser Fastenzeit von Beginn der Morgendämmerung an bis zum Sonnenuntergang nicht gegessen und getrunken werden darf. (Gilt für Menschen der islamischen Glaubensgemeinschaft)

In manchen Gegenden wird verwendet:

xurînî	nüchtern
Taştê f.	Frühstück
Xwarina nîvro	
oder Firavîn	Mittagessen
Xwarina êvarê	Abendessen

EINIGE BEISPIELE:

Berî taştê em xurînî ne.
Ez her roj taştê dikim.
Ez navrojê jî dixwim, lê şîvê dereng naxwim. (dereng = spät)
Em li malê taştê dikin, lê hevalên min li malê taştê nakin.
Em çayê vedixwin, lê zeytûnan dixwin.
Çay li çayxanê gelekî xweş e.
Lê nan li mala me xweş e.
Bavê min şîvê dixwe, lê ez naxwim.
Diya min nanê êvarê çêdike.
Xûşka min nîn tîne.
Em tevî hev nanê nîvro dixwin.
Em paşê jî çayê vedixwin.
Bavê min ji bo qehwê şîr tîne.
Em li malê rûdinên, nîn dixwin û çayê vedixwin.

UEBUNGEN ZUR LEKTION IV

Übung 4.1: Konjugiere folgende Verben!

rûniştin, pirsîn, xwarin, vexwarin, xwendin, zanîn

Übung 4.2: Beantworte folgende Fragen!

1) Ew li ku taştê dîkin?	8) Kî rojnaman dixwînin?
2) Navê wê çi ye?	9) Ew li ku rûdinên?
3) Mase û stol çi reng in?	10) Garson çi dîke?
4) Derî û pencere jî hene?	11) Ew çi vedixwin?
5) Rengê wan çi ne?	12) Garson ji Beyro re çi tîne?
6) Di çayxanê de kî hene?	13) Ew çi dixwin?
7) Ew çi dîkin?	

Übung 4.3: Setze den Objektkasus ein (es gibt oft mehrere Möglichkeiten)!

- 1) Cano du (hêk) dixwe.
- 2) Beyro (nan) dixwe.
- 3) Xûşka min (stol) tîne.
- 4) Ew (derî) digire.
- 5) Ez (bajar) dibînim.
- 6) Şîlan (mehîn) tîne.
- 7) Memo gelek (ziman) dizane.
- 8) Em (nan, penêr, zeytûn) dixwin.
- 9) Mêrek (hesp) dibîne.
- 10) Azad (xanî) dibîne.
- 11) Tu (xanî, hesp, bajar) dibînî.
- 12) Em dîçin (welat)

Übung 4.4: Übersetze!

- 1) Wohin gehen wir?
- 2) Wo sind wir?
- 3) Wie schaut das Kaffeehaus aus?
- 4) Ein Mann liest eine Zeitung.
- 5) Eine Frau liest die Zeitung.
- 6) Drei Freunde setzen sich um den Tisch.
- 7) Wem gibt der Arzt die Tabletten?
- 8) Die große Frau bringt viele Sachen.
- 9) Ich esse ein Ei.
- 10) Er ißt Brot.

LEKTION V

ŞÎLAN Û RÊWÎTÎ

Du apên min li Mahabadê ne. Ew li wir dixwînin. Em subê serîkî didin wan. Bavê min ji garê re têlefona dika û dipirse, tren kengê diçe Mahabadê. Û bavê min paşê ji me re dibêje: “Panzdehê Îlonê, roja çarşemê di saet şeşên subê de tren ji Tatwanê rêdikeve.”

Îro sêşem, çardehê Îlonê ye. Em îşev zû diçin radikevin, em berbangê jî radibin. Subê zû bavê min û diya min berî me gişkan radibin û ji bo rêwîtiya me tevda-

rekan dikin. Ew gelek tiştan dadigirin; kate, çoreg, hewle û yadîgarên apên min jî hene.

Ez hêdî, hêdî ji nav nivînan derdikevim û radibim. Em çayekê vedixwin û di saet pênc nîvan da ji malê derdikevin. Em diçin garê. Tren ji aliyê rojava, ji Amedê tê û berbî aliyê rojhilatabaşûr (Mahabadê) ve diçe.

Bavê min ji me re bilêtan dikire û em berbî tîrenê diçin. Li garê gelek mirov ji tîrenê peyadibin, gelek jî li wê siyardibin. Em jî lê siyardibin û kompartîmentekê vala dibînin û rûdinên. Pênc deqan şûnda tren bi rêdikeve.

Trena me ji Tatwanê bi keştiyê ve Gola Wanê derbas dibe û tê Wanê, diçe Êrmîyê û ber Gola Êrmîyê re, ji nav çîyan û deystan re derbas dibe û tê Mahabadê. Ez bawerdikim rêwîtiya me heft saetan dikişîne.

Herdu apên min tîn garê û hêviya me ne. Bavê min û apên min hev dibînin, hevdu silav dikin û paçdikin û me jî silav dikin. Paşê em diçin mala wan.

VOKABELN:

rêwîti f.	Reise	rabûn (radibe)	aufstehen
li wir	dort	subê zû	in der Früh
serî dayîn (ziyaret kirin)	Besuch erstatten	gişk	alle
gar f.	Bahnhof	hinek	einige
tren f.	Zug	tevdarek f.	Vorbereitung
Îlon f.	September	dagirtin (dadigire)	einpacken
çarşem f.	Mittwoch	kate m.	spezieller Kuchen
saet f. (arab.)	Uhr	çoreg m.	spezielles Brot
di saet ... de	um ... Uhr	hewle f.	Süßspeise
rêketin (rêdikeve)	sich auf den Weg machen	yadîgar f.	Geschenk
îro	heute	nîv	halb
sêşem f.	Dienstag	hêdî, hêdî	langsam
îşev	heute nacht	jî ... de	von, aus
zû	schnell, früh	alî m.	Seite, Richtung
raketin (radikeve)	schlafen	rojava f.	Westen
berbang f.	Morgendämmerung	berbî	gegen
kirîn (dikire)	kaufen	rojhilatabaşûr f.	Südosten
mirov m.	Mensch	bilêt f.	Ticket
		gol f.	See
		Gola Wanê	Vansee

peyabûn (peyadibe) aussteigen	derbas bûyîn	vorbeigehen
siyarbûn (siyardibe) ein(auf)steigen	ber ... re	vor
lê - - li wê	çiya m.	Berg
kompartîment f. Abteil	deyşt	Ebene
vala	bawerkirin (bawerdike)	glauben
deqe f. (arab.) Minute	kişandin (dikişîne)	ziehen,
paç f. Kuß		dauern
şûnda	herd	alle beide
bi (... ve)	hêviya bûyîn (hêviya ... ye)	warten
keştî f. Schiff	(hêviya mayîn)	

DIE UHRZEIT

saet f.	Uhr, Stunde
deqîqe f. oder deqe f. (arab.)	Minute
çaryek oder çeyrek	ein Viertel
nîv	halb
derbas bûyîn	vorbeigehen

Saet çi ye?	Wie spät ist es?
Saet pênc e.	Es ist fünf Uhr.
Saet pêncan pênc deqîqe derbas dibin.	Es ist fünf Minuten nach fünf Uhr.
Saet pêncan deh deqe derbas dibin.	Es ist zehn Minuten nach fünf Uhr.
Saet pêncan çaryek derbas dibe.	Es ist viertel nach fünf.
Saet pêncan bîst derbas dibin.	Es ist zwanzig Minuten nach fünf.
Saet pêncan bîst û pênc derbas dibin.	Es ist fünfundzwanzig nach fünf.
Saet pênc û nîv e.	Es ist halb sechs.

Saet ji şeşan re bîst û penc deqe hene.	Es ist fünfundzwanzig vor sechs Uhr.
Saet ji şeşan re bîst deqîqe hene.	Es ist zwanzig Minuten vor sechs.
Saet ji şeşan re çaryek (çeyrekek) heye.	Es ist viertel vor sechs.
Saet ji şeşan re deh deqe hene.	Es ist zehn vor sechs.
Saet ji şeşan re pênc deqîqe hene.	Es ist fünf Minuten vor sechs.
Saet şeş e.	Es ist sechs Uhr.

DEMROJ

berbang f.
 beyanî f.
 subê zû
 berî nîvro
 nîvro f. oder nîvroj f.
 piştî nîvro oder nîvro şûnda
 êvar f.
 şev f.
 nîvê şevê

ROJÊN HEFTÊ

hefte f.
 Di heftekî de heft roj hene.
 Navên wan ev in:
 Yekşem f.
 Duşem f.
 Sêşem f.
 Çarşem f.
 Pêncşem f.
 Înî f.
 Şemî f./ Paşînî

DEM

Îro yekê Îlonê ye.
 Subê diduyê Îlonê ye.
 Îro nehê mehê ye.

TAGESZEITEN:

Morgendämmerung
 der Morgen
 in der Früh
 Vormittag
 Mittag
 Nachmittag
 Abend
 Nacht
 Mitternacht

WOCHENTAGE:

Woche

 Sonntag
 Montag
 Dienstag
 Mittwoch
 Donnerstag
 Freitag
 Samstag

DATUM:

Heute ist der erste September.
 Morgen ist der zweite September.
 Heute ist der neunte des Monats.

GEBRAUCH von UHRZEIT und TAGESZEITEN und DATUM

Saet şeşên êvarê ye.
Saet şeşên sûbê ye.
Saet yekê nîvro ye.

Es ist sechs Uhr abends.
Es ist sechs Uhr früh.
Es ist ein Uhr mittag.

Ez di saet heftan de li mal im.
Ew di saet yekê de te.
Em di saet diduyan de diçin dibistanê.
Ez di saet nehan de radibim.
Ez di saet pêncên êvarê têm.

Ich bin um sieben Uhr zu Hause.
Er kommt um ein Uhr.
Wir gehen um zwei Uhr in die Schule.
Ich stehe um neun Uhr auf.
Ich komme um fünf Uhr abends.

Ez di saet pênc û nîvan de têm.
Ez di saet pênc û nîvên êvarê têm.
Ez di saet pêncan deh deqe derbas dibin têm.
Ez di saet pêncan re deh hebe têm.

Ich komme um halb sechs.
Ich komme um halb sechs Uhr abends.
Ich komme um zehn nach fünf.
Ich komme um zehn vor fünf.

Îro sêşem e.
Ez di roja sêşemê têm.
Îro yekê Îlonê ye.
Subê diduyê Îlonê ye.
Dusibe çarşem e, yanzdehê Îlonê ye.

Heute ist Dienstag.
Ich komme am Dienstag.
Heute ist der erste September.
Morgen ist der zweite September.
Übermorgen ist Mittwoch, der 11.
September.
Heute ist der neunte des Monats.

Îro nehê mehê ye.

Ez çardehê Îlonê têm.
Ez di roja çarşemê çardêh Îlonê de têm.

Ich komme am 14. September.
Ich komme am Mittwoch, dem 14.
September.

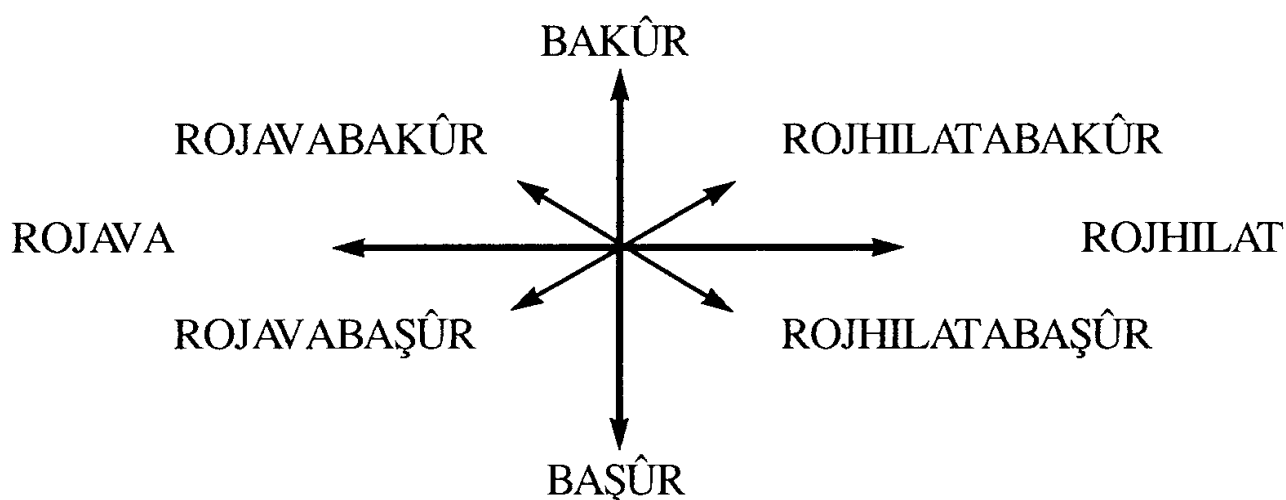
"Î ." ALS "DIESE", "DIESES" ODER "DIESER"

îro	heute	do	gestern
sube	morgen	pêr	vorgestern
dusibe	übermorgen	betirpêr	vorvorgestern
sêsibe	in 3 Tagen		

îsev şeva tê (şevike din) du şevên tîn	heute nacht kommende Nacht kommende zwei Nächte	do şev pêr şev	gestern Nacht vorgestern Nacht
îsal sala tê (saleke din) du salên din sê salên din	dieses Jahr nächstes Jahr in zwei Jahren in drei Jahren	par pêrar betirpêrar	letztes Jahr vor zwei Jahren vor drei Jahren
îcar cara din (careke din) du carên din	dieses Mal nächstes Mal die nächsten zwei Male	cara berê	letztes Mal

HIMMELSRICHTUNGEN

Rojhilat f.	Osten	Rojhilatabakûr m.	Nordosten
Rojava f.	Westen	Rojhilatabaşûr f.	Südosten
Bakûr m.	Norden	Rojavabakûr m.	Nordwesten
Başûr f.	Süden	Rojavabaşûr f.	Südwesten

EINIGE BEISPIELE

Ez îro berbi rojhilatabakûr diçim.
Hevala min îsal tê Kurdistanê.
Îcar ez nikarim, lê careke din ez dikarim.
Bajarên başûr gelekî germ in.
Ez çarê Îlonê, roja sêşemê diçim.
Ez ji rojhilatabaşûr tîm û berbi çiyê diçim.
Bavê hevala min roja Îniyê tê mala me.
Îsal ez naçim Amedê, ez diçim Araratê.
Em îro rêwî (Reisende) ne, em diçin Mahabadê.
Di saet pêncên subê de ez ji malê derdikevem.
Ararat li Kurdistanê aliyê bakûr e.
Ez di saet dehan de tîm bajêr.
Xwarina êvarê di saet heft nîvan de ye.

UEBUNGEN ZUR LEKTION V

Übung 5.1: Konjugiere folgende Verben!
rêketin, serî dayîn, raketin, dagirtin, kirîn, peyabûn, siyarbûn,
bawerkirin, kişandin.

Übung 5.2: Beantworte folgende Fragen!
1) Çend ap li Mahabadê dijîn?
2) Ew li wir çi dikan?
3) Kî ji garê re têlefon dike?
4) Ew çi dipirse?
5) Tren çiçax diçe Mahabadê?
6) Tren ji kîjan alî tê?
7) Tren ji Gola Wanê bi çi derbas dibe?
8) Tren ji kîjan bajarî re derbas dibe?
9) Tren kîjan rojê rêdikeve?
10) Şîlan û dê û bavê wê çima zû diçin radikevin?
11) Ew çiçax ji nav nivînan derdikevin?
12) Dê çi dadigire?
13) Ew çiçax ji malê derdikevin?
14) Kî bilêtan dikire?

- 15) Ew kîjan kompartîmentekê siyardibin?
- 16) Çend deqan şûnda tren rêdikeve?
- 17) Tren ji ku rêdikeve?
- 18) Rêwîti çend saetan dikişîne?
- 19) Kî li garê hêviya wan in?
- 20) Ew paşê çi dikin?

Übung 5.3: Beantworte folgende Fragen!

- 1) Di salekê de çend meh hene?
- 2) Heftek çend roj in?
- 3) Navên wan çi ne?
- 4) Di salekê de çend hefte hene?
- 5) Di salekê de çend roj hene?
- 6) Di rojekê de çend saet hene?
- 7) Di saetekê de çend deqe hene?
- 8) Tu çiçax radikevî?
- 9) Tu saet çendan de ji nav nivînan radibî?
- 10) Tu çiçax taştê dikî?
- 11) Hûn çiçax navrojê dixwin?
- 12) Şîva we saet çendan de ye?
- 13) Saet çi ye?
- 14) Kursa kurdî kîjan rojê ye?
- 15) Kursa kurdî saet çendan de ye?
- 16) Tu çiçax rêdikevî û diçî kursa zimanê kurdî?

Übung 5.4: Übersetze folgende Sätze!

- 1) Morgen ist Donnerstag, der 28. September.
- 2) Es ist viertel nach drei Uhr.
- 3) Heute ist Montag und morgen ist Dienstag.
- 4) Übermorgen, am Mittwoch, stehe ich um halb acht Uhr auf.
- 5) Heute nachmittag besuche ich Bêkes.
- 6) Um 12 Uhr 10 rufe ich Bêkes an.
- 7) Freitag vormittag sehe ich dich.
- 8) Am Samstag gehe ich um Mitternacht schlafen und am Sonntag stehe ich zu Mittag auf.
- 9) Heute um zwei Uhr nachmittag kommt mein Vater.
- 10) Morgen abend um dreiviertel 7 kommt mein Opa.

LEKTION VI

LI BAZARÊ

Apê min diçe bazarê. Ez jî dixwazim tevî wî biçim bazarê. Ez kincên rind li xwedikim û solên baş pêdikim. Apê min hespê xwe tîne, zîndike, siyardibe û ez jî li terkiya wî siyardibim. Apê min di rê de distirê û hespê xwe dajo. Bazar li aliyê rojhilat e. Saetekê şûnda em li bazarê ne.

Bazar gelekî mezin e. Serîk heye, serîk tune. Li bazarê hezaran mirov tiştinan dikirin û difiroşin. Gelek ji wan zimanekî din dipeyîvin. Apê min jî tevî wan bi zimanê wan dipeyîve. Ez ji apê xwe dipirsim: "Apo, ev çi ziman e?" Apê Teyo dikene û ji min re dibêje: "Ziman li bazaran wek mêwe reng û reng in."

Em ji bo malê pênc kîlo şekir, kîlok çay, nîskên zer û sêvan dikirin. Firoşvan ji me re pîvazan, kartolan, gizêran û lobiyan tîne. Apê min perê wî dide û dipirse: "Tu dikarî alîkariya me bikî?"

Firoşvan dibêje: "Belê, ser çavên min!" Em tiştên xwe li hespê xwe bardikin, kîlok tirî jî dikirin û hespê xwe siyardibin, bi rêdikevin. Di rê de apê min dîsa distirê û ez jî tiriyan dixwim. Nîvro şûnda em tîna malê.

VOKABELN:

bazar f.	Markt	ev	das, dies
xwastin (dixwaze)	wollen	kenîn (dikene)	lachen
kinc pl.	Kleider	wek	(so) wie
rind	schön	mêwe f.	Frucht, Obst
li xwekirin (xwedike)	anziehen	werze/zebze (Plural)	Gemüse
sol m.	Schuh	nîsk f.	Linsen
bedew	schön, hübsch	zer	gelb, blond
pêkirin (pêdike)	anziehen (Schuhe, Socken)	sêv f.	Apfel
zînkirin (zîndike)	aufsatteln	firoşvan m. f.	Verkäufer/in
terkî	auf dem Rücken des Pferdes, hinter dem Reiter	pîvaz f.	Zwiebel
stirîn (distirê)	singen	kartol f.	Kartoffel
dajotin (dajo)	führen, lenken	gizêr f.	Karotte
serîk heye, serîk tune	ohne Ende	lobî f.	Fisole
hezaran	tausende	pere m.	Geld
mirov m.	Mensch	karin (dikare)	können
fîrotin (difiroşe)	verkaufen	alîkarî kirin	helfen
peyîvîn (dipeyîve)	sprechen	tirî f.	Trauben
		dîsa	wieder, nochmals
		neynik f.	Spiegel
		bîber f.	Paprika
		dikan f.	Laden

stirîn: singen

ez distirêm ich singe
tu distireyî du singst
ew distirê er/sie singt

em distirên wir singen
hûn distirên ihr singt
ew distirên sie singen

ajotin: führen, lenken, reiten, treiben

aus ez di-ajom wird ez dajom

ez	dajom	ich lenke	em dajon	wir lenken
tu	dajoyî	du lenkst	hûn dajon	ihr lenkt
ew	dajo	er/sie lenkt	ew dajon	sie lenken

XWE - das rückbezügliche Possessivpronomen

XWE bezieht sich immer auf das SUBJEKT des Satzes!

XWE kann alle Possessivpronomina ersetzen. Wenn sich ein Possessivpronomen auf das Subjekt des Satzes bezieht, **muß** XWE verwendet werden!

z.B.: **Ez tevî xûşka xwe diçim bazarê.**
Ich gehe mit meiner Schwester zum Bazar.

Tu tevî xûşka xwe diçî bazarê.
Du gehst mit deiner Schwester zum Bazar.

Ew tevî xûşka xwe diçe bazarê.
Er geht mit seiner Schwester zum Bazar.

ABER: **Ez tevî xûşka te diçim bazarê.**
Ich gehe mit deiner Schwester zum Bazar.

Tu tevî xûşka min diçî bazarê.
Du gehst mit meiner Schwester zum Bazar.

Memo tevî xûşka wî diçe bazarê.
Memo geht mit seiner (eines anderen) Schwester zum Bazar.

Ew tevî xûşka wê diçe bazarê.
Er geht mit ihrer Schwester zum Bazar.

MERKE! Wenn die Übereinstimmung mit einem Adjektiv und der Objektkasus zusammentreffen, hat die **Übereinstimmung mit dem Adjektiv Vorrang!**

z. B:	Ez tiriyan dikirim.	Ich kaufe die Trauben.
aber:	Ez tiriye n ba ş dikirim	Ich kaufe die guten Trauben.
	Ez ş ê kir dikirim.	Ich kaufe den Zucker.
aber:	Ez k î lok ş ekir dikirim.	Ich kaufe ein Kilo Zucker.
	Ez sêvê dixwim.	Ich esse den Apfel.
aber:	Ez sêva ba ş dixwim.	Ich esse den guten Apfel.

DIE MODALVERBEN

XWASTIN	- wollen
KARIN	- können
VÎN	- sollen, müssen

MERKE! Das zu den Verben xwastin, karin und vîn zugehörige Verb wird **nochmals in der Personalendung übereingestimmt** und trägt außerdem die **Vorsilbe "bi-"** anstatt "di- "!

z. B:	xwastin: wollen Ez dixwaz im bi çim . Ich will gehen.	Em dixwaz in bi çin . Wir wollen gehen.
	Tu dixwaz î bi çî . Du willst gehen.	Hûn dixwaz in bi çin . Ihr wollt gehen.
	Ew dixwaze bi çe . Er will gehen.	Ew dixwaz in bi çin . Sie wollen gehen.
z. B:	karin: können Ez dikar im bixwîn im . Ich kann lesen.	Em dikar in bixwîn in . Wir können lesen.
	Tu dikar î bixwîn î . Du kannst lesen	Hûn dikar in bixwîn in . Ihr könnt lesen.
	Ew dikare bixwîne. Er kann lesen.	Ew dikar in bixwîn in . Sie können lesen.

vîn: sollen, müssen

Ez divêm bikirim
Ich soll/muß kaufen.
Tu divêyî bikirî.
Du sollst/mußt kaufen.
Ew divê bikire.
Er soll/muß kaufen.

Em divên bikirin.
Wir sollen/müssen kaufen.
Hûn divên bikirin.
Ihr sollt/müßt kaufen.
Ew divên bikirin.
Sie sollen/müssen kaufen.

Es werden auch folgende Formen verwendet:
"Divêt/divê" bleibt dabei unverändert.

Divêt ez bikirim.
Ich muß kaufen.
Divêt tu bikirî.
Du müßt kaufen.
Divêt ew bikire.
Er/sie muß kaufen.

Divêt em bikirin.
Wir müssen kaufen.
Divêt hûn bikirin.
Ihr müßt kaufen.
Divêt ew bikirin.
Sie müssen kaufen.

Min nan û av **divê**.
Te ala rengîn **divê**.
Me kar û bar **divê**.
Wan heval û hogir **divê**.

Ich brauche Brot und Wasser.
Du brauchst die vielfärbige Fahne.
Wir brauchen (benötigen) Arbeit.
Sie brauchen Freunde und Kameraden.

KINC - BEKLEIDUNG:

çek m./kinc pl.	Anzug	şapik m.	Hausschuhe
dêre m.	Kleid	şimik f.	(Frauen)
miltan m.	Hemd	mes f.	Hausschuhe
fayke m.	Pullover		(Männer)
kember f.	Gürtel	kiras m.	Unterhemd
şal m.	Hose	berkiras m.	Unterhose
şalvar m.	kurdische Hose		(Frauen)
gore m.	Socken	derpî m.	Unterhose
palto m.	Mantel		(Männer)
lepik m.	Handschuhe	berçavik m.	Brille
sol f.	Schuhe	kulik m.	Haube
iskarpêl m.		fotêr m.	Hut
		şewqe m.	Kappe

MÊWE - OBST

sêv f.	Apfel	gûz f.	Walnuß
porteqal f.	Orange	gêlaz f.	Kirsche
hurme f.	Birne	wişne f.	Weichsel
hêjîr f.	Feige	biyok f.	Quitte
hinar f.	Granatapfel	lîmon f.	Zitrone
tirî	Trauben	mûz f.	Banane
qawûn m.	Zuckermelone	mandalîn f.	Mandarine
aprîkos f.	Marille	xurme f.	Dattel
tût f.	Maulbeere	kal f.	Wassermelone
tûtfrengî f.	Erdbeere	findeq f.	Nuß

WERZE - GEMUESE

pîvaz f.	Zwiebel	bîber f.	Paprika
sîr f.	Knoblauch	kelem f.	Weißkraut
xiyar m.	Gurke	gulkelem f.	Karfiol
îzot f.	Pfefferoni	sorkelem f.	Rotkraut
kartol f.	Kartoffel	nok f.	Kichererbse
gizêr f.	Karotte	nîsk f.	Linsen
tomate/bacanê sor f.	Tomate	tivîr f.	Rettich
balîcan f.	Melanzani	bamye f.	Okra
lobî f.	Fisolen	kundîr m.	Zucchini

EINIGE BEISPIELE

Bazar nêzîkî mala me ye.

Bavê min ji bazarê hêkan û mirîşkan (Hühner) dikire.

Diya min li bazarê tiriyan nakire.

Gizêr û kundur li bajêr piçûk in.

Balîcan sor in, lê îzot kesk in.

Li bazarê lîmon, mandalîn û porteqal hene.

Firoşvan tiştan difiroşin.

Lobî, nîsk, hinar û wişne reng û reng in.

UEBUNGEN ZUR LEKTION VI

Übung 6.1: Konjugiere folgende Verben!

xwekirin, xwastin, dayîn, karin, kirîn, pêkirin, siyarbûn, zînkirin, stirandin, ajotin, firotin, ketin, barkirin, kenîn, peyîvîn

Übung 6.2: Beantworte folgende Fragen!

- 1) Kî diçe bazarê?
- 2) Kî dixwaze tevî kê biçe bazarê?
- 3) Şîlan çi dike?
- 4) Çek û solên wê çawa ne?
- 5) Ew kengê (çiçax) li bazarê ne?
- 6) Bazar çawa ye?
- 7) Hezaran mirov çi dikin?
- 8) Şîlan û apê wê çend kîlo şekir dikirin?
- 9) Firoşvan ji wan re çi tîne?
- 10) Kî alîkariya wan dike?
- 11) Şîlan û apê wê di rê de çi dikin?
- 12) Ew kengê tî malê?

Übung 6.3: Übersetze folgende Sätze!

- 1) Ich helfe mir selbst.
- 2) Er kann sich selbst helfen.
- 3) Du ißt deinen Apfel.
- 4) Er geht mit seiner Schwester in die Stadt.
- 5) Mein Vater trinkt sein Wasser.
- 6) Du kannst meinen Apfel essen.
- 7) Wir wollen die Stadt sehen.
- 8) Meine Freundin kann ihr Pferd reiten.
- 9) Ich möchte ein Kilo Zwiebeln kaufen.
- 10) Mein Onkel kann gut sprechen.
- 11) Dein Onkel verkauft sein Haus.
- 12) Onkel Remo kauft es für seinen Sohn.
- 13) Der Verkäufer will seine Sachen verkaufen.
- 14) Das Kind kann seine Kleider anziehen.
- 15) Er kann deine Sprache sprechen.

LEKTION VII

DIBISTAN

Li gundê me dibistan tune. Ez bawerdikim gundê me piçûk e, lema. Li bajêr gelek dibistan hene. Lê ew dibistanên kurdan nîn in. Mamoste jî zimanê kurdî nizanin û pirtûk jî ne bi zimanê kurdî ne. Gelek zarokên kurdan berî çûyîna dibistanê tenê zimanê kurdî dizanin, tu zimanine din nizanin. Ew di dibistanan de zimanê tirkî an farisî an jî erebî hîndibin.

Li welatê me peyîvandina zimanê kurdî ew çend hêsa nîn e. Hin aliyan qedexe ye, û hin aliyan jî zordestî heye. Loma gelek kurd zimanê xwe napeyîvin. Gelek naxwazin zimanê biyanî jî hînbibin. Ew berxwedidin û naçin dibistanên wan. Ev yek ji xwe re nezaniyê jî tîne.

VOKABELN:

gund m.	Dorf	peyîvandin (dipeyîve)	sich unterhalten
lema/loma	deshalb	ew çend	so sehr
bajar	Stadt	hêsa	leicht
lê	aber	hin	manche
kurdî	kurdisch	qedexe	verboten
pirtûk f.	Buch	zordestî f.	Unterdrückung
tu + Verneinung	gar nicht	biyanî	fremd
tenê	nur, alleine	bindest	Unterdrückter
tirkî	türkisch	ev yek	dieses
an	oder	ji xwe re	mit sich
farisî	persisch	berxwedan	sich wehren
erebî	arabisch	(berxwedide)	
hînbûn (hindibe)	lernen	nezanî f.	Unwissenheit

MERKE! Alle Verben können als Substantiva (Hauptwörter) gebraucht werden! Es wird der **Infinitiv** des Verbs verwendet - das entstandene Wort ist **weiblichen Geschlechts** und wird wie ein Hauptwort gebraucht.

z. B:	çûyîn	=	gehen	çûyîn f.	=	das Gehen
				çûyîna me	=	unser Gehen
	hatin	=	kommen	hatin f.	=	das Kommen
				hatina te	=	dein Kommen
	xwendin	=	lesen	xwendin f.	=	das Lesen
				xwendina we	=	euer Lesen

NEGATION (VERNEINUNG)

1) Negation von Adjektiven:

Adjektive werden mit **“ne”** verneint!

Hespê min ne mezin e.	Mein Pferd ist nicht groß.
Ew mêrekî ne baş e.	Er ist kein guter Mann.

2) Negation von Verben im Präsens (Gegenwart):

Die Vorsilbe **“di-“** wird durch **“na-“** ersetzt!

Ez dibêjim.	~	Ez nabêjim.	=	Ich sage nicht.
Tu dikenî	~	Tu nakenî.	=	Du lachst nicht.
Ew vedixwe.	~	Ew venaxwe.	=	Er trinkt nicht.

Ausnahmen:

Die Verben **“karin”** (können) und **“zanîn”** (wissen) werden mit **“ni-“** verneint.

Ez dikarim.	~	Ez nikarim.	=	Ich kann nicht.
Ez dizanim.	~	Ez nizanim.	=	Ich weiß nicht.

3) Negation von bûyîn (sein) mit **“nîn”**:

Ew birayê min e.	Ew birayê min nîn e.
	Er ist nicht mein Bruder.

Hespê min piçûk e.	Hespê min piçûk nîn e.
	Mein Pferd ist nicht klein.

Pirtûkên te kevin in.	Pirtûkên te kevin nîn in.
	Deine Bücher sind nicht alt.

4) Negation von hebûn (haben, existieren) mit **“tunebûn”**:

Birakî min heye.	Birakî min tune (tune ye).
	Ich habe keinen Bruder.

Hespê min heye.	Hespê min tune (tune ye). Ich habe kein Pferd.
Pirtûkên te hene.	Pirtûkên te tunin (tune ne). Du hast keine Bücher.
Hevalên me hene.	Hevalên me tunin (tune ne). Wir haben keine Freunde.

MERKE! Diejenigen Zeitwörter, bei denen im Präsens die Vorsilbe "di-" nicht vollständig erscheint, werden folgendermaßen verneint:

hatin: kommen

Ez tēm.	Ez nayēm.
Tu tēyî.	Tu nayî.

anîn: bringen

Ez tînim.	Ez nayînim .
Tu tînî.	Tu nayînî .

ajotin: lenken, führen

Ew dajo.	Ew najo .
Em dajon.	Em najon .

avîtin: wegwerfen

Ew davêje.	Ew navêje .
Hûn davêjin.	Hûn navêjin .

DIE GENETIVISCHE BEZIEHUNG

MERKE! Das **erste Wort** der genetivischen Beziehung trägt den **bestimmten Partikel**, das **zweite Wort** erhält die Endung des **Objektkasus**!

z. B:	jina bajêr	die Frau aus der Stadt
	jineke bajêr	eine Frau aus der Stadt
	jinên bajêr	die Frauen aus der Stadt
	jinine bajêr	Frauen aus der Stadt

zarokên gund	die Dorfkinder
nanê tendûrê	das Brot aus dem Tandor
deriyê xênî	die Tür des Hauses
pirtûkên zarokan	die Bücher der Kinder

aber: die Übereinstimmung mit dem Adjektiv hat immer Vorrang!

z. B:	jinên bajarê mezin	die Frauen aus der großen Stadt
	deriyê xaniyê spî	die Tür des weißen Hauses

ANHANG:

defter f.	Heft	pênivîs f.	Kugelschreiber
pirtûk f.	Buch	rojname f.	Zeitung
raker f.	Radiergummi	belavok f.	Flugblatt
lîsa f.	Gymnasium	ûnîversîte f.	Universität

EINIGE BEISPIELE

Deftera hevala min mezin e.

Pirtûkên pirtûkxanê (Bibliothek) gelek in.

Rakera Şîlanê heye.

Apê min diçe lîsê.

Pênivîsên min reng û reng in.

Navê rojnamê Hawar e.

Beyro belavokan belavdike. (belavkirin - verteilen)

Ez pênivîsên spî dikirim.

Rojnamên bavê min bi kurdî ne.

UEBUNGEN ZUR LEKTION VII

Übung 7.1: Konjugiere und verneine folgende Verben!
hînbûn, berxwedan, girtin, ketin, avîtin.

Übung 7.2: Beantworte folgende Fragen!

- 1) Li bajarê te çend dibistan hene?
- 2) Li gundê Şîlanê çima dibistan tune?
- 3) Çend xûşk û birayên te diçin dibistanê?
- 4) Çend sal in tu diçî dibistanê?
- 5) Tu çend zimanan dizanî?
- 6) Hevalên te çi hîndibin?
- 7) Çima gelek Kurd zimanê xwe napeyîvin?
- 8) Zimanê welatê te çi ye?
- 9) Çend mamoste li dibistanên bajarê te ne?
- 10) Ji wan çend Mîr û çend Mîrza ne?

Übung 7.3: Verneine folgende Sätze!

- 1) Nanê diya min baş e.
- 2) Li gundê me dibistan heye.
- 3) Birayê min mezin e, xûşka min piçûk e.
- 4) Hespekî min heye.
- 5) Tu baş distirêyî.
- 6) Tu kurdî dizanî.
- 7) Apê me sê kîlo şekir dikire.
- 8) Apê min dikare hespê xwe bajo.
- 9) Tu îro teyî mala me?
- 10) Kî diçe welêt?
- 11) Çiyayên Araratê sisê ne.
- 12) Ez dixwazim te bibînim.

Übung 7.4: Übersetze folgende Sätze!

- 1) Das Pferd meines Bruders ist nicht groß.
- 2) Die Schulen unserer Stadt sind weiß.
- 3) Ich sehe das Haus des Freundes.
- 4) Die Kinder unseres Onkels sind lieb.
- 5) Die Berge Kurdistans sind schön.
- 6) Das Wasser der Berge ist kalt.
- 7) Die Wände des Hauses sind gelb.
- 8) Ich trinke die Milch der Kühe meiner Tante.
- 9) Eine der Kühe meiner Tante gibt keine Milch.
- 10) Die Berge der Heimat sind groß.

LEKTION VIII

COTKARÊN GUND

Navê gundê me Warê Baro ye, ew zozan e. Lê gundê xalê min li newalê ye, ew deyst e. Li wî gundî gelek bax, baxçe, bostan û werze hene. Xalê min cotkar e. Ew payîzê gênim direşîne û biharê jî cêh direşîne. Ceh û genimê xalê min gelekî baş hêşîndibin, ji ber ku xalê min cotkarekî jêhatî ye. Li wî gundî şilî jî pir dibare. Xalê min dibêje: “Zeviyên xwe rake û gazî Xwedê bike! Loma zeviyên min baş hêşîndibin.”

Lê havînê ew zeviyên xwe diçine û zadê zivistanê berevdike. Xalê min ew çend dewlemend nîn e. Tenê çar zeviyên wî hene. Yek ya gênim, didu yên cêh û yek jî haros e. Xalê min teral nîn e; ew salê danzdeh mehên Xwedê kardike. Ew tu caran destevala jî nîn e. Ew subê zû radibe û heta êvarê bi karê xwe re mijûldibe. Ez xalê xwe gelekî hezdikim. Ew herdem kanfêtan dide min.

VOKABELN:

cotkar m.	Bauer	rakirin (radike)	pflügen, aufheben
war m.	Zeltplatz	gazîkirin (gazîdike)	rufen
zozan m.	Hochland, Alm	Xwedê	Gott
xal m.	Onkel (mütterl.)	havîn m.	Sommer
newal f.	Tal	çinîn (diçine)	mähen
deyşt f.	Taldorf	zivistan m.	Winter
bax f.	Baum	zad m.	Vorrat
baxçe m.	Garten	berevkirin (berevdike)	sammeln
bostan m.	Gemüsegarten	ew çend	so sehr
werze m.	Plantage	dewlemend	reich
fekî (Pl.)	Obst	haros f.	brachliegendes
payîz f.	Herbst		Feld
genim m.	Weizen	teral	faul
reşandin (direşîne)	säen, ausstreuen	karkirin (kardike)	arbeiten
bihar f.	Frühling	tu caran+Verneinung	niemals
ceh m.	Gerste	destevala	ohne Arbeit, mit
hêşînbûn (hêşîndibe)	wachsen		leeren Händen
ji ber ku	weil	heta	bis
jêhatî	fleißig	kar m.	Arbeit
pir	viel, sehr	mijûlbûn(mijûldibe)	beschäftigt sein
şilî m.	Regen	hezkirin (hezdikey)	lieben, mögen
barîn (dibare)	fallen	dem f.	Zeit
	(Niederschlag)	herdem	jederzeit
zevî f.	Feld	kanfê f.	Zuckerl

DIE DEMONSTRATIVPRONOMINA “EV, EW”

ev = dieser, diese, dieses

Nominativ:

Singular

Plural

maskulin

feminin

ev	ev
ev	ev

Objektkasus: *Singular* *Plural*

maskulin

vî (evî)

van (evan)

feminin

vê (evê)

van (evan)

ew = jener, jene, jenes

Nominativ: *Singular* *Plural*

maskulin

ew

ew

feminin

ew

ew

Objektkasus: *Singular* *Plural*

maskulin

wî (ewî)

wan (ewan)

feminin

wê (ewê)

wan (ewan)

z. B.: **Ev** mêt diçe bajêr.
Ev jin nîn dixwe.
Ev zarok dixwînin.
auch: **Ev** mamoste ye.

Dieser Mann geht in die Stadt.
Diese Frau ißt das Brot.
Diese Kinder lernen.
Das (dieser) ist der Lehrer.

Ew hesp xurt nîn e.
Ew pişik şîrîn e.
Ew keç jêhatî ne.

Jenes Pferd ist nicht stark.
Jene Katze ist süß.
Jene Mädchen sind fleißig.

Ez **vî** hespê dibînim.
Tu **vê** sêvê dixwî.
Ew **van** tiriyan dikire.

Ich sehe **dieses** Pferd.
Du ißt **diesen** Apfel.
Sie kauft **diese** Trauben.

Ez **wî** penêrî naxwim.
Tu **wê** sêvê dixwazî?
Ez **wan** kulîlkan hezdikim.

Ich esse **jenen** Käse nicht.
Willst du **jenen** Apfel?
Ich liebe **jene** Blumen.

DER IMPERATIV

Bildung des Imperativs:

- 1) Die Vorsilbe "di-" wird durch "bi-" ersetzt.
- 2) Im Singular lautet die Endung "- e", im Plural "- in".
- 3) In der Verneinung steht "ne-" statt "na-".

z. B:

kirîn:			
bikire!	kaufe!	bikirin!	kauft!
nekire!	kaufe nicht!	nekirin!	kauft nicht!

Achtung: Bei Verben mit Vorsilbe entfällt das Präfix "bi-" meistens!

z. B:

vexwarin (trinken)	vexwe!	vexwin!	venexwe!	venexwin!
rabûn (aufstehen)	rabe!	rabin!	ranebe!	ranebin!
danîn (legen)	dayîne!	dayînin!	daneyîne!	daneyînin!
rûniştin (sich setzen)	rûnê!	rûnên!	rûnenê!	rûnenin!
anîn (bringen)	bîne!	bînin!	neyîne!	neyînin!

Ausnahme: hatin (kommen)

were!	werin!
neyê!	neyin!

YÊ, YA, YÊN

	<i>Singular</i>	<i>Plural</i>
maskulin	yê	yên
feminin	ya	yên

Das " y " kann entfallen, so daß folgende Formen entstehen:

	<i>Singular</i>	<i>Plural</i>
maskulin	ê	ên
feminin	a	ên

Diese Formen werden in verschiedenen Zusammenhängen verwendet:

a) mit Substantiven:

Hier erhalten sie die Bedeutung: **jener von, jene von, jenes von, jene von**

Tu kêjan hespê dibînî? -**Yê** Soro. Das (jenes) von Soro.

Tu kêjan tiriyan dixwazî? -**Yên** apê xwe. Die meines Onkels.

b) mit Adjektiven:

wenn zwei Adjektive ein Hauptwort beschreiben!

hespê min **ê** xurt mein starkes Pferd

xûşka min **a** mezin meine große Schwester

Tu sêvên sor an **ên** kesk dixwazî? Willst du die roten oder die grünen Äpfel?

c) mit Personalpronomina:

yê min, ya min, yên min

yê te, ya te, yên te

yê wî, ya wî, yên wî

der, die, das meine, die meinen

der, die, das deine, die deinen

der, die, das seine, die seinen

Xaniyên we li ku ne? -**Yê min** li vir e. Das meine (meines) ist hier.

Bêrîvan keçika kê ye? -**Ya min** e. Sie ist meine.

Ew pirtûkên kê difiroşe? -**Yên xwe** difiroşe. Er verkauft seine eigenen.

d) mit anderen Pronomina.

yê kê? ya kê? yên kê?

der (die, das, die) von wem?

Wessen?

Ev pirtûk **ya kê** ye?

Wessen Buch ist das?

Ev sol **ên kê** ne? - **Yên min** in.

Wessen Schuhe sind das?

Demsal

Jahreszeiten

Bihar f.	Frühling
Havîn f.	Sommer
Payîz f.	Herbst
Zivistan f.	Winter

Meh - Monate

Çile m.	Jänner	Tirmeh f.	Juli
Sebat f.	Februar	Tebax f.	August
Adar f.	März	Îlon f.	September
Avrêl f.	April	Cotmeh f.	Oktober
Gulan f.	Mai	Mijdar f.	November
Hezîran f.	Juni	Kanûn f.	Dezember

Çend rengdêr - einige Adjektive

erzan	billig	biha	teuer
xurt	stark	nexurt	schwach
mezin	groß	piçûk	klein
bedew	schön	bêd	häßlich
zû	schnell	hêdî	langsam
tijî	voll	vala	leer
dirêj	lang	kin	kurz
bideng	laut	bêdeng	leise
teng	eng	fire	weit
şên	lustig	xemgîn	traurig
qelew (goşt)	dick	zirav	dünn
sar	kalt	germ	warm
jêhatî	fleißig	teral	faul
dewlemend	reich	desteng, xizan	arm
birçî	hungrig	têr	satt
tî	durstig	kal	alt (Männer)
dereng	spät	pîr	alt (Frauen)
zû	schnell, früh	ciwan	jung
giran	schwer	sivik	leicht
hişk	hart	nerm	weich
zêde	mehr	kêm	wenig
ber	breit	kêmbêr, teng	eng

Çend reng - einige Farben:

reş	schwarz	zer	goldgelb
spî	weiß	gewir	grau
sor	rot	mor	dunkelrot
kesk	grün	hêşîn	hellblau
zer	gelb	rengê qehwê	braun
sût / şîn	blau	tarî	dunkel
ronahî	hell	binevşî	violett
çûr	blond	pembe	rosa

PRÄPOSITIONEN UND POSTPOSITIONEN

Im Kurdischen werden sowohl Präpositionen (Vorwörter) als auch Postpositionen (Nachwörter) benutzt, wobei sie sowohl allein als auch gemeinsam (kombiniert) vorkommen können.

Bei diesen Prä- und Postpositionen verwendet man immer den Objektkasus!

1) Präpositionen - Vorwörter

bi	mit	bi heval	mit dem Freund
bê	ohne	bê heval	ohne Freund
di	in	di dû re	anschließend
ji	von, zu	ji welêt	von der Heimat
li	in	li welêt	in der Heimat

2) Postpositionen - Nachwörter

de	in	nav de	zwischen
re	durch, über, für	te re	für dich
ve	mit	hespê ve	mit dem Pferd

Anmerkung: In der Umgangssprache werden statt den Formen "de, re, ve" auch "da, ra, va" gebraucht. An der Bedeutung jedoch ändert sich nichts

3) Prä- und Postposition in kombinierter Form

Bi ... re (de, etc.)	mit
Di ... de (re, etc.)	in, um
Ji ... de (re)	von zu

Ew **ji** me **re** sêvan dikire.
Er kauft für uns Äpfel.

Ez tîbûna xwe **bi** avê **ve** dişikênim.
Ich stille meinen Durst mit Wasser.

Ew **di** rojekê **de** pirtûkekê dixwîne.
Er liest in einem Tag ein Buch.

Di mala me **de** nan tune.
In unserem Haus gibt es kein Brot.

Ez **bê** pere, lê **bi** heval im.
Ich bin ohne Geld, aber mit Freunden.

4) Erweiterte Prä- und Postpositionen (nur einige Beispiele)

paş ve	rückwärts
ji nav re	durch
di dû re	nachher, anschließend

...	
Ew paş ve diçe.	Er geht rückwärts.
Ez di nav gund re diçim.	Ich gehe durchs Dorf.
Tu di dû re têyî?	Kommst du anschließend?

EINIGE BEISPIELE

Ev nanê min nîn e.
Ev hevala birayê min e.
Ev hespên boz gelekê bedew in.
Vî nanî bikire!
Vê keçikê mêzeke!
Van hevalan silav bike!

Ew jin, jina apê min e.
 Ew pênivîs pênivîsên Reco ne.
 Wî nanî bide min!
 Wê çayê vexwe!
 Ez wan zarokan hezdikim.
 Kincên bedew bikire!
 Yên ne bedew nekire!
 Hevalên min yên baş tên mala me.
 Pênivîsa min ya reş cem te ye.
 Keça piçûk a por reş jêhatî ye.
 Hespê me ê mezin nexweş e.
 Zarokên gund ên jêhatî diçin dibistanê.
 Ew kîjan jinê dibîne?
 Tu kîjan hespî dikirî?
 Ez havînê li gund im, lê zivistanê li bajêr im.
 Tu biharê û payîzê li ku yî?
 Mehên zivistanê Kanûn, Çile û Sebat in.
 Adar, Avrêl û Gulan mehên biharê ne.
 Hezîran, Tirmeh û Tebax gelekî germ in.
 Îlon, Cotmeh û Mijdar jî mehên payîzê ne.
 Nanê cêh erzane, lê genim biha ye.
 Ez zû diçim, lê tu çima zû naçî?
 Şalê min teng e, lê paltoyê min ê reş fire ye.
 Diya min şên e, lê diya wî xemgîn e.
 Kincên diya te ên kesk dirêj in.
 Mêrê xatiya wî ê li welêt kal e.
 Apê Ferzo desteng nîn e.
 Nanê diya Şîlanê hişk e, lê sivik e.
 Ez pirtûkê bi hevala te ve dişînim.
 Bê heval bûyîn tiştekî baş nîn e.
 Di bîst û pencê mehê de bavê min tê.
 Ez ji mal nayê, ez ji dibistanê tê.
 Ez bi te re me.
 Ew di nav bajêr de ne, lê hûn di nav bajêr de nîn in.
 Ew ji te re dibêje, lê tu ji wî re çima nabêjî?
 Ew li mal rûdinê.
 Apê Zoro di odeke teng de dijî.

UEBUNGEN ZUR LEKTION VIII

Übung 8.1: Konjugiere folgende Verben!
reşandin, hêşînbûn, rakirin, gazîkirin, çinîn, berevkirin,
karkirin, rabûn, mijûlbûn, hezkirin.

Übung 8.2: Beantworte folgende Fragen!
1) Navê gundê Şîlanê çi ye?
2) Ew gund li ku ye?
3) Gundê xalê Şîlanê deyst e. Li wî gundî de çi hene?
4) Xalê Şîlanê çi kardike?
5) Ew payîzê çi û biharê çi direşîne?
6) Ceh û genimê wî çawa hêşîndibin?
7) Li gundê wî de çi pir dibare?
8) Xalê Şîlanê zeviyên xwe kengê diçine?
9) Xalê Şîlanê dewlemend e?
10) Çend zeviyên wî hene?
11) Harosên wî çend in ?
12) Ew kengê destevala ye?
13) Şîlan xalê xwe çima hezdike?
14) Xalê wê bi çi re mijûl dibe?
15) Ew salê çend mehan kardike?

Übung 8.3: Setze folgende Verben in den Imperativ (Singular und Plural)!
dîtin, xwarin, vexwarin, kirin, gotin, kirîn, firotin, ajotin, çûyîn,
hatin, dayîn, danîn, hînbûn, rakirin, rabûn, rûniştin, anîn, pirsîn,
xwendin, çinîn, reşandin, gazîkirin, berevkirin, karkirin, hezkirin.

Übung 8.4: Übersetze folgende Sätze!
1) Das ist mein großes Pferd.
2) Diese sind meine roten Äpfel. Wo sind deine?
3) Jene sind nicht meine Schuhe. Sind sie deine?
4) Gib mir ein Kilo gute Trauben!
5) Gib mir fünf kleine Zwiebeln!
6) Bring jene kranke Kuh nach Hause!
7) Fange dieses kleine Pferd!
8) Kaufe jenes weiße Brot!
9) Lest dieses schöne Buch!
10) Mein kleiner Bruder kommt.

LEKTION IX

BIHARÊ BÊ

Zivistan e; hemû der sar e û berf jî dibare. Diya min û herd metên min tevinê çêdikin. Apê Teyo dest û piyên xwe ber sobê germ dike û çayekê vedixwe. Ado ji dêrî de dikeve hundur û ji wî dipirse: “Apo, biharê çiçax bê?” Apê Teyo dibêje: “Niha em di meha Çile de ne. Berê Sebat, paşê Adar tê, bîst û yekê Adarê Newroz e. Li dawiya Newrozê bihar destpêdike.” Ado: “Emê biharê çi bikin?”

Apê Teyo çakê jî dide Ado û dibêje: “Dû cejna Newrozê, di destpêka biharê de serma wê tewa be, germa wê bê û berfê bihele. Hêdî, hêdî li ser erdê çêre wê hêşînbibe û kulîlkê geş bibin. Çêlekê golikan û mî wê berxan bizên. Kar û barên zewiyan jî destpêdike. Emê pez û çêlekên xwe bidoşin û emê bi şîrê wan ve pênêr û rûn çêkin . . .”

Apê Teyo axaftina xwe domdike, lê Ado wî guhdarnake û xevina bihara xwe dibîne: “Ezê biharê berx û golikên xwe bibim serê çiyê, kerê xwe û seyê xwe jî ji xwe re bibim. Ezê berx û golikên xwe biçêrînim û berbi êvarê ve bêm mala xwe. Ezê berx û golikên xwe gelekî hezbikim û heta payîzê mezin û stûr bikim.”

VOKABELN:

hemû	alles	hêdî, hêdî	nach und nach
hemû der	überall	erd m.	Erde, Boden
herd	beide	çêre f.	Gras, Wiese
tevin f.	Webstuhl	axlêve f.	Frühling
çêkirin (çêdike)	machen	kulîlk f.	Blume
tevin çêkirin	weben	geşbûn (geşdibe)	blühen
pê m.	Fuß	golik m., f.	Kalb
ber	vor	mî f.	Schaf
sobe f.	Ofen	berx m., f.	Lamm
hundur	drinnen, hinein	zayîn (dizê)	gebären (Tiere)
ketin hundur	her(hin)einkommen	kar û bar	Arbeit und so
niha, nika	jetzt	pez m.	Schafherde
berê	vorher	dotin (didoşe)	melken
paşê	nachher, dann	axaftin f.	Erzählung
di . . . de	in (zeitlich)	guhdar m., f.	Zuhörer/in
Newroz	Neujahrsfest	domkirin	fortsetzen
dawî f.	Ende	guhdarkirin	zuhören
destpêkirin	anfangen	xevin f.	Traum
dû	nach	xevin dîtin	träumen
cejn f.	Fest	birin (dibe)	mit sich nehmen
destpêk f.	Anfang	se m., f.	Hund
serma f.	Kälte	çêrandin (diçêrîne)	weiden
tewa	beendet, fertig	berbi êvarê ve	gegen Abend
germa f.	Wärme	stûr	dick
helîn (dihele)	schmelzen	weza/zirav	dünn

bi xwe re birin: mit sich nehmen	zayîn: gebären (nur Tiere)
ez dibim	em dibin
tu dibî	hûn dibin
ew dibe	ew dibin
	ew dizê
	ew dizên

DIE ZUKUNFT (FUTUR)

MERKE! Beim Verb wird die **Vorsilbe** "di-" der Gegenwart im Futur durch "**bi**-" ersetzt; nach dem **Subjekt des Satzes** steht "**wê**"; oder es wird mit diesem zusammengezogen, sodaß die **Endung** "-ê" an das Subjekt (vor allem Personalpronomina) angehängt wird. (hier wird dann kein Bindekonsonant - y - eingeschoben)

z.B:	bûyîn: sein	ACHTUNG! 2 verschiedene Bedeutungen von "bûyîn" !		
	ezê bim	ich werde sein	emê bin	wir werden sein
	tuê bî	du wirst sein	hûnê bin	ihr werdet sein
	ewê be	er/sie wird sein	ewê bin	sie werden sein

bûyîn: werden

ezê bibim	ich werde werden	emê bibin	wir werden werden
tuê bibî	du wirst werden	hûnê bibin	ihr werdet werden
ewê bibe	er/sie wird werden	ewê bibin	sie werden werden

çûyîn: gehen

ezê biçim	ich werde gehen	emê biçin	wir werden gehen
tuê biçî	du wirst gehen	hûnê biçin	ihr werdet gehen
ewê biçe	er/sie wird gehen	ewê biçin	sie werden gehen

hatin: kommen

ezê bêm	ich werde kommen	emê bên	wir werden kommen
tuê bêyî	du wirst kommen	hûnê bên	ihr werdet kommen
ewê bê	er/sie wird kommen	ewê bên	sie werden kommen

hîştin: lassen

ezê bihêlim	ich werde lassen	emê bihêlin	wir werden lassen
tuê bihêlî	du wirst lassen	hûnê bihêlin	ihr werdet lassen
ewê bihêle	er/sie wird lassen	ewê bihêlin	sie werden lassen

Berf dihele.
Berfê bihele.

Der Schnee schmilzt.
Der Schnee wird schmelzen.

Çêlek dizên.
Çêlekê bizên.

Die Kühe gebären.
Die Kühe werden gebären.

Ado apê xwe dibîne.
Ado wê apê xwe bibîne.

Ado sieht seinen Onkel.
Ado wird seinen Onkel sehen.

Apê min çayê vedixwe.
Apê mînê çayê vexwe.

Mein Onkel trinkt Tee.
Mein Onkel wird Tee trinken.

Demsala germ destpêdike. Die warme Jahreszeit beginnt.
Demsala germ wê destpêbike. Die warme Jahreszeit wird beginnen.

ACHTUNG! Bei Verben mit einer Vorsilbe kann das "bi-" entfallen!

z. B:

vexwarin:
ez vedixwim
ezê vexwim

ich trinke
ich werde trinken

çêkirin:
ez çêdikim
ezê çêkim

ich bereite vor
ich werde vorbereiten

danîn:
ez datînim
ezê dayînim

ich stelle hin
ich werde hinstellen

VERNEINUNG IN DER ZUKUNFT

MERKE! Für die Verneinung des Futur I (Zukunft) wird die gleiche Form verwendet wie für die Verneinung der Gegenwart!

Zukunft:	ezê biçim	ezê vexwim
Verneinung:	ez naçim	ez venaxwim

ANMERKUNG: Im Kurdischen werden häufig Wörter zu einer verkürzten Form zusammengezogen.

z. B:	herd	- beide	aus: "herd didu"
	kîjan	- welche/r	aus: "kî ji wan"
	jê re	- zu ihm/zu ihr	aus: "ji wî/wê re"
	pê re	- mit ihm/ihr	aus: "bi wî/wê re"
	destpêkirin	- anfangen, beginnen	aus: "dest bi wê kirin"
	lê geriyan (digere)	- suchen	aus: "li wî/wê geriyan"
	dev lê berdan	- verzichten	aus: "dev li wî/wê berdan"
	lêkirin	- jemaden anziehen	aus: "li wî/wê kirin"
	lêxistin	- schlagen	aus: "li wî/wê xistin"
	bidê	- gib ihm/ihr	aus: "bide wî/wê"
	gotê	- sagte zu ihm/ihr	aus: "ji wî/wê re got"
	dayê	- gab ihm/ihr	aus: "de wî/wê"

UEBUNGEN ZUR LEKTION IX

Übung 9.1: Konjugiere folgende Verben im Präsens und Futur!
destpêkirin, helîn, geşbûn, zayîn, domkirin, guhdarkirin, xevin
dîtin, birin, çêrandin, çêkirin, hezkirin.

Übung 9.2: Beantworte folgende Fragen!

- 1) Ev kîjan demsal e?
- 2) Çend demsal hene, navên wan çi ne?
- 3) Dê û metên Şîlanê çi dîkin?
- 4) Apê Teyo çima dest û piyên xwe germ dike?
- 5) Ew li ku xwe germ dike?
- 6) Ado ji ku tê?
- 7) Ado ji apê xwe çi dixwaze?
- 8) Ew di kîjan mehê de ne?
- 9) Di salekê de çend meh hene, navên wan çi ne?
- 10) Teyo çi dike?
- 11) Di destpêka biharê de çi wê bibe?

- 12) Bîst û yekê Adarê çi ye?
- 13) Pez û çêlekê di destpêka biharê de çi bikin?
- 14) Ewê bi şîrê wan ve çi çêkin?
- 15) Çima Ado apê xwe guhdarnake?
- 16) Ado di xevina xwe de çi dibîne?

Übung 9.3: Setze folgende Sätze in die Zukunft!

- 1) Em taştê dîkin.
- 2) Garson ji me re taştê tîne.
- 3) Memo dixwîne.
- 4) Ez tevî apê xwe diçim bazarê.
- 5) Apê min hespê xwe dajo.
- 6) Em ji bo malê pênc kîlo şekir dikirin.
- 7) Firoşvanê jêhatî alîkariya me dike.
- 8) Diya min tevinê çêdike.
- 9) Xalê min zeviyên xwe diçine.
- 10) Em çayê vedixwin.

Übung 9.4: Übersetze folgende Sätze!

- 1) Ich werde reich sein.
- 2) Ich werde gehen.
- 3) Ich werde studieren.
- 4) Er wird die Kühe verkaufen.
- 5) Sie wird krank werden.
- 6) Meine Mutter wird das Frühstück vorbereiten.
- 7) Wir werden Tee trinken.
- 8) Ihr werdet ein schönes Buch lesen.
- 9) Wir werden kurdische Musik hören.
- 10) Wir werden kurdisch lernen.
- 11) Mein Nachbar wird die schönen Pferde aus der Stadt kaufen.
- 12) Ich werde Brot kaufen.
- 13) Ich werde die nicht schönen Bücher vor die Tür legen.
- 14) Ich werde von den guten Trauben zwei Kilo kaufen, von den schlechten kaufe ich nicht zwei Kilo.

LEKTION X

MÊVANPERWERIYA KURDAN

Kurdek di jiyana xwe de cara sifte çû bajêr. Xaniyên mezin, camî û kilîsên reng û reng, dikanên mezin û bazarên tijî mirov mêzekirin. Hemû tişt gelekî çûn xweşa wi. Berbi êvarê ve gelekî birçî bû. Loma ew çû dikanekê û ji xwe re pênc nanên somî û nîv kîlok penêr temekir.

Wî nan û penêrê xwe li wê derê xwar û têr bû. Li dikanê wî dest û rûyê xwe jî şûşt û xatirê xwe jî firoşvanan xwast. Lê firoşvîn gazî wî kir û got: "Lo, lo ka perê nîn û pêner? Te perê wan neda, divêt tu perê wan bidî!"

Kurdê gundî bersiva wî da û got: "Oho, rojê deh mêvanên min tên, dixwin, vedixwin û paşê jî diçin û tu caran peran nadin min. Lê çiçax yek ji wan bê û peran bide min, ezê wan peran ji te re bînim! Bi xatirê we!"

VOKABELN:

mêvanperwerî f.	Gastfreundschaft	nîv	halb
jîyan f.	Leben	temekirin	bestellen
car f.	Mal	der m.	Ort
sifte	erste	li wê derê	dort
camî f.	Moschee	têr	satt
kilîse f.	Kirche	rû m.	Gesicht
dikan f.	Geschäft	şûştin (dişo)	waschen
tijî	voll	xatir m.	Erlaubnis
mêzekirin (mêzedike)	anschauen	ka?	wo? was ist mit . . ?
xweş çûyîn	gefallen	pere m.	Geld
xweşa min diçe	es gefällt mir	bersîv f.	Antwort
birçî	hungrig	rojê	täglich
somî m.	türkisches Brot	tu caran	niemals

DAS PRÄTERITUM

Das Präteritum ist die meist verwendete Vergangenheitsform in der kurdischen Sprache.

ANWENDUNG: Das Präteritum umfaßt eine **in der Vergangenheit begonnene und in der Vergangenheit abgeschlossene Zeitspanne**.

Bei der **BILDUNG** des Präteritums (sowie bei allen anderen Vergangenheitsformen auch) muß unterschieden werden zwischen: **Transitiven Verben**, das sind solche, die in der kurdischen Sprache ein Akkusativobjekt verlangen, und **intransitiven Verben**, denen kein Akkusativobjekt beigelegt werden kann.

1) INTRANSITIVE VERBEN

an den Wortstamm werden folgende Endungen angehängt:

	<i>Singular</i>	<i>Plural</i>
1. Person	- (i)m	- (i)n
2. Person	- (y)î	- (i)n
3. Person	-	- (i)n

MERKE! Die dritte Person Singular erhält in den Zeiten der Vergangenheit keine Endung.

z. B:

ketin: fallen

ez ketim	ich fiel	em ketin	wir fielen
tu ketî	du fielst	hûn ketin	ihr fielt
ew ket	er/sie fiel	ew ketin	sie fielen

hatin: kommen

ez hatim	ich kam	em hatin	wir kamen
tu hatî	du kamst	hûn hatin	ihr kamt
ew hat	er/sie kam	ew hatin	sie kamen

çûyîn: gehen

ez çûm	ich ging	em çûn	wir gingen
tu çûyî	du gingst	hûn çûn	ihr gingt
ew çû	er/sie ging	ew çûn	sie gingen

bûyîn: sein/werden

ez bûm	ich war/wurde	em bûn	wir waren/wurden
tu bûyî	du warst/wurdest	hûn bûn	ihr ward/wurdet
ew bû	er/sie war/wurde	ew bûn	sie waren/wurden

2) TRANSITIVE VERBEN

MERKE! In den Zeiten der Vergangenheit bleibt das **transitive Verb unverändert** (solange es kein direktes Objekt regiert). Das **Subjekt** (Pronomen oder Substantiv) steht im **Casus obliquus!** (Der Casus obliquus hat die gleichen Formen wie der Objektkasus.)

Formen des Casus obliquus: (gleichlautend wie die Formen des Objektkasus)

Personalpronomina

min	me
te	we
wî/wê	wan

Hauptwörter im bestimmten Partikel unbestimmten Partikel

- î	- an
- ê	- an

- ekî	- inan
- ekê	- inan

z. B:

dîtin: sehen

min dît	ich sah
te dît	du sahst
wî/wê dît	er/sie sah

me dît	wir sahen
we dît	ihr saht
wan dît	sie sahen

kirîn: kaufen

min kirî	ich kaufte
te kirî	du kauftest
wî/wê kirî	er/sie kaufte

me kirî	wir kauften
we kirî	ihr kauftet
wan kirî	sie kauften

Xûşkê kirî.
Xûşkan kirî.

Die Schwester kaufte.
Die Schwestern kauften.

Mêrî ajot.
Mêran ajot.

Der Mann fuhr.
Die Männer fuhren.

Hespekî xwar.
Hespînan xwar.

Ein Pferd aß.
Pferde aßen.

Jinekê dît.
Jînan dît.

Eine Frau sah.
Frauen sahen.

Das TRANSITIVE VERB mit einem OBJEKT

MERKE! Wenn das transitive Verb ein direktes Objekt regiert, so gilt in allen Zeiten der Vergangenheit folgende Regel:
Das **transitive Verb** wird in der **Person** und in der **Zahl** seinem **direkten Objekt** (das im **Subjektkasus** steht!) **angeglichen**.
Das **logische Subjekt** steht im **Casus obliquus**!

z. B:	Min ew dît.	Ich sah ihn.
	Te ez dîtîm.	Du sahst mich.
	Min hûn dîtîn.	Ich sah euch.
	Mêrî sêvek kirî.	Der Mann kaufte einen Apfel.
	Jinê hespin dîtîn.	Die Frau sah Pferde.
	Bêv nan xwar.	Der Vater aß das Brot.
	Xûşkê tirî xwarin.	Die Schwester aß die Trauben.
	Cotkaran bajar dît.	Die Bauern sahen die Stadt.
	Birê kerek anî.	Der Bruder brachte einen Esel.
	Xûşkê tu dîtî.	Die Schwester sah dich.
	Xûşka min tu dîtî.	Meine Schwester sah dich.
	Cotkêr zeviya xwe reşand.	Der Bauer säte sein Feld.
	Pîrikê cigare kişand.	Die Oma rauchte die Zigarette.

VERNEINUNG IN DER VERGANGENHEIT

Die VERNEINUNG wird in allen Vergangenheitsformen mit **“NE”** gebildet!

z. B:	Ez çûm. Ich ging.	Ez ne çûm. Ich ging nicht.
	Te kirî. Du kauftest.	Te ne kirî. Du kauftest nicht.

MERKE! Alle Verben, die auf “-bûn” (sein) enden, sind intransitiv!

z.B:	hînbûn: lernen	
	ez hînbûm	ich lernte
	tu hînbûyî	du lerntest
	ew hînbû	er/sie lernte
	em hînbûn	wir lernten
	hûn hînbûn	ihr lerntet
	ew hînbûn	sie lernten

MERKE! Alle Verben, die auf “-kirin” (machen) enden, verhalten sich transitiv !

z. B:	karkirin: arbeiten			
	min karkir	ich arbeitete	me karkir	wir arbeiteten
	te karkir	du arbeitetest	we karkir	ihr arbeitetet
	wî/wê karkir	er/sie arbeitete	wan karkir	sie arbeiteten

EINIGE BEISPIELE:

Min nan xwar, lê ez têr ne bûm.
Perê min ji destê min ket.
Min ew dît û min ew naskir.
Meta min hespê mezin ajot.
Ez hatim mala we, lê tu ne li mal bûyî.
Min karkir û bavê min jî şa bû.
Apê min zevî çinî û jina wî alîkariya wî kir.
Me nanê êvarê ne xwar, lê me taştêke baş kir.
Ez çûm çiyayê Araratê.
Min çêlek firot û goşt kirî.
Min xwend û ez bûm doxtir.
Lê apê min xwend bû çî?
Ew çû dibistanê, ew mamoste ye.
Ez naçim dibistanê, ez dibistanê heznakim.
Ez hespajotinê û çûyîna çiyên hezdikim.
Min xwendin tewa kir.

UEBUNGEN ZU LEKTION X

Übung 10.1: Konjugiere folgende Verben im Präsens, Futur und Präteritum!
mêzekirin, temekirin, şuştin

Übung 10.2: Konjugiere im Futur!
çêkirin, reşandin, rakirin, gazîkirin, çinîn, rabûn,
hezkirin, berxwedan, hînbûn, girtin, ketin, peyîvîn, pêkirin.

Übung 10.3: Konjugiere im Präteritum!

xwendin, xwekirin, kirin, xwastin, siyarbûn, ajotin, firotin, karkirin, kenîn, berxwedan, girtin, ketin, hînbûn, rabûn, peyîvîn.

Übung 10.4: Beantworte folgenden Fragen!

- 1) Ev cara çenda ye ev Kurd çû bajer?
- 2) Wî li bajêr de çi dît?
- 3) Çi çûn xweşa wî?
- 4) Ew çiçax birçî bû?
- 5) Ew kude çû?
- 6) Wî çend nan xwarin?
- 7) Kurdê gundî nan û penêrê xwe li kî derê xwar?
- 8) Wî xwatirê xwe ji kê xwast?
- 9) Lê firoşvîn çi got?
- 10) Bersîva kurdê gundî çi bû?
- 11) Mêvanên kurd çi dikin?
- 12) Kurdê gundî wê çiçax dixwaze perê firoşvîn bide?
- 13) Kê xatirê xwe ji kê xwast?
- 14) Kî perê nanê te dide?
- 15) Te îro li ku nan xwar?

Übung 10.5: Übersetze folgende Sätze!

- 1) Ich kam in die Stadt und kaufte ein Kilo Äpfel.
- 2) Ich aß das Abendessen.
- 3) Mein Vater kaufte zwei Pferde.
- 4) Unsere Gäste gingen nach Hause.
- 5) Bei meinem Freund tranken wir Tee.
- 6) Gestern abend schlief ich gut.
- 7) Du bereitetest das Frühstück vor.
- 8) Teyo ritt sein Pferd gut.
- 9) Er hörte mir nicht zu.
- 10) Sie rief uns.
- 11) Sie sahen ein Geschäft.
- 12) Wir lasen das große Buch.
- 13) Wir bestellten Tee und Zucker.
- 14) Warum gabt ihr keine Antwort?
- 15) Wir gaben eine gute Antwort.

LEKTION XI

DAWETA KURDAN

Dê û bavê min ji dawetê hatin. Ew sê rojan û sê şevan bêxew mane û niha gelekî westiya ne. Bavê min serdawetî û diya min jî berbû bû. Wan sê rojan û sê şevan tevî sê sed anjî çar sed mêvanan li dawetê govend girtiye.

Navê gundê bûkê Gulheyran e. Navê gundê zavê Zîlan e. Bavê min û diya min tevî siyaran bûk ji mala bavê bûkê derxistiye û hespê siyarkiriye. Siyaran berê hespên xwe dane gundê Zîlanê û hespên xwe ajotine. Di demeke kin de apê Teyo bi hespê xwe ê boz ve berî gişkan hatiye ber derê mala zavê. Diya zavê, meta Gulbahar, hewriyên kesk, sor û zer di stûyê hespê boz de danîne. Hêdî, hêdî siyarên din jî yek bi yek hatine. Wan mizgîniya hatina bûkê dane mala zavê.

Def û zurnê dest bi mûzîka kurdî kiriye, ji her çar aliyên gund keç û xortan dora mûzîkvanan govendeke giran girtiye û hatina bûkê silav kiriye. Bûk ji

hespê peya bû û tevî dê û bavê min berbî mala zavê hat, lê keç û xortan nehîşt ew herin. Wan destên bûkê girtine û anîne govendê. Lê zava ne li vir bûye, ew li mala birazavê bûye. Paşê ew tev hev hatine, derketine ser xênî û li wir rûniştine. Gava bûk tevî berbûkê berbi malê hatiye, zavê sêvek û gelek kanfêt avîtine ser serê bûkê. Lê sêvê bûk negirtiye. Bûk revîye û ketiye malê ...

Wan bûk û zava li malê hîştine û ew çûne govendê. Wan du rojên din jî govend girtiye û lîstiye. Di wê govendê de gelek keç û xortan hevdu naskirine û ez bawerdikim salên tên bûk û zavane din wê ji nav wan derkevin.

VOKABELN:

dawet f	Hochzeit	hewrî f.	Tuch
bêxew	ohne Schlaf	stû m.	Hals
mayîn (dimîne)	bleiben	boz	grau (Esel, Pferde)
westiya	müde	yek bi yek	einer nach dem anderen
(di ...) nav	zwischen	mizgînî f.	frohe Botschaft
serdawetî m.	Brautführer	def f.	Trommel
berbûk f.	Brautführerin	zurne f.	Flöte
govend f.	Tanz	xort m.	Jugendlicher
gişk	alle, alles	mûzîk f.	Musik
govend girtin	tanzen	mûzîkvan m. f.	Musiker/in
bûk f.	Braut	giran	schwer
zava m.	Bräutigam	berbi	gegen, zu
siyar m.	Reiter	nehîştin (nahêle)	nicht lassen
derxistin (derdixe)	herausholen	herîn (dihere)	gehen
siyarkirin	hinaufsetzen	birazava m.	Bräutigamführer
berî m.	Richtung	gava	als
berî ... dayîn	Richtung geben	avîtin (davêje)	werfen
pişt ... dayîn	den Rücken	revîn (direve)	laufen
	zukehren	hîştin (dihêle)	lassen
zengû f.	Steigbügel	lîstin (dilîze)	spielen, tanzen
zengû kirin	die Sporen geben	naskirin (nasdike)	kennen
dem f.	Zeit	hevdu naskirin	einander kennen
kin	kurz		lernen
dirêj	lang		

DAS PERFEKT

ANWENDUNG: Das Perfekt wird verwendet für eine **in der Vergangenheit liegende aber noch nicht vollkommen abgeschlossene Handlung**, bzw. für eine Handlung, deren **Folgen noch bis in die Gegenwart** reichen!

FORMEN: an den Wortstamm werden folgende Endungen angehängt:

	Singular	Plural
1. Person	- (i)me	- (i)ne
2. Person	- (i)yî	- (i)ne
3. Person	- (i)ye	- (i)ne

z. B.: **INTRANSITIVE VERBEN**

ketin: fallen

ez ketime	ich bin gefallen	em ketine	wir sind gefallen
tu ketiyî	du bist gefallen	hûn ketine	ihr seid gefallen
ew ketiye	er/sie ist gefallen	ew ketine	sie sind gefallen

bûyîn: sein/werden

ez bûme	ich bin gewesen	em bûne	wir sind gewesen
tu bûyî	du bist gewesen	hûn bûne	ihr seid gewesen
ew bûye	er/sie ist gewesen	ew bûne	sie sind gewesen

TRANSITIVE VERBEN

a) ohne Objekt:

dîtin: sehen

min dîtiye	ich habe gesehen	me dîtiye	wir haben gesehen
te dîtiye	du hast gesehen	we dîtiye	ihr habt gesehen
wî/wê dîtiye	er/sie hat gesehen	wan dîtiye	sie haben gesehen

b) mit Objekt:

te ez dîtine

te em dîtine

min tu dîtîyî

min hûn dîtine

min ew dîtîye

min ew dîtine

du hast mich gesehen

du hast uns gesehen

ich habe dich gesehen

ich habe euch gesehen

ich habe sie/ihn gesehen

ich habe sie gesehen

Ez têr im, min xwariye.

Ich bin satt, ich habe (schon) gegessen.

Wê jinê mêr kiriye.

Jene Frau ist (schon) verheiratet.

Min ew pirtûk xwendîye.

Ich habe jenes Buch (schon) gelesen.

Te ev hesp ajotiye?

Hast du dieses Pferd (schon) geritten?

Min name nivîsiye.

Ich habe den Brief (schon) geschrieben

Das Verb **“HERÎN”** (GEHEN) hat die gleiche Bedeutung wie çûyîn. Von “herîn” existieren jedoch nicht mehr alle Zeiten, es wird nur noch im **Präsens**, **Futur** und im **Imperativ** verwendet.

Präsens: ez diherim

ich gehe

Futur: ezê herim

ich werde gehen

Imperativ: here!

geh!

Pl: herin!

geht!

UEBUNGEN ZU LEKTION XI

Übung 11.1: Konjugiere folgende Verben im Präsens!

mayîn, derxistin, siyarkirin, zengûkirin, hîştin, avîtin, lîstin, naskirin, peyabûn, herîn.

Übung 11.2: Konjugiere obenstehende Verben im Futur!

Übung 11.3: Konjugiere obenstehende Verben (außer herîn) im Präteritum!

Übung 11.4: Konjugiere obenstehende Verben (außer herîn) im Perfekt!

Übung 11.5: Beantworte folgende Fragen!

- 1) Kî ji dawatê hatine?
- 2) Ew çend rojan û şevan bêxew mane?
- 3) Kî serdawatî û kî berbûk bû?
- 4) Navê gundê bûkê û zavê çi bûn?
- 5) Siyaran berê xwe dane kîjan gundî?
- 6) Hespê kê berî gişkan hate ber derê mala zavê?
- 7) Kê hewrî di ustiyê hespê de danîn?
- 8) Rengê hewriyan çi bûn?
- 9) Siyaran çima hespên xwe ajotin?
- 10) Bûk tevî kê berbî mala zavê hat?
- 11) Kê nehîşt ew herin malê?
- 12) Wan bûk kude bir?
- 13) Kê govend girt?
- 14) Sêvê bûk girt an na?
- 15) Govendê çend rojan domkir?
- 16) Li govendê de kê hevdu naskirine?

Übung 11.6: Übersetze folgende Sätze ins Perfekt!

- 1) Wir haben Tee getrunken.
- 2) Ihr habt im Bazar viele Sachen gekauft.
- 3) Wir haben zwei Tage lang getanzt.
- 4) Sie haben den Weizen (schon) gemäht.
- 5) Sie hat die Kühe (schon) gemolken.
- 6) Hat deine Mutter ihre Schafe (schon) gemolken?
- 7) Sie haben aus Milch (schon) Käse gemacht.
- 8) Die Kinder sind groß geworden.
- 9) Sie sind daheim geblieben.
- 10) Er hat seine Kleider (schon) angezogen.
- 11) Es hat (schon) geregnet.
- 12) Der Herbst ist (schon) gekommen.
- 13) Ihre Tante ist krank gewesen.
- 14) Ihr habt uns Linsen und Fisolen gebracht.

LEKTION XII

NEWROZ

Kalkê min di oda mêvanan de rûniştiye û ji me re qala çîroka Newrozê dike:
 "Newroz cejna gelê Kurdistanê ye. Ew her sal di bîst û yekê Adarê de li welatê me, ji bo bîranîna serhildana Kavayê hesinkar û heval û hogirên wî tê pirozkirin. Dîroka Newrozê ew e, ku gelên bindest dijî zordestan serên xwe bilind dikin, azadiya xwe dixwazin û wê pîrozdikin. - Destana Newrozê dibêje: "Li Kurdistanê Dehakek hebûye, gelekî xûnxwar bûye. Ew di wê demê de hukumdarê gelên Kurdistanê bûye. Li ser sermilên wî ên rast û cep yek mar hebûne. Wan maran xêncî mêjûyên zarokan tiştên din nedixwarin. Dê û bavên zarokan tengezar dibûn û gelek jî zarokên xwe vedişartin. Ên ku zarokên xwe nedidan, dihatin kuştin.

Rojekê leşkerên Dehakê xûnxwar tî ber derê mala Kavayê hesinkar û dibêjin: "Tu divêyî kurê xwe pêşkêşî Dehak bikî!" Kava vê yekê dibihîze û ramana xwe

wendadike. Hêrsa wî gelekî tê û gazî heval û hogirên xwe dike û dijî wî hukumdarê xûnxwar serhildaneke xurt sazdikey. Kawa bi mêrkutê xwe ve serê Dehak û herd marên mêjûxwar dipelixîne û wan dikuje.

Bi vî avayî gelên Kurdistanê û zarokên wan ji wê zulmê û zordestiyê azad dike. Lema di dîroka welatê me de cîhê Roja Newrozê gelekî giring e. Ew ne tenê cejnek e. Bi wê hevgirtin û xwenasiya Kurdan li her pênc aliyên Kurdistanê heta roja îro berdewam kiriye. Em Kurd divên Roja Newrozê tu caran bîrnekin".

VOKABELN:

Newroz	Neujahr	raste rast	gerade aus
çîrok f.	Märchen	cep	links
cejn f.	Fest	mar m.	Schlange
gel m.	Volk	xêncî	außer
bîranîn f.	Gedenken	mêjû m.	Gehirn
serhildan f.	Aufstand	tengezar	verzweifelt
hesinkar m.	Schmied	veşartin (vedişêre)	verstecken
hogir m., f.	Kamerad/in	leşker m.	Soldat
pîrozkirin	feiern, gratulieren	pêşkêşkirin	schenken
qalê kirin	erzählen	kuştin (dikuje)	töten
(qalê dike)		bihîstin (dibihîze)	hören
dîrok f.	Geschichte	raman f.	Verstand,
..., ku	daß	wendakirin	Fassung
bindest m. f.	der/die Unterdrückte	hêrs f.	verlieren
dijî	gegen	sazkirin	Zorn, Wut
zordest m. f.	Unterdrücker	(sazdikey)	gründen, auf die
pir	sehr, viel	mêrkut m.	Beine stellen
bilindkirin	aufheben	pelixandin (dipelixîne)	großer Hammer
serê xwe bilindkirin	die Stimme erheben	bi vî avayî	zertrümmern
azadî f.	Freiheit	zulm f. (arab.)	auf diese Weise
destan f.	Legende	giring	Ungerechtigkeit
xûnxwar m.	Tyrann (Blutsauger)	hevgirtin	wichtig
dem m.	Zeit	xwenasî f.	zusammenhalten
hukumdar m.	Herrscher	berdewamkirin	Selbstbewußtsein
sermil m.	Schulter	bîrkin (bîrdike)	fortsetzen
rast	rechts, richtig		vergessen

bihîstin: hören

ez dibihîzim	em dibihîzin
tu dibihîzî	hûn dibihîzin
ew dibihîze	ew dibihîzin

oder auch:

ez dibihêm	em dibihên
tu dibihêyî	hûn dibihên
ew dibihê	ew dibihên

DAS IMPERFEKT

VERWENDUNG: Das Imperfekt ist die Zeit der **Erzählung** und **Beschreibung**. Es wird auch für **Handlungen** verwendet, die in der Vergangenheit **öfter wiederholt** wurden.

BILDUNG: Das Imperfekt wird gebildet, indem der **Form des Präteritums** die Vorsilbe **“di-“** vorangestellt wird!

INTRANSITIVE VERBEN

z. B:

hatin: kommen

ez dihatim	ich kam	em dihatin	wir kamen
tu dihatî	du kamst	hûn dihatin	ihr kamt
ew dihat	er/sie kam	ew dihatin	sie kamen

çûyîn: gehen

ez diçûm	ich ging	em diçûn	wir gingen
tu diçûyî	du gingst	hûn diçûn	ihr gingt
ew diçû	er/sie ging	ew diçûn	sie gingen

TRANSITIVE VERBEN

z. B:

dîtin: sehen

min didît	ich sah	me didît	wir sahen
te didît	du sahst	we didît	ihr saht
wî/wê didît	er/sie sah	wan didît	sie sahen

gotin: sagen

min digot	ich sagte	me digot	wir sagten
te digot	du sagtest	we digot	ihr sagtet
wî/wê digot	er/sie sagte	wan digot	sie sagten

	MIT OBJEKT	
z. B.:	te ez didîtim	du sahst mich
	te em ditîtin	du sahst uns
	min tu didîtî	ich sah dich
	min hûn didîtin	ich sah euch
	min ew didît	ich sah ihn/sie
	min ew didîtin	ich sah sie

DAS PASSIV

MERKE! Das Passiv wird gebildet aus

- dem **Hilfsverb "hatin"** und
- dem **Infinitiv** des jeweiligen Verbs.

Das Verb "hatin" wird wie gewohnt in den jeweiligen Zeiten konjugiert!

1) PRÄSENS:

Ez **têm** dîtin.

Tu **têyî** hezkirin.

Ew **tê** şûştin.

Em **tên** mêzekirin.

Hûn **tên** veşartin.

Ew **tên** pîrozkirin.

Ich werde gesehen.

Du wirst geliebt.

Er/sie wird gewaschen.

Wir werden betrachtet.

Ihr werdet versteckt.

Sie werden beglückwünscht.

2) FUTUR:

Ezê **bêm** dîtin.

Tuê **bêyî** hezkirin.

Ewê **bê** şûştin.

Emê **bên** mêzekirin.

Hûnê **bên** veşartin.

Ewê **bên** pîrozkirin.

Ich werde gesehen werden.

Du wirst geliebt werden.

Er/sie wird gewaschen werden.

Wir werden betrachtet werden.

Ihr werdet versteckt werden.

Sie werden beglückwünscht werden.

3) PRÄTERITUM:

Ez **hatim** dîtin.

Tu **hatî** hezkirin.

Ew **hat** şûştin.

Em **hatin** mêzekirin.

Hûn **hatin** veşartin.

Ew **hatin** pîrozkirin.

Ich wurde gesehen

Du wurdest geliebt.

Er/sie wurde gewaschen.

Wir wurden betrachtet.

Ihr wurdet versteckt.

Sie wurden beglückwünscht.

4) PERFEKT:

Ez hatime dîtin.	Ich bin gesehen worden.
Tu hatiyê hezkirin.	Du bist geliebt worden.
Ew hatiye şuştin.	Er/sie ist gewaschen worden.
Em hatine mêzekirin.	Wir sind betrachten worden.
Hûn hatine veşartin.	Ihr seid versteckt worden.
Ew hatine pîrozkirin.	Sie sind beglückwünscht worden.

5) IMPERFEKT:

Ez dihatim dîtin.	Ich wurde gesehen.
Tu dihatî hezkirin.	Du wurdest geliebt.
Ew dihat şuştin.	Er/sie wurde gewaschen.
Em dihatîn mêzekirin.	Wir wurden betrachtet.
Hûn dihatîn veşartin.	Ihr wurdet versteckt.
Ew dihatîn pîrozkirin.	Sie wurden beglückwünscht.

Ez **ji aliyê te** têm dîtin.
Ich werde **von dir** gesehen.

Nîsk **ji aliyê wî** hatin kirîn.
Die Linsen wurden **von ihm** gekauft.

Ew **ji aliyê wan** hatiye kuştin.
Er ist **von ihnen** getötet worden.

UEBUNGEN ZUR LEKTION XII

Übung 12.1: Konjugiere folgende Verben im Präsens, Futur, Präteritum, Perfekt und Imperfekt!
bilindkirin, pîrozkirin, veşartin, pêşkêşkirin, wendakirin, sazkirin, pelixandin, hevgirtin, berdewamkirin, bihîstin.

Übung 12.2: Beantworte folgende Fragen!

- 1) Newroz cejna kê ye?
- 2) Newroz di kîjan rojê de tê pîrozkirin?
- 3) Newroz bi çi avayî tê pîrozkirin?
- 4) Navê zordestê xûnxwar çi bû?
- 5) Çend marên wî hebûn û ew li ku bûn?

- 6) Marên Dehêk bi çi ve xwe têr dikirin?
- 7) Kî tengezar dibûn, ji bo çi?
- 8) Kê zarokên xwe vedişartin û çi dihat serê wan?
- 9) Kî hatin ber derê mala Kavayê hesinkar?
- 10) Ê wan ji Kava re çi got?
- 11) Kava gazî kê kir?
- 12) Wî çi saz kir?
- 13) Kava çi pelixand?
- 14) Çend aliyên Kurdistanê hene?
- 15) Hevgirtin û xwenasiya Kurdan ji ku tê?

Übung 12.3: Bilde mit folgenden Verben Passivsätze im Präsens, Futur, Präteritum, Perfekt und Imperfekt!
şûştin, firotin, çêkirin, ajotin, rakirin, vexwarin, lêxistin çinîn, anîn, xwendin

z. B.: kirîn: sêv tê kirîn sêv hatiye kirîn
 sêvê bê kirîn sêv dihat kirîn
 sêv hat kirîn

Übung 12.4: Übersetze folgende Sätze!

- 1) Wir feiern auch unsere Feste.
- 2) Unsere Feste wurden auch gefeiert.
- 3) Unsere Arbeit wurde von unserem Onkel gemacht.
- 4) Unsere Schafe wurden gefressen.
- 5) Dehak wurde getötet.
- 6) Die Völker Kurdistans sind befreit worden.
- 7) Wir lernten Kurdisch.
- 8) Die kurdische Sprache wurde gelernt.
- 9) Für die Kinder wurden Bücher gekauft.
- 10) Das Geld wird von ihr versteckt werden.
- 11) Mein Vater ist sehr alt geworden.
- 12) Wir sind hungrig, weil wir nichts gegessen haben.
- 13) Das Getreide des Dorfes wurde gesät.
- 14) Die Zähne meiner Mutter schmerzen.
- 15) Meine Hose ist eng geworden.

LEKTION XIII

ŞIVAN (TEIL 1)

Şivanek hebû, bilûrvanekî hêja bû; ew hê nozdeh salî bû, wî pezên xwe baş diçêrandin û xwe jî gelekî jêhatî bû. Tu kesekî wî li vî gundî tunebû. Ew ji aliyê Êrîvanê hati bû. Navê wî jî Siyabend bû. Wî dê û bavê xwe di şerê cîhanê ê diduyan de wenda kiri bûn.

Li gund hemû kesan jê hezdikir. Axayê wî gelekî dewlemend bû. Sê kur û keçikeke wî hebûn. Wî her sê gedên xwe û keçika xwe şandi bûn xwendinê.

Şivîn di meha Avrêlê de ba axê dest bi şivaniya xwe kiri bû. Wî pezên xwe şevê diçêrandin rojê dianîn nava gund. Dema ku wî pezên xwe dianîn ser avê, bilûra xwe derdixist û bilûrê dixist, pezên wî jî yeko yeko didan dû wî û berbi avê dimeşîyan û dihatin. Dengê bilûra wî wisa xweş bû, ku keç û xortên gund kar û barên xwe dihîştin, tenê şivanê bilûrvan guhdar dikir.

Di dawiya Hezîranê de keça axê Pêrîxan ji bajêr hati bû mala bavê xwe.

Rojekê ew dîna xwe didê, şivanek bilûrê dixê û pezên wî yeko yeko berbi avê tîn. Pêrîxan jî berbi kaniyê diçe ku bibîne, ew yek rast e an xevin e. Pêrîxan tê ser kaniyê, çavên wê li çavên şivîn dikevin. Ew şivîn, şivan wê dinêre . . .

Demek derbas dibe, pezên şivîn ava xwe vedixwin û dikişin diçin. Dengê wan divenciqîne: "Pêrîxan werê, taştê bike!" Diya wê dibêje. Şivan mêzedike ku Pêrîxan keça axê wî ye. Rûyê wî sor dibe û ew serê xwe dike ber xwe û berbî pezên xwe diçe.

VOKABELN:

şivan m.	Hirte	derxistin (derdixê)	herausnehmen
bilûr f.	Flöte	yeko yeko	einzeln, d.Reihe nach
hêja	geschätzt	dû	hinter
hê	noch, erst	meşîn (dimeşe)	schnell gehen
jêhatî	fleißig	deng m.	Stimme
şer m.	Krieg	wisa	so (sehr)
cîhan f.	Welt	xweş	süß, wohl gut
hemû kes	alle	xort m.	Junge
jê - aus - ji wî	von ihm	dîna xwe dayîn	erblicken
kes	jemand	xistin (dixê)	fallen lassen
axa m.	Großgrundbesitzer	lêxistin (lêdixê)	spielen (Instrument)
keç(ik) f.	Mädchen, Tochter	kanî f.	Wasserquelle
gede m.	Sohn	an	oder
şandin (dişîne)	schicken	nêrîn (dinêre)	anschauen
şevê	jede Nacht	derbas bûyîn	vorbeigehen
rojê	täglich	kişîn (dikişe)	fließen, schleichen
dema ku	zu jener Zeit, als	venciqandin (divenciqîne)	jmd. erschrecken

Erklärung zu " lêxistin " (ein Instrument spielen)
 ew lêdixê er spielt ein Instrument
 ew bilûrê dixê er spielt Flöte

" lê - " entfällt, sobald ein Objekt benutzt wird, das vor dem Verb steht !

DAS PLUSQUAMPERFEKT

MERKE! Das Plusquamperfekt wird folgendermaßen gebildet: Es wird der **Stamm des Verbs** verwendet. Wenn dieser auf einen **Konsonant endet**, wird die **Endung - i** angehängt! Daraufhin folgt die entsprechende Form des **Präteritums von "bûyîn"**!

INTRANSITIVE VERBEN

z. B:

ketin: fallen

ez keti bûm	ich war gefallen
tu keti bûyî	du warst gefallen
ew keti bû	er/sie war gefallen
em keti bûn	wir waren gefallen
hûn keti bûn	ihr ward gefallen
ew keti bûn	sie waren gefallen

bûyîn: sein/werden

ez bû bûm	ich war gewesen/geworden
tu bû bûyî	du warst gewesen/geworden
ew bû bû	er/sie war gewesen/geworden
em bû bûn	wir waren gewesen/geworden
hûn bû bûn	ihr ward gewesen/geworden
ew bû bûn	sie waren gewesen/geworden

çûyîn: gehen

ez çû bûm	ich war gegangen
tu çû bûyî	du warst gegangen
ew çû bû	er/sie war gegangen
em çû bûn	wir waren gegangen
hûn çû bûn	ihr ward gegangen
ew çû bûn	sie waren gegangen

TRANSITIVE VERBEN

z. B:

dîtin: sehen

min dîti bû

ich hatte gesehen

te dîti bû

du hattest gesehen

wî/wê dîti bû

er/sie hatte gesehen

me dîti bû

wir hatten gesehen

we dîti bû

ihr hattet gesehen

wan dîti bû

sie hatten gesehen

gotin: sagen

min goti bû

ich hatte gesagt

te goti bû

du hattest gesagt

wî/wê goti bû

er/sie hatte gesagt

me goti bû

wir hatten gesagt

we goti bû

ihr hattet gesagt

wan goti bû

sie hatten gesagt

MIT OBJEKT

z. B:

wî ez dîti bûm

er hatte mich gesehen

wî tu dîti bûyî

er hatte dich gesehen

min ew dîti bû

ich hatte ihn/sie gesehen

wî em dîti bûn

er hatte uns gesehen

min hûn dîti bûn

ich hatte euch gesehen

min ew dîti bûn

ich hatte sie gesehen

VERNEINUNG

z. B:

ez ne keti bûm

ich war nicht gefallen

wî ez ne dîti bûm

er hatte mich nicht gesehen

DER KONJUNKTIV PRÄSENS

Dem Konjunktiv soll man viel Aufmerksamkeit zuwenden, denn er hat im Kurdischen eine große Bedeutung und wird sehr häufig verwendet!

MERKE! Der Konjunktiv Präsens wird gebildet, indem die **Vorsilbe "bi- "** den Verben vorangestellt wird! Bei Verben mit Vorsilbe kann das "bi- " auch entfallen. Die **Verneinung** im Konjunktiv Präsens wird mit **"ne- "** gebildet!

bûyîn: sein

ez bim	em bin
tu bî	hûn bin
ew be	ew bin

Verneinung:

ez nebin	em nebin
tu nebî	hûn nebin
ew nebe	ew nebin

bûyîn: werden

ez bîbin	em bîbin
tu bîbî	hûn bîbin
ew bibe	ew bîbin

ez nebin	em nebin
tu nebî	hûn nebin
ew nebe	ew nebin

ketin:

ez bikevim	em bikevin
tu bikevî	hûn bikevin
ew bikeve	ew bikevin

ez nekevîm	em nekevin
tu nekevî	hûn nekevin
ew nekeve	ew nekevin

çêkirin:

ez çêkim	em çêkin
tu çêkî	hûn çêkin
ew çêke	ew çêkin

ez çênekim	em çênekin
tu çênekî	hûn çênekin
ew çêneke	ew çênekin

Verwendung des Konjunktiv Präsens

1) mit den MODALVERBEN:

karin:	ez dikarim bixwînim	ich kann lesen
xwastin:	te dixwast bikirî	du wolltest kaufen
vîn:	ew divê biçe	er soll gehen

2) bei manchen "KU-Sätzen":

ku	um zu:	Ez çûm ku bikirim. Ich ging um zu kaufen.
ku	damit:	Min pirtûk kirî, ku tu bixwînî. Ich kaufte das Buch, damit du liest.

gava ku	falls:	Gava ku diya te bê, ji min re bêje. Falls deine Mutter kommt, sag es mir!
hema ku	sobald:	Hema ku berf bibare , hemû derê sar bibe. Sobald Schnee fällt, wird es überall kalt werden.
heta ku	solange:	Heta ku ez karbikim , perê minê hebe. Solange ich arbeite, werde ich Geld haben.

“KU” - SAETZE

Das Wort “ku” ist ein häufig gebrauchtes Wort und hat die verschiedensten Bedeutungen.

Es kann einzeln stehen oder in Verbindung mit anderen Wörtern gebraucht werden. In manchen Bedeutungen folgt auf “ku” der Konjunktiv! Hier werden nur einige Beispiele genannt.

A) ALLEINSTEHEND:

“ku” kann bedeuten: daß, als, um zu, damit, wenn, ...

Auf “ku” in der Bedeutung von “**daß und als**” folgt der **Indikativ**,
in der Bedeutung von “**um zu und damit**” der **Konjunktiv Präsens**!

ku **daß:**

Wî got **ku** birayê wî nexweş e.
Er sagte, daß sein Bruder krank sei.

ku **als:**

Şivîn **ku** Pêrîxan dît, dilê wî ket wê.
Als der Hirte Pêrîxan sah, verliebte er sich in sie.

ku **um zu:**

Ez hatim **ku** te **bibînim**.
Ich kam, um dich zu sehen.

ku **damit:**

Ez nîn dixwim **ku** têr **bibim**.
Ich esse das Brot, damit ich satt werde.

B) IN VERBINDUNG MIT ANDEREN WÖRTERN:

- 1) Nach folgenden Formen steht der **Indikativ!**

ji ber ku weil:

Ez nîn dixwim **ji ber ku** ez birçî me.

Ich esse das Brot, weil ich hungrig bin.

dema ku zu jener Zeit als:

Dema ku birayê min nexweş bû, doxtor hat mala me.

(Zu jener Zeit) als mein Bruder krank war, kam der Arzt zu uns.

berî ku bevor:

Berî ku min taştê kir, min pirtûkek dixwand.

Bevor ich frühstückte, las ich ein Buch.

piştî ku nachdem:

Piştî ku doxtor çû, birayê min rabû ser xwe.

Nachdem der Arzt gegangen war, stand mein Bruder auf.

- 2) Nach folgenden Formen steht der **Konjunktiv Präsens!**

gava ku wenn, falls:

Gava ku diya te bê, ji min re bêje!

Falls deine Mutter kommt, sag es mir!

ACHTUNG: **Gava ku** diya te tê, ji min re bêje!

Wenn (Zeitpunkt!) deine Mutter kommt, sag es mir!

hema ku sobald:

Hema ku ez bê m malê, ezê ji te re telefonbikim.

Sobald ich nach Hause komme, werde ich dich anrufen.

heta ku bis, solange:

Heta ku hevalê min neyê mala min, ez jî naçim mala wî.

Solange mein Freund nicht zu mir kommt, gehe ich auch nicht zu ihm.

heke ku wenn, falls:

Heke ku ez herim Diyarbekirê, ezê ji te re bilûrekê bikirim.

Wenn ich nach Diyarbekir gehe, werde ich dir eine Flöte kaufen.

UEBUNGEN ZUR LEKTION XIII

Übung 13.1: Konjugiere folgende Verben im Präsens, Futur, Präteritum, Perfekt, Imperfekt und Plusquamperfekt!
şandin, derxistin, meşîn, xistin, nêrîn
derbas bûyîn, kişandin, venciqandin.

Übung 13.2: Beantworte folgende Fragen!

- 1) Navê bilûrvanê hêja çi bû?
- 2) Karê wî çi ye?
- 3) Ew jî ku hati bû?
- 4) Çend kesên wî li vî gundî de hebûn?
- 5) Siyabend dê û bavê xwe çiçax wendakiri bûn?
- 6) Çend zarokên axê wî hebûn?
- 7) Axê wî keç û kurên xwe ku de şandi bûn?
- 8) Siyabend çiçax dest bi şivaniya xwe kiri bû?
- 9) Wî pezên xwe çiçax diçêrandin?
- 10) Siyabend ku bilûra xwe dixist, pezên wî çi dikirin?
- 11) Dengê bilûra wî çawa bû?
- 12) Xêncî pezên wî, kê bilûra wî guhdarkir?
- 13) Pêrîxan çiçax jî bajêr hati bû mala bavê xwe?
- 14) Pêrîxan çima diçe ser kaniyê?
- 15) Pêrîxan û şivan ser kaniyê çi dikin?
- 16) Pezên şivîn çi dikirin?
- 17) Kê gazî Pêrîxanê kir?
- 18) Diya Pêrîxan çi digot?
- 19) Şivan dibîne ku Pêrîxan keça kê ye?
- 20) Ew çi dike û kude diçe?

Übung 13.3: Übertrage folgende Sätze ins Plusquamperfekt!

- 1) Mêvan nîn dixwin.
- 2) Zarokên apê min mezin in.
- 3) Diya min avê tîne.
- 4) Mamoste baş hîndike.
- 5) Cotkarên gund gelekî kardikin.
- 6) Çêlekên Apê Beyro gelek şîr didin.
- 7) Pezên me tîn dotin.
- 8) Apê Teyo kurdî baş dizane.

- 9) Kaliko gelek tişt ji bo malê dikire.
- 10) Pirtûkên min ên baş bavê min ji min re kirî.

Übung 13.4: Übersetze folgende Sätze!

- 1) Meine Mutter melkt die Kühe, um für den Winter Käse zu machen.
- 2) Der Hirte spielt Flöte, damit die Schafe zum Wasser kommen.
- 3) Die Musiker machen Musik, damit die Mädchen und Jungen tanzen.
- 4) Mein Bruder war im Bett, weil sein Kopf weh tat.
- 5) Ich lese das große Buch, weil es gut geschrieben wurde.
- 6) Ich lerne kurdisch, um mit Kurden kurdisch zu sprechen.
- 7) Ich studiere, um Lehrer zu werden.
- 8) Ich kann sagen, daß meine Mutter krank ist.
- 9) Ich esse, damit ich satt werde.
- 10) Er sagte, daß er komme, aber er kam nicht.
- 11) Als der Arzt meinen kranken Bruder sah, gab er ihm Medikamente.
- 12) Die Bauern arbeiten, um für den Winter Vorrat zu sammeln.
- 13) Als Onkel Teyo sein Pferd ritt, war er vor allen anderen.
- 14) Als die Braut kam, tanzten die Mädchen und Jungen.
- 15) Nachdem meine Mutter die Kühe gemolken hatte, kam sie nach Hause.
- 16) Bevor ich frühstücke, lerne ich.
- 17) Sobald du kommst, gehen wir ins Kino (= sînema).
- 18) Wenn ich komme, schreibe ich dir einen Brief.
- 19) Ich helfe meinem Vater, weil er nicht so reich ist.
- 20) Zu der Zeit, als ich krank war, schmerzte mein Kopf.

LEKTION XIV

ŞIVAN (Teil 2)

Siyabend pezên xwe berbi çiyê dibir, lê Pêrixan ji bîra wî dernediket. Pêrixan keçeke gelekî bedew bû. Ew çavbelek, enîkever û pozpîjîn bû. Ew wek xeza-
lekê hati bû ser kaniyê.

Pezên şivîn li ser çiyê aliyê beroj hêlveda bûn, lê şivanê bilûrvan ji evîna dil gêj

dibû û di dilê xwe de digot: "Xazil ew keça axê min nîn bûya an jî ez ne li ber derê mala bavê wê şivan bûma û xazil dê û bavê min jî hebûna, minê ji dê û bavê xwe re bigota, bila ew biçûna gustîlek di tiliya Pêrîxanê de bikirana. Ezê bextiyarê cîhanê bibûma. Minê ji Pêrîxana xwe re lêxista bilûra evîna dilan û minê derxista ji dilê xwe kul û kederên van salan li welatên biyaniyan!"

Siyabênd ev yek difikirî û hêsir ji çavên wî dihatin xwar. Wê şevê heta subê xew neket çavên Siyabênd. Ew ne birçî, nejî tî dibû. Herçend şev derbas dibû, ewçend Siyabend dikete xevin û xeyalên Pêrîxanê. Wî dîsa dest bi bilûra xwe dikir û dilên gelek şivanên din dişewitand.

VOKABELN:

bîr f.	Gedanken, Gedächtnis	tilî f.	Finger
belek	verschiedenfarbig	bextiyar	glücklich
çavbelek	schöne Augen	baxçe m.	Garten
enî f.	Stirn	bax f.	Baum
kever (kej)	brünett, (hell, blond)	gul f.	Rose
enîkever	edles Aussehen	fikirîn (difikire)	denken
pîj m.	Stricknadel	kul û keder	Sorgen
pozpîjîn	schöne Nase	biyanî	fremd
wek	(so) wie	hêsir m.	Träne
xezal f.	Gazelle	xwar	herunter, schief
beroj m.	Sonnenseite des Berges	ne ... nejî	weder ... noch
hêlvedan	Schafe grasen in halb-	tî	durstig
(hêlvedide)	mondförmiger Weise	xeyal f.	Tagtraum, Phantasie
evîn f.	Liebe	herçend ... ewçend	je ... umso
nefret f.	Haß	carna	manchmal
dil m.	Herz	dîsa	wieder, nochmals
gêj	benommen	halîkarî f.	Hilfe
xazil + Konj.	wenn doch ... (Wunsch)	halîkarî kirin	helfen
bila + Konj.	wäre (hätte) doch ...	şewitandin	anzünden
gustîl f.	Ring	(dişewitîne)	
gustîl di		dil şewitandin	ein Herz brechen
... kirin	verloben	dilşewitîn	Mitleid, Mitgefühl
di dilê xwe	sich denken	(dildişewite)	haben
de gotin			

KONJUNKTIV IMPERFEKT

MERKE! Der Konjunktiv Imperfekt wird folgendermaßen gebildet:

Vorsilbe **“bi-“** + **Stamm** + **Personalendung** des Konjunktiv Imperfekts.

Personalendungen des Konjunktiv Imperfekt:

	<i>Singular</i>	<i>Plural</i>
1. Person	- (a)ma	- (a)na
2. Person	- (y)ayî	- (a)na
3. Person	- (y)a	- (a)na

Verwendung je nach dem, ob der Stamm des Verbs auf einen Konsonanten oder Vokal endet

Bei **Verben mit Vorsilben** kann das **“bi-“** entfallen.

In der **Verneinung** wird das **“bi-“** durch **“ne-“** ersetzt.

a) INTRANSITIVE VERBEN

z. B.:

ketin: fallen

ez **biketama**

tu **biketayî**

ew **biketa**

em **biketana**

hûn **biketana**

ew **biketana**

wäre ich gefallen

wärest du gefallen

wäre er/sie gefallen

wären wir gefallen

wäret ihr gefallen

wären sie gefallen

Verneinung:

ez **neketama**

tu **neketayî**

ew **neketa**

em **neketana**

hûn **neketana**

ew **neketana**

çûyîn: gehen

ez **biçûma**

tu **biçûyayî**

ew **biçûya**

em **biçûna**

hûn **biçûna**

ew **biçûna**

wäre ich gegangen

wärest du gegangen

wäre er/sie gegangen

wären wir gegangen

wäret ihr gegangen

wären sie gegangen

Verneinung:

ez **neçûma**

tu **neçûyayî**

ew **neçûya**

em **neçûna**

hûn **neçûna**

ew **neçûna**

bûyîn: sein

ez bûma	wäre/würde ich
tu bûyayî	wärest/würdest du
ew bûya	wäre/würde er/sie
em bûna	wären/würden wir
hûn bûna	wäret/würdet ihr
ew bûna	wären/würden sie

werden

ez bibûma
tu bibûyayî
ew bibûya
em bibûna
hûn bibûna
ew bibûna

Verneinung:

ez nîn bûma
tu nîn bûyayî
ew nîn bûya
em nîn bûna
hûn nîn bûna
ew nîn bûna

Ez dewlemend **bûma**.

Wenn ich reich wäre.

Ez dewlemend **bibûma**.

Wenn ich reich geworden wäre.

Ez mamoste **bûma**.

Wenn ich Lehrer wäre.

Ez mamoste **bibûma**.

Wenn ich Lehrer geworden wäre.

raketin: schlafen

ez raketama	hätte ich geschlafen
tu raketayî	hättest du geschlafen
ew raketa	hätte er/sie geschlafen
em raketana	hätten wir geschlafen
hûn raketana	hättet ihr geschlafen
ew raketana	hätten sie geschlafen

Verneinung:

ez raneketama
tu raneketayî
ew raneketa
em raneketana
hûn raneketana
ew raneketana

b) TRANSITIVE VERBEN OHNE OBJEKT

z. B:

girtin: fangen, halten

min bigirta	hätte ich gehalten
te bigirta	hättest du gehalten
wî/wê bigirta	hätte er/sie gehalten
me bigirta	hätten wir gehalten
we bigirta	hättet ihr gehalten
wan bigirta	hätten sie gehalten

Verneinung:

min negirta
te negirta
wî/wê negirta
me negirta
we negirta
wan negirta

kirîn: kaufen

min bikiriya	hätte ich gekauft
te bikiriya	hättest du gekauft
wî/wê bikiriya	hätte er/sie gekauft
me bikiriya	hätten wir gekauft
we bikiriya	hättet ihr gekauft
wan bikiriya	hätten sie gekauft

Verneinung:

min nekiriya
te nekiriya
wî/wê nekiriya
me nekiriya
we nekiriya
wan nekiriya

c) MIT OBJEKT

z. B:

dîtin: sehen

te ez **bidîtama**

min tu **bidîtayî**

min ew **bidîta**

te em **bidîtana**

min hûn **bidîtana**

min ew **bidîtana**

hättest du mich gesehen

hätte ich dich gesehen

hätte ich ihn/sie gesehen

hättest du uns gesehen

hätte ich euch gesehen

hätte ich sie gesehen

Verneinung:

te ez **nedîtama**

min tu **nedîtayî**

min ew **nedîta**

te em **nedîtana**

min hûn **nedîtana**

min ew **nedîtana**

XAZIL

= wäre doch, hätte doch, möge doch, wünschte (doch), möchte doch; wird als Einleitung eines nicht erfüllten bzw. irrealen Wunschsatzes benutzt!

Xazil ez li welêt bûma.

Wäre ich doch in der Heimat.

Xazil te bida.

Ich wünschte ich wäre in der Heimat.

Hättest du doch gegeben.

Xazil em dewlemend bûna.

Ich wünschte du hättest gegeben.

Wären wir doch reich gewesen.

Xazil tu biçûyayî.

Ich wünschte wir wären reich gewesen.

Wärest du doch gegangen.

Xazil wî ez bidîtama.

Ich wünschte, du wärest gegangen.

Hätte er mich doch gesehen.

Xazil birayê min li vir bûya.

Ich wünschte, er hätte mich gesehen.

Wäre mein Bruder doch hier gewesen.

Ich wünschte, mein Bruder wäre hier gewesen.

Xazil ez şivanek bibûma.

Ich wünschte, ich wäre ein Hirte geworden.

Xazil ez şivanek bûma.

Ich wünschte, ich wäre ein Hirte gewesen.

Xazil tu şivan nîn bûyayî.

Ich wünschte, du wärest kein Hirte gewesen.

Wärest du doch kein Hirte gewesen.

Xazil perên min hebûna.

Ich wünschte, ich hätte Geld gehabt.

Hätte ich doch Geld gehabt.

Xazil hevalên min baş bûna.	Ich wünschte, meine Freunde wären nett gewesen. Wären meine Freunde doch nett gewesen.
Xazil te ez bidîtama.	Ich wünschte, du hättest mich gesehen. Hättest du mich doch gesehen.
Xazil min hûn bidîtana.	Ich wünschte, ich hätte euch gesehen. Hätte ich euch doch gesehen.
Xazil min welat carekê bidîta.	Hätte ich doch einmal die Heimat gesehen. Ich wünschte, ich hätte einmal die Heimat gesehen.
Xazil min bida te.	Hätte ich dir doch gegeben. Ich wünschte, ich hätte dir doch gegeben.
Xazil min ew bixwasta.	Ich wünschte, ich hätte sie geheiratet. Hätte ich sie doch geheiratet.

ANHANG :

Erläuterung einiger Verben

bîrkin : vergessen

ez bîrdikim	ich vergesse
ez te bîrdikim	ich vergesse dich
min bîrkin	ich vergaß
min tu bîrkiriyê	ich vergaß dich
ez te bîrnakim	ich vergesse dich nicht
min tu bîrnekiriyê	ich vergaß dich nicht
tu teyê bîra min	ich erinnere mich an dich
nayê bîra min	ich erinnere mich nicht daran

bîr: Gedanke, Verstand, Gedächtnis

ez bîra ... dikim	ich sehne mich nach ...
ez bîra te dikim	ich sehne mich nach dir
min bîra ... kir	ich sehnte mich nach ...
min bîra te kir	ich sehnte mich nach dir
ez bîra te nakim	ich sehne mich nicht nach dir
min bîra te nekiriye	ich sehnte mich nicht nach dir

şewitîn und şewitandin

şewitîn: brennen, schmerzen

ez dişewitim	em dişewitin
tu dişewitî	hûn dişewitin
ew dişewite	ew dişewitin

şewitandin: anzünden, etwas verbrennen

ez dişewitînim	em dişewitînin
tu dişewitînî	hûn dişewitînin
ew dişewitîne	ew dişewitînin

şewat f. Brand, Schmerz, Leid

VERGANGENHEITSFORMEN VON VERBEN, DIE AUF“ - ÎN “ ENDEN

Verben auf “ - îin “ können die Vergangenheit auf zwei verschiedene Arten bilden:

1.) kirîn: kaufen

min kirî	ich kaufte	me kirî	wir kauften
te kirî	du kauftest	we kirî	ihr kauftet
wî/wê kirî	er sie kaufte	wan kirî	sie kauften

anîn: bringen min anî ... ich brachte ...

çinîn: mähen min çinî ... ich mähte ...

2.) kenîn: lachen

ez keniyam	ich lachte	em keniyam	wir lachten
tu keniyayî	du lachtest	hûn keniyam	ihr lachtet
ew keniya	er/sie lachte	ew keniyam	sie lachten

revîn: laufen

ez reviyam	ich lief	em reviyam	wir liefen
tu reviyayî	du liefst	hûn reviyam	ihr lieft
ew reviya	er/sie lief	ew reviyam	sie liefen

êşîn: schmerzen

diêşe

es schmerzt

êşiya

es schmerzte

KONDITIONAL I

Der Konditional I wird verwendet, um etwas Irreales, nicht mehr Verwirklichtbares auszudrücken!

Der Konditional I wird gebildet durch:

Zufügen der **Endung “-ê”** an das **Subjekt des Satzes** und Verwendung der **Formen des Konjunktiv Imperfekt**.

Singular

Plural

1. Person

-ê bi . . . (a)ma

-ê bi . . . (a)na

2. Person

-ê bi . . . (y)ayî

-ê bi . . . (a)na

3. Person

-ê bi . . . (y)a

-ê bi . . . (a)na

INTRANSITIVE VERBEN

z. B:

hatin: kommen

ezê bihatama

ich wäre gekommen

tuê bihatayî

du wärest gekommen

ewê bihata

er/sie wäre gekommen

emê bihatana

wir wären gekommen

hûnê bihatana

ihr wäret gekommen

ewê bihatana

sie wären gekommen

bûyîn : sein

ezê bûma

ich wäre gewesen/geworden

tuê bûyayî

du wärest gewesen/geworden

ewê bûya

er/sie wäre gewesen/geworden

emê bûna

wir wären gewesen/geworden

hûnê bûna

ihr wäret gewesen/geworden

ewê bûna

sie wären gewesen/geworden

werden

ezê bibûma

tuê bibûyayî

ewê bibûya

emê bibûna

hûnê bibûna

ewê bibûna

TRANSITIVE VERBEN

z. B: **dîtin: sehen**

minê bidîta

ich hätte gesehen

teê bidîta

du hättest gesehen

wîê/wêê bidîta

er/sie hätte gesehen

meê bidîta

wir hätten gesehen

weê bidîta

ihr hättet gesehen

wanê bidîta

sie hätten gesehen

z. B: Ezê bihatama, lê hespê min ne li mal bû.

Ich wäre gekommen, aber mein Pferd war nicht zu Hause.

Ewê biçûya, lê bavê wî nehîşt.

Er wäre gegangen, aber sein Vater hat es ihm nicht erlaubt.

Diya minê nan çêkira, lê ar tunebû.

Meine Mutter hätte Brot gebacken, aber es gab kein Mehl.

MERKE! Im **Wenn-Satz** (Nebensatz) steht der **Konjunktiv Imperfekt** im **Hauptsatz der Konditional I**!

Solche Sätze drücken einen **irrealen** (weil schon vergangenen) **Wunsch** aus.

Tu li vir bûyayî, minê tu bidîtayî.

Wenn du da gewesen wärest, hätte ich dich gesehen.

Wî tişteke bigota, meê bibihîsta.

Wenn er etwas gesagt hätte, hätten wir es gehört.

Me tirî bikiriya, meê bixwara.

Hätten wir Trauben gekauft, hätten wir sie gegessen.

Bavê min li vir bûya, emê biaxafiyana.

Wäre mein Vater hier gewesen, hätten wir geplaudert.

Ez dîsa zarok bûma, minê gelek tişt bi avakî din bikira.

Wäre ich noch einmal ein Kind gewesen, hätte ich vieles anders gemacht.

Kalikê te hebûya, wê tu hezbikirayî.
 Hättest du einen Großvater, hätte er dich liebgehabt.
 Unîversîtên we hebûna, weê jî bixwenda.
 Hättet ihr Universitäten gehabt, hätten ihr auch studiert.

EINIGE BEISPIELE:

Xazil tu bihatayî welatê me û te mêvanperweriya me nasbikira.
 Hin mirov ji serma dişewitin û hinek jî ji germayê.
 Tu biketayî, ezê bikeniyama.
 Ez bihatama dibistanê, minê tu silavbikirayî.
 Tu tiştek nayê bîra min.
 Min kalek bikiriya, ezê bihatama mala we.
 Hûn zû rabûna, hûnê zû jî biçûna serê çiyayê Sîpan.
 Te alîkariya min bikira, ezê ji avê derbas bûma.
 Kurd ji bîsîklêtan re dibêjin hespê hesinî.
 Ez erdê ketim û çoka min êşiya.
 Ku tu bihatayî, ezê jî bihatama.
 Çûyîna welêt baş e, lê zivirîn gelekî giran e.
 Ez bihatama dibistanê, ezê dilxweş bûma.
 Hevalên te tiştekî bixwazin, nebêje na.
 Ez te bibînim, çavên min diêşin.
 Gelek mirovan alîkariya kurdan kirin, hinek jî ji bo peran çûn welêt, xazil min ew kesan nasnekirana.
 Hemû tişt di bîra min de ye.
 Gotinên te tên bîra min.
 Min saeta xwe li mal bîrkir.

UEBUNGEN ZUR LEKTION XIV

Übung 14.1: Konjugiere folgende Verben im Konjunktiv Präsens,
 Konjunktiv Imperfekt und Konditional I!
 derketin, halîkarîkirin, hebûn, girtin, şewitîn, şewitandin, bûyîn
 bîrkirin, raketin, rabûn û kirîn.

Übung 14.2: Beantworte folgende Fragen!

- 1) Şivîn pezên xwe berbi ku dibir ?
- 2) Kî ji bîra wî dernediket ?
- 3) Pêrîxan keçeke çawa bû ?
- 4) Ew wek kê hati bû ser kaniyê ?
- 5) Pezên şivîn li ku derê hêlvedabûn ?
- 6) Şivanê bilûrvan çima gêj dibû ?
- 7) Wi di dilê xwe de çi digot ?
- 8) Wîê dê û bavê xwe re çi digot ?
- 9) Wîê destê Pêrîxana xwe bigirta û wîê ji Pêrîxanê re çi bikira?
- 10) Siyabend ku ew yek difikirî, çi ji çavên wî dihatin xwar ?
- 11) Herçend şev derbasdibû, ewçend Siyabend çi dikir ?
- 12) Gava ku wî dest bi bilûra xwe dikir, wî dilên kê dişewitand ?

Übung 14.3: Übersetze ins Kurdische!

- 1) Wenn ich das Pferd geritten hätte, wäre ich gefallen.
- 2) Ich wäre zu meinem Lehrer nach Hause gegangen, aber mein Vater hat mich nicht gelassen.
- 3) Wäre ich nicht Gast, hätte ich vieles gesagt.
- 4) Du wärest zum Bazar gegangen, aber du hast kein Pferd gehabt.
- 5) Wenn du sie gesehen hättest, hättest du es mir gesagt.
- 6) Wenn du den Apfel gekauft hättest, hätten wir ihn gegessen.
- 7) Wenn du spät gekommen wärest, wäre ich gegangen.
- 8) Wenn ich mein Studium früh angefangen hätte, hätte ich es auch früh beendet.
- 9) Wenn wir nach Hause gegangen wären, hätten wir uns gesetzt und einen Tee getrunken.
- 10) Ich hätte mir das kurdische Buch gekauft, aber ich hatte kein Geld.
- 11) Xezal hätte uns Käse gemacht, aber die Kuh gab keine Milch.
- 12) Er wäre nach Diyarbekir gefahren, aber es war viel Schnee gefallen.

LEKTION XV

GUR Û ROVÎ

Carekê rovîk hebû, gelekî birçî bû. Ew derket nêçîrê. Di nav çîyan û newalan re derbas bû, ket gelîkî. Di ber zinarekî re derbas bû û piş xwe mêzekir, çî bibîne? - Gurekî mezin. Rovî gelekî ji gur tirsîya, lê revîn jî ji destê wî nehat, ji ber ku ji birçîbûna hêzên çokên wî tunebûn. Wî nikari bû rêya xwe jî biguherîne.

Rovî kin û kurt fikirî û bi kenekî fen gazî gur kir û got: "Rojî we baş be, Apê delal!"

Gur bi vê yekê metel ma û pirsî: “Te got çî? Roj baş, Apo?! Ji kingê ve ez apê te me?”

Rovî: “Pîh, hûn hertim apê me bûne û hûn ne tenê apê me, hûn mezinê me ne, jî! Ê ez wisa dilxweş im ku min hûn dîtî, ji ber kû ez jî zû ve ye hêviya dîtîna we me. Min dixwast we bibînim.”

Gur: “Çî? Tu hêviya min î? . . . Ji bo çî tu hêviya min î?”

Rovî rûyê xwe li ser hevda qirçimand. Serê xwe kire ber xwe û berbî gur çû.

Rovî: “Apo! Rûyê min li bin lingên we be, serêşeke me a mezin heye. Ez û bûka we, em dixwazin hevdu berdî. Em îro şûnda nikarin tevî hev bijîn. Lê sê mindalên me hene. Me got, ji me herd yekê re mindalek. Lê mindala sisiyan, ji kê re be? Me jî ser vê yekê gelekê hevxist. Lê me tu çare nedît. Bûka we got, çêtir e ku em gazî cînarên din bikin bila ew bêjin mindal ji kê re be. Lê min got naxêr! Herî çê ew e ku ezê Apê xwe ê gur bigerim, bila ew bê, rêyekê nîşanî me bide. Ji ber ku tu rêberê me yî.”

Gur gotinên rovî guhdarkirin, lê wî ew çend baweriya xwe ji rovî ne anî bû. Çi heye, gava ku rovî qala mindalên xwe kir, av ber devê gur ket.

Gur fikirî: “Niha ez tenê vî roviyî bixwim, ez têr nabim. Lê ew dixwaze ku ez rêkê nîşanî wan bidim; divê ez berî rê nîşandinê jina wî û mindalên wî bibînim.” Gur bi vê yekê gelekê şa dibe û zikê xwe mizdide, hundurê çavên rovî mêzedike û bi dengê kûr dibêje: “Rabe, bide pêşîya min! Em herin mala te!”

Ew tevî hev tîn ber derê mala rovî û gur ji rovî re dibêje: “Ev deriyê we piçûk e, ez çawa têkevim mala we?”

Rovî bi kenên xwe ên fen ve bersîvê dide wî: “Apo! Hûn zehmet nekin! Ezê herim wan bînim.”

Gur: “Here hundur, jin û mindalên xwe bîne derve! Divê ez wan bibînim ku rêkê nîşanî we bidim. Ji ber ku bê dîtî, ez nikarim bêjim kîjan zarok ji bo kê be.” Rovî keti bû qulika xwe û gur jî ber derê wî rûnişt. Ew hêviya rovî û jin û zaroken rovî sekinî, û diranên xwe jî tûj kirin . . . Gur demeke dirêj rûnişt. Lê tu kesek dernediket. Gelekê hêrsa wî hat. Sebira wî ne ma û wî gazî kir: “Bes e, hûn di mala xwe de rûniştine! Derkevin, werin!”

Lê rovî kêfdikir ku ew ji destên gur filitî bû. Wî bi dengê zîz bersîv da gur û got: “Oh, Apê delal! Ez û bûka te sipas darê hatina te ne. Lê çî heye, em dîsa li hev hatin û em naxwazin ku tu ji bona me serê xwe biêşînî. Xwedê rêya te veke û ji te re oxir be!”

VOKABELN :

gur m.	Wolf	çare f.	Lösung
rovî m.	Fuchs	çê	gut
nêçîr f.	Jagd	cînar m., f.	Nachbar/in
di nav ... re	zwischen	na xêr	nein (höflich)
newal f.	kleines Tal	gerîn (digere)	suchen
gelî m.	großes Tal	nîşan dayîn	zeigen
jî ber ... re	vor	rêber m.	Wegweiser
zinar m. (zindar)	Felsen	bawerî anîn	Glauben schenken
pêş	gegenüber	qalê kirin	davon sprechen
tirsîn (ditirse)	Angst haben	dev m.	Mund
revîn (direve)	laufen	niha	jetzt
hêz m.	Kraft	berî	vor (zeitlich)
çok f.	Knie	şabûn (şadibe)	sich freuen
guherandin (diguherîne)	ändern, wechseln	zik m.	Bauch
kin	kurz	mizdan (mizdide)	massieren
kurt	kurz	hundur	hinein, drinnen
ken m.	das Lachen	derve	hinaus, draußen
fen	hinterlistig, berechnend	rabûn (radibe)	aufstehen
metel mayîn(dimîne)	sich wundern	dan pêşiyê	sich nach vorne begeben
jî kengê ve?	seit wann ?	kûr	tief
hema wisa	immer schon	zehmet m. (arab.)	Bemühung
dilxweş	glücklich	bê	ohne
jî zû ve ye	seit langem	qulik f.	Loch (=Löchlein)
hêviya ...bûyîn	warten	sekinîn (disekine)	warten, stehen
jî bo çi?	warum? wozu?		bleiben
qirçimandin (diqirçimîne)	die Stirn runzeln	diran m.	Zahn
bin	unter	tûj	scharf
ling m.	Bein	dirêj	lang
serêş f.	Problem	gelo	wohl, ob
berdayîn (berdide)	loslassen, scheiden l.	hêrs f.	Wut, Zorn
hevexistin (hevdixe)	streiten	sebir f. (arab.)	Geduld
îroşûnda	von jetzt an	bes !	genug!
mindal m., f.	Kind	filitîn (difilite)	loskommen
		zîz	hoch, zitternd

sipas dar bûyîn
dîsa

dankbar sein
wieder, noch
einmal

|| li hev hatin
serê xwe êşandin

Frieden schließen
sich den Kopf
zerbrechen

RELATIVSAETZE

Die Relativsätze werden gebildet durch :

- 1) Anhängen des **bestimmten Partikels an das Hauptwort** und **Einleitung** des Relativsatzes mit **“ku“**

Mêrê **ku** min dît, mezin e.

Der Mann, den ich gesehen habe, ist groß.

Keça **ku** hat, bedew nîn e.

Das Mädchen, das kam, ist nicht schön.

Zarokên **ku** dilîzin, piçûk in.

Die Kinder, die spielen, sind klein.

Hevalê **ku** hat, ji bajarê Amedê tê.

Der Freund, der kam, kommt aus der Stadt Amed.

Nama **ku** min xwend, gelekî dirêj bû.

Der Brief, den ich las, war sehr lang.

Nanên **ku** te kirîn, min xwarin.

Die Brote, die du gekauft hast, aß ich.

Ev keça **ku** te silav kir, cînara me ye.

Dieses Mädchen, das du begrüßt hast, ist unsere Nachbarin.

Ew xortê **ku** bavê wî ez nazdikim, dengbêjekê hêja ye.

Jener Junge, dessen Vater ich kenne, ist ein geschätzter Sänger.

Hespê mêrê **ku** hat, boz e.

Das Pferd des Mannes, der kam, ist grau.

Xwendevanên **ku** ji gundan tên, gelekî jîr in.

Die Studenten, die aus den Dörfern kommen, sind sehr tüchtig.

2) Wenn das **Hauptwort** durch ein Adjektiv, ein Possessivpronomen, eine Genetivische Beziehung u.s.w. **näher bestimmt** ist, wird der **Relativsatz eingeleitet** durch "**yê ku, ya ku, oder yên ku**"

Mêrê mezin **yê ku** min dît, çû bajêr.

Der große Mann, den ich gesehen habe, ging in die Stadt.

Xûşka min **ya ku** hat, xwendevan e.

Meine Schwester, die kam, ist Studentin.

Zarokên jinê **yên ku** dilîzin, ji gundê ne.

Die Kinder der Frau, die spielen, sind aus dem Dorf.

Mamostên dibistana me **yên ku** malên wan tune ne, mêvanên me ne.

Die Lehrer unserer Schule, die keine Wohnung haben, sind unsere Gäste.

Pirtûka mezin **ya ku** me xwend, gelekê kevin e.

Das große Buch, das wir lasen, ist sehr alt.

ACHTUNG:

Neviyê pîrikê **yê ku** digirî, pênc salî ye.

Der Enkel der alten Frau, **der** weint, ist fünf Jahre alt.

Neviyê pîrika **ku** sed salî ye, digirî.

Der Enkel der alten Frau, **die** hundert Jahre alt ist, weint.

Keçika gundê **ku** ez jê tîm, hevala min e.

Das Mädchen aus dem Dorf, **aus dem** ich komme, ist meine Freundin.

Keçika gund **ya ku** hevala min e, bedew e.

Das Mädchen aus dem Dorf, **das** meine Freundin ist, ist schön.

STEIGERUNGSFORMEN

1) der KOMPARATIV

wird gebildet, indem die **Endung "- tir"** an das Eigenschaftswort angehängt wird.

2) der SUPERLATIV

wird gebildet, indem "herî" (für männlich) oder "here" (für weiblich) dem Eigenschaftswort vorangestellt wird.

baş gut	baştir besser	herî/here baş (baştirîn) am besten
bedew schön	bedewtir schöner	herî/here bedew (bedewtirîn) am schönsten
jîr tüchtig	jîrtir tüchtiger	herî/here jîr (jîrtirîn) am tüchtigsten
çê gut	çêtir besser	herî/here çê (çêtirîn) am besten
zû schnell	zûtir schneller	herî/here zû (zûtirîn) am schnellsten
mezin groß	mezintir (=meztir) größer	herî/here mezin (mezintirîn) am größten

z. B. : Hespê min ji hespê te çêtir e.
Mein Pferd ist besser als dein Pferd.

Hespê Memo ji yê Cano zûtir e.
Memos Pferd ist schneller als Canos.

Lê hespê Xezalê yê herî zû ye.
Aber Xezals Pferd ist das schnellste.

Mala te mezin e.
Dein Haus ist groß.

Lê mala min ji mala te mezintir e.
Aber mein Haus ist größer als dein Haus.

Mala Reco ya here mezin e.
Das Haus Recos ist das größte.

EINIGE BEISPIELE:

Jina ku di cejnê de helbest dixwend, dilketiya min e.
 Tîrena ku em pê (= bi wê) çûn Mahabadê, ji Amedê rêdikeve.
 Mêvanên ku rûniştine, ji aliyê Îdirê tên.
 Nanê genimê sor yê ku diya min tendûrê dixê, xweş e.
 Hevalê ku min piştî xwe lê (=li wî) girêdida (pişt girêdayîn=vertrauen), baş derneket!
 Nanê nîvro yê ku me xwar, zikê me êşand.
 Çoga min ya ku diêşiya, niha naêşe.
 Mamostên dibistana gund ji yê bajêr baştir in.
 Xazil mala min jî li gundekî bûya.
 Zimanê ku ez tevî te ferdibim kurdî ye.
 Cotkarên ku şev û roj kardikin, ewçend dewlemend nîn in.
 Sêvên ku Şîlanê xwarin, sêvine şîrîn bûn.
 Ava porteqalan ya ku min vexwar, gelekî tîrş bû.
 Hevalên min yê ku herdem tên mala me xurt nîn in.
 Pismamê min yê bilind xortekî jêhatî ye.
 Berfa çiyar ya ku gelek salan nahele, dibe cemad (Eis).
 Hespên ku here zû dimeşin, hespên ereb in.
 Tûrê min jî yê te girantir e, lê yê Nazo herî giran e.
 Sêva kê ya here şîrîn e?
 Cano ji Ferzo zûtir dixwîne.
 Şîlan şagirta here jîrtir e.
 Mamostên me bedew nîn in, lê yê we jî yê me bedtir in.
 Tu jî min zûtir dinivîsî.
 Ez keça here zirav im.
 Lê ez xortê herî bedew û keleş im.
 Jin jî mêran jîrtir in.
 Memo firoşvanê herî baş e.

UEBUNGEN ZUR LEKTION XV

Übung 15.1: Konjugiere folgende Verben im Konjunktiv Präsens,
 Konditional I und Plusquamperfekt!
 tîrsîn, revîn, guherandin, berdayîn, filitîn, gerîn, şabûn, mizdan,
 sekinîn, fikirîn

Übung 15.2: Beantworte folgende Fragen!

- 1) Rovî çima derketi bû nêçîrê?
- 2) Ew ji ku re derbas bûye?
- 3) Rovî kê dibîne?
- 4) Gur çima metel maye?
- 5) Rovî çima digot: "Min dixwast we bibînim"?
- 6) Çend zarokên rovî hebûne?
- 7) Serêşa rovî û jina wî ji ku peyda dibû (kommen, erscheinen)?
- 8) Rovî ji gur çi dixwaze?
- 9) Gur çima zikê xwe mizdide?
- 10) Gur ji rovî re çi dibêje?
- 11) Gur çima nikare têkeve qulika rovî?
- 12) Rovî bi kenên xwe ên fen ve çi bersîvê dide wî?
- 13) Ji bo rênîşandinê gur çi dixwaze?
- 14) Gur li ku derê heviya rovî bû û çi dikir?
- 15) Gur gazî rovî kiri bû û çi goti bû?
- 16) Rovî çi bersîvê dide wî?

Übung 15.3: Bilde aus folgenden Eigenschaftswörtern den Komparativ und den Superlativ!

bilind, zîz, ber, germ, sar, biha, piçûk, xurt, deng, dirêj

Übung 15.4: Übersetze folgende Sätze!

- 1) Der Mann, der krank war, ist mein Vater.
- 2) Die berühmte Zeitung, die ich las, kommt aus Diyarbekir.
- 3) Die schöne Heimat, aus der ich komme, ist Kurdistan.
- 4) Der größte Berg Kurdistans ist der Ararat.
- 5) Das kalte Wasser, das wir tranken, ist von der Quelle des Dorfes.
- 6) Die Pferde, die wir ritten, sind aus der Stadt Dîgor.
- 7) Die Wolle (hirî f.) meines schönsten Pullovers kommt von unseren Schafen.
- 8) Der Teppich (xalîçe f.) meiner Mutter, den wir gewaschen hatten, wurde gestohlen (stehlen = dizîn (didize)).
- 9) Meine Freundin, die du bei mir gesehen hast, ist Mutter von zwei Kindern.
- 10) Mein Bruder, der größer als dein Bruder ist, ist im Dorf der reichste.

LEKTION XVI

HEVALÊN ŞÎLANÊ

Hevalên Şîlanê li nav gul û sosinan dilîstin. Hevalên wê gelek bûn, mirov dikare bêje hemû zarokên gund hevalên wê bûn. Gelek ji wan zimanine din fênedibûn, lê Şîlan gelekî jêhatî bû. Wê dixwast hemû zimanan fêrbe. Wê di dilê xwe de digot: Ziman tiştekî pir hêja ye, ez divê gelek zimanan zanibim. Wê di şeş saliya xwe de du ziman zani bûn: Zimanê zikmakiyê û zimanekî din ê ku jê re digotin zimanê cûcikan.

Ew ku heşt salî bû, wê bi kurdî, tirkî, filekî (zimanê Ermenîyan) û zimanê cûcikan baş dipeyivî. Şîlanê digot: bav û kalên me gotine: zimanek - mirovek! Mirov herçend zêde zimanan zani be, wê qîmeta wî jî ew çend bilind be.

Hevala Şîlanê a here giring pîrika wê ye. Divên ew heft zimanan dizane. Dibe ku Şîlan ji bo vê yekê ew çend zimanan hezdike. Şîlan gelek caran ber pîrika xwe digeriya û jê axaftina zimanine din dixwast. Wê jî dilê Şîlanê nedişkênand û hema çi bihata ser zimanê, wê ji Şîlanê re digot.

Lê di dilê pîrika Sînem de gelek tişt hebûn, ku ji Şîlanê re bigota, lê çi heyf Şîlan hê piçûk bû. Pîrikê bawerdikir ku ew ténagêje, ji ber ku jiyana pîrika Sînem jiyaneke reng û reng wek çiya, newal û zozanên Kurdistanê bû. Dibe jî wê gelek tişt goti bin, lê ev yek têra pîrika Sînem nedikir.

Danzdeh zarokên pîrika Sînem hebûn, hejmara nevî û nevîçirtikên wê kesekî nizani bû. Ji ber ku hin li valî û hin jî li walî sînor bûn. Malbata wan di mabeyna sê welatan de parîvebû bû. Pirsîn ew çend hêsa nîn bû. Ew yek jî di dilê pîrika Sînem de bû bû kulekê.

Lê hevalên Şîlanê di vî aliyê de ne wek Şîlanê bi xwedan pîrik bûn. Pîrikên wan zûtir duniya xwe guherî bûn.

Zarok ku dihatin cem hev, wan hema wisa dilîstin. Lîstikên wan gelekî şên bûn; wan Peziko Guro, Qîtik, Veşartonek . . . dilîstin û bi hevra şadibûn. Lê gelek caran Şîlanê ew dihîştin û tevî pîrika xwe diçû nava gund, derman didan nexweş û bêkêfan.

Pîrika Sînem nan û avdar e, xerîb dost û heval û hogira nexweşan e. Ew jineke bê hempa û bi rûmet e. Ji ber vê yekê qedir û qîmeta pîrika Sînem gelekî tê girtin.

VOKABELN:

gul f.	Rose	nevî (nebî) m.f.	Enkel
sosin f.	Tulpe	nevîçirtik m.f.	Urenkel
fêrbûn (fêrdibe)	lernen	li valî (li vî aliyê)	diesseits
teral	faul	li walî (li wî aliyê)	jenseits
jêhatî	fleißig	sînor m.	Grenze
zimanê zikmakî	Muttersprache	malbat f.	Familie
cûcîk (civîk) m.f.	Vogel	mabeyna	zwischen
zêde	mehr	parîvebûn	verteilt sein
qîmet f. (arab.)	Wert	kul f.	Sorge, Tumor
bilind	hoch, groß	xwedî (xayî) m.	Eigentümer
giring	wichtig, notwendig	lîstik f.	Spiel
divên = dibêjin	man sagt	bêkêf	unwohl, krank
dibe + Konj	es kann sein	nandar û avdar	gastfreundlich
bergerîn (berdigere)	umschmeicheln		und großzügig
xatir m.	Wunsch	xerîb (biyanî) m.f.	Fremde/r
şikêrandin (dişikêne)	zerbrechen	dost m. f.	Freund/in

hema çi	was auch immer	hempa m.	Vergleich
çi heyf	wie schade	rûmet f.	Hochachtung
têgihîştin (têdigêje)	verstehen	qedir m.	Respekt, Würde
têrê kirin	genügen	Peziko Guro	Schaf und Wolf
hejmar f.	Zahl	Qîtik	kurd. Baseball
hevalbendî f.	Freundschaft	Verşartonek	Versteckenspiel

KONJUNKTIV PERFEKT

BILDUNG: Es wird der **Stamm des Verbs** verwendet. Endet dieser auf einen **Konsonanten**, wird die **Endung - i** angehängt. Daraufhin folgen die Formen des **Konjunktiv Präsens von "bûyîn"**

z. B: **hatin:** daß ich (du . . .) gekommen bin
 ez hati **bim** em hati **bin**
 tu hati **bî** hûn hati **bin**
 ew hati **be** ew hati **bin**

dîtin: daß ich (du . . .) gesehen habe
 min dîti **be** me dîti **be**
 te dîti **be** we dîti **be**
 wî/wê dîti **be** wan dîti **be**

çûyîn: daß ich (du . . .) gegangen bin
 ez çû **bim** em çû **bin**
 tu çû **bî** hûn çû **bin**
 ew çû **be** ew çû **bin**

kirîn: daß ich (du . . .) gekauft habe
 min kirî **be** me kirî **be**
 te kirî **be** we kirî **be**
 wî/wê kirî **be** wan kirî **be**

bûyîn: daß ich (du . . .) gewesen/geworden bin

ez bû **bim** em bû **bin**

tu bû **bî** hûn bû **bin**

ew bû **be** ew bû **bin**

VERWENDUNG:

Dibe ku min goti be, lê nayê bîra min.

Es kann sein, daß ich das gesagt habe, aber ich erinnere mich nicht.

Min ev yek ne dît. Heke min dîtî be, çavên min kor bin.

Ich habe das nicht gesehen. Sollte ich es gesehen habe, mögen meine Augen blind werden.

Der Konjunktiv Perfekt wird auch in manchen **“Wenn- Sätzen”** verwendet, die eine **allgemeine Aussage** ähnlich einer Redewendung oder einem Sinnspruch beinhalten

z. B: Kê silavek da be te, tu jî du silavan bide wî!
 Wenn dir einer einen Gruß gibt, gib ihm zwei!

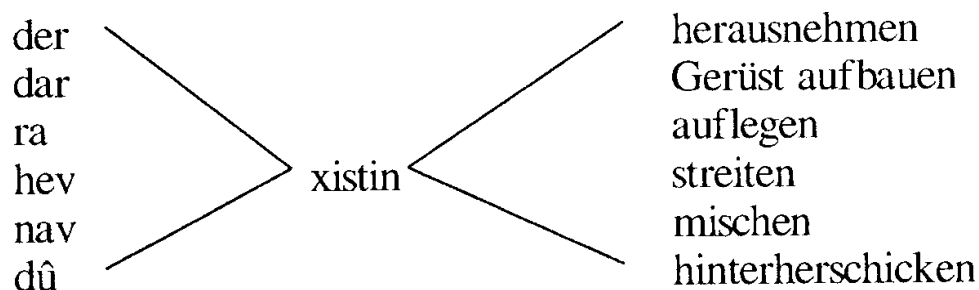
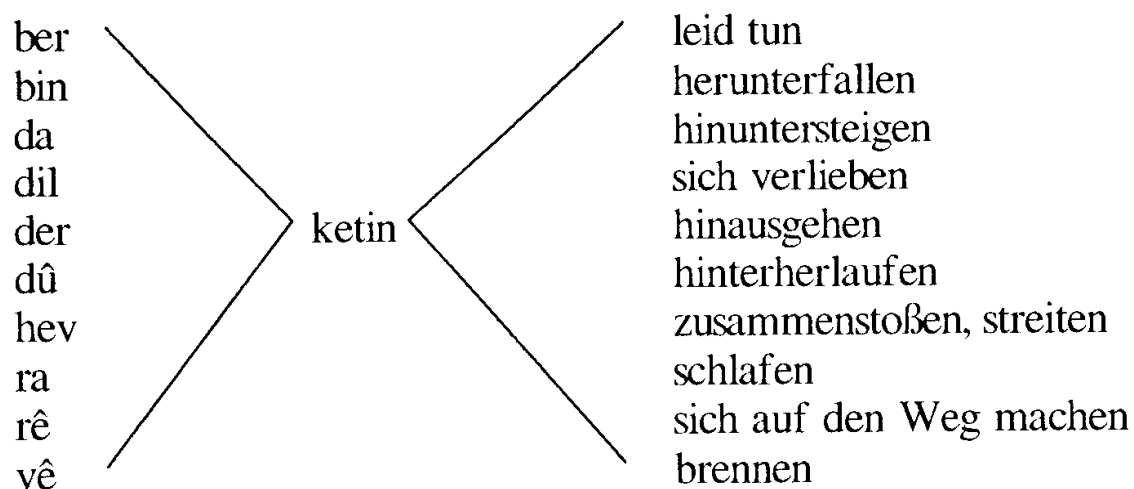
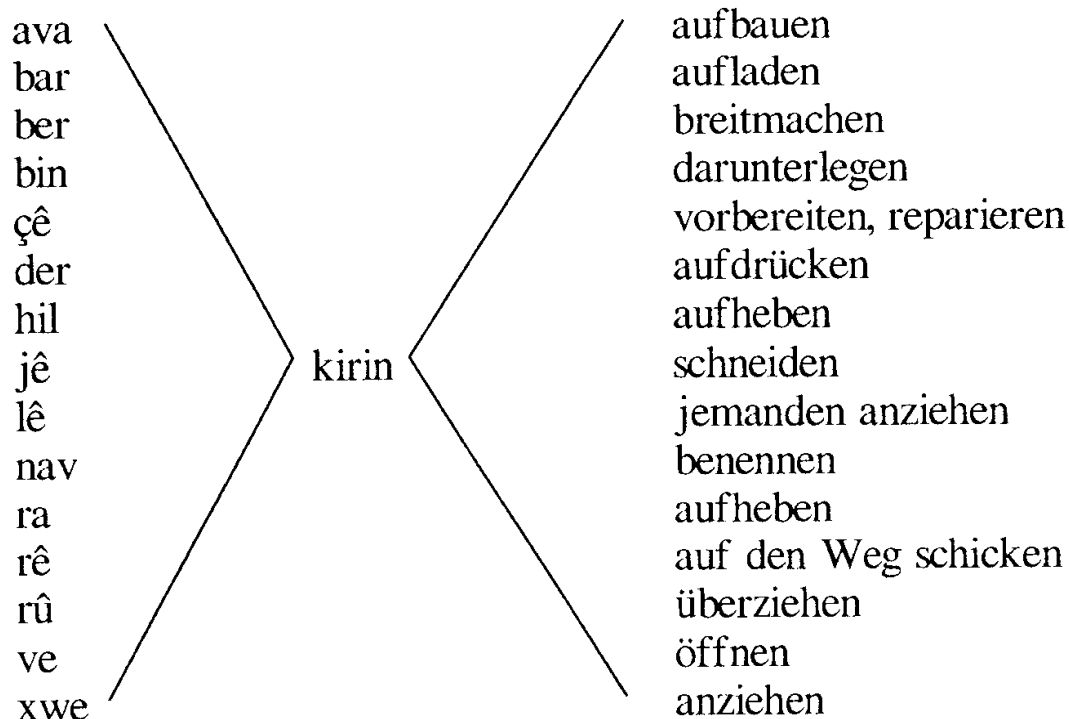
Kê sîlek te xisti be, tu jî du sîlan wî xe!
 Wenn dir einer eine Ohrfeige gibt, gib ihm zwei!

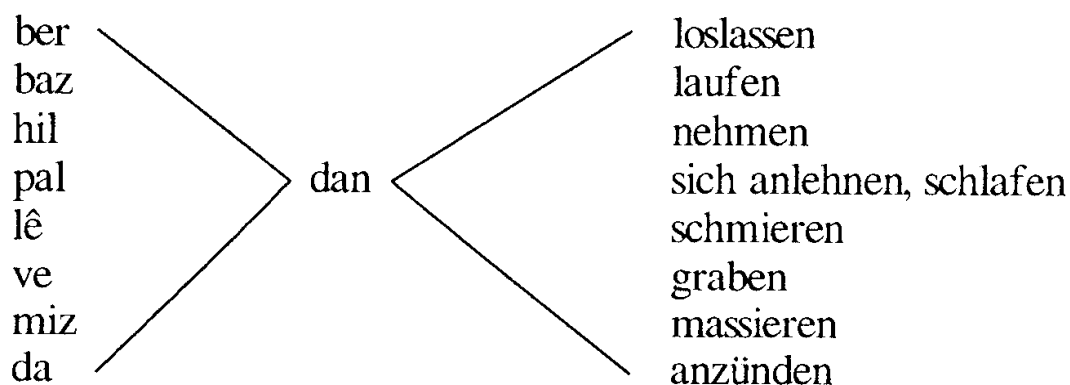
VORSILBEN - PRÄFIXE und NACHSILBEN - SUFFIXE

PRÄFIXE

Im Kurdischen können die verschiedensten Präfixe vor einem Zeitwort stehen; Die Bedeutungen der so entstandenen neuen Verben können dann auch vollkommen verschieden von der Bedeutung des ursprünglichen Wortes sein.

Wir zeigen hier einige Beispiele, die nur einen Bruchteil aller Möglichkeiten darstellen. Sowohl die Liste der Vorsilben, als auch die der Wörter läßt sich beliebig fortsetzen, wobei einige Wörter mit Präfixen wie "xwe, ber, dil, . . ." auch als zusammengesetzte Wörter anzusehen sind.

SUFFIXE

Suffixe werden an ein Wort angehängt. Sie können eine Zugehörigkeit, Berufsbezeichnung, Verkleinerungsform etc. ausdrücken.

Hier erwähnen wir wieder nur einige Beispiele:

- **van:** Berufsbezeichnung

mûzîk - mûzîkvan	Musiker
xwendin - xwendekar	Student
cot - cotvan	Pflüger
ga - gavan	Ochsenhirte
nêçîr - nêçîrvan	Jäger
balafir - balafirvan	Pilot

- **î:** Zugehörigkeit

nezanî	Unwissenheit
nêçîrvanî	Jägerei
gundî	Dörfler
bajarî	Städter
almanî	deutsch
kurdî	kurdisch
fransî	französisch

- **în:**

zêrîn	goldig
zîvîn	silbrig

- **ik:** Verkleinerungsform - Diminutivum

mêrik	Männlein
jinik	Frauchen
keçik	Mädchen
kurik	Jünglein
golik	Kälblein
berxik	Lämmchen
malik	Häuschen
lawik	Bübchen

- **(k)ok:** = abwertend!

mêr - mêrkok	keç - keçkok
jin - jinkok	şêr - şêrkok (Löwe)
hesp - hespok	mal - malkok

VOKATIV

Der Vokativ wird benützt, wenn jemand **gerufen** oder **angesprochen** wird. An das Nomen werden die Endungen

- o (m. S.)	- (i)no (m. Plural)
- ê (f. S.)	- (i)no (f. Plural) angehängt.

z. B:

bavo!	hevalo!	kaliko!	mamosto!
xûşkê!	hevalê!	pîrikê!	mamostê!

bavino!	hevalino!	kalikino!	mamosteno!
xûşkino!	hevalino!	pîrikino!	mamostano!

Der Vokativ kann auch **alleinstehend** verwendet werden, wenn jemand gerufen wird, dessen Namen man nicht kennt.

Lo lo!	Hey, du (Sie)!	für einen Mann
Lê lê!	Hey, du (Sie)!	für eine Frau
Lo lono!	Hey, ihr (Sie)!	für Männer
Lê lêno!	Hey, ihr (Sie)!	für Frauen

UEBUNGEN ZUR LEKTION XVI:

Übung 16.1: Konjugiere folgende Verben im Konjunktiv Perfekt und im Konditional I!

fêrbûn, şikênandin, lîstin, nivîsandin, avakirin, kenîn

Übung 16.2: Beantworte folgende Fragen!

- 1) Hevalê Şîlanê kê ne?
- 2) Çend hevalên wê hene?
- 3) Wê şeş saliya xwe de çend ziman zani bûn?
- 4) Hevala Şîlanê a here giring kê ye?
- 5) Ew çend zimanan dizane?
- 6) Şîlanê çima ew çend zimanan hezdikir?
- 7) Pîrika wê gelek tişt ji Şîlanê re nedigot, çima?
- 8) Çend zarokên pîrika Sînem hebûn?
- 9) Hejmara nevî û nevîçirtikên wê kê dizane?
- 10) Navên lîstikên zarokan çi ne?

Übung 16.3: Stelle folgenden Verben Präfixe voran! Es gibt sehr viele Möglichkeiten; suche im Wörterbuch deren Bedeutung heraus und diskutiere in der Vorlesung! (mindestens 50 Wörter)
girtin, dayîn, anîn, çûyîn: ser, ber, der rê, da, dû, ...

z.B.: sergirtin bergirtin
 serdayîn berdayîn

Übung 16.4: Übersetze folgende Sätze!

- 1) Auch wenn ich gegangen bin, weiß ich es nicht.
- 2) Solltest du das Haus gebaut haben, dann ist es gut.
- 3) Wenn du einmal Brot gibst, bekommst du es zweimal zurück.
- 4) Wenn du einmal ja gesagt hast, dann sage nicht nein.
- 5) Wenn nur du dich satt ißt, genügt es nicht.
- 6) Wenn ich es gekauft habe, warum ist es dann bei dir?
- 7) Wer geritten ist, wird auch auf das Pferd aufpassen (mêzekirin).
- 8) Wer die Kühe schneller gemolken hat, wird auch viel Geld bekommen.
- 9) Wenn dein Vater gekommen wäre, hätte er Tee getrunken.
- 10) Wenn ich ein Buch geschrieben habe, wird es eines Tages erscheinen (çapbûyîn).

LEKTION XVII

NAMEK JI BO ŞÎLANÊ

Hevala delal, Şîlan!

Herçend ez ji we dûr im jî, lê bawer bike ewçend jî hûn di bîra min de ne. Ez şev û roj di xevin û xeyalên xwe de bi we re me. Ew jiyana li gund tu caran ji bîra min dernayê. Êdî ez çî bêjim, ez ji we û ji welêt dûr ketime ev yek bi tu gotin û bêjeyan nayê zimên. Divê mirov vê yekê bijî, ku zani be ez qala çî dikim.

Min li vî welatî jî heval ji xwe re peyda kirine, lê ne wek hevaltiya me ye. Ne wek gund bi tevî hemû zarokan subê heta êvarê serbest in. Em rojê tenê du saetan hev dibînin. Hemû kes li mala xwe, ji xwe re mijûl dibe. Dibe jî wisa nîn be, lê ez wisa dibînim. Gelek cînar di xaniyê me de dijîn, lê kes silavê nade kesî, ev yek dilê me gelekî diêşîne.

Diya min gelekî ser bavê min de xem û lomê xwe dike, lê bavo dibêje di demê ke kin de emê bizivirin welêt. Ez nizanim ev dema kin çiçax e. Lê ku ez bavê

xwe dipirsim, emê kengê biçin welêt? Ew dibêje, ku di bîst saliya te de emê li Kurdistanê bin û meê li wir xanîk jî çêkiri be. Ez hêvîdarim, ku ewê wisa be. Tiştên li vir herî baş ew in, ku em dikarin herin sîneman, tiyatroyan û cejnan û ez dikarim almanî, îngilîzî, fransî û gelek zimanên din ferbim. Ev yek kêmasiyê mezin bû li welatê me. Carna ez difikirim gelo wê çî bibûya me jî li dibistanên xwe tevî zimanê xwe zimanine din jî hînbibûna gelo tu dunêyê xerab bibûya ku me jî wek gelên din li welatê xwe jiyana xwe xweş û zimanê xwe bi pêş ve bibira.

Xatiya Xecê çî dike? Ji kerema xwe silavên min jê re bêje û ez destên wê paçdîkim.

Bavê min dixwast bihata welêt, lê divê ew û diya min karbikin, lê ez dixwazim van rojan bêm û we bibînim. Dibe ku heta nama min bê, ez xwe wê hati bim. Postexana welêt çawa hebe hêdî, hêdî kardike. Berî hatinê, ezê ji te re tîlefoni- kim. Ango daxwaziya we hebe ji min re bêjin.

Şîlan, ez bawerdîkim, ku ez bêm, tuê hati bî balafirgehê. Ezê bi dîtina te gelekî bextewar û dilxweş bim.

Bi silavên dilgermî
Zelal

VOKABELN:

name f.	Brief	kerem f. (arab.)	Großzügigkeit,
êdî	also, von nun an		Edelmut
peydakirin	finden, ausfindig machen	ji kerema xwe	könntest du bitte
hevaltî f.	Freundschaft	paç f.	Kuß
ser best	unabhängig	paç kirin	küssen
xem m.	Sorge, Kummer	postexane f.	Post
lom m.	Vorwurf, Tadel	çawa hebe	sowieso
zivirîn (dizivire)	zurückkehren	ango	also, darum
kêmasî f.	Mangel	tîlefonkirin	telefonieren
hêvîdar bûn	hoffen	balafirgeh f.	Flughafen
carna	manchmal	bextewar	glücklich
dilgermî	herzlich		

FUTUR II

VERWENDUNG:

Das Futur II wird für eine Handlung verwendet, die **in der Zukunft abgeschlossen sein wird!**

BILDUNG:

An das **Subjekt des Satzes** wird die **Endung - ê** angehängt. Es wird der **Wortstamm** verwendet.

Endet dieser auf einen **Konsonanten**, wird die **Endung - i** angehängt. Daraufhin folgen die entsprechenden Formen des **Konjunktiv Präsens von "bûyîn"**.

z. B: **hatin:** ich (du . . .) werde gekommen sein

ezê hati bim	emê hati bin
tuê hati bî	hûnê hati bin
ewê hati be	ewê hati bin

dîtin: ich(du . . .) werde gesehen haben

minê dîti be	meê dîti be
teê dîti be	weê dîti be
wîê/wêê dîti be	wanê dîti be

çûyîn: ich (du . . .) werde gegangen sein

ezê çû bim	emê çû bin
tuê çû bî	hûnê çû bin
ewê çû be	ewê çû bin

dayîn: ich (du . . .) werde gegeben haben

minê da be	meê da be
teê da be	weê da be
wîê/wêê da be	wanê da be

Heta tu Hewlê çêkî, ezê hati bim.

Bis du Hewlê vorbereitet hast, werde ich gekommen sein.

Heta êvarê wîê pezên xwe firoti bin.

Bis zum Abend wird er seine Schafe verkauft haben.

DIE INDIREKTE REDE

Im Kurdischen wird in der Indirekten Rede (im Gegensatz zum Deutschen) der Indikativ verwendet. Alle Zeiten sind möglich.

z. B.:	Ew dibêje, ku Beko tê.	Er sagt, daß Beko komme.
	Ew dibêje, ku Bekoê bê.	Er sagt, daß Beko kommen würde.
	Ew dibêje, ku Beko hat.	Er sagt, daß Beko gekommen sei.
	Ew dibêje, ku Beko hatiye.	“ “ “
	Ew dibêje, ku Beko dihat.	Er sagt, daß Beko unterwegs gewesen sei.
	Ew dibêje, ku Beko hati bû.	Er sagt, daß Beko gekommen wäre.
	Wî got, ku Beko tê.	Er sagte, daß Beko käme.
	Wî got, ku Bekoê bê.	Er sagte, daß Beko kommen würde.
	Wî got, ku Beko hat.	Er sagte, daß Beko gekommen wäre.
	Wî got, ku Beko hatiye.	“ “ “
	Wî got, ku Beko dihat.	Er sagte, daß Beko unterwegs gewesen wäre.
	Wî got, ku Beko hati bû.	Er sagte, daß Beko gekommen wäre.

UEBUNGEN ZUR LEKTION XVII

Übung 17.1: Konjugiere folgende Verben im Konjunktiv Perfekt, Futur II und Konjunktiv Imperfekt!
mijûlbûn, zivirîn, fêrbûn, karkirin, pirsîn û xwastin.

Übung 17.2: Beantworte folgende Fragen!

- 1) Hevala Şilanê li Kurdistanê ye?
- 2) Zelal di xevin û xeyalên xwe de bi kê re ye?
- 3) Zelal ji kê dût ketiye?
- 4) Kî dizane Zelal qala çi dike?
- 5) Çima hevaltiya wî welatê ne wek hevaltiya Kurdistanê ye?
- 6) Mirovên li xanîkê de çawa dijîn?
- 7) Diya Zelalê çima ser bavê Zelalê de xem û lomê xwe dike ?
- 8) Bersîva bavê Zelalê çi ye?

- 9) Tiştên li wî welatî ên herî baş çi ne?
- 10) Çima ev yek li welatê Zelalê de serbest nîn e?
- 11) Zelal dixwaze destê kê baş bike?
- 12) Bav û diya Zelalê çima nikari bûn biçin welêt?
- 13) Kî dizivire welêt?
- 14) Ku Zelal dipirse, ewê kengê biçin welêt, bersîva bêv çi ye?
- 15) Postexanên welêt çawa kardikin?

Übung 17.3: Bilde aus direkten Reden indirekte Redesätze!

- 1) Cano dibêje: "Apê min nexweş e."
- 2) Zelalê digot: "Meta minê biçe welêt."
- 3) Şilanê got: "Bavo ji min re cotek sol kirî."
- 4) Reco goti bû: "Doxtor dermanine da bûn min."
- 5) Şilanê gotiye: "Ez hepê xwe gelekî hezdikim."
- 6) Pîrika min dibêje: "Mêrê min mêrekî jêhatî bû."
- 7) Memo digot: "Milê min şikestiye."
- 8) Çîdo dibêje: "Ezê serîkî bidim apê xwe."
- 9) Bavo digot: "Li welatê min de belengaz ew çend tunin."
- 10) Nerman dibêje: "Ku ez mezin bim, ezê bixwînim."

Übung 17.4: Übersetze ins Kurdische!

- 1) Wenn ich groß werde, werde ich schöne Häuser bauen.
- 2) Wenn ich gekommen wäre, hätte ich dich gesehen.
- 3) Wenn mich mein Vater gesehen hätte, wäre er sehr zornig gewesen.
- 4) Wenn ich ihn nicht geweckt hätte, hättest du es auch nicht gemacht.
- 5) Der Wolf hatte seine Zähne für die Schafe geschärft.
- 6) Bis du kommen wirst, werde ich schon längst das Essen vorbereitet haben.
- 7) Bis du das Essen gegessen haben wirst, wird es Abend sein.
- 8) Zum Mittagessen werde ich die Stadt erreicht haben. (erreichen: gihîştin - digihêje)
- 9) Wer dir einen Tee gegeben hat, dem gib einen Kaffee.
- 10) Bis ich in die Heimat zurückkehren (vegerîn-vedigere) werde, werden sich viele Sachen geändert haben. (sich ändern: xwe guherîn - xwe diguhere)

LEKTION XVIII

ŞÎNA PÎRIKA SÎNEM

Îşev Pîrika Şîlanê çavên xwe ji bo vê dunê girtin û çû rehma Xwedê. Pîrika Şîlanê gelekî pîr bû, ew sed û şanzdeh salî bû. Navê wê Sînem bû, jê re digotin Sînem Xanim. Ew jineke mêrxas, zana û nandar bû. Li kîderê nexweşek an jî neçêbûnek hebûya, Sînem Xanim dihate gazî kirin. Wê ji hemû derdan re dermanek û çarek didît û mirov li hev dihanîn. Bi vê yekê gelekî bi nav û deng bû. Wê berî sî û çar salan mîrê xwe wendakiri bû. Ji bo vê yekê kar û barên mîrê wê jî li ustiye wê de ma bûn, lê wê tu caran mala xwe û zarokên xwe bîr nedikir. Sînemê şeş keç û şeş kur mezin kiri bûn. Keçên wê gişkan mîr kiri bûn, kurên wê jî jin xwasti bûn. Niha bîst û şeş neviyên wê hene.

Keç, law û neviyên wê, gundî û gundiyan dor û berên wan hati bûn ber derê mala Sînem Xanimê. Mîran û jinan çekên reş xwekiri bûn. Hinek jinan jî kincên xwe vajî xwekiri bûn û şarên reş dabûn serên xwe. Wan şîneke giran girti bûn. Gelek kes digiriyan, hinekan giriyên xwe bi lorandinê didan nasîn.

Gelek mêran jî giriyên xwe vedişartin. Keçên Sînem Xanimê rûyên xwe penç dikirin û diqelişandin, lê jinên din destên wan girti bûn û nedihîştin. Gelekan guliyên xwe jêdikirin.

Gelek jin û mêran, ên ku cînarên wan in, alîkariya mala wan dikirin, ji ber ku gelek mêvan hati bûn. Xwedanên malê di alîkî ve bi nan û ava mêvanan re mijûl dibûn, di alîkî ve jî bi şûştin û definkirina Sînem Xanimê, ji pêçandin û dayîna erdê re mijûl dibûn. Bê gotin ev yek ji bona hemû kesên ku Sînem Xanim nasdikir dilêşeke gelekî mezin bû. Ji bona mala Sînem Xanimê jî kêmasîke bê hempa bû. Gelekan digot, doxtor zû hati bûya, dibe ku Sînem Xanim nemirîya. Hinekan jî digot, doxtor hati bûya jî, kêr nedihat; ji ber ku ew yek daxwaziya Xwedê bû.

Jinan Sînem Xanim şûşt û kefenê spî aland û li sermilên xwe dibir axa wê. Mirovên li vir gişk bi girî û lorînî dora axa wê civiyan û jê re gazî Xwedê kir û gişkan heqên xwe jê helal kirin û ew dan erdê.

Mêvanan û gundî sê rojan dîsa şîn girt û paşê hêdî, hêdî kişiyên û çûn malên xwe. Lê çil rojan tu kesekî kincine bedew û nû li xwenedikir, tu kesekî mûzîkê guhdar nedikir û di van çil rojan de xêncî zarokan tu kesek di mal de jî nedikenîya û kê pirsek bihaniya ser Pîrika Sînemê, gişk rûdiniştin û digiriyan. Bîranîna Sînem Xanimê dilên gişkan dişewitand û ew kelogirî dibûn.

Pey çil rojan wan gazî hemû gundiyan kirin û çilê wê dan û di dawiyê de hêdî, hêdî jiyana rojanî xwe didomand. Mirina Pîrika Sînemê dilêşeke zêde dida Şîlanê, ji ber ku Şîlan di destên wê de mezin dibû, wê hema wisa ji Şîlanê re xevnoşk û metelok digotin û bi vî avayî ew dixiste xewê. Pîrika Sînemê destên xwe dida ser serê Şîlanê û jê re şîretine baş dikirin. Ji Şîlanê re qala dîroka jiyana xwe dikir û kuda biçûya Şîlan jî tevî xwe dibir.

VOKABELN:

şîn f.	Trauerfeierlichkeit	pêçandin (dipêçînim)	einwickeln
dunê f.	Welt	erd m.	Boden
rehm f.	Gnade	mirin (dimire)	sterben
Xanim f.	Dame	kêr hatin	nützen
mêrxas	tapfer, mannhaft	kefen m.	Totentuch
zana	wissend	alandin (dialîne)	einwickeln
nexweşî f.	Krankheit	mil m.	Arm
derd m.	Kummer	ax f.	Erde, Grube

bi nav û deng mêr kirin	berühmt, bekannt heiraten (Frauen)	civîn (Pl. dicivin) heq m. (arab.)	sich versammeln Recht, Gerechtigkeit
jin xwastin dor û ber	heiraten (Männer) um ... herum	helal kirin heq helalkirin	vergeben Schuld vergeben
çep, vajî şar f.	links, verkehrt Kopftuch	kinc pl. nû	Kleider neu
girîn (digirî) lorandin (dilorîne)	weinen Trauerlieder singen	kelogirî bûn pey	schluchzen nach
nasîn penç kirin	wissen, (er)kennen kratzen	çil dayîn rojanî	Feier nach 40. Tag alltäglich
qelişandin (diqelişîne) gulî f.	zerreißen Zopf	domandin (didomîne) zêde	fortsetzen mehr
jêkirin (jêdike) xwedan m.	schneiden Besitzer, Hausherr	xevnoşk f. metelok f.	Gute Nacht Ge- schichte
defin f. definkirin	Beerdigung beerdigen	şîret f.	Sage, Spruch guter Ratschlag

KONJUNKTIV PLUSQUAMPERFEKT

BILDUNG:

Wenn der **Stamm des Verbs** auf einen **Konsonanten** endet,
wird die **Endung - i** angehängt.

Daraufhin folgen diese Formen des Verbs

“bûyîn”: **bûma** **bûna**
 bûyayî **bûna**
 bûya **bûna**

hatin: daß ich (du ...) gekommen wäre

ez hati **bûma** em hati **bûna**

tu hati **bûyayî** hûn hati **bûna**

ew hati **bûya** ew hati **bûna**

dîtin: daß ich (du . . .) gesehen hätte
 min dîti **bûya** me dîti **bûya**
 te dîti **bûya** we dîti **bûya**
 wî/wê dîti **bûya** wan dîti **bûya**

çûyîn: daß ich (du . . .) gegangen wäre
 ez çû **bûma** em çû **bûna**
 tu çû **bûyayî** hûn çû **bûna**
 ew çû **bûya** ew çû **bûna**

kirîn: daß ich (du . . .) gekauft hätte
 min kirî **bûya** me kirî **bûya**
 te kirî **bûya** we kirî **bûya**
 wî/wê kirî **bûya** wan kirî **bûya**

Xazil min ew dîti bûya!
 Ich wünschte, ich hätte ihn gesehen!

Xazil min ji xwe re ew şal kirî bûya!
 Ich wünschte, ich hätte mir jene Hose gekauft!

UEBUNGEN ZUR LEKTION XVIII

Übung 18.1: Konjugiere folgende Verben im Konjunktiv Imperfekt, Konditional I, Konjunktiv Perfekt, Futur II und Konjunktiv Plusquamperfekt!
 alandin, domandin, girîn, girtin, jêkirin, kişandin, pêçandin, runiştin, şûştin und veşartin.

Übung 18.2: Beantworte folgende Fragen!
 1) Pîrika Sînem çend salî bû?
 2) Ew jineke çawa bû?
 3) Ew çima nav û deng bû?
 4) Wê berê çend salan mêrê xwe wendakiri bû?
 5) Çend zarokên wê û nebiyên wê hene?
 6) Keçên Sînem Xanimê çi dikirin?

- 7) Kê çekên reş xwekiri bûn?
- 8) Kê alîkariya mala Sînem Xanimê dikir?
- 9) Berî ku wan Sînem Xanim definkirin, wan çi kiri bû?
- 10) Lê mirovên din çi dikirin?
- 11) Şîna Sînem Xanimê çend rojan domkir?
- 12) Çilê Sînem Xanimê kengê hate dayîn?
- 13) Mirina Sînem Xanimê çima dilêşeke zêde dida Şîlanê?
- 14) Pîrika wê ji Şîlanê re çi digotin?
- 15) Kesên ku çekên wan ên reş tunin, çi dikirin?

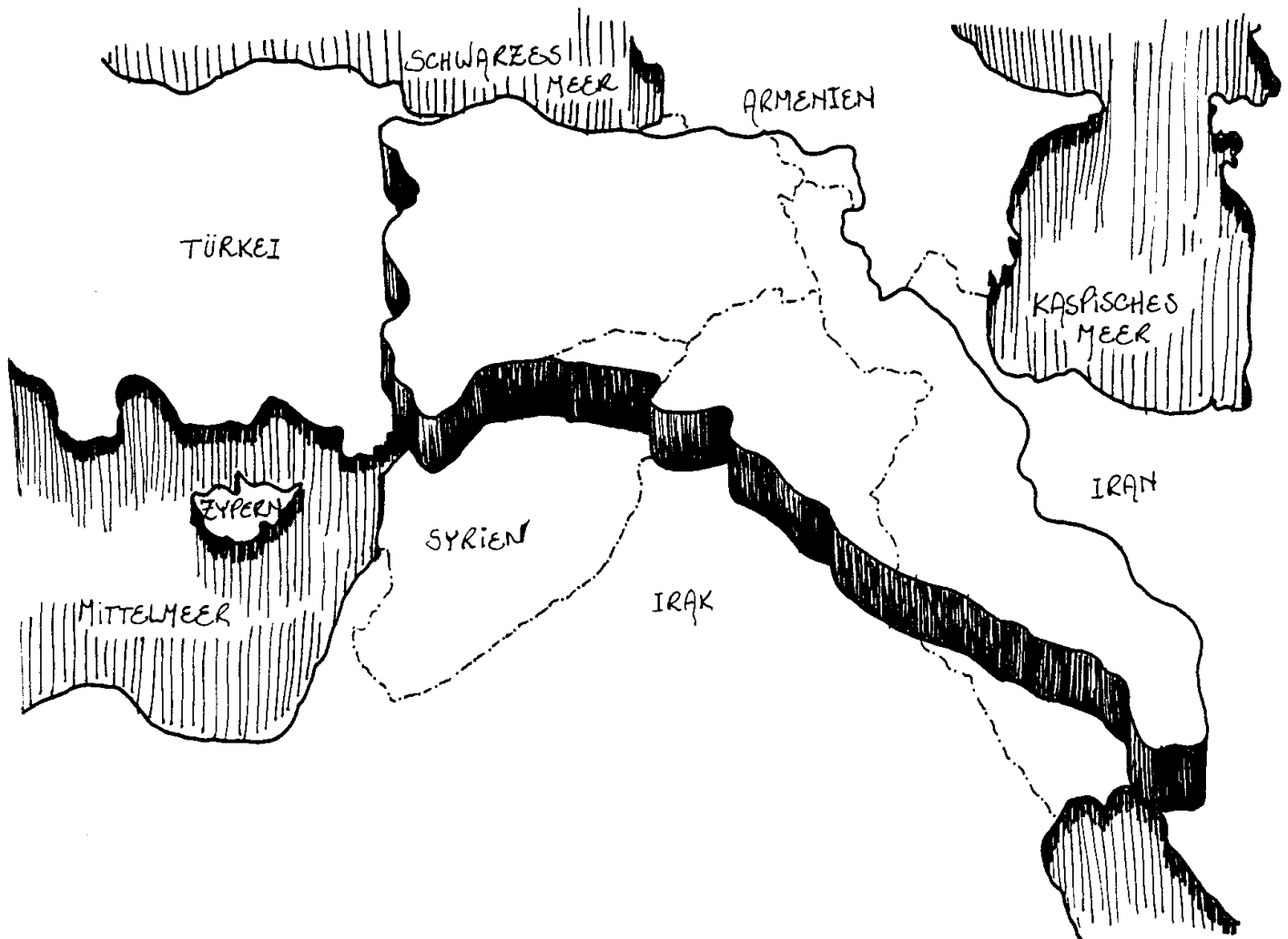
Übung 18.3: Setze folgende Sätze in den Konjunktiv Plusquamperfekt!

- 1) Ez tēm bajêr.
- 2) Min ji bo te kêlok tirî kirî.
- 3) Me şîrê çêlekên xwe dot.
- 4) We zeviyên xwe av dan.
- 5) Min tiyatroke baş mêzekir.
- 6) Ez dibistaneke bilind de dixwînim.
- 7) Hûn civîna (Sitzung) xwe domdikin.
- 8) Ez hespê siyardibim.
- 9) Zivistana îsalîn gelekî giran e.
- 10) Pîrika min ez mezin kirim.

Übung 18.4: Übersetze folgende Sätze!

- 1) Ich wünschte, daß meine Oma nicht gestorben wäre!
- 2) Wenn du Stuten gekauft hättest, hätten wir jetzt Fohlen (canî) gehabt.
- 3) Wenn Şîlan noch einen Opa gehabt hätte, wäre sie nicht so sehr traurig gewesen. (Traurig sein = ber xwe ketin)
- 4) Ich wünschte, ich hätte deinen Vater gesehen!
- 5) Wenn meine Mutter gewebt hätte, hätten wir Teppiche (emenî m.) gehabt.
- 6) Es wäre gut gewesen, wenn ich dir in der Stadt einen Ring gekauft hätte.
- 7) Ich wünschte, du wärest nicht krank geworden!
- 8) Wenn unser Vater fleißig gewesen wäre, hätten wir Geld gehabt.
- 9) Wenn unser Haus groß gewesen wäre, hätten wir Gäste gehabt.
- 10) Ich wünschte, daß ich Tee getrunken hätte!

LEKTION XIX

WELATÊ KURDAN

Bê gotin Kurdistan welatekî pir şîrîn e. Ji ber ku ew bi çiyên û zozanan bi deystan û çeman hatiye xemilandin. Kurdistan di derbekê de çar demsalan pêşkêşî gelên xwe dike.

Kurdistan bi çiyayên wek Ararat, Sîpanê, û Nemrûd xwedanê çiyayên nav û

deng e. Bi golên Êrmiyê, Wanê û Hezar, bi çem û avên wek Aras, Mûrad, Dicle û Ferat jî hatiye xemilandin. Bi bajarên Serhed, Silêmaniye, Amed, Hewlêr, Kamîşlu û Mehabat ve xwedanê bajarine kevin e.

Kurdistan bi hezaran gund, zozan û geliyan ve welatekî gelekî fire ye. Kurdistan welatê bax, baxçe, kulîlk, sosin, mêşe û daristanan e. Kurdistan bi navekî din gulistanek e. Ev yek ne peyadayîn e, ku em bêjin cotkarîya cîhanê a here kevin li Kurdistanê hatiye dîtin. Kurdistan bi vî avayî dergûş û hîmê çand û kulturen e.

Ne tenê ev, lê belê Kurdistan mosaîka gelan, zimanan, kulturen û olan e. Li Kurdistanê Kurd, Ermenî, Suriyanî (Asûrî), Faris, Ereb, Çerkez, Laz, Tirk û Azerî dijîn. Ev yek ji bo Kurdistanê dewlemendiyeke bê hempa ye. Dewlemendiyên Kurdistanê bi gotinan tewa nabin. Tenê ava Kurdistanê têra deh welatan dike.

Kurdistan di tarîxê de jî xwedanê dîrokeke reng û reng e. Rê û dirbên ku ji nav Kurdistanê re derbas dibûn, bû bûne kul û kedera vî welatî. Ew bi cografîk jî welatekî dewlemend û giring e. Ew ne bi cînariya Ereb, Faris, Tirk, Êrmenîstanê ve dimîne, ew rêyên sê kontînentan jî ji nav xwe re derbas dike (Afrîka, Asiya û Ewropa . . .)

Bi van rêyan ve têkiliya Kurdistanê bi gelek welat û gelên din ve çêbûye. Bi vî avayî jî gelên Kurdistanê xwe di cîhanê de dane nasîn. Loma gelek kes ku ser Kurdistanê diaxifin, dibêjin ku Kurd gelekî serbilind in. Ew kesên, ku kurddost in û ser Kurdan tiştinan dinivîsin, ku hati bûna Kurdistanê, wanê dîti bûya, ku şîrîniya Kurdistanê bi gotinan ve nayê ber çavan; wanê dîti bûya ku Kurdistan bi rastî welatekî yekane ye.

VOKABELN:

zozan f.	Hochland	navîn f.	Mitte, Zentrum
çem m.	Fluß	dewlet f.	Staat, Nation
xemilandin (dixemilîne)	schmücken	av f.	Wasser, Fluß
di derbekê de	zugleich	têrê kirin	genügen, ausreichen
pêşkêşkirin	anbieten	petrol f.	Erdöl
avjenîn (diavjene)	schwimmen	aborî f.	Wirtschaft
gelî m.	weites Tal	pêş ve birin	vorantreiben
fire	weit, geräumig	tarîx f.	Geschichte
sosin f.	Tulpe		

mêşe f.	Wald	rê û dirb	verschiedenste
daristan f.	Wald, Forst		Wege
gulistan f.	Rosengarten	cografî f.	Geographie
peyadayîn	loben	cînarî f.	Nachbarschaft
cotkarî f.	Ackerbau	têkilî f.	Kontakt
dergûş f.	Wiege	nasîn (dinase)	kennen
hîm m.	Fundament	axaftin (diaxife)	sprechen
çand m.	Kultur	dost m. f.	Freund/in
mosaîk f.	Mosaik	paytext m.	Hauptstadt
ol f.	Glaube	huner m.	Kunst
dewlemendî f.	Reichtum	hunermend m f.	Künstler/in

KONDITIONAL II

BILDUNG:

An das **Subjekt des Satzes** wird die Endung - ê angehängt, dann folgen die **Formen des Konjunktiv Plusquamperfekt**.

z. B: **hatin:** ich (du . . .) würde gekommen sein

ezê hati bûma emê hati bûna

tuê hati bûyayî hûnê hati bûna

ewê hati bûya ewê hati bûna

dîtin: ich (du . . .) würde gesehen haben

minê dîti bûya meê dîti bûya

teê dîti bûya weê dîti bûya

wîê/wêê dîti bûya wanê dîti bûya

çûyîn: ich (du . . .) würde gegangen sein

ezê çû bûma emê çû bûna

tuê çû bûyayî hûnê çû bûna

ewê çû bûya ewê çû bûna

dayîn: ich (du . . .) würde gegeben haben

minê da bûya

meê da bûya

teê da bûya

weê da bûya

wîê/wêê da bûya

wanê da bûya

ANWENDUNG:

Der **Konditional II** wird auch in "Wenn-Sätzen" verwendet, die eine **Feststellung** über etwas unwiderbringlich Vergangenes treffen. Dabei steht im **Wenn-Satz** (Nebensatz) der **Konjunktiv Plusquamperfekt**, im **Hauptsatz** der **Konditional II**.

z. B.: Ez hati bûma, minê ew dîti bûya.
Wenn ich gekommen wäre, würde ich ihn gesehen haben.

Tu çû bûyayî malê, teê nan û penêr xwarî bûya.
Wenn du nach Hause gegangen wärest, würdest du Brot und Käse gegessen haben.

UNTERSCHIED IN DER BEDEUTUNG ZWISCHEN:

a: Konjunktiv Imperfekt + Konditional I

b: Konjunktiv Plusquamperfekt + Konditional II

- z. B.: a) Ez li çayxanê gelekî **bimama**, minê bavê te **bidîta**.
Wenn ich im Teehaus noch länger geblieben wäre, hätte ich deinen Vater gesehen.
das besagt: Schade, daß ich nicht länger geblieben bin!
= ein irrealer Wunsch!
- b) Ez li çayxanê gelekî **ma bûma**, minê bavê te **dîti bûya**.
Wenn ich im Teehaus noch länger geblieben wäre, würde ich deinen Vater gesehen haben.
das besagt: Ich bin nicht länger geblieben, also habe ich ihn nicht gesehen.
= eine klare Feststellung!

a) Ez raketama, **minê** xevin **bidîta**.

Wenn ich geschlafen hätte, hätte ich geträumt.
das besagt: Schade, daß ich nicht geschlafen habe, ich hätte so
gerne geträumt!
= ein irrealer Wunsch!

b) Ez raketî **bûma**, **minê** xevin **dîti bûya**.

Wenn ich geschlafen hätte, würde ich geträumt haben.
das besagt: Ich habe nicht geschlafen, also habe ich nicht geträumt.
= eine klare Feststellung!

ANHANG

EINIGE KURDISCHE STÄDTE:

Amed, Qers, Çêwlik	Mehabat, Mako	Zaxo, Rewandiz
Mêrdîn, Agirî	Ûrmiye, Xoy	Dihok, Raniya, Hewlêr
Derik, Wan, Samsûr	Miyanduaw	Silemanî, Helebce
Bidlîs, Riha, Xarpêt	Mêhran, Îlam	Xaneqîn, Kerkûk
Çolemerg, Dersim	Kirmanşan, Sine	Mûsil, Koye, Akrê
Meledî, Dîlûk, Mazra	Pawe, Serdeşt	
Mereş, Erzingan	Seqiz, Merîwan	Qamişlok, Derik
Erzirom, Sêwaz	Şemdilî,	Amûda, Heseke
Cezîra Botan, Sêrt,	Qesrî Şîrîn	Afrîn

ANMERKUNG

Wenn in einem Satz mehrere Wörter hintereinander aufgezählt werden, die grammatikalisch gesehen alle eine bestimmte Endung tragen müßten, braucht im Kurdischen **nur das letzte Wort diese Endung zu tragen, bei allen vorhergehenden Wörtern kann die Endung entfallen!**

z. B.: Ew tirî, hurmê û sêvên şîrîn dikire.
statt: Ew tiriyên, hurmêyên û sêvên şîrîn dikire.

Ez çiya, newal û zozanan dibînim.
statt: Ez çiyân, newalan û zozanan dibînim.

NAMEN EINIGER LÄNDER und HAUPTSTÄDTE

Fransa/Parîs	Tirkiye/Enqere	Bolîviya/La Paz
Îngilîstan/London	Iraq/Bexda	Arjantîn/Buenos Aires
Îtalya/Roma	Iran/Taran	Çîle (Şîlî)/Santiago
Yûnanistan/Atîna	Suriye/Şam	Birazîlya/Birazîl
Almanya/Berlîn	Îsraîl/Tel Avîv	Meksîka/Meksîko
Otrîş/Viyen	Misir/Qahîre	Kanada/Otawa
Swîsra/Bern	Tûnis/Tûnis	Çîn/Pekîn
Hollanda/Amsterdam	Mexrib /Rebat	Uris/Moskova
Spanya/Madrîd	Lîbya/Trablûs	Japon/Tokyo
Portugal/Lîsabon	A. Başûr/Pretorya	Hindistan/Dehlî
Beljîka/Bruksel	Nîgerya/Lagos	Awistralya/Sîdney

UEBUNGEN ZUR LEKTION XIX

Übung 19.1: Konjugiere folgende Verben im Futur, Futur II, Konjunktiv Imperfekt, Konjunktiv Perfekt, Konjunktiv Plusquamperfekt, Konditional I und Konditional II!
dîtin, avîtin, anîn, şandin, xwendin, nivîsandin, dayîn, gotin, vegerîn und çûyîn

Übung 19.2: Beantworte folgende Fragen!

- 1) Bi gotina te Kurdistan çima gelekê şîrîn e?
- 2) Kurdistan çend demsalan di demekê de pêşkêşdike, û navên wan çi ne?
- 3) Mirov li ku dikare biavjene?
- 4) Golên Kurdistanê ên bi nav û deng kîjan in?
- 5) Tu kîjan çiyayên Kurdistanê nasdikî?
- 6) Avên Kurdistanê ên bi nav û deng kîjan in?
- 7) Kîjan av ji Kurdistanê dertên? (derhatin = entspringen)
- 8) Tu navên çend bajarên Kurdistanê dizanî?
- 9) Cotkariya cîhanê a here kevin li ku hatiye dîtin?
- 10) Çima Kurdistan wek mosaîkekê ye?
- 11) Kîjan welat cînarên Kurdistanê ne?
- 12) Dewlemendiya Kurdistanê a aborî çi yê?
- 13) Gelên cîhanê Kurdan bi çi awayî nasdikin?

Übung 19.3: Setze folgende Sätze in den Konditional II!

- 1) Ez diçim welêt.
- 2) Nêçîrvan nêçîrê baş dike.
- 3) Mamoste şîretine baş dide şagirtên dibistanê.
- 4) Hevala Pêrîxanê jî zû dixwand.
- 5) Tu dikarî çîroka xwe bêjî?
- 6) Zimanê te ji bo kurdî neşikestiye.
- 7) Ew diranên xwe paqij nake.
- 8) Di civîna me de kes tune bû.
- 9) Te nan xwariye, tu têr bûyî.
- 10) Cejnên Kurdan gelekê şên derbasdibin.

Übung 19.4: Übersetze ins Kurdische!

- 1) Wenn ich dich gesehen hätte, wären wir Tee trinken gegangen.
- 2) Wenn ich deinen Vater gesehen hätte, hätte ich ihn erkannt.
- 3) Wenn du meine Bücher nicht gelesen hättest, wären sie neu geblieben.
- 4) Wenn ich aufstehe, komme ich frühstücken.
- 5) Wenn du in die Stadt kommst, besuche deinen Vater!
- 6) Wenn wir kurdisch gekonnt hätten, wären wir sehr froh gewesen.
- 7) Wenn es gute Pferde gegeben hätte, würde er sie gekauft haben.
- 8) Wenn er Tembûr spielen gelernt hätte, würde er gestern beim Fest Tembur gespielt haben.
- 9) Wenn ich Radio gehört hätte, würde ich das gehört haben.
- 10) Wenn meine Gäste nicht gekommen wären, würde ich meine Arbeit beendet haben.
- 11) Wenn ich in die Stadt gegangen wäre, hätte ich für dich einen Ring gekauft.
- 12) Wenn ich in die Heimat zurückgekehrt wäre, hätte ich meine Eltern gesehen.
- 13) Wenn ich zu Mittag aufgestanden wäre, hätte ich meine Arbeit beendet.
- 14) Wenn jenes Mädchen in der Morgendämmerung aufgestanden wäre, hätte ich sie geheiratet.
- 15) Wenn ich meine Hände gewaschen hätte, hätte ich das Frühstück gemacht.

LEKTION XX

LI ZOZANAN

Bihar bû, meh jî meha Gulanê bû, em li zozanên Serhedê bûn. Berbangê tavê hêdî, hêdî xwe nîşandida û tîrêjên xwe dişandin serên çîyan û dadiket û digihîşte geliyan. Ji tîrêjên rojê germayî û jiyana nû dihate ser erdê. Bîna gul, kulîlk, nêrgîz û sosinan tevî bîna axa welêt dibû û hulm û gulm ji erdê dihate der. Mirov digot qey roj dixwaze bi silavên beyaniyê ve hemû kesî ji xewa şîrîn hişiyarbike.

Şivan, gavan, golikvan û berxvanan derketi bûn palê. Gul, kulîlk û civîkan deng dabûn hev. Bi avakî aşîtî ve tevî hev teê bigota mî û gur bi hev re diçêrin.

Lê kulîlkên zozanan ew çend bedew û reng û reng bûn, ku alîkî sosin, binefş, nêrgiz, aliyê din gul, simbil û xaşxaşik û her çar alîkî gulek, renek û bînek dihate der. Mîrov vê dewlemendiya kulîlkan hewes û metel dima.

Li hêla başûr mêşeke hingiv bi kêf û şênayî ji kulîlkekê difiriya kulîlka din û ji wan re stiranên dîlovanî digot û mêşên din jî deng didanê û stiranên wê vedi-gerandin. Mîrov bawerdikir ku Xwedê bextewariya dunê tenê pêşkêşî wan kiriye. Mêşê digot:

Ez mêş im, kêfxweş im,
dîl ne êş im û dimeşim.

Li ku kulîlkan bibînim berbî wan dilezînim,
difirim û diçim, xwe li ser wan datînim.

Subê heta êvarê di vê germa biharê
li ser vê darê û li wê darê hingivê xwe dertînim . . .

Kulîlkan ev yek guhdardikirin û bi mêşê ve kêfxweş dibûn. Lê hinekan jî bê peyadayîna xwe nediman. Binefşê serê xwe rakir û gotê:

Ez binefş im û binefşa keleş im,
ev yek rast e ku ez ne bextreş im,
ez yadîgara lawikê keleş im,
ez biharê heta payîzê herdem ciwan û geş im.

Mêş bi van gotinan gelekî dilxweş dibû û ji binefşekê diçû binefşa din û barê xwe bi hingivên wan ve tijî dikir û silavên wan jî ji hev re dianîn.

Sosinê xwe giran digirt û dixwast ew jî tiştêkî bêje û destpêkir û got:

Ez sembola rindiyê,
ez sembola hezkirinê,
ez sembola hevalbendiyê,
û ez sembola keç û xortên ciwan im.
Ku derê şênayîk hebe, ez li wê derê mal im.
Kî ji kê hezbike, ez di destên wan de destmal im.

Xaşxaşîkê serê xwe bilind kir, tevizek da xwe û kenevehat. Destpêkir û got:

Ez xweş im û ez gelekî xweşik im,
qalçîkê min zexm e, lê ez dîltenik im.
Ez ne tenê renek, ez heft reng û rindik im,
ez ne tenê xweş, ez xweşxweşik û nazik im.
Ez herdem bi nav û ez bi deng im,
ez sedemê şêr û ez sedemê ceng im.
Bejîna min zirav û ez çeleng im,

ez ne tenê kulîlk, ez xaşxaşika bi beng im.

Gula sor bê gotin sebir ne kir û dengê xwe tevî dengên kulîlkan kir û got:

Ez gul im, gula gulistan,

ez geşdibim li çol û çolistan,

hemû derê ciwan im li gundan û bajaran,

lê ez li mala xwe me, li zozanên Kurdistan.

Bi vî avayî kulîlkekê stiranên xwe tewa fikir û kulîlka din destpêdikir, û kulîl-kên zozanê Kurdistanê wek keskesorekê reng û reng çiya û banîyên Kurdistanê dixemilandin. Û mêşên hingiv jî silavên wan digîhandin hev.

VOKABELN:

tav m.	Sonne	xwe lezandin	schnell gehen,
tîrêj f.	Sonnenstrahl	(xwe dilezîne)	sich beeilen
daketin (dadikeve)	herunterkommen	xwe danîn	sich setzen
gihîştin(digihêje)	erreichen	dar f.	Baum
bîn f.	Geruch	deranîn	herausholen
gul f.	Rose	keleş	edel
ax f.	Erde	bextreş m.f.	Unglücksbringer/in
hulm f.	Geruch	bar m.	Last
gulm f.	Schluck	hevalbendî f.	Freundschaft
hulm û gulm	Duft	desmal f.	Taschentuch
qey	als ob	xwe teviz dayîn	sich räkeln
roj f.	Sonne, Tag	kenevehatin	(be)lächeln
xew f.	Schlaf	xweşik	lieblich
hişiyarkirin	aufwecken	qalçik m.	Hülle
pal f.	Weide; Seite	zexm	stark
binefş f.	Veilchen	diltenik	sanft
simbil f.	Hyazinthe	nazik	fein, zart
xaşxaşik f.	Mohnblume	sedem f.	Grund
hewes mayîn	bewundern	şer m.	Krieg
metel mayîn	überwältigt sein	ceng f.	Krieg
hêl f.	Gegend	bejin f.	Gestalt
mêş f.	Fliege	zirav	schlank, zart
mêşa hingiv f.	Biene	çeleng	hübsch, grazil
kêf f.	Wohlsein	beng	verliebt
şênayî f.	Fröhlichkeit	sebir f. (arab)	Geduld

firin (difire)	springen, fliegen	çol f.	freies Land
dilovanî	v. Herzen kommend	çolistan f.	freies Land
vegerandin (vedigerîne)	wiederholen	keskesor f.	Regenbogen
bextewarî f.	Glück	banî f.	Ebene
		gîhandin (digihîne)	überreichen

DIE ENDUNG "- e " BEI VERBEN

Im Kurdischen wird öfter an die wie gewohnt konjugierte Form von Verben die Endung "- e" angehängt. Dieses "- e" kann für **jede Person** und für jede Zeit verwendet werden, es kommt allerdings nur zum Vorschein, wenn die gewohnte Endung auf einen **Konsonanten endet**.

z. B:	çûyîn: gehen		
Präsens:		ez diçim	ez diçime
		tu diçî	_____
		ew diçe	_____
		em diçin	em diçine
		hûn diçin	hûn diçine
		ew diçin	ew diçine
Futur:		ezê biçim	ezê biçime
Präteritum:		ez çûm	ez çûme
Perfekt:		ez çûme	_____
Imperfekt:		ez diçûm	ez diçûme
Plusquamperfekt:		ez çû bûm	ez çû bûme

Das "- e" hat nun zwei verschiedene Bedeutungen (die in vielen Fällen auch bei ein und demselben Wort zusammenfallen)

1) "- e" gibt eine Richtung an, bedeutet zu oder nach und wird bei Verben verwendet, die eine Bewegung ausdrücken:

z. B: çûyîn (gehen), hatin (kommen), firîn (fliegen) ...

Ez diçime garê.
Emê bêne mala we.
Hûn firî bûne welêt.

Ich gehe zum Bahnhof.
Wir werden zu euch kommen.
Ihr ward in die Heimat geflogen.

2) "- e" wird auch verwendet, um das "gerade im Begriff sein, etwas zu tun", auszudrücken
(vergleichbar mit der englischen "-ing" - Form)

z. B.: "Çayê bîne!" - "Ez tînime!"
"Bring den Tee!" - "Ich bin gerade dabei, ihn zu bringen!"

Ez sobê vêdixime, ku ode germ be.
Ich zünde gerade den Ofen an, damit das Zimmer warm wird.

Ez dêrê bûkê didrûme.
Ich bin gerade dabei, das Brautkleid zu nähen.

Em xurekê çêdikine.
Wir sind gerade dabei, das Essen vorzubereiten.

Memo û Como Beyro xisti bûne.
Memo und Como waren dabei, Beyro zu schlagen.

Wan pireke mezin çêkiri bûne.
Sie waren dabei, eine große Brücke zu bauen.

UEBUNGEN ZUR LEKTION XX

Übung 20.1: Konjugiere folgende Verben im Futur II, Konditional I, Konjunktiv Plusquamperfekt und Konditional II!
daketin, vegerandin, deranîn, gîhandin und gihîştin

Übung 20.2: Beantworte folgende Fragen!

- 1) Ew kîjan demsalê de bûn? Navên demsalan çi ne?
- 2) Kîjan meh bû? Navên mehan bêje!
- 3) Tav kengê derdiket? Navên demên rojekê bêje!
- 4) Bîn ji çi derdiket?
- 5) Zozanên kî derê ew çend ciwan in?
- 6) Kê deng de bûn hev?
- 7) Tu kîjan kulîlkan nasdikî?
- 8) Mirov çima hewes û metel dima?
- 9) Kê stiranên mêşê vedigerand?
- 10) Kîjan kulîlkan peyadidan xwe?

Übung 20.3: Übersetze folgende Sätze!

- 1) Wenn ich lustig wäre, hätte ich gelacht.
- 2) Die Freundin des Freundes meines Bruders ist eine stolze Frau.
- 3) Jener gute Tee, den wir tranken, ist aus Indien.
- 4) Der Honig, der beim Frühstück gegessen wurde, war von unseren Bienen vom Hochland.
- 5) Je mehr ich von der Heimat entfernt bin, desto mehr sehne ich mich nach der Heimat.
- 6) Wenn ich nicht müde gewesen wäre, hätte ich einen langen Roman gelesen.
- 7) In unserer Küche gibt es keinen Tandor; deshalb kaufen wir unser Brot in der Stadt.
- 8) Der Löwe ist Löwe, gleich ob weiblich oder männlich.
- 9) Die Tüchtigkeit meines Bruders brachte uns viel Geld.
- 10) Der Verstand (aqil m.) ist im Kopf, nicht in den Jahren.

Übersicht über die Verben

<u>Infinitiv</u>	<u>Präsens</u>	<u>Negation</u>	<u>Präteritum</u>	<u>Imperativ</u>
ajotin	ez dajom	ez najom	min ajot	bajo!
alandin	ez dialînim	ez nalînim	min aland	bialîne!
alîkarî kirin	ez alîkarî dikim	ez alîkarî nakim	min alîkarî kir	alîkarî bike!
anîn	ez tînim	ez nayînim	min anî	bîne/weyne!
avîtin	ez davêjim	ez navêjim	min avît	bavêje!
avjenîn	ez avdijenim	ez avnajenim	min avjenî	biavjene!
axaftin	ez diaxifim	ez naxifim	min axaft	biaxafe!
baçkirin	ez baçdikim	ez baçnakim	min baçkir	baçbike!
bawerkirin	ez bawerdikim	ez bawernakim	min bawerkir	bawer(bi)ke!
berdayîn	ez berdidim	ez bernadim	min berda	berde!
berevkirin	ez berevdikim	ez berevnakim	min berevkir	berev(bi)ke!
bergerîn	ez berdigerim	ez bernagerim	ez bergeriyam	berbigere!
berxwedan	ez berxwedidim	ez berxwenadim	min berxweda	berxwebide!
bihîstin	ez dibihîzim	ez nabihîzim	min bihîst	bibihîze!
bilindkirin	ez bilinddikim	ez bilindnakim	min bilindkir	bilind(bi)ke!
birin	ez dibim	ez nabim	min bir	bibe!
bîrkirin	ez bîrdikim	ez bîrnakim	min bîrkir	bîrbike!
bûyîn (sein)	ez im	ez nîn im	ez bûm	bibe!
bûyîn (werden)	ez dibim	ez nabim	ez bûm	bibe!
çêkirin	ez çêdikim	ez çênakim	min çêkir	çê(bi)ke!
çêrandin	ez diçêrînim	ez naçêrînim	min çêrand	biçêrîne!
çinîn	ez diçinim	ez naçinim	min çinî	biçine!
çûyîn	ez diçim	ez naçim	ez çûm	biçe!
dagirtin	ez dadigirim	ez danagirim	min dagirt	da(bi)gire!
daketin	ez dadikevim	ez danakevim	ez daketim	dakeve!
danîn	ez datînim	ez danaynim	min danî	dayne!
dayîn	ez didim	ez nadim	min da	bide!
definkirin	ez defindikim	ez definakim	min definkir	definbike!
deranîn	ez dertînim	ez dernayînim	min deranî	derîne!
derbasbûyîn	ez derbasdibim	ez derbasnabim	ez derbasbûm	derbasbe!
derketin	ez derdikevim	ez dernakevim	ez derketim	derkeve!
derxistin	ez derdixim	ez dernaxim	min derxist	derxe!
destpêkirin	ez destpêdikim	ez destpênakim	min destpêkir	destpêbike!
dîtin	ez dibînim	ez nabînim	min dît	bibîne!
domandin	ez didomînim	ez nadomînim	min domand	bidomîne!
dotin	ez didoşim	ez nadoşim	min dot	bidoşe!
êşîn	ez diêşim	ez naêşim	ez êşiyam	biêşe!

fêrbûn	ez fêrdibim	ez fêrnabim	ez fêrbûm	fêr(bi)be!
fikirîn	ez difikirim	ez nafikirim	ez fikirîm	bifikire!
filitîn	ez difilitim	ez nafilitim	ez filitîm	bifilite!
firîn	ez difirim	ez nafirim	ez firiyam	bifire!
firotin	ez difiroşim	ez nafiroşim	min firot	bifiroşe!
gazîkirin	ez gazîdikim	ez gazînakim	min gazîkir	gazî(bi)ke!
gerîn	ez digirim	ez nagerim	ez geriyam	bigere!
geşbûn	ez geşdibim	ez geşnabim	ez geşbûm	geş(bi)be!
gîhandin	ez digihînim	ez nagihînim	min gîhand	bigihîne!
gihîştin	ez digihêjim	ez nagihêjim	min gihîşt	bigihêje!
girîn	ez digirîm	ez nagirîm	ez giriyam	bigirî!
girtin	ez digirim	ez nagirim	min girt	bigire!
gotin	ez dibêjim	ez nabêjim	min got	(bi)bêje!
guhdarkirin	ez guhdardikim	ez guhdarnakim	min guhdarkir	guhdar(bi)ke!
guherandin	ez diguherînim	ez naguherînim	min guherand	biguherîne!
hatin	ez têm	ez nayêm	ez hatim	were!
hebûn	ez heme	ez tunim	ez hebûm	hebe!
helîn	ez dihelim	ez nahelim	ez heliyam	bihele!
herîn	ez diherim	ez naherim	—	here!
hevexistin	ez hevdixim	ez hevnaxim	min hevexist	hev(bi)xe!
hezkirin	ez hezdikim	ez heznakim	min hezkir	hez(bi)ke!
hêviya bûyîn	ez hêviya. . . me	ez hêviya . . . nîn im	ez hêviya . . . bûm	hêviya . . . be!
hêvîdar bûn	ez hêvîdar im	ez hêvîdar nîn im	ez hêvîdar bûm	hêvîdar be!
hişiyarbûn	ez hişiyardibim	ez hişiyarnabim	ez hişiyarbûm	hişiyar(bi)be!
hişiyarkirin	ez hişiyardikim	ez hişiyarnakim	min hişiyarkir	hişiyar(bi)ke!
hînbûn	ez hîndibim	ez hî nabim	ez hînbûm	hîn(bi)be!
hînkirin	ez hîndikim	ez hî nakim	min hînkir	hîn(bi)ke!
hîştin	ez dihêlim	ez nahêlim	min hîşt	bihêle!
jêkirin	ez jêdikim	ez jênakim	min jêkir	jê(bi)ke!
karin	ez dikarim	ez nikarim	min kari bû	(bikari be!)
karkirin	ez kardikim	ez karnakim	min karkir	karbike!
kelandin	ez dikelînim	ez nakelînim	min keland	bikelîne!
kelîn	ez dikelim	ez nakelim	ez keliyam	bikele!
kelogirî bûn	ez kelogirî me	ez kelogirî nîn im	ez kelogirî bûm	kelogirî be!
kenîn	ez dikenim	ez nakenim	ez keniyam	bikene!
ketin	ez dikevim	ez nakevim	ez ketim	bikeve!
kirin	ez dikim	ez nakim	min kir	bike!
kirîn	ez dikirim	ez nakirim	min kirî	bikire!
kişandin	ez dikişînim	ez nakişînim	min kişand	bikişîne!
kişîn	ez dikişim	ez nakişim	ez kişiyam	bikişe!
kuştin	ez dikujiim	ez nakujiim	min kuşt	bikuje!

kuxîn	ez dikuxim	ez nakuxim	ez kuxiyam	bikuxe!
lêxistin	ez lêdixim	ez lênaxim	min lêxist	lêxe!
lîstin	ez dilîzim	ez nalîzim	min lîst	bilîze!
lorandin	ez dilorînim	ez nalarînim	min lorand	bilorîne!
mayîn	ez dimînim	ez namînim	ez mam	bimîne!
meşîn	ez dimeşim	ez nameşim	ez meşiyam	bimeşe!
metel mayîn	ez metel dimînim	ez metel namînim	ez metel mam	metel bimîne!
mêzekirin	ez mêzedikim	ez mêzenakim	min mêzekir	mêze(bi)ke!
mijûlbûn	ez mijûldibim	ez mijûlnabim	ez mijûlbûm	mijûl(bi)be!
mirin	ez dimirim	ez namirim	ez mirim	bimire!
mizdan	ez mizdidim	ez miznadim	min mizda	mizbide!
nasîn	ez dinasim	ez nanasim	min naskir	binase!
naskirin	ez nasdikim	ez nasnakim	min naskir	nasbike!
nêrîn	ez dinêrim	ez nanêrim	min nêrî	binêre!
nihêrîn	ez dinihêrim	ez nanihêrim	min nihêrî	binihêre!
nivîsandin	ez dinivîsînim	ez nanivîsînim	min nivîsand	binivîsîne!
nîşandayîn	ez nîşandidim	ez nîşanadim	min nîşanda	nîşan(bi)de!
pêşkêşkirin	ez pêşkêşdikim	ez pêşkêşnakim	min pêşkêşkir	pêşkêş(bi)ke!
pêkirin	ez pêdikim	ez pênakim	min pêkir	pê(bi)ke!
pelixandin	ez dipelixînim	ez napelixînim	min pelixand	bipelixîne!
pêçandin	ez dipêçînim	ez napêçînim	min pêçand	bipêçîne!
peyabûn	ez peyadibim	ez peyanabim	ez peyabûm	peyabe!
peyîvandin	ez dipeyîvînim	ez napeyîvînim	min peyîvand	bipeyîvîne!
peyîvîn	ez dipeyîvim	ez napeyîvim	min peyîvî	bipeyîve!
pîrozkirin	ez pîrozdikim	ez pîroznakim	min pîrozkir	pîroz(bi)ke!
pirsîn	ez dipirsim	ez napirsim	min pirsî	bipirse!
qalêkirin	ez qalêdikim	ez qalênakim	min qalêkir	qalêbike!
qelişandin	ez diqelişînim	ez naqelişînim	min qelişand	biqelişîne!
qirçimandin	ez diqirçimînim	ez naqirçimînim	min qirçimand	biqirçimîne!
rabûn	ez radibim	ez ranabim	ez rabûm	rabe!
raketin	ez radikevim	ez ranakevim	ez raketim	rakeve!
rakirin	ez radikim	ez ranakim	min rakir	ra(bi)ke!
reşandin	ez direşînim	ez nareşînim	min reşand	bireşîne!
rêketin	ez rêdikeyim	ez rênakevim	ez rêketim	rêkeve!
revîn	ez direvim	ez narevim	ez reviyam	bireve!
rûniştin	ez rûdinê	ez rûnanê	ez rûniştim	rûnê!
sazkirin	ez sazdikim	ez saznakim	min sazkir	saz(bi)ke!
sekinîn	ez disekinim	ez nasekinim	ez sekinîm	bisekine!
serîdayîn	ez serîdidim	ez serînadim	min serîda	serîbide!
siyarbûn	ez siyardibim	ez siyarnabim	ez siyarbûm	siyar(bi)be!
siyarkirin	ez siyardikim	ez siyarnakim	min siyarkir	siyar(bi)ke!

stirîn	ez distirê	ez nastirê	ez stiriyam	bistirê!
şabûn	ez şadibim	ez şanabim	ez şabûm	şa(bi)be!
şandin	ez dişînim	ez naşînim	min şand	bişîne!
şewitandin	ez dişewitînim	ez naşewitînim	min şewitand	bişewitîne!
şewitîn	ez dişewitim	ez naşewitim	ez şewitîm	bişewite!
şikênandin	ez dişikênim	ez naşikênim	min şikêand	bişikêne!
şûştin	ez dişom	ez naşom	min şûşt	bişo!
temekirin	ez temedikim	ez temenakim	min temekir	temeke!
têgihîştin	ez têdigihê	ez tênagihê	min têgihîşt	têbigihê!
têlêfonkirin	ez têlêfondikim	ez têlêfonakim	min têlêfonkir	têlêfon(bi)ke!
tirsîn	ez ditirsim	ez natirsim	ez tirsiyam	bitirse!
vegerandin	ez vedigerînim	ez venagerînim	min vegerand	vegerîne!
venciqandin	ez divenciqînim	ez navenciqînim	min venciqand	bivenciqîne!
venciqîn	ez divenciqim	ez navenciqim	ez venciqiyam	bivenciqe!
vereşin	ez vedireşim	ez venareşim	ez vereşiyam	vereşe!
veşartin	ez vedişêrim	ez venaşêrim	min veşart	veşêre!
veşêrandin	ez vedişêrînim	ez venaşêrînim	min veşêrand	veşêrîne!
vexwarin	ez vedixwim	ez venaxwim	min vexwar	vexwe!
vîn	ez divêm	ez navêm	min diviya	bive!
wendakirin	ez wendadikim	ez wendanakim	min wendakir	wenda(bi)ke!
xemilandin	ez dixemilînim	ez naxemilînim	min xemiland	bixemilîne!
xistin	ez dixim	ez naxim	min xist	bixe!
xwarin	ez dixwim	ez naxwim	min xwar	bixwe!
xwastin	ez dixwazim	ez naxwazim	min xwast	bixwaze!
lezandin	ez dilezînim	ez nalezînim	min lezand	bilezîne!
xwekirin	ez xwedikim	ez xwenakim	min xwekir	xweke!
xwendin	ez dixwînim	ez naxwînim	min xwend	bixwîne!
xwevaçûyîn	ez xwevadiçim	ez xwevanaçim	ez xwevaçûm	xwevabiçe!
zanîn	ez dizanim	ez nizanim	min zani bû	zani be!
zayîn	ez dizêm	ez nazêm	min za	bizê!
zînkirin	ez zîndikim	ez zînakim	min zînkir	zînbike!
zivirîn	ez dizivirim	ez nazivirim	ez zivirîm	bizivire!

Übersicht über die Zeiten

intransitive Verben, deren Wortstamm auf einen Konsonant endet

als Beispiel: **ketin - fallen** (Stamm = ket-)

Präsens

ez dikevîm
tu dikevî
ew dikeve

em dikevin
hûn dikevin
ew dikevin

Verneinung

ez nakevîm
tu nakevî
ew nakeve

em nakevin
hûn nakevin
ew nakevin

Futur I

ezê bikevîm
tuê bikevî
ewê bikeve

emê bikevin
hûnê bikevin
ewê bikevin

Verneinung wie im Präsens

ez nakevîm
tu nakevî
ew nakeve

em nakevin
hûn nakevin
ew nakevin

Präteritum

ez ketim
tu ketî
ew ket

em ketin
hûn ketin
ew ketin

Verneinung

ez neketim
tu neketî
ew neket

em neketin
hûn neketin
ew neketin

Imperfekt

ez diketim
tu diketî
ew diket

em diketin
hûn diketin
ew diketin

Verneinung

ez nediketim
tu nediketî
ew nediket

em nediketin
hûn nediketin
ew nediketin

Perfekt

ez ketime
tu ketiyî
ew ketiye

em ketine
hûn ketine
ew ketine

Verneinung

ez neketime
tu neketiyî
ew neketiye

em neketine
hûn neketine
ew neketine

Plusquamperfekt

ez keti bûm
tu keti bûyî
ew keti bû

em keti bûn
hûn keti bûn
ew keti bûn

Verneinung

ez neketi bûm
tu neketi bûyî
ew neketi bû

em neketi bûn
hûn neketi bûn
ew neketi bûn

Futur II

ezê keti bim
tuê keti bî
ewê keti be

emê keti bin
hûnê keti bin
ewê keti bin

Verneinung

ezê neketi bim
tuê neketi bî
ewê neketi be

emê neketi bin
hûnê neketi bin
ewê neketi bin

Konjunktiv Präsens

ez bikevim	em bikevin
tu bikevî	hûn bikevin
ew bikeve	ew bikevin

Verneinung

ez nekevim	em nekevin
tu nekevî	hûn nekevin
ew nekeve	ew nekevin

Konjunktiv Imperfekt

ez biketama	em biketana
tu biketayî	hûn biketana
ew biketa	ew biketana

Verneinung

ez neketama	em neketana
tu neketayî	hûn neketana
ew neketa	ew neketana

Konjunktiv Perfekt

ez keti bim	em keti bin
tu keti bî	hûn keti bin
ew keti be	ew keti bin

Verneinung

ez neketi bim	em neketi bin
tu neketi bî	hûn neketi bin
ew neketi be	ew neketi bin

Konjunktiv Plusquamperfekt

ez keti bûma	em keti bûna
tu keti bûyayî	hûn keti bûna
ew keti bûya	ew keti bûna

Verneinung

ez neketi bûma	em neketi bûna
tu neketi bûyayî	hûn neketi bûna
ew neketi bûya	ew neketi bûna

Konditional I

ezê biketama	emê biketana
tuê biketayî	hûnê biketana
ewê biketa	ewê biketana

Verneinung

ezê neketama	emê neketana
tuê neketayî	hûnê neketana
ewê neketa	ewê neketana

Konditional II

ezê keti bûma	emê keti bûna
tuê keti bûyayî	hûnê keti bûna
ewê keti bûya	ewê keti bûna

Verneinung

ezê neketi bûma	emê neketi bûna
tuê neketi bûyayî	hûnê neketi bûna
ewê neketi bûya	ewê neketi bûna

intransitive Verben, deren Stamm auf einen Vokal endet

als Beispiel: çûyîn - gehen (Stamm = çû-)

Präsens

ez diçim	em diçin
tu diçî	hûn diçin
ew diçe	ew diçin

Verneinung

ez naçim	em naçin
tu naçî	hûn naçin
ew naçe	ew naçin

Futur I

ez biçim
tu biçî
ewê biçe

emê biçin
hûnê biçin
ewê biçin

Präteritum

ez çûm
tu çûyî
ew çû

em çûn
hûn çûn
ew çûn

Imperfekt

ez diçûm
tu diçûyî
ew diçû

em diçûn
hûn diçûn
ew diçûn

Perfekt

ez çûme
tu çûyî
ew çûye

em çûne
hûn çûne
ew çûne

Plusquamperfekt

ez çû bûm
tu çû bûyî
ew çû bû

em çû bûn
hûn çû bûn
ew çû bûn

Futur II

ezê çû bim
tuê çû bî
ewê çû be

emê çû bin
hûnê çû bin
ewê çû bin

Konjunktiv Präsens

ez biçim
tu biçî
ew biçe

em biçin
hûn biçin
ew biçin

Konjunktiv Imperfekt

ez biçûma
tu biçûyayî
ew biçûya

em biçûna
hûn biçûna
ew biçûna

Verneinung wie im Präsens

ez naçim
tu naçî
ew naçe

em naçin
hûn naçin
ew naçin

Verneinung

ez neçûm
tu neçûyî
ew neçû

em neçûn
hûn neçûn
ew neçûn

Verneinung

ez nediçûm
tu nediçûyî
ew nediçû

em nediçûn
hûn nediçûn
ew nediçûn

Verneinung

ez neçûme
tu neçûyî
ew neçûye

em neçûne
hûn neçûne
ew neçûne

Verneinung

ez neçû bûm
tu neçû bûyî
ew neçû bû

em neçû bûn
hûn neçû bûn
ew neçû bûn

Verneinung

ezê neçû bim
tuê neçû bî
ewê neçû be

emê neçû bin
hûnê neçûn bin
ewê neçû bin

Verneinung

ez neçim
tu neçî
ew neçe

em neçin
hûn neçin
ew neçin

Verneinung

ez neçûma
tu neçûyayî
ew neçûya

em neçûna
hûn neçûna
ew neçûna

Konjunktiv Perfekt

ez çû bim	em çû bin
tu çû bî	hûn çû bin
ew çû be	ew çû bin

Verneinung

ez neçû bim	em neçû bin
tu neçû bî	hûn neçû bin
ew neçû be	ew neçû bin

Konjunktiv Plusquamperfekt

ez çû bûma	em çû bûna
tu çû bûyayî	hûn çû bûna
ew çû bûya	ew çû bûna

Verneinung

ez neçû bûma	em neçû bûna
tu neçû bûyayî	hûn neçû bûna
ew neçû bûya	ew neçû bûna

Konditional I

ezê biçûma	emê biçûna
tuê biçûyayî	hûnê biçûna
ewê biçûya	ewê biçûna

Verneinung

ezê neçûma	emê neçûna
tuê neçûyayî	hûnê neçûna
ewê neçûya	ewê neçûna

Konditional II

ezê çû bûma	emê çû bûna
tuê çû bûyayî	hûnê çû bûna
ewê çû bûya	ewê çû bûna

Verneinung

ezê neçû bûma	emê neçû bûna
tuê neçû bûyayî	hûnê neçû bûna
ewê neçû bûya	ewê neçû bûna

transitive Verben, deren Wortstamm auf einen Konsonant endet

als Beispiel: gotin - sagen (Stamm = got-)

Präsens

ez dibêjim	em dibêjin
tu dibêjî	hûn dibêjin
ew dibêje	ew dibêjin

Verneinung

ez nabêjim	em nabêjin
tu nabêjî	hûn nabêjin
ew nabêje	ew nabêjin

Futur I

ezê bibêjim	emê bibêjin
tuê bibêjî	hûnê bibêjin
ewê bibêje	ewê bibêjin

Verneinung wie im Präsens

ez nabêjim	em nabêjin
tu nabêjî	hûn nabêjin
ew nabêje	ew nabêjin

Präteritum

min got	me got
te got	we got
wî/wê got	wan got

Verneinung

min negot	me negot
te negot	we negot
wî/wê negot	wan negot

Imperfekt

min digot	me digot
te digot	we digot
wî/wê digot	wan digot

Perfekt

min gotiye	me gotiye
te gotiye	we gotiye
wî/wê gotiye	wan gotiye

Plusquamperfekt

min goti bû	me goti bû
te goti bû	we goti bû
wî/wê goti bû	wan goti bû

Futur II

minê goti be	meê goti be
teê goti be	weê goti be
wîê/wêê goti be	wanê goti be

Konjunktiv Präsens

ez bibêjim	em bibêjin
tu bibêjî	hûn bibêjin
ew bibêje	ew bibêjin

Konjunktiv Imperfekt

min bigota	me bigota
te bigota	we bigota
wî/wê bigota	wan bigota

Konjunktiv Perfekt

min goti be	me goti be
te goti be	we goti be
wî/wê goti be	wan goti be

Konjunktiv Plusquamperfekt

min goti bûya	me goti bûya
te goti bûya	we goti bûya
wî/wê goti bûya	wan goti bûya

Verneinung

min nedigot	me nedigot
te nedigot	we nedigot
wî/wê nedigot	wan nedigot

Verneinung

min negotiye	me negotiye
te negotiye	we negotiye
wî/wê negotiye	wan negotiye

Verneinung

min negoti bû	me negoti bû
te negoti bû	we negoti bû
wî/wê negoti bû	wan negoti bû

Verneinung

minê negoti be	meê negoti be
teê negoti be	weê negoti be
wîê/wêê negoti be	wanê negoti be

Verneinung

ez nebêjim	em nebêjin
tu nebêjî	hûn nebêjin
ew nebêje	ew nebêjin

Verneinung

min negota	me negota
te negota	we negota
wî/wê negota	wan negota

Verneinung

min negoti be	me negoti be
te negoti be	we negoti be
wî/wê negoti be	wan negoti be

Verneinung

min negoti bûya	me negoti bûya
te negoti bûya	we negoti bûya
wî/wê negoti bûya	wan negoti bûya

Konditional I

minê bigota	meê bigota
teê bigota	weê bigota
wîê/wêê bigota	wanê bigota

Verneinung

minê negota	meê negota
teê negota	weê negota
wîê/wêê negota	wanê negota

Konditional II

minê goti bûya	meê goti bûya
teê goti bûya	weê goti bûya
wîê/wêê goti bûya	wanê goti bûya

Verneinung

minê negoti bûya	meê negoti bûya
teê negoti bûya	weê negoti bûya
wîê/wêê negoti bûya	wanê negoti bûya

Transitive Verben, deren Stamm auf einen Vokal endet

als Beispiel: kirîn - kaufen (Stamm = kirî-)

Präsens

ez dikirim	em dikirin
tu dikirî	hûn dikirin
ew dikire	ew dikirin

Verneinung

ez nakirim	em nakirin
tu nakirî	hûn nakirin
ew nakire	ew nakirin

Futur I

ezê bikirim	emê bikirin
tuê bikirî	hûnê bikirin
ewê bikire	ewê bikirin

Verneinung wie im Präsens

ez nakirim	em nakirin
tu nakirî	hûn nakirin
ew nakire	ew nakirin

Präteritum

min kirî	me kirî
te kirî	we kirî
wî/wê kirî	wan kirî

Verneinung

min nekirî	me nekirî
te nekirî	we nekirî
wî/wê nekirî	wan nekirî

Imperfekt

min dikirî	me dikirî
te dikirî	we dikirî
wî/wê dikirî	wan dikirî

Verneinung

min nedikirî	me nedikirî
te nedikirî	we nedikirî
wî/wê nedikirî	wan nedikirî

Perfekt

min kiriye	me kiriye
te kiriye	we kiriye
wî/wê kiriye	wan kiriye

Verneinung

min nekiriye	me nekiriye
te nekiriye	we nekiriye
wî/wê nekiriye	wan nekiriye

Plusquamperfekt

min kirî bû	me kirî bû
te kirî bû	we kirî bû
wî/wê kirî bû	wan kirî bû

Futur II

minê kirî be	meê kirî be
teê kirî be	weê kirî be
wîê/wêê kirî be	wanê kirî be

Konjunktiv Präsens

ez bikirim	em bikirin
tu bikirî	hûn bikirin
ew bikire	ew bikirin

Konjunktiv Imperfekt

min bikiriya	me bikiriya
te bikiriya	we bikiriya
wî/wê bikiriya	wan bikiriya

Konjunktiv Perfekt

min kirî be	me kirî be
te kirî be	we kirî be
wî/wê kirî be	wan kirî be

Konjunktiv Plusquamperfekt

min kirî bûya	me kirî bûya
te kirî bûya	we kirî bûya
wî/wê kirî bûya	wan kirî bûya

Konditional I

minê bikiriya	meê bikiriya
teê bikiriya	weê bikiriya
wîê/wêê bikiriya	wanê bikiriya

Konditional II

minê kirî bûya	meê kirî bûya
teê kirî bûya	weê kirî bûya
wîê/wêê kirî bûya	wanê kirî bûya

Verneinung

min nekirî bû	me nekirî bû
te nekirî bû	we nekirî bû
wî/wê nekirî bû	wan nekirî bû

Verneinung

minê nekirî be	meê nekirî be
teê nekirî be	weê kirî be
wîê/wêê nekirî be	wanê nekirî be

Verneinung

ez nekim	em nekin
tu nekirî	hûn nekin
ew nekire	ew nekin

Verneinung

min nekiriya	me nekiriya
te nekiriya	we nekiriya
wî/wê nekiriya	wan nekiriya

Verneinung

min nekirî be	me nekirî be
te nekirî be	we nekirî be
wî/wê nekirî be	wan nekirî be

Verneinung

min nekirî bûya	me nekirî bûya
te nekirî bûya	we nekirî bûya
wî/wê nekirî bûya	wan nekirî bûya

Verneinung

minê nekiriya	meê nekiriya
teê nekiriya	weê nekiriya
wîê/wêê nekiriya	wanê nekiriya

Verneinung

minê nekirî bûya	meê nekirî bûya
teê nekirî bûya	weê nekirî bûya
wîê/wêê nekirî bûya	wanê nekirî bûya

LOESUNGEN

LEKTION I

Übung 11:

bûyîn: sein

ez baş im	em baş in	ez çawa me	em çawa ne
tu baş î	hûn baş in	tu çawa yî	hûn çawa ne
ew baş e	ew baş in	ew çawa ye	ew çawa ne
ez li vir im	em li vir in	ez mamoste me	em mamoste ne
tu li vir î	hûn li vir in	tu mamoste yî	hûn mamoste ne
ew li vir e	ew li vir in	ew mamoste yê	ew mamoste ne
ez kî me	em kî ne	ez delal im	em delal in
tu kî yî	hûn kî ne	tu delal î	hûn delal in
ew kî ye	ew kî ne	ew delal e	ew delal in
ez heval im	em heval in		
tu heval î	hûn heval in		
ew heval e	ew heval in		

Übung 12:

1) Memo û Azad heval in.	7) Memo diçe dibistanê.
2) Memo baş e.	8) Belê, Azad jî diçe dibistanê.
3) Ew jî baş e.	9) Azad li vir xwendekar e.
4) Memo û Azad baş in.	10) Mîrze Remo û Mîrza Bêrîvan mamoste ne.
5) Ez baş im.	11) Mamoste gelekî delal in.
6) Azad dixwîne.	12) Ew delal in.

Übung 13:

cûyîn: gehen		kirin: machen	
ez diçim	em diçin	ez dikim	em dikin
tu diçî	hûn diçin	tu dikî	hûn dikin
ew diçe	ew diçin	ew dike	ew dikin
dîtin: sehen		xwendin: lesen, studieren	
ez dibînim	em dibînin	ez dixwînim	em dixwînin
tu dibînî	hûn dibînin	tu dixwînî	hûn dixwînin
ew dibîne	ew dibînin	ew dixwîne	ew dixwînin

Übung 1.4.: Verneinung:

dîtin: sehen

ez nabînim

tu nabînî

ew nabîne

em nabînin

hûn nabînin

ew nabînin

kirin: machen

ez nakim

tu nakî

ew nake

em nakin

hûn nakin

ew nakin

çûyîn: gehen

ez naçim

tu naçî

ew naçe

em naçin

hûn naçin

ew naçin

xwendin: lesen, studieren

ez naxwînim

tu naxwînî

ew naxwîne

em naxwînin

hûn naxwînin

ew naxwînin

LEKTION II

Übung 2.1:

1) Şîlan şeş salî ye.

2) Xûşka wê yek e.

3) Navê diya wê Xecê ye.

4) Reco birayê wê ye.

5) Mûsa apê wê ye.

6) Navên xûşkên Reco

Şîlan û Nerman in.

7) Ew nizane kalik û pîrika wê çend salî ne.

8) Navê diya Siyabend Xezal e.

9) Di mala wan de panzdeh kes dijîn.

10) Navê min e.

11) Ez salî me.

Übung 2.2:

navê te

mala me

birayê wê

xûşka min

diya me

bavê wî

apê we

mamostê wan

mamosta me

kalikê te

pîrika min

kurê wê

dibistana we

hespê min

çêleka wî

mehîna wan

Übung 2.3:

Navê te çi ye?

Mala me mezin e.

Birayê wê Reco ye.

Xûşka min piçûk e.

Mamosta me delal e.

Kalikê te kal e.

Pîrika min pîr e.

Kurê wê du salî ye.

Diya me diçe.
 Bavê wî dibêje.
 Apê we dixwîne.
 Mamostê wan delal e.

Dibistana we mezin e.
 Hespê min baş e.
 Çêleka wî naçe.
 Ez mehîna wan nabînim.

Übung 24:

Ew hevalê/a min e.
 Bavê me mezin e.
 Birayên wî delal in.
 Dibistana min mezin e.
 Xûşkên Memo çend in?
 Mamostên delal diçin.
 Mala me piçûk e.
 Havînên me germ in.
 Ava me sar e.

Xûşkên wî baş in.
 Devê wê piçûk e.
 Ez hevalê/a/ên wê dibînim
 Pîrika Cano pîr e.
 Apên Reco kê ne?
 Xûşka Ado mezin e.
 Zimanê me kurdî ye.
 Nanê diya min baş e.
 Hespê mezin diçe.

LEKTION III

Übung 31:

kuxîn: husten

ez dikuxim
 tu dikuxî
 ew dikuxe

em dikuxin
 hûn dikuxin
 ew dikuxin

girtin: fangen, halten

ez digirim
 tu digirî
 ew digire

em digirin
 hûn digirin
 ew digirin

gotin: sagen

ez dibêjim
 tu dibêjî
 ew dibêje

em dibêjin
 hûn dibêjin
 ew dibêjin

dayîn: geben

ez didim
 tu didî
 ew dide

em didin
 hûn didin
 ew didin

derketin: hinausgehen

ez derdikevim
 tu derdikevî
 ew derdikeve

em derdikevin
 hûn derdikevin
 ew derdikevin

anîn: bringen

ez tînim
 tu tînî
 ew tîne

em tînin
 hûn tînin
 ew tînin

hatin: kommen

ez tēm	em tēn
tu teyî	hûn tēn
ew tē	ew tēn

Übung 3.2:

kurek	mamostek
malek	apek
xwendekarek	hevalek
jinek	mêrek
çavek	devek
serîk	destek
cîhk	doxtorek
bavek	dêk
nanek	avek
zimanek	Kurdek

Übung 3.3:

1) Hevalin baş in.	8) Jinin tēn.
2) Xûskine wî ne.	9) Jinek dikuxe.
3) Bavek mezin e.	10) Mêrek dibêje.
4) Odeke me piçûk e.	11) Ew nanekî baş tîne.
5) Birane min delal in.	12) Ez jineke/jinine delal dibînim.
6) Xûškeke te piçûk e.	13) Mêrek digire.
7) Hevalek dide.	14) Doxtorin derdikevin.

Übung 3.4:

1) Reco nexweş e.	8) Li destê wî de çentek heye.
2) Reco di nav nivînan de ye.	9) Hacetine di çentê wî de hene.
3) Serê wî diêşe.	10) Doxtor dibêje: "Agirê wî heye."
4) Çavên wî sor in û dişewitin.	11) Ew dermanên spî dide birayê min.
5) Destên Reco germ in.	12) Meta min avdeweke baş tîne.
6) Doxtor tē mala me.	13) Ew derdikevin û diçin.
7) Reco nexweş e, lema tē.	14) Doxtor mêrekî mezin e.

Übung 35:

1) Mêrek tê.	6) Hespekî apê min heye.
2) Jinek nexweş e.	7) Birakî bavê min piçûk e.
3) Xûškeke min heye.	8) Meteke min mezin e.
4) Birayên te hene.	9) Sê zarokên meta min hene.
5) Birak û du xûşkên Cano hene.	10) Hevalekî min delal e.

LEKTION IV

Übung 4.1:

rûniştin: sich setzen

ez rûdinê	em rûdinên
tu rûdinêyî	hûn rûdinên
ew rûdinê	ew rûdinên

pirsîn: fragen

ez dipirsim	em dipirsin
tu dipirsî	hûn dipirsin
ew dipirse	ew dipirsin

xwarin: essen

ez dixwim	em dixwin
tu dixwî	hûn dixwin
ew dixwe	ew dixwin

vexwarin: trinken

ez vedixwim	em vedixwin
tu vedixwî	hûn vedixwin
ew vedixwe	ew vedixwin

xwendin: lesen

ez dixwînim	em dixwînin
tu dixwînî	hûn dixwînin
ew dixwîne	ew dixwînin

zanîn: wissen

ez dizanim	em dizanin
tu dizanî	hûn dizanin
ew dizane	ew dizanin

Übung 4.2:

- 1) Ew di çayxanê de taştê dikin.
- 2) Navê çayxanê "Çayxana Ararat" e.
- 3) Mase û sîtol reş in.
- 4) Belê, derî û pecere jî hene.
- 5) Ew reng û reng in.
- 6) Di çayxanê de gelek mêvan hene.
- 7) Ew rojnaman dixwînin, tiştinan dixwin û vedixwin.
- 8) Mêvanên din rojnaman dixwînin.
- 9) Ew li dora masê rûdinên.
- 10) Garson ji wan re taştê tîne.
- 11) Ew çayê, şîr û qawê vedixwin.

- 12) Garson ji Beyro re hingivekî baş tîne.
 13) Ew nîn, nivîşk, rîçêl, hingiv, mêst, pêner, zeytûnan û hêkinan dixwin.

Übung 4.3:

- 1) Cano du hêkan dixwe.
- 2) Beyro nîn (nanan, nanekî, naninan) dixwe.
- 3) Xûşka min sîtolê (sîtolan, sîtolekê, sîtolinan) tîne.
- 4) Ew dêrî (deriyan, derîkî, derînan) digire.
- 5) Ez bajêr (bajaran, bajarekî, bajarinan) dibînim.
- 6) Şîlan mehînê (mehînan, mehînekê, mehîninan) tîne.
- 7) Memo gelek zimanan dizane.
- 8) Em nîn (nanan, nanekî, naninan), pêner (penêrekî), zeytûnan (zeytûninan) dixwin.
- 9) Mêrek hespê (hespan, hespekî, hespinan) dibîne.
- 10) Azad xênî (xaniyan, xanîkî, xanînan) dibîne.
- 11) Tu xênî (xaniyan, xanîkî, xanînan), hespê (hespan, hespekî, hespinan) û bajêr (bajaran, bajarekî, bajarinan) dibînî.
- 12) Em diçin welêt (welatan, welatekî, welatinan).

Übung 4.4:

1) Em kuda diçin?	6) Sê heval li dora masê rûdinên.
2) Em li ku ne?	7) Doxtor dermanan dide kê?
3) Çayxane çawa ye?	8) Jina mezin gelek tiştan tîne.
4) Mêrek rojnamekê dixwîne.	9) Ez hêkekê dixwim.
5) Jinek rojnamê dixwîne.	10) Ew nîn dixwe.

LEKTION V

Übung 5.1:

rêketin: sich auf den Weg machen	serîkî dayîn: einen Besuch erstatten
ez rêdikevim	em rêdikevin
tu rêdikevî	hûn rêdikevin
ew rêdikeve	ew rêdikevin
	serîkî dayîn: einen Besuch erstatten
	ez serîkî didim
	em serîkî didin
	tu serîkî didî
	hûn serîkî didin
	ew serîkî dide
	ew serîkî didin

raketin: schlafen

ez radikevim

tu radikevî

ew radikeve

em radikevin

hûn radikevin

ew radikevin

dagirtin: einpacken

ez dadigirim

tu dadigirî

ew dadigire

em dadigirin

hûn dadigirin

ew dadigirin

kirîn: kaufen

ez dikirim

tu dikirî

ew dikire

em dikirin

hûn dikirin

ew dikirin

peyabûn: aussteigen, absteigen

ez peyadibim

tu peyadibî

ew peyadibe

em peyadibin

hûn peyadibin

ew peyadibin

siyarbûn: einsteigen, aufsteigen

ez siyardibim

tu siyardibî

ew siyardibe

em siyardibin

hûn siyardibin

ew siyardibin

bauerkirin: glauben

ez bawerdikim

tu bawerdikî

ew bawerdike

em bawerdikin

hûn bawerdikin

ew bawerdikin

kişandin: ziehen, dauern

ez dikişînim

tu dikişînî

ew dikişîne

em dikişînin

hûn dikişînin

ew dikişînin

Übung 5.2:

- 1) Du ap li Mahabadê dijîn.
- 2) Ew li wir dixwînin.
- 3) Bav di garê re telefondike.
- 4) Ew dipirse, tren çiçax diçe Mahabadê.
- 5) Tren di saet şeşên subê de ji Tatwanê rêdikeve û diçe Mahabadê.
- 6) Tren ji aliyê rojava tê.
- 7) Tren ji Gola Wanê bi keştiyê ve derbas dibe.
- 8) Tren ji Urmîyê re derbas dibe.
- 9) Tren roja çarşemê panzdehê Îlonê rêdikeve.
- 10) Ew berbangê radibin, lema ew zû diçin radikevin.
- 11) Ew di saet pêncan de ji nav nivînan derdikevin.
- 12) Dê katê, çoreg, hewlê û yadîgaran dadigire.
- 13) Ew di saet pênc û nîvan de ji malê derdikevin.
- 14) Bav bîlêtan dikire.
- 15) Ew kompartîmenteke vala siyardibin.
- 16) Pênc deqan şûnda tren rêdikeve.
- 17) Tren ji Tatwanê rêdikeve.

- 18) Rêwîtî heft sietan dikişîne.
- 19) Herd ap li garê hêviya wan in.
- 20) Paşê ew diçin malê.

Übung 53:

- 1) Di salekê de danzdeh meh hene.
- 2) Heftek heft roj in.
- 3) Navên wan Yekşem, Duşem, Sêşem, Çarşem, Pêncşem, Înî û Şemî ne.
- 4) Di salekê de pencê û du hefte hene.
- 5) Di salekê de sê sed pêncê û şeş roj hene.
- 6) Di rojekê de bîst û çar saet hene.
- 7) Di saetekê de şiyest deqe hene.
- 8) Ez di saet yanzdan de radikevim.
- 9) Ez di saet heştan de ji nav nivînan radibim.
- 10) Ez di saet heşt û nîvan de taştê dikim.
- 11) Em di saet yekê de navrojê dixwin.
- 12) Şîva me di saet heftan de ye.
- 13) Niha saet şeş e.
- 14) Kursa kurdî roja Sêşem e.
- 15) Kursa kurdî di saet heft û nîvan de ye.
- 16) Ez di saet heftan de rêdikevim.

Übung 54:

- 1) Subê Pêncşem û bîst û heştê Îlonê ye.
- 2) Saet sisiyan çaryekê derbas dibe.
- 3) Îro duşem e û subê sêşem e.
- 4) Dusibe roja Çarşemê ez di saet heft nîvan de radibim.
- 5) Ez îro paşînîvro serîkî didim Bêkes.
- 6) Ez di saet danzdan deh deqe derbas bin Bêkes re telefon dikim.
- 7) Ez roja Îniyê berî nîvro te dibînim.
- 8) Ez roja Şemiyê nivê şevê diçim rakevim û roja Yekşemê berbî nîvro radibim.
- 9) Îro di saet dudên paşî nîvro bavê min tê.
- 10) Sube êvarê di saet şeş çil û pêncan de (di saet heftan re çaryekê hebe) kalikê min tê.

LEKTION VI

Übung 6.1:

xwekirin: anziehen

ez xwedikim

tu xwedikî

ew xwedike

em xwedikin

hûn xwedikin

ew xwedikin

xwastin: wollen

ez dixwazim

tu dixwazî

ew dixwaze

em dixwazin

hûn dixwazin

ew dixwazin

dayîn: geben

ez didim

tu didî

ew dide

em didin

hûn didin

ew didin

karin: können

ez dikarim

tu dikarî

ew dikare

em dikarin

hûn dikarin

ew dikarin

kirîn: kaufen

ez dikirim

tu dikirî

ew dikire

em dikirin

hûn dikirin

ew dikirin

pêkirin: anziehen (Schuhe, Socken)

ez pêdikim

tu pêdikî

ew pêdike

em pêdikin

hûn pêdikin

ew pêdikin

siyarbûn: einsteigen, aufsteigen

ez siyardibim

tu siyardibî

ew siyardibe

em siyardibin

hûn siyardibin

ew siyardibin

zînkirin: satteln

ez zîndikim

tu zîndikî

ew zîndike

em zîndikin

hûn zîndikin

ew zîndikin

stirîn: singen

ez distirê

tu distirêyî

ew distirê

em distirên

hûn distirên

ew distirên

ajotin: führen, lenken

ez dajom

tu dajoyî

ew dajo

em dajon

hûn dajon

ew dajon

firotin: verkaufen

ez difiroşim

tu difiroşî

ew difiroşe

em difiroşin

hûn difiroşin

ew difiroşin

ketin: fallen

ez dikevim

tu dikevî

ew dikeve

em dikevin

hûn dikevin

ew dikevin

barkirin: aufladen

ez bardikim

tu bardikî

ew bardike

em bardikin

hûn bardikin

ew bardikin

kenîn: lachen

ez dikenim

tu dikenî

ew dikene

em dikenin

hûn dikenin

ew dikenin

peyîvîn: sprechen

ez dipeyîvim	em dipeyîvin
tu dipeyîvî	hûn dipeyîvin
ew dipeyîve	ew dipeyîvin

Übung 62:

- 1) Şîlan û apê wê diçin bazarê.
- 2) Şîlan dixwaze tevî apê xwe biçe bazarê.
- 3) Şîlan çekan xwedike û solan pêdike.
- 4) Çekên wê rind û solên wê bedew in.
- 5) Ew saetekê şûnda li bazarê ne.
- 6) Bazar gelekî mezin e.
- 7) Hezaran mirov tiştinan dikirin û difiroşin.
- 8) Ew pênc kîlo şekir dikirin.
- 9) Firoşvan ji wan re pîvazan, kartolan, gizêran û lobiyan tîne.
- 10) Firoşvan alîkariya wan dike.
- 11) Şîlan li rê de tiriyan dixwe û apê wê distirê.
- 12) Ew nîvroşûnda tî malê.

Übung 63:

- 1) Ez alîkariya xwe dikim.
- 2) Ew dikare alîkariya xwe bike.
- 3) Tu sêva xwe dixwî.
- 4) Ew tevî xûşka xwe diçe bajêr.
- 5) Bavê min ava xwe vedixwe.
- 6) Tu dikarî sêva min bixwî.
- 7) Em dixwazin bajêr bibînin.
- 8) Hevala min dikare hespê xwe bajo.
- 9) Ez dixwazim kîlok pîvaz bikirim.
- 10) Apê min dikare baş bipeyîve.
- 11) Apê te mala xwe difiroşe.
- 12) Apê Remo wê ji bo kurê xwe dikire.
- 13) Firoşvan dixwaze tiştên xwe bifiroşe.
- 14) Zarok dikare kincên xwe xwebike.
- 15) Ew dikare zimanê te bipeyîve.

LEKTION VII

Übung 71:

hînbûn: lernen

ez hîndibim

tu hîndibî

ew hîndibe

em hîndibin

hûn hîndibin

ew hîndibin

berxwedan:

ez berxwedidim

tu berxwedidî

ew berxwedide

em berxwedidin

hûn berxwedidin

ew berxwedidin

hînbûn : Verneinung

ez hînnabim

tu hînnabî

ew hînnabe

em hînnabin

hûn nînnabin

ew hînnabin

berxwedan: Verneinung

ez berxwenadim

tu berxwenadî

ew berxwenade

em berxwenadin

hûn berxwenadin

ew berxwenadin

girtin: halten

ez digirim

tu digirî

ew digire

em digirin

hûn digirin

ew digirin

ketin: fallen

ez dikevim

tu dikevî

ew dikeve

em dikevin

hûn dikevin

ew dikevin

girtin: Verneinung

ez nagirim

tu nagirî

ew nagire

em nagirin

hûn nagirin

ew nagirin

ketin: Verneinung

ez nakevim

tu nakevî

ew nakeve

em nakevin

hûn nakevin

ew nakevin

avêtin: werfen

ez davêjim

tu davêjî

ew davêje

em davêjin

hûn davêjin

ew davêjin

avêtin: Verneinung

ez navêjim

tu navêjî

ew navêje

em navêjin

hûn navêjin

ew navêjin

Übung 72:

- 1) Di bajarê min de neh dibistan hene.
- 2) Gundê Şîlanê piçûk e, lema dibistan tune.
- 3) Du xûşkên min û birakî min diçin dibistanê.
- 4) Danzdeh sal in ez diçim dibistanê.
- 5) Ez çar zimanan dizanim.
- 6) Hevalên min kurdî hîndibin.
- 7) Peyîvandina zimanê kurdî hêsa nîn e, lema.
- 8) Zimanê welatê min almanî ye.

- 9) Di dibistanên bajarên min de hezaran mamoste hene.
 10) Ji wan nîvî jin û nîvî mêr in.

Übung 7.3:

- 1) Nanê diya min baş nîn e.
- 2) Di gundê me de dibistan tune.
- 3) Birayê min ne mezin e, xûşka min piçûk nîne.
- 4) Hespekî min tune.
- 5) Tu baş nastireyî!
- 6) Tu kurdî nizanî.
- 7) Apê me sê kîlo şekir nakire.
- 8) Apê min nikare hespê xwe bajo.
- 9) Tu îro nayêyî mala me?
- 10) Kî naçe welêt?
- 11) Çiyayên Araratê sisê nîn in.
- 12) Ez naxwazim te bibînim.

Übung 7.4:

- 1) Hespê birayê min mezin nîn e.
- 2) Dibistanên bajarê me spî ne.
- 3) Ez mala hevêl dibînim.
- 4) Zarokên apê me delal in.
- 5) Çiyayên Kurdistanê bedew in.
- 6) Ava çiyar sar e.
- 7) Dîwarên malê zer in.
- 8) Ez şîrê çêlekên meta xwe vedixwim.
- 9) Çêlekeke meta min şîr nade.
- 10) Çiyayên welêt mezin in.

LEKTION VIII

Übung 8.1:

reşandin: säen

ez direşînim

tu direşînî

ew direşîne

em direşînin

hûn direşînin

ew direşînin

hêşînbûn: wachsen (Pflanzen)

ew hêşîndibe

ew hêşîndibin

rakirin: aufheben, pflügen

ez radikim	em radikin
tu radikî	hûn radikin
ew radike	ew radikin

gazîkirin: rufen

ez gazîdikim	em gazîdikin
tu gazîdikî	hûn gazîdikin
ew gazîdike	ew gazîdikin

çinîn: mähen

ez diçinim	em diçinin
tu diçinî	hûn diçinin
ew diçine	ew diçinin

berevkirin: sammeln

ez berevdikim	em berevdikin
tu berevdikî	hûn berevkikin
ew berevdike	ew berevdikin

karkirin: arbeiten

ez kardikim	em kardikin
tu kardikî	hûn kardikin
ew kardike	ew kardikin

rabûn: aufstehen

ez radibim	em radibin
tu radibî	hûn radibin
ew radibe	ew radibin

mijûlbûn: beschäftigt sein

ez mijûldibim	em mijûldibin
tu mijûldibî	hûn mijûldibin
ew mijûldibe	ew mijûldibin

hezkirin: lieben

ez hezdikim	em hezdikin
tu hezdikî	hûn hezdikin
ew hezdike	ew hezdikin

Übung 8.2:

- 1) Navê gundê Şîlanê Warê Baro ye.
- 2) Ew gund di zozanan de ye.
- 3) Di gundê xalê Şîlanê de bax, baxçe, bostan û werze hene.
- 4) Xalê Şîlanê cotkar e.
- 5) Ew payîzê gênim û biharê cêh direşîne.
- 6) Ceh û genimê wî baş hêşîndibin.
- 7) Di gundê wî de şilî pir dibare.
- 8) Xalê Şîlanê zewiyên xwe havînê diçine.
- 9) Na, xalê Şîlanê dewlemend nîn e.
- 10) Sê zewiyên wî hene.
- 11) Harosê wî yek e.
- 12) Ew tu caran destevala nîn e.
- 13) Xalê Şîlanê herdem kanfêtan dide wê, lema ew wî hezdike.
- 14) Xalê Şîlanê bi karê xwe re mijûldibe.
- 15) Ew salê danzdeh mehan kardike.

Übung 8.3:

dîtin: bibîne! bibînin!
 vexwarin: vexwe! vexwin!
 gotin: (bi)bêje! (bi)bêjin!
 firotin: bifiroşe! bifiroşin!
 çûyîn: biçe! biçin!
 dayîn: bide! bidin!
 hînbûn: hînbe! hînbin!
 rabûn: rabe! rabin!
 anîn: bîne! bînin!
 xwendin: bixwîne! bixwînin!
 reşandin: bireşîne! bireşînin!
 berevkin: berevke! berevkin!
 hezkirin: hezbike! hezbikin!

xwarin: bixwe! bixwin!
 kirin: bike! bikin!
 kirîn: bikire! bikirin!
 ajotin: bajo! bajon!
 hatin: were! werin!
 danîn: dayîne! dayînin!
 rakirin: rake! rakin!
 rûniştin: rûnê! rûnên!
 pirsîn: bipirse! bipirsin!
 çinîn: biçine! biçinin!
 gazîkirin: gazî(bi)ke! gazî(bi)kin!
 karkirin: karbike! karbikin!

Übung 8.4:

- 1) Ev hespê min ê mezin e.
- 2) Ev sêvên min ên sor in. Yê te li ku ne?
- 3) Ew solên min nîn in. Yê te ne?
- 4) Kîlok tiriyên baş bide min!
- 5) Pênc pîvazên piçûk bide min!
- 6) (E)wê çêleka nexweş bîne malê!
- 7) (E)vî hespê piçûk bigire!
- 8) (E)wî nanê spî bikire!
- 9) (E)vê pirtûka baş bixwînin!
- 10) Birayê min ê piçûk tê.

LEKTION IX

Übung 9.1:

PRÄSENS

destpêkirin: beginnen, anfangen
 ez destpêdikim em destpêdikin
 tu destpêdikî hûn destpêdikin
 ew destpêdike ew destpêdikin

FUTUR

êzê destpêbikim emê destpêbikin
 tuê destpêbikî hûnê destpêbikin
 ewê destpêbike ewê destpêbikin

helîn: schmelzen

ew dihele	es schmilzt	ewê bihele	ew wird schmelzen
-----------	-------------	------------	-------------------

geşbûn: wachsen (Pflanzen), blühen

ew geşdibe	ew geşdibin	ewê geşbibe	ewê geşbibin
------------	-------------	-------------	--------------

zayîn: gebären (nur Tiere)

ew dizê	ew dizên	ewê bizê	ewê bizên
---------	----------	----------	-----------

domkirin: fortsetzen

ez domdikim	em domdikin	ezê dombikim	emê dombikin
tu domdikî	hûn domdikin	tuê dombikî	hûnê dombikin
ew domdike	ew domdikin	ewê dombike	ewê dombikin

guhdarkirin: zuhören

ez guhdardikim	em guhdardikin	ezê guhdarbikim	emê guhdarbikin
tu guhdardikî	hûn guhdardikin	tuê guhdarbikî	hûnê guhdarbikin
ew guhdardike	ew guhdardikin	ewê guhdarbike	ewê guhdarbikin

xevin dîtin: träumen

ez xevin dibînim	em xevin dibînin	êzê xevin bibînim	emê xevin bibînin
tu xevin dibînî	hûn xevin dibînin	tuê xevin bibînî	hûnê xevin bibînin
ew xevin dibîne	ew xevin dibînin	ewê xevin bibîne	ewê xevin bibînin

birin: mit sich nehmen

ez dibim	em dibin	ezê bibim	emê bibin
tu dibî	hûn dibin	tuê bibî	hûnê bibin
ew dibe	ew dibin	ewê bibe	ewê bibin

çêrandin: weiden

ez diçêrînim	em diçêrînin	ezê biçêrînim	emê biçêrînin
tu diçêrînî	hûn diçêrînin	tuê biçêrînî	hûnê biçêrînin
ew diçêrîne	ew diçêrînin	ewê biçêrîne	ewê biçêrînin

çêkirin: erzeugen, herstellen, machen

ez çêdikim	em çêdikin	ezê çê(bi)kim	emê çê(bi)kin
tu çêdikî	hûn çêdikin	tuê çê(bi)kî	hûnê çê(bi)kin
ew çêdike	ew çêdikin	ewê çê(bi)ke	ewê çê(bi)kin

hezkirin: lieben, mögen

ez hezdikim	em hezdikin	ezê hezbikim	emê hezbikin
tu hezdikî	hûn hezdikin	tuê hezbikî	hûnê hezbikin
ew hezdike	ew hezdikin	ewê hezbike	ewê hezbikin

Übung 92:

- 1) Ev zivistan e.
- 2) Çar demsal hene. Navên wan bihar, havîn, payîz û zivistan in.
- 3) Ew tevinê çêdikin.
- 4) Pir sar e, lema ew dest û piyên xwe germ dike.
- 5) Ew li ber sobê xwe germ dike.
- 6) Ado ji derva tê.
- 7) Ado ji apê xwe dipirse: Biharê kengê bê?
- 8) Ew di meha Çile de ne.
- 9) Di salekê de danzdeh meh hene. Navên wan

Çile	Avrêl	Tirmeh	Cotmeh
Sebat	Gulan	Tebax	Mijdar
Adar	Hezîran	Êlûn	Kanûn
- 10) Teyo çayê vedixwe.
- 11) Di destpêka biharê de serma wê biçe û germa wê bê.
- 12) Bîst û yekê Adarê Newroz e.
- 13) Ewê di destpêka biharê de berxan û golikan bizên.
- 14) Ewê bi şîrê wan ve pênêr û rûn çêkin.
- 15) Ew xevina xwe dibîne, lema Ado guhdarnake.
- 16) Ado di xevina xwe de kar û barên xwe dibîne.

Übung 93:

- 1) Emê taştê bikin.
- 2) Garsonê ji me re taştê bîne.
- 3) Memo wê bixwîne.
- 4) Ezê tevî apê xwe biçim bazarê.
- 5) Apê min wê hespê xwe bajo.
- 6) Emê ji bona malê pênc kîlo şekir bikin.
- 7) Firoşvanê jêhatî wê alîkariya me bike.
- 8) Diya min wê tevinê çê(bi)ke.
- 9) Xalê min wê zeviyên xwe biçîne.
- 10) Emê çayê vexwin.

Übung 9.4:

- 1) Ezê dewlemend bim.
- 2) Êzê biçim.
- 3) Ezê bixwînim.
- 4) Ewê çêlekan bifroşe.
- 5) Ewê nexweş bibe.
- 6) Diya min wê taştê çê(bi)ke.
- 7) Emê çayê vexwin.
- 8) Hûnê pirtûkeke baş bixwînin.
- 9) Emê mûzîka kurdî guhdarbikin.
- 10) Emê zimanê kurdî hînbibin.
- 11) Cînarê min wê hespên baş ji bajêr bikire.
- 12) Ezê nîn bikirim.
- 13) Ezê pirtûkên ne baş dayînim ber dêrî.
- 14) Ezê ji tiriyên baş du kîloyan bikirim, ji yên ne baş du kîloyan nakirim.

LEKTION X

Übung 10.1:

PRÄSENS:

mêzekirin: anschauen, betrachten

ez mêzedikim

em mêzedikin

tu mêzedikî

hûn mêzedikin

ew mêzedike

ew mêzedikin

temekirin: bestellen

ez temedikim

em temedikin

tu temedikî

hûn temedikin

ew temedike

ew temedikin

şûştin: waschen

ez dişom

em dişon

tu dişoyî

hûn dişon

ew dişo

ew dişon

FUTUR:

mêzekirin:

ezê mêze(bi)kim

emê mêze(bi)kin

tuê mêze(bi)kî

hûnê mêze(bi)kin

ewê mêze(bi)ke

ewê mêze(bi)kin

temekirin:

ezê teme(bi)kim

emê teme(bi)kin

tuê teme(bi)kî

hûnê teme(bi)kin

ewê teme(bi)ke

ewê teme(bi)kin

şûştin:

ezê bişom

tuê bişoyî

ewê bişo

emê bişon

hûnê bişon

ewê bişon

PRÄTERITUM:

mêzekirin:

min mêzekir

te mêzekir

wî/wê mêzekir

me mêzekir

we mêzekir

wan mêzekir

temekirin:

min temekir

te temekir

wî/wê temekir

me temekir

we temekir

wan temekir

şûştin:

min şûşt

te şûşt

wî/wê şûşt

me şûşt

we şûşt

wan şûşt

Übung 10.2: FUTUR

çêkirin: vorbereiten, herstellen

ezê çê(bi)kim

tuê çê(bi)kî

ewê çê(bi)ke

emê çê(bi)kin

hûnê çê(bi)kin

ewê çê(bi)kin

reşandin: säen

ezê bireşînim

tuê bireşînî

ewê bireşîne

emê bireşînin

hûnê bireşînin

ewê bireşînin

rakirin: aufheben, pflügen

ezê ra(bi)kim

tuê ra(bi)kî

ewê ra(bi)ke

emê ra(bi)kin

hûnê ra(bi)kin

ewê ra(bi)kin

gazîkirin: rufen

ezê gazî(bi)kim

tuê gazî(bi)kî

ewê gazî(bi)ke

emê gazî(bi)kin

hûnê gazî(bi)kin

ewê gazî(bi)kin

çinîn: mähen

ezê biçînim

tuê biçînî

ew biçîne

emê biçînin

hûnê biçînin

ewê biçînin

rabûn: aufstehen

ezê rabim

tuê rabî

ewê rabe

emê rabin

hûnê rabin

ewê rabin

berxwedan: sich wehren

ezê berxwebidim

tuê berxwebidî

ewê berxwebide

emê berxwebidin

hûnê berxwebidin

ewê berxwebidin

hînbûn: lernen

ezê hînbim

tuê hînbî

ewê hînbe

emê hînbîn

hûnê hînbîn

ewê hînbîn

girtin: halten

ezê bigirim

tuê bigirî

ewê bigire

emê bigirin

hûnê bigirin

ewê bigirin

ketin: fallen

ezê bikevim

tuê bikevî

ewê bikeve

emê bikevin

hûnê bikevin

peyîvîn: sprechen

ezê bipeyîvim

tuê bipeyîvî

ewê bipeyivê

emê bipeyîvin

hûnê bipeyîvin

ewê bipeyivin

pêkirin: anziehen (Schuhe, Socken)

ezê pêkim

tuê pêkî

ewê pêke

emê pêkin

hûnê pêkin

ewê pêkin

Übung 103: PRÄTERITUM

xwendin: lernen

min xwend

te xwend

wî/wê xwend

me xwend

we xwend

wan xwend

xwekirin: anziehen

min xwekir

te xwekir

wî/wê xwekir

me xwekir

we xwekir

wan xwekir

kirin: machen

min kir

te kir

wî/wê kir

me kir

we kir

wan kir

xwastin: wollen

min xwast

te xwast

wî/wê xwast

me xwast

we xwast

wan xwast

siyarbûn: einsteigen

ez siyarbûm

tu siyarbûyî

ew siyarbû

em siyarbûn

hûn siyarbûn

ew siyarbûn

ajotin: führen, lenken, reiten

min ajot

te ajot

wî/wê ajot

me ajot

we ajot

wan ajot

firotin: verkaufen

min firot

te firot

wî/wê firot

me firot

we firot

wan firot

karkirin: arbeiten

min karkir

te karkir

wî/wê karkir

me karkir

we karkir

wan karkir

kenîn: lachen

ez keniya

tu keniya

ew keniya

em keniya

hûn keniya

ew keniya

berxwedan:

min berxweda

te berxweda

wî/wê berxweda

me berxweda

we berxweda

wan berxweda

hînbûn: lernen

ez hînbûm

tu hînbûyî

ew hînbû

em hînbûn

hûn hînbûn

ew hînbûn

girtin: halten, fangen

min girt

te girt

wî/wê girt

me girt

we girt

wan girt

ketin: fallen

ez ketim

tu ketî

ew ket

em ketin

hûn ketin

ew ketin

peyîvîn: sprechen

ez peyîvîm

tu peyîvî

ew peyîvî

em peyîvîn

hûn peyîvîn

ew peyîvîn

rabûn: aufstehen

ez rabûm

tu rabûyî

ew rabû

em rabûn

hûn rabûn

ew rabûn

Übung 10.4:

1) Ev cara sifte ye ev Kurd çû bajêr.

2) Wî di bajêr de kilîse û camiyên reng û reng dîtin.

3) Hemû tişt çûn xweşa wî.

4) Berbî êvarê ve ew birçî bû.

5) Ew çû dikanekê.

6) Wî pênc nan xwarin.

7) Wî ew li dikanê de xwar.

8) Wî xatirê xwe ji firoşvanan xwast.

9) Firoşvîn got: "Divêt tu perê nîn û pêner bidî!"

10) "Rojê deh mêvanên min tên, dixwin, vedixwin û paşê jî diçin û tu caran peran nadin min. Lê çiçax yek ji wan bê û peran bide min, ezê wan peran ji te re bînim!"

11) Mêvanên kurd dixwin, vedixwin û tu caran peran nadin.

12) Çiçax mêvanekî wî peran bide, kurdê gundîê wan peran bide firoşvîn.

13) Kurdê gundîê xatirê xwe ji firoşvanan xwast.

14) Dê û bavê min perê nanê min didin.

15) Min îro li malê nan xwar.

Übung 10.5:

1) Ez hatim bajêr û min kêlok sêv kirî.

2) Min nanê êvarê xwar.

3) Bavê min du hesp kirîn.

- 4) Mêvanên me çûn malê.
- 5) Cem hevalê min me çay vexwar.
- 6) Duh êvarê ez baş raketim.
- 7) Te taşte çêkir.
- 8) Teyo hespê xwe baş ajot.
- 9) Wî ez guhdarnekirim.
- 10) Wê gazî me kir.
- 11) Wan dikanek dît.
- 12) Me pirtûka mezin xwend.
- 13) Me çay û şekir temekirin.
- 14) We çima bersîv neda?
- 15) Me bersîveke rind da.

LEKTION XI

Übung 11.1: PRÄSENS

mayîn: bleiben

ez dimînim	em dimînin
tu dimînî	hûn dimînin
ew dimîne	ew dimînin

derxistin: herausnehmen

ez derdixim	em derdixin
tu derdixî	hûn derdixin
ew derdixe	ew derdixin

siyarkirin: hinaufheben

ez siyardikim	em siyardikin
tu siyardikî	hûn siyardikin
ew siyardike	ew siyardikin

zengûkirin: die Sporen geben

ez zengûdikim	em zengûdikin
tu zengûdikî	hûn zengûdikin
ew zengûdike	ew zengûdikin

hîştin: lassen

ez dihêlim	em dihêlin
tu dihêlî	hûn dihêlin
ew dihêle	ew dihêlin

avîtin: werfen

ez davêjim	em davêjin
tu davêjî	hûn davêjin
ew davêje	ew davêjin

lîstin: spielen

ez dilîzim	em dilîzin
tu dilîzî	hûn dilîzin
ew dilîze	ew dilîzin

naskirin: kennen

ez nasdikim	em nasdikin
tu nasdikî	hûn nasdikin
ew nasdike	ew nasdikin

peyabûn: aussteigen, absteigen
 ez peyadibim em peyadibin
 tu peyadibî hûn peyadibin
 ew peyadibe ew peyadibin

herîn: gehen
 ez diherim em diherin
 tu diherî hûn diherin
 ew dihere ew diherin

Übung 11.2: FUTUR

mayîn:
 ezê bimînim emê bimînin
 tuê bimînî hûnê bimînin
 ewê bimîne ewê bimînin

derxistin:
 ezê derxim emê derxin
 tuê derxî hûnê derxin
 ewê derxe ewê derxin

siyarkirin:
 ezê siyarbikim emê siyarbikin
 tuê siyarbikî hûnê siyarbikin
 ewê siyarbike ewê siyarbikin

zengûkirin:
 ezê zengû(bi)kim emê zengû(bi)kin
 tuê zengû(bi)kî hûnê zengû(bi)kin
 ewê zengû(bi)ke ewê zengû(bi)kin

hîştin:
 ezê bihêlim emê bihêlin
 tuê bihêlî hûnê bihêlin
 ewê bihêle ewê bihêlin

avîtin:
 ezê bavêjim emê bavêjin
 tuê bavêjî hûnê bavêjim
 ewê bavêje ewê bavêjin

lîstin:
 ezê bilîzim emê bilîzin
 tuê bilîzî hûnê bilîzin
 ewê bilîze ewê bilîzin

naskirin:
 ezê nasbikim emê nasbikin
 tuê nasbikî hûnê nasbikin
 ewê nasbikê ewê nasbikin

peyabûn:
 ezê peyabim emê peyabin
 tuê peyabî hûnê peyabin
 ewê peyabe ewê peyabin

Übung 11.3: PRÄTERITUM

mayîn:
 ez mam em man
 tu mayî hûn man
 ew ma ew man

derxistin:
 min derxist me derxist
 te derxist we derxist
 wî/wê derxist wan derxist

siyarkirin:		zengûkirin:	
min siyarkir	me siyarkir	min zengûkir	me zengûkir
te siyarkir	we siyarkir	te zengûkir	we zengûkir
wî/wê siyarkir	wan siyarkir	wî/wê zengûkir	wan zengûkir

hîştin:		avîtin:	
min hîşt	me hîşt	min avît	me avît
te hîşt	we hîşt	te avît	we avît
wî/wê hîşt	wan hîşt	wî/wê avît	wan avît

lîstin:		naskirin:	
min lîst	me lîst	min naskir	me naskir
te lîst	we lîst	te naskir	we naskir
wî/wê lîst	wan lîst	wî/wê naskir	wan naskir

peyabûn:	
ez peyabûm	em peyabûn
tu peyabûyî	hûn peyabûn
ew peyabû	ew peyabûn

Übung 11.4.: PERFECT

mayîn:		derxistin:	
ez mame	em mane	min derxistiye	me derxistiye
tu mayî	hûn mane	te derxistiye	we derxistiye
ew maye	ew mane	wî/wê derxistiye	wan derxistiye

siyarkirin:		zengûkirin:	
min siyarkiriye	me siyarkiriye	min zengûkiriye	me zengûkiriye
te siyarkiriye	we siyarkiriye	te zengûkiriye	we zengûkiriye
wî/wê siyarkiriye	wan siyarkiriye	wî/wê zengûkiriye	wan zengûkiriye

hîştin:		avîtin:	
min hîştîye	me hîştîye	min avîtiye	me avîtiye
te hîştîye	we hîştîye	te avîtiye	we avîtiye
wî/wê hîştîye	wan hîştîye	wî/wê avîtiye	wan avîtiye

lîstin:

min lîstiye
te lîstiye
wî/wê lîstiye

me lîstiye
we lîstiye
wan lîstiye

naskirin:

min naskiriye
te naskiriye
wî/wê naskiriye

me naskiriye
we naskiriye
wan naskiriye

peyabûn:

ez peyabûme
tu peyabûyî
ew peyabûye

em peyabûne
hûn peyabûne
ew peyabûne

Übung 11.5:

- 1) Dê û bav ji dawatê hatine.
- 2) Ew sê rojan û sê şevan bêxew mane.
- 3) Bavê Şîlanê serdawatî û diya Şîlanê berbûk bûn.
- 4) Navê gundê bûkê Gulheyran û navê gundê zavê Zîlan bûn.
- 5) Siyaran berê xwe dane gundê Zîlan.
- 6) Hespê Teyo berê gişkan hate ber derê mala zavê.
- 7) Meta Zozê hewrî di ustiyê hespê de danîn.
- 8) Ew kesk, sor û zer bûn.
- 9) Wan dixwast mizgîniya bûkê bidin mala zavê.
- 10) Bûk tevî dê û bavê Şîlanê hate berbî mala zavê.
- 11) Keç û xortan nehîştîye ew herin malê.
- 12) Wan bûk bire govendê.
- 13) Keç û xortan tevî bûkê govend girtiye
- 14) Na, sêvê bûk negirtiye.
- 15) Govendê sê rojan domkir.
- 16) Di govendê de keç û xortan hevdu naskirine.

Übung 11.6:

- 1) Me çay vexwariye.
- 2) We li bazarê gelek tişt kirîne.
- 3) Me du rojan govend girtiye.
- 4) Wan genim çiniye.
- 5) Wê çêlek dotine.
- 6) Diya te miyên xwe dotine?
- 7) Wan ji şîr penêr çekiriye.
- 8) Zarok mezin bûne.

- 9) Ew li malê mane.
 10) Wî kincên xwe xwekirine.
 11) Şilî bariye. (Baran bariye.)
 12) Payîz hatiye. (Payîzê destpêkiriye.)
 13) Meta wê nexweş bûye.
 14) We ji me re nîsk û lobî anîne.

LEKTION XII

Übung 12.1:

PRÄSENS:

bilindkirin: aufheben

ez bilinddikim	em bilinddikin
tu bilinddikî	hûn bilinddikin
ew bilinddike	ew bilinddikin

pîrozkirin: feiern, beglückwünschen

ez pîrozdikim	em pîrozdikin
tu pîrozdikî	hûn pîrozdikin
ew pîrozdike	ew pîrozdikin

veşartin: verstecken

ez vedişêrim	em vedişêrin
tu vedişêrî	hûn vedişêrin
ew vedişêre	ew vedişêrin

pêşkêşkirin: schenken

ez pêşkêşdikim	em pêşkêşdikin
tu pêşkêşdikî	hûn pêşkêşdikin
ew pêşkêşdike	ew pêşkêşdikin

wendakirin: verlieren

ez wendadikim	em wendadikin
tu wendadikî	hûn wendadikin
ew wendadike	ew wendadikin

sazkirin: bilden

ez sazdikim	em sazdikin
tu sazdikî	hûn sazdikin
ew sazdikeye	ew sazdikin

pelixandin: zerdrücken

ez dipelixînim	em dipelixînin
tu dipelixînî	hûn dipelixînin
ew dipelixîne	ew dipelixînin

hevgiirtin: zusammenhalten

nur Plural	em hevdigirin
möglich!	hûn hevdigirin
	ew hevdigirin

berdewamkirin: fortsetzen

ez berdewamdikim	em berdewamdikin
tu berdewamdikî	hûn berdewamdikin
ew berdewamdike	ew berdewamdikin

bihîstin: hören

ez dibihêm	em dibihên
tu dibihêyî	hûn dibihên
ew dibihê	ew dibihên

FUTUR:

bilindkirin:

ezê bilindkim
tuê bilindkî
ewê bilindke

emê bilindkin
hûnê bilindkin
ewê bilindkin

pîrozkirin:

ezê pîroz(bi)kim
tuê pîroz(bi)kî
ewê pîroz(bi)ke

emê pîroz(bi)kin
hûnê pîroz(bi)kin
ewê pîroz(bi)kin

veşartin:

ezê veşêrim
tuê veşêrî
ewê veşêre

emê veşêrim
hûnê veşêrin
ewê veşêrin

pêşkêşkirin:

ezê pêşkêş(bi)kim
tuê pêşkêş(bi)kî
ewê pêşkêş(bi)ke

emê pêşkêş(bi)kin
hûnê pêşkêş(bi)kin
ewê pêşkêş(bi)kin

wendakirin:

ezê wenda(bi)kim
tuê wenda(bi)kî
ewê wenda(bi)ke

emê wenda(bi)kin
hûnê wenda(bi)kin
ewê wenda(bi)kin

sazkirin:

ezê saz(bi)kim
tuê saz(bi)kî
ewê saz(bi)ke

emê saz(bi)kin
hûnê saz(bi)kin
ewê saz(bi)kin

pelixandin:

ezê bipelixînim
tuê bipelixînî
ewê bipelixîne

emê bipelixînin
hûnê bibelixînin
ewê bipelixînin

hevgirtin:

emê hevbigirin
hûnê hevbigirin
ewê hevbigirin

berdewamkirin:

ezê berdewam(bi)kim
tuê berdewam(bi)kî
ewê berdewam(bi)ke

emê berdewam(bi)kin
hûnê berdewam(bi)kin
ewê berdewam(bi)kin

bihîstin:

ezê bihihêm
tuê bibihêyî
ewê bibihê

emê bibihên
hûnê bibihên
ewê bibihên

PRÄTERITUM:

bilindkirin:

min bilindkir
te bilindkir
wî/wê bilindkir

me bilindkir
we bilindkir
wan bilindkir

pîrozkirin:

min pîrozkir
te pîrozkir
wî/wê pîrozkir

me pîrozkir
we pîrozkir
wan pîrozkir

veşartin:

min veşart
te veşart
wî/wê veşart

me veşart
we veşart
wan veşart

pêşkêşkirin:

min pêşkêşkir
te pêşkêşkir
wî/wê pêşkêşkir

me pêşkêşkir
we pêşkêşkir
wan pêşkêşkir

wendakirin:		sazkirin:	
min wendakir	me wendakir	min sazkir	me sazkir
te wendakir	we wendakir	te sazkir	we sazkir
wî/wê wendakir	wan wendakir	wî/wê sazkir	wan sazkir
pelixandin:		hevgirtin:	
min pelixand	me pelixand	(nur Plural)	me hevgirt
te pelixand	we pelixand		we hevgirt
wî/wê pelixand	wan pelixand		wan hevgirt
berdewamkirin:		bihîstin:	
min berdewamkir	me berdewamkir	min bihîst	me bihîst
te berdewamkir	we berdewamkir	te bihîst	we bihîst
wî/wê berdewamkir	wan berdewamkir	wî/wê bihîst	wan bihîst
PERFEKT:			
bilindkirin:		pîrozkirin:	
min bilindkiriye	me bilindkiriye	min pîrozkiriye	me pîrozkiriye
te bilindkiriye	we bilindkiriye	te pîrozkiriye	we pîrozkiriye
wî/wê bilindkiriye	wan bilindkiriye	wî/wê pîrozkiriye	wan pîrozkiriye
veşartin:		pêşkêşkirin:	
min veşartiye	me veşartiye	min pêşkêşkiriye	me pêşkêşkiriye
te veşartiye	we veşartiye	te pêşkêşkiriye	we pêşkêşkiriye
wî/wê veşartiye	wan veşartiye	wî/wê pêşkêşkiriye	wan pêşkêşkiriye
wendakirin:		sazkirin:	
min wendakiriye	me wendakiriye	min sazkiriye	me sazkiriye
te wendakiriye	we wendakiriye	te sazkiriye	we sazkiriye
wî/wê wendakiriye	wan wendakiriye	wî/wê sazkiriye	wan sazkiriye
pelixandin:		hevgirtin:	
min pelixandiye	me pelixandiye		me hevgirtiye
te pelixandiye	we pelixandiye		we hevgirtiye
wî/wê pelixandiye	wan pelixandiye		wan hevgirtiye

berdewamkirin:

min berdewamkiriye	me berdewamkiriye
te berdewamkiriye	we berdewamkiriye
wî/wê berdewamkiriye	wan berdewamkiriye

bihîstin:

min bihîstiye	me bihîstiye
te bihîstiye	we bihîstiye
wî/wê bihîstiye	wan bihîstiye

IMPERFEKT:

bilindkirin:

min bilinddikir	me bilinddikir
te bilinddikir	we bilinddikir
wî/wê bilinddikir	wan bilinddikir

pîrozkirin:

min pîrozdikir	me pîrozdikir
we pîrozdikir	we pîrozdikir
wî/wê pîrozdikir	wan pîrozdikir

veşartin:

min vedişart	me vedişart
te vedişart	we vedişart
wî/wê vedişart	wan vedişart

pêşkêşkirin:

min pêşkêşdikir	me pêşkêşdikir
te pêşkêşdikir	we pêşkêşdikir
wî/wê pêşkêşdikir	wan pêşkêşdikir

wendakirin:

min wendadikir	me wendadikir
te wendadikir	we wendadikir
wî/wê wendadikir	wan wendadikir

sazkirin:

min sazdikir	me sazdikir
te sazdikir	we sazdikir
wî/wê sazdikir	wan sazdikir

pelixandin:

min dipelixand	me dipelixand
te dipelixand	we dipelixand
wî/wê dipelixand	wan dipelixand

hevgirtin:

me hevdigirt
we hevdigirt
wan hevdigirt

berdewamkirin:

min berdewamdikir	me berdewamdikir
te berdewamdikir	we berdewamdikir
wî/wê berdewamdikir	wan berdewamdikir

bihîstin:

min dibihîst	me dibihîst
te dibihîst	we dibihîst
wî/wê dibihîst	wan dibihîst

Übung 12.2:

- 1) Newroz cejna gelên Kurdistanê ye.
- 2) Newroz di bîst û yekê Adarê tê pîrozkirin.
- 3) Agir tê dadayîn û Kavayê hesinkar tê pîrozkirin.
- 4) Navê wî Dehak e.
- 5) Du marên wî hebun û ew li ser sermilên wî bûn.
- 6) Marên Dehak bi mêjûyên zarokên ve xwe têr dikirin.

- 7) Gelê Kurd tengezar dibûn ji ber ku zarokên wan dihatin kuştin.
- 8) Dê û bavan zarokên xwe vedişartin, lema ew dihatin kuştin.
- 9) Leşkerê Dehak hatin ber derê mala Kava.
- 10) Wan got: "Tu divê kurê xwe pêşkêşê Dehak bikî!"
- 11) Kava gazî heval û hogirên xwe kir.
- 12) Wî serhildaneke xurt saz kir.
- 13) Kava serê Dehak pelixand.
- 14) Çar aliyên Kurdistanê hene.
- 15) Hevgirtin û xwenasiya Kurdan ji Newrozê tê.

Übung 12.3:

Präsens:	Destê min tê şûştin.	Lobî tîn firotin.
Futur:	Destê minê bê şûştin.	Lobî wê bîn firotin.
Präteritum:	Destê min hat şûştin.	Lobî hatin firotin.
Perfekt:	Destê min hatiye şûştin.	Lobî hatine firotin.
Imperfekt:	Destê min dihat şûştin.	Lobî dihatin firotin.

Präsens:	Nan tê çêkirin.	Hesp tê ajotin.
Futur:	Nanê bê çêkirin.	Hespê bê ajotin.
Präteritum:	Nan hat çêkirin.	Hesp hat ajotin.
Perfekt:	Nan hatiye çêkirin.	Hesp hatiye ajotin.
Imperfekt:	Nan dihat çêkirin.	Hesp dihat ajotin.

Präsens:	Zevî tê rakirin.	Av tê vexwarin.
Futur:	Zevî wê bê rakirin.	Avê bê vexwarin.
Präteritum:	Zevî hat rakirin.	Av hat vexwarin.
Perfekt:	Zevî hatiye rakirin.	Av hatiye vexwarin.
Imperfekt:	Zevî dihat rakirin.	Av dihat vexwarin.

Präsens:	Beyro tê lêxistin.	Genim tê çinîn.
Futur:	Beyro wê bê lêxistin.	Genimê bê çinîn.
Präteritum:	Beyro hat lêxistin.	Genim hat çinîn.
Perfekt:	Beyro hatiye lêxistin.	Genim hatiye çinîn.
Imperfekt:	Beyro dihat lêxistin.	Genim dihat çinîn.

Präsens:	Pirtûk tîn anîn.	Rojname tê xwendin.
Futur:	Pirtûkê bîn anîn.	Rojname wê bê xwendin.
Präteritum:	Pirtûk hat anîn.	Rojname hat xwendin.

Perfekt: Pirtûk hatiye anîn.
 Imperfekt: Pirtûk dihat anîn.

Rojname hatiye xwendin.
 Rojname dihat xwendin.

Übung 12.4:

- 1) Em jî cejnên xwe pîrozdikin.
- 2) Cejnên me jî hatin pîrozkirin.
- 3) Karê me ji aliyê apê me hate kirin.
- 4) Pezên me hatin xwarin.
- 5) Dehak hat kuştin.
- 6) Gelên Kurdistanê hatine azadkirin.
- 7) Em kurdî fêrdibûn.
- 8) Zimanê kurdî hatiye hînbûn.
- 9) Ji bo zarokan pirtûk hatin kirîn.
- 10) Pere wê ji aliyê wê bê veşartin.
- 11) Bavê min gelekî kal bûye.
- 12) Em birçî ne, ji ber ku me tiştek nexwariye.
- 13) Nanê gund hat reşandin.
- 14) Diranên diya min diêşin.
- 15) Şalê min teng bûye.

LEKTION XIII

Übung 13.1:

PRÄSENS:

şandin: schicken

ez dişînim	em dişînin
tu dişînî	hûn dişînin
ew dişîne	ew dişînin

derxistin: herausnehmen

ez derdixim	em derdixin
tu derdixî	hûn derdixin
ew derdixe	ew derdixin

me î: schnell gehen

ez dimeşim	em dimeşin
tu dimeşî	hûn dimeşin
ew dimeşe	ew dimeşin

xistin: fallen lassen

ez dixim	em dixin
tu dixî	hûn dixin
ew dixe	ew dixin

nêrîn: anschauen

ez dinêrim	em dinêrin
tu dinêrî	hûn dinêrin
ew dinêre	ew dinêrin

derbasbûyîn: vorbeigehen

ez derbasdibim	em derbasdibin
tu derbasdibî	hûn derbasdibin
ew derbasdibe	ew derbasdibin

kişandin: ziehen

ez dikişînim	em dikişînin
tu dikişînî	hûn dikişînin
ew dikişîne	ew dikişînin

venciqandin: jemanden erschrecken

ez divenciqînim	em divenciqînin
tu divenciqînî	hûn divenciqînin
ew divenciqîne	ew divenciqînin

FUTUR:

şandin:

ezê bişînim	emê bişînin
tuê bişînî	hûnê bişînin
ewê bişîne	ewê bişînin

derxistin:

ezê derxim	emê derxin
tuê derxî	hûnê derxin
ewê derxe	ewê derxin

meşîn:

ezê bimeşim	emê bimeşin
tuê bimeşî	hûnê bimeşin
ewê bimeşe	ewê bimeşin

xistin:

ezê bixim	emê bixin
tuê bixî	hûnê bixin
ewê bixe	ewê bixin

nêrîn:

ezê binêrim	emê binêrin
tuê binêrî	hûnê binêrin
ewê binêre	ewê binêrin

derbasbûyîn:

ezê derbasbim	emê derbasbin
tuê derbasbî	hûnê derbasbin
ewê derbasbe	ewê derbasbin

kişandin:

ezê bikişînim	emê bikişînin
tuê bikişînî	hûnê bikişînin
ewê bikişîne	ewê bikişînin

venciqandin:

ezê bivenciqînim	emê bivenciqînin
tuê bivenciqînî	hûnê bivenciqînin
ewê bivenciqîne	ewê bivenciqînin

PRÄTERITUM:

şandin:

min şand	me şand
te şand	we şand
wî/wê şand	wan şand

derxistin:

min derxist	me derxist
te derxist	we derxist
wî/wê derxist	wan derxist

meşîn:

ez meşiyam
tu meşiyayî
ew meşiyaem meşiyam
hûn meşiyam
ew meşiyam

xistin:

min xist
te xist
wî/wê xistme xist
we xist
wan xist

nêrîn:

min nêrî
te nêrî
wî/wê nêrîme nêrî
we nêrî
wan nêrî

derbasbûyîn:

ez derbasbûm
tu derbasbûyî
ew derbasbûem derbasbûn
hûn derbasbûn
ew derbasbûn

kişandin

min kişand
te kişand
wî/wê kişandme kişand
we kişand
wan kişand

venciqandin:

min venciqand
te venciqand
wî/wê venciqandme venciqand
we venciqand
wan venciqand

PERFEKT:

şandin:

min şandiye
te şandiye
wî/wê şandiyeme şandiye
we şandiye
wan şandiye

derxistin:

min derxistiye
te derxistiye
wî/wê derxistiyeme derxistiye
we derxistiye
wan derxistiye

meşîn:

ez meşiyame
tu meşiyayî
ew meşiyayeem meşiyane
hûn meşiyane
ew meşiyane

xistin:

min xistiye
te xistiye
wî/wê xistiyeme xistiye
we xistix
wan xistiye

nêrîn:

min nêriye
te nêriye
wî/wê nêriyeme nêriye
we nêriye
wan nêriye

derbasbûn:

ez derbasbûme
tu derbasbûyî
ew derbasbûyeem derbasbûne
hûn derbasbûne
ew derbasbûne

kişandin:

min kişandiye
te kişandiye
wî/wê kişandiyeme kişandiye
we kişandiye
wan kişandiye

venciqandin:

min venciqandiye
te venciqandiye
wî/wê venciqandiyeme venciqandiye
we venciqandiye
wan venciqandiye

IMPERFEKT:

şandin:

min dişand
te dişand
wî/wê dişand

me dişand
we dişand
wan dişand

derxistin:

min derdixist
te derdixist
wî/wê derdixist

me derdixist
we derdixist
wan derdixist

meşîn:

ez dimeşiyam
tu dimeşiyayî
ew dimeşiya

em dimeşiyam
hûn dimeşiyam
ew dimeşiyam

xistin:

min dixist
te dixist
wî/wê dixist

me dixist
we dixist
wan dixist

nêrîn:

min dinêrî
te dinêrî
wî/wê dinêrî

me dinêrî
we dinêrî
wan dinêrî

derbasbûn:

ez derbasdibûm
tu derbasdibûyî
ew derbasdibû

em derbasdibûn
hûn derbasdibûn
ew derbasdibûn

kişandin:

min dikişand
te dikişand
wî/wê dikişand

me dikişand
we dikişand
wan dikişand

venciqandin:

min divenciqand
te divenciqand
wî/wê divenciqand

me divenciqand
we divenciqand
wan divenciqand

PLUSQUAMPERFEKT:

şandin:

min şandi bû
te şandi bû
wî/wê şandi bû

me şandi bû
we şandi bû
wan şandi bû

derxistin:

min derxisti bû
te derxisti bû
wî/wê derxisti bû

me derxisti bû
we derxisti bû
wan derxisti bû

meşîn:

ez meşiya bûm
tu meşiya bûyî
ew meşiya bû

em meşiya bûn
hûn meşiya bûn
ew meşiya bûn

xistin:

min xisti bû
te xisti bû
wî/wê xisti bû

me xisti bû
we xisti bû
wan xisti bû

nêrîn:

min nêrî bû
te nêrî bû
wî/wê nêrî bû

me nêrî bû
we nêrî bû
wan nêrî bû

derbasbûn:

ez derbasbû bûm
tu derbasbû bûyî
ew derbasbû bû

em derbasbû bûn
hûn derbasbû bûn
ew derbasbû bûn

kişandin:

min kişandi bû	me kişandi bû
te kişandi bû	we kişandi bû
wî/wê kişandi bû	wan kişandi bû

venciqandin:

min venciqandi bû	me venciqandi bû
te venciqandi bû	we venciqandi bû
wî/wê venciqandi bû	wan venciqandi bû

Übung 13.2:

- 1) Navê bilûrvanê hêja Siyabend bû.
- 2) Karê wî şivanî ye.
- 3) Ew ji aliyê Êrîvanê hati bû.
- 4) Tu kesekî wî li vî gundî tune bû.
- 5) Siyabend dê û bavê xwe di şerê cîhanê ê diduyan de wendakiri bûn.
- 6) Sê zarokên axê wî hebûn.
- 7) Axê wî keç û kurên xwe şandi bûn bajêr.
- 8) Siyabend di meha Avrêlê de dest bi şivaniyê kiri bû.
- 9) Wî pezên xwe şevê diçêrandin.
- 10) Pezên wî yeko yeko didan dû wî û dihatin ser avê.
- 11) Dengê bilûra wî gelekî xweş bû.
- 12) Keç û xortên gund bilûra wî guhdardikirin.
- 13) Pêrîxan di dawiya meha Hezîranê de hati bû mala bavê xwe.
- 14) Ew diçe ser kaniyê, ku bilûrvîn bibîne.
- 15) Pêrîxan û şivan hevdu dinêrin.
- 16) Pezên şivîn ava xwe vedixwin û dikişînin diçin.
- 17) Diya Pêrîxanê gazî wê kir.
- 18) Wê digot: "Pêrîxan, werê, taştê bike!"
- 19) Şivan dibîne, ku Pêrîxan keça axê wî ye.
- 20) Ew serê xwe dike ber xwe û berbî pezên xwe diçe.

Übung 13.3:

- 1) Mêvanan nan xwari bûn.
- 2) Zarokên apê min mezin bû bûn.
- 3) Diya min av anî bû.
- 4) Mamoste baş hînkiri bû.
- 5) Cotkarên gund gelekî karkiri bûn.
- 6) Çêlekên apê Beyro gelek şîr da bûn.
- 7) Pezên me hati bûn dotin.
- 8) Apê Teyo kurdî baş zani bû.

- 9) Kaliko gelek tişt ji bo malê kirî bûn.
 10) Pirtûkên min ên baş bavê min ji min re kiri bûn.

Übung 13.4:

- 1) Diya min çêlekan didoşe, ku ji bo zivistanê pêner çê(bi)ke.
- 2) Şivan bilûrê dixê, ku pez bên ser avê.
- 3) Mûzîkvan mûzîkê dixin ku keç û xort govendê bigirin.
- 4) Birayê min di nav nivînan de bû, ji ber ku serê wî diêşiya.
- 5) Ez pirtûka mezin dixwînim, ji ber ku ew baş hatiye nivîsandin.
- 6) Ez kurdî hîndibim, ku bi Kurdan re kurdî bipeyîvim.
- 7) Ez dixwînim ku bibim mamoste.
- 8) Ez dikarim bêjim, ku diya min nexweş e.
- 9) Ez dixwim, ku têr bibim.
- 10) Wî got, ku ewê bê, lê ew nehat.
- 11) Gava ku doxtor birayê min ê nexweş dît, wî derman dan wî.
- 12) Cotkar kardikin ku ji bo zivistanê zêd berev(bi)kin.
- 13) Gava ku Apê Teyo hespê xwe ajot, ew pêşiya gişkan bû.
- 14) Gava ku bûk hat, keç û xortan govend girti bû (dilîst).
- 15) Piştî ku diya min çêlek doti bûn, hat malê.
- 16) Berî ku ez taştê dikim, ez hîndibim.
- 17) Hema ku tu bêyî, emê biçin sînemê.
- 18) Ku ez bêm, ezê ji te re namekê binivîsim.
- 19) Ez alîkariya bavê xwe dikim, ji ber ku ew ewçend dewlemend nîn e.
- 20) Dema ku ez nexweş bûm, serê min diêşiya.

LEKTION XIV

Übung 14.1:

KONJUNKTIV PRÄSENS

derketin: herauskommen

ez derkevim

tu derkevî

ew derkeve

em derkevin

hûn derkevin

ew derkevin

halîkarîkirin: helfen

ez halîkarîbikim

tu halîkarîbikî

ew halîkarîbike

em halîkarîbikin

hûn halîkarîbikin

ew halîkarîbikin

hebûn: existieren, "haben"

ez hebim

em hebin

tu hebî

hûn hebin

ew hebe

ew hebin

girtin: halten, fangen

ez bigirim

em bigirin

tu bigirî

hûn bigirin

ew bigire

ew bigirin

şewitîn: brennen

ez bişewitim

em beşewitin

tu bişewitî

hûn bişewitin

ew bişewite

ew bişewitin

şewitandin: anzünden, brennen lassen

ez bişewitînim

em bişewitînin

tu bişewitînî

hûn bişewitînin

ew bişewitîne

ew bişewitînin

bûyîn: sein

ez bim

em bin

tu bî

hûn bin

ew be

ew bin

bûyîn: werden

ez bibim

em bibin

tu bibî

hûn bibin

ew bibe

ew bibin

bîrkirin: vergessen

ez bîrbikim

em bîrbikin

tu bîrbikî

hûn bîrbikin

ew bîrbike

ew bîrbikin

raketin: schlafen

ez rakevim

em rakevin

tu rakevî

hûn rakevin

ew rakeve

ew rakevin

rabûn: aufstehen

ez rabim

em rabin

tu rabî

hûn rabin

ew rabe

ew rabin

kirîn: kaufen

ez bikirim

em bikirin

tu bikirî

hûn bikirin

ew bikire

ew bikirin

KONJUNKTIV IMPERFEKT

derketin:

ez derketama

em derketana

tu derketayî

hûn derketana

ew derketa

ew derketana

halîkarîkirin:

min halîkarîbikira

me halîkarîbikira

te halîkarîbikira

we halîkarîbikira

wî/wê halîkarîbikira

wan halîkarîbikira

hebûn:

ez hebûma

em hebûna

tu hebûyayî

hûn hebûna

ew hebûya

ew hebûna

girtin:

min bigirta

me bigirta

te bigirta

we bigirta

wî/wê bigirta

wan bigirta

şewitîn: ez bişewitiyama tu bişewitiyayî ew bişewitiya	em bişewitiyana hûn bişewitiyana ew bişewitiyana	şewitandin: min bişewitanda te bişewitanda wî/wê bişewitanda	me bişewitanda we bişewitanda wan bişewitanda
bûyîn: sein ez bûma tu bûyayî ew bûya	em bûna hûn bûna em bûna	bûyîn: werden ez bibûma tu bibûyayî ew bibuya	em bibûna hûn bibûna ew bibûna
bîrkirin: min bîrbikira te bîrbikira wî/wê bîrbikira	me bîrbikira we bîrbikira wan bîrbikira	raketin: ez raketama tu raketayî ew raketa	em raketana hûn raketana ew raketana
rabûn: ez rabûma tu rabûyayî ew rabûya	em rabûna hûn rabûna ew rabûna	kirîn: min bikiriya te bikiriya wî/wê bikiriya	me bikiriya we bikiriya wan bikiriya

KONDITIONAL I

derketin: ezê derketama tuê derketayî ewê derketa	emê derketana hûnê derketana ewê derketana	halîkarîkirin: minê halîkarîbikira teê halîkarîbikira wîê/wêê halîkarîbikira	meê halîkarîbikira weê halîkarîbikira wanê halîkarîbikira
hebûn: ezê hebûma tuê hebûyayî ewê hebûya	emê hebûna hûnê hebûna ewê hebûna	girtin: minê bigirta teê bigirta wîê/wêê bigirta	meê bigirta weê bigirta wanê bigirta
şewitîn: ezê bişewitiyama tuê bişewitiyayî ewê bişewitiya	emê bişewitiyana hûnê bişewitiyana ewê bişewitiyana	şewitandin: minê bişewitanda teê bişewitanda wîê/wêê bişewitanda	meê bişewitanda weê bişewitanda wanê bişewitanda

bûyûn: sein

ezê bûma

tuê bûyayî

ewê bûya

emê bûna

hûnê bûna

ewê bûna

bûyîn: werden

ezê bibûma

tuê bibûyayî

ewê bibûya

emê bibûna

hûnê bibûna

ewê bibûna

bîrkirin:

minê bîrbikira

teê bîrbikira

wîê/wêê bîrbikira

meê bîrbikira

weê bîrbikira

wanê bîrbikira

raketin:

ezê raketama

tuê raketayî

ewê raketa

emê raketana

hûnê raketana

ewê raketana

rabûn:

ezê rabûma

tuê rabûyayî

ewê rabûya

emê rabûna

hûnê rabûna

ewê rabûna

kirîn:

minê bikiriya

teê bikiriya

wîê/wêê bikiriya

meê bikiriya

weê bikiriya

wanê bikiriya

Übung 142:

1) Şivîn pezên xwe berbi çiyê dibir.

2) Pêrîxan ji bîra wî dernediket.

3) Pêrîxan keçeke gelekî bedew bû

4) Ew wek xezalekê hati bû ser avê.

5) Pezên şivîn li ser çiyê aliyê beroj hêlveda bûn.

6) Ew ji evîna dil gêj dibû.

7) Wî di dilê xwe de digot : xazil ew keça axê min nîn bûya

8) Wîê dê û bavê xwe re bigota, bila ew biçûna gustîlek di tiliya Pêrîxanê de bikirana . . .

9) Wîê Pêrîxanê re bilûrê xista.

10) Hêsir ji çavên wî dihatin xwar.

11) Herçend şev derbasdibû, ewçend jî Siyabend dikete xevin û xeyalên Pêrîxanê.

12) Wî dilên gelek şivanên din dişewitandin.

Übung 143:

1) Min hesp bajota, ezê biketama.

2) Ezê biçûma mala mamostê xwe, lê bavê min nehîşt.

3) Ez ne mêvan bûma, minê gelek tişt bigota.

4) Tuê biçûyayî bazarê, lê hespê te tune bû.

5) Ku te ew bidîta, teê ew ji min re bigota.

6) Ku te sêv bikiriya, meê ew bixwara.

- 7) Ku tu dereng bihatayî, ezê biçûma.
 8) Min zû dest bi xwendina xwe bikira, minê zû jî tewa bikira.
 9) Ku em biçûna malê, emê rûniştana û meê çak vexwara.
 10) Minê ji xwe re pirtûka kurdî bikiriya, lê perê min tune bû.
 11) Xezalê ji me re penêr çêkira, lê çêlekê şîr neda.
 12) Ewê biçûya Diyarbekirê, lê gelek berf barî bû.

LEKTION XV

Übung 15.1:

KONJUNKTIV PRÄSENS:

tirsîn: sich fürchten, Angst haben

ez bitirsim em bitirsîn

tu bitirsî hûn bitirsîn

ew bitirse ew bitirsîn

revîn: (weg)laufen

ez birevim em birevin

tu birevî hûn birevin

ew bireve ew birevin

guherandin: ändern, wechseln

ez biguherînim em biguherînin

tu biguherînî hûn biguherînin

ew biguherîne ew biguherînin

berdayîn: loslassen

ez berdim em berdin

tu berdî hûn berdin

ew berde ew berdin

filitîn: fliehen

ez bifilitim em bifilitin

tu bifilitî hûn bifilitin

ew bifilite ew bifilitin

gerîn: spazierengehen, suchen

ez bigerim em bigerin

tu bigerî hûn bigerin

ew bigere ew bigerin

şabûn: sich freuen

ez şa(bi)bim em şa(bi)bin

tu şa(bi)bî hûn şa(bi)bin

ew şa(bi)be ew şa(bi)bin

mizdan: massieren

ez mizdim em mizdin

tu mizdî hûn mizdin

ew mizde ew mizdin

sekinîn: (stehen)bleiben, warten

ez bisekinim em bisekinin

tu bisekinî hûn bisekinin

ew bisekine ew bisekinin

fikirîn: denken

ez bifikirim em bifikirin

tu bifikirî hûn bifikirin

ew bifikire ew bifikirin

KONDITIONAL I

tirsîn:

ezê bitirsiyama
tuê bitirsiyayî
ewê bitirsiya

emê bitirsiyana
hûnê bitirsiyana
ewê bitirsiyana

revîn:

ezê bireviyama
tuê bireviyayî
ewê bireviya

emê bireviyana
hûnê bireviyana
ewê bireviyana

guherandin:

minê biguheranda meê biguheranda
teê biguheranda weê biguheranda
wîê/wêê biguherandawanê biguheranda

berdayîn:

minê berda
teê berda
wîê/wêê berda

meê berda
weê berda
wanê berda

filitîn:

ezê bifilitiyama
tuê bifilitiyayî
ewê bifilitiya

emê bifilitiyana
hûnê bifilitiyana
ewê bifilitiyana

gerîn:

ezê bigeriyama
tuê bigeriyayî
ewê bigeriya

emê bigeriyana
hûnê bigeriyana
ewê bigeriyana

şabûn:

ezê şabibûma
tuê şabibuyayî
ewê şabibuya

emê şabibûna
hûnê şabibûna
ewê şabibûna

mizdan:

minê mizda
teê mizda
wîê/wêê mizda

meê mizda
weê mizda
wanê mizda

sekinîn:

ezê bisekiniyama
tuê bisekiniyayî
ewê bisekiniya

emê bisekiniyana
hûnê bisekiniyana
ewê bisekiniyana

fikirîn:

ezê bifikiriyama
tuê bifikiriayî
ewê bifikiriya

emê bifikiriyana
hûnê bifikiriyana
ewê bifikiriyana

PLUSQUAMPERFEKT

tirsîn:

ez tisiya bûm
tu tirsiya bûyî
ew tirsiya bû

em tirsiya bûn
hûn tirsiya bûn
ew tirsiya bûn

revîn:

ez reviya bûm
tu reviya bûyî
ew reviya bû

em reviya bûn
hûn reviya bûn
ew reviya bûn

guherandin:

min guherandi bû me guherandi bû
te guherandi bû we guherandi bû
wî/wê guherandi bû wan guherandi bû

berdayîn:

min berda bû
te berda bû
wî/wê berda bû

me berda bû
we berda bû
wan berda bû

filitîn:

ez filitî bûm
tu filitî bûyî
ew filitî bû

em filitî bûn
hûn filitî bûn
ew filitî bûn

gerîn:

ez geriya bûm
tu geriya bûyî
ew geriya bû

em geriya bûn
hûn geriya bûn
ew geriya bûn

şabûn:

ez şabû bûm
tu şabû bûyî
ew şabû bû

em şabû bûn
hûn şabû bûn
ew şabû bûn

mizdan:

min mizda bû
te mizda bû
wî/wê mizda bû

me mizda bû
we mizda bû
wan mizda bû

sekinîn:

ez sekinî bûm
tu sekinî bûyî
ew sekinî bû

em sekinî bûn
hûn sekinî bûn
ew sekinî bûn

fikirîn:

ez fikirî bûm
tu fikirî bûyî
ew fikirî bû

em fikirî bûn
hûn fikirî bûn
ew fikirî bûn

Übung 15.2:

- 1) Rovî gelekî birçî bûye, lema.
- 2) Ew ji nav çiyar û newalan re derbas bûye.
- 3) Rovî gurekî mezin dibîne.
- 4) Rovî ji gur re gotiye: "Apo!", lema metel maye.
- 5) Rovî ditirsiya û nedixwast bê xwarin, lema.
- 6) Sê zarokên rovî hebûne.
- 7) Problema wan zaroka sisiyan bû.
- 8) Rovî çarekê ji gur dixwaze.
- 9) Ew di dilê xwe de dibêje: "Ezê bi pênc roviyan ve xwe têr bikim!"
- 10) "Rabe, bide pêşiya min, em herin mala te!"
- 11) Deriyê mala rovî piçûk e, lema.
- 12) "Apo, hûn zehmet nekin, ezê herim wan bînim!"
- 13) Gur dixwaze, ku rovî jin û zarokên xwe bîne derva.
- 14) Gur ber derê mala rovî bû û diranên xwe tûj dikir.
- 15) "Bes e, hûn di mala xwe de rûniştine, derkevin, werin!"
- 16) "Em dîsa li hev hatin û em naxwazin ku tu ji bona me serê xwe biêşin!"

Übung 15.3:

	Komparativ	Superlativ
bilind	bilindtir	herî/here bilind (bilindtirîn)
zîz	zîztir	herî/here zîz (zîztirîn)
ber	bertir	herî/here ber (bertirîn)

germ	germtir	herî/here germ	(germtirîn)
sar	sartir	herî/here sar	(sartirîn)
biha	bihatir	herî/here biha	(bihatirîn)
piçûk	piçûktir	herî/here piçûk	(piçûktirîn)
xurt	xurtir	herî/here xurt	(xurttirîn)
deng	dengtir	herî/here deng	(dengtirîn)
dirêj	dirêjtir	herî/here dirêj	(dirêjtirîn)

Übung 15.4:

- 1) Mirovê ku nexweş bû, bavê min e.
- 2) Rojnama nav û deng (y)a ku min xwend, ji Amedê ye.
- 3) Welatê şîrîn yê ku ez jê tîm, Kurdistan ê.
- 4) Çiyayê Kurdistanê (y)ê herî mezin çiyayê Ararat (Agirî) e.
- 5) Ava sar (y)a ku me vexwar ji kaniya gund e.
- 6) Hespên ku me ajotin, ji bajarê Dîgorê ne.
- 7) Hiriya faykê min (y)ê herî bedew, ji pezên me ye.
- 8) Xalîça diya min (y)a ku me şûştî bû, hate dizîn.
- 9) Hevala min (y)a ku te li cem min dît, dayîka du zarokan e.
- 10) Birayê min (y)ê ku ji birayê te mezintir e, li gund (y)ê herî dewlemend e.

LEKTION XVI

Übung 16.1:

KONJUNKTIV PERFEKT

fêrbûn: lernen

ez fêrbi bim	em fêrbi bin
tu fêrbi bî	hûn fêrbi bin
ew fêrbi be	ew fêrbi bin

şikênandin: zerbrechen

min şikênandi be	me şikênandi be
te şikênandi be	we şikênandi be
wî/wê şikênandi be	wan şikênandi be

lîstin: spielen, tanzen

min lîsti be	me lîsti be
te lîsti be	we lîsti be
wî/wê lîsti be	wan lîsti be

nivîsandin: schreiben

min nivîsandi be	me nivîsandi be
te nivîsandi be	we nivîsandi be
wî/wê nivîsandi be	wan nivîsandi be

avakirin: ein Dach bauen

min avakiri be

me avakiri be

te avakiri be

we avakiri be

wî/wê avakiri be

wan avakiri be

kenîn: lachen

ez keniya bim

em keniya bin

tu keniya bî

hûn keniya bin

ew keniya be

ew keniya bin

KONDITIONAL I

fêrbûn:

ezê fêrbûma

emê fêrbûna

tuê fêrbûyayî

hûnê fêrbûna

ewê fêrbûya

ewê fêrbûna

şikênandin:

minê bişikênanda

meê bişikênanda

teê bişikênanda

weê bişikênanda

wîê/wêê bişikênanda wanê bişikênanda

lîstin:

minê bilîsta

meê bilîsta

teê bilîsta

weê bilîsta

wîê/wêê bilîsta

wanê bilîsta

nivîsandin:

minê binivîsanda

meê binivîsanda

teê binivîsanda

weê binivîsanda

wîê/wêê binivîsanda wanê binivîsanda

avakirin:

minê avakira

meê avakira

teê avakira

weê avakira

wîê/wêê avakira

wanê avakira

kenîn:

ezê bikeniyama

emê bikeniyana

tuê bikeniyayî

hûnê bikeniyana

ewê bikeniya

ewê bikeniyana

Übung 162:

1) Hevalên Şîlanê zarokên gund in.

2) Hevalên wê gelek in.

3) Wê şeş saliya xwe de du ziman zani bûn.

4) Hevala Şîlanê a here giring pîrika wê ye.

5) Ew heft zimanan dizane.

6) Pîrika wê gelek ziman zani bûn, lema.

7) Şîlan hê piçûk bû, lema.

8) Danzdeh zarokên pîrika Sînem hebûn.

9) Tu kesek nizane.

10) Navên lîstikan: Qîtik, Beskoguro, Veşartonek . . .

Übung 163:

serdayîn besuchen

sergirtin zudecken

berdayîn loslassen

bergirtin jemanden beim Gehen hindern

derdayîn reinigen

dergirtin die Tür schließen

rêdayîn	Vorrang geben	rêgirtin	den Weg versperren
dadayîn	anzünden	dagirtin	vorbereiten
dûdayîn	rauchen		
bermayîn	übrigbleiben	serçûyîn	übergehen (beim Kochen)
dermayîn	draußen bleiben	berçûyîn	ein Kind verlieren (Abort)
rêmayîn	unterwegs bleiben	rêçûyîn	miteinander auskommen
dûmayîn	hinten bleiben	dûçûyîn	hinterhergehen

Übung 16.4:

- 1) Ez çû bim jî, ez nizanim.
- 2) Ku te xanî çêkiri be, ew yek baş e.
- 3) Te nanek da be, tuê du nanan bistînî.
- 4) Ku te carekê goti be "erê", nebêje "na"!
- 5) Tenê te têr xwari be, têrê nake.
- 6) Ku min ew kirî be, çima cem te ye?
- 7) Kê ajoti be, ewê hespê mêzeke.
- 8) Kê çêlek zûtir doti be, wê gelekê peran bigire.
- 9) Ku bavê te hati be, wîê çay vexwara.
- 10) Ku min pirtûkek nivîsandi be ewê rojekê çapbibe.

LEKTION XVII

Übung 17.1

KONJUNKTIV PERFEKT:

mijûlbûn: beschäftigt sein

ez mijûlbû bim	em mijûlbû bin
tu mijûlbû bî	hûn mijûlbû bin
ew mijûlbû be	ew mijûlbû bin

zivirîn: zurückkehren

ez zivirî bim	em zivirî bin
tu zivirî bî	hûn zivirî bin
ew zivirî be	ew zivirî bin

fêrbûn: lernen

ez fêrbû bim	em fêrbû bin
tu fêrbû bî	hûn fêrbû bin
ew fêrbû be	ew fêrbû bin

karkirin: arbeiten

min karkiri be	me karkiri be
te karkiri be	we karkiri be
wî/wê karkiri be	wan karkiri be

pirsîn: fragen
 min pirsî be
 te pirsî be
 wî/wê pirsî be

me pirsî be
 we pirsî be
 wan pirsî be

xwastin: wollen
 min xwasti be
 te xwasti be
 wî/wê xwasti be

me xwasti be
 we xwasti be
 wan xwasti be

FUTUR II:

mijûlbûn:
 ezê mijûlbû bim
 tuê mijûlbû bî
 ewê mijûlbû be

emê mijûlbû bin
 hûnê mijûlbû bin
 ewê mijûlbû bin

zivirîn:
 ezê zivirî bim
 tuê zivirî bî
 ewê zivirî be

emê zivirî bin
 hûnê zivirî bin
 ewê zivirî bin

fêrbûn:
 ezê fêrbû bim
 tuê fêrbû bî
 ewê fêrbû be

emê fêrbû bin
 hûnê fêrbû bin
 ewê fêrbû bin

karkirin:
 minê karkiri be
 teê karkiri be
 wîê/wêê karkiri be

meê karkiri be
 weê karkiri be
 wanê karkiri be

pirsîn:
 minê pirsî be
 teê pirsî be
 wîê/wêê pirsî be

meê pirsî be
 weê pirsî be
 wanê pirsî be

xwastin:
 minê xwasti be
 teê xwasti be
 wîê/wêê xwasti be

meê xwasti be
 weê xwasti be
 wanê xwasti be

KONJUNKTIV IMPERFEKT:

mijûlbûn:
 ez mijûlbûma
 tu mijûlbûyayî
 ew mijûlbûya

em mijûlbûna
 hûn mijûlbûna
 ew mijûlbûna

zivirîn:
 ez biziviriyama
 tu biziviriyayî
 ew biziviriya

em biziviriyana
 hûn biziviriyana
 ew biziviriyana

fêrbûn:
 ez fêrbûma
 tu fêrbûyayî
 ew fêrbûya

em fêrbûna
 hûn fêrbûna
 ew fêrbûna

karkirin:
 min karbikira
 te karbikira
 wî/wê karbikira

me karbikira
 we karbikira
 wan karbikira

pirsîn:
 min bipirsiya
 te bipirsiya
 wî/wê bipirsiya

me bipirsiya
 we bipirsiya
 wan bipirsiya

xwastin:
 min bixwasta
 te bixwasta
 wî/wê bixwasta

me bixwasta
 we bixwasta
 wan bixwasta

Übung 17.2:

- 1) Na, ew li Kurdistanê nîn e.
- 2) Zelal di xevin û xeyalên xwe de bi Şîlanê û hevalên din ve re ye.
- 3) Zelal ji hevalên xwe û ji welêt dûr ketiye.
- 4) Ew kesên ku ji welat û hevalên xwe dûr ketine, dizanin Zelal qala çi dike.
- 5) Ji ber ku zarok ne wek Kurdistanê subê heta êvarê serbest in.
- 6) Kes silavê nade kesî. (Cînar silavê nade cînêr)
- 7) Ew welatê biyanî xweşa wê naçe lema.
- 8) Bavê Zelalê dibêje, ku ewê demeke kin de bizivirin welêt.
- 9) Ferbûna gelek zimanan e.
- 10) Hemû kes bila bersîva xwe bide!
- 11) Ew dixwaze destê xatiya xwe baç bike.
- 12) Ew divên karbikim, lema.
- 13) Zelal dizivire welêt.
- 14) Bav dibêje, di bîst saliya te de emê li Kurdistanê bin.
- 15) Postexanê welêt hêdî, hêdî kardikin.

Übung 17.3:

- 1) Cano dibêje, ku apê wî nexweş e.
- 2) Zelalê digot, ku meta wêê biçe welêt.
- 3) Şilane got, ku bavê wê jê re cotek sol kirî.
- 4) Reco goti bû, ku doxtor dermanine dabû wî.
- 5) Şilanê gotiye, ku ew hespê xwe gelekî hezdike.
- 6) Pîrika min dibêje, ku mêrê wê merekî gelekî jêhatî bû.
- 7) Memo digot, milê wî şikestiye.
- 8) Çido dibêje, ewê serîkî bide apê xwe.
- 9) Bavo digot, li welatê wî belengaz ew çend tunin.
- 10) Nerman dibêje, ku ew mezin be, ewê bixwîne.

Übung 17.4:

- 1) Ku ez mezin bibim, ezê xanîne bedew çêbikim.
- 2) Ku ez bihatama, minê tu bidîtayî.
- 3) Bavê min ez bidîtama hêrsa wêê gelekî bihata.
- 4) Min ew hişiyarnekir, te jî ew hişiyarnedikir.
- 5) Gur diranên xwe ji bona miyan tûj kiri bûn.
- 6) Heta tu bêtî minê zûve nan çêkiri be.
- 7) Heta teê nan xwari be, wê êvar be.
- 8) Bi nanê nîvro ve ezê gihîştî bim bajêr.

9) Kê çayek da be te tu jî qehwekê bide wî.

10) Heta ku ez vegerim welêt, gelek tişt wê xwe guherî bin.

LEKTION XVIII

Übung 18.1:

KONJUNKTIV IMPERFEKT

alandin: einwickeln

min bialanda	me bialanda
te bialanda	we bialanda
wî/wê bialanda	wan bialanda

domandin: fortsetzen

min bidomanda	me bidomanda
te bidomanda	we bidomanda
wî/wê bidomanda	wan bidomanda

girîn: weinen

ez bigiriyama	em bigiriyana
tu bigiriyayî	hûn bigiriyana
ew bigirya	ew bigiriyana

girtin: halten

min bigirta	me bigirta
te bigirta	we bigirta
wî/wê bigirta	wan bigirta

jêkirin: schneiden

min jêkira	me jêkira
te jêkira	we jêkira
wî/wê jêkira	wan jêkira

kişandin: ziehen

min bikişanda	me bikişanda
te bikişanda	we bikişanda
wî/wê bikişanda	wan bikişanda

pêçayîn: einwickeln

min bipêçanda	me bipêçanda
te bipêçanda	we bipêçanda
wî/wê bipêçanda	wan bipêçanda

rûniştin: sich setzen

ez rûniştama	em rûniştana
tu rûniştayî	hûn rûniştana
ew rûništa	ew rûniştana

şûştin: waschen

min bişûšta	me bişûšta
te bişûšta	we bişûšta
wî/wê bişûšta	wan bişûšta

veşartin: verstecken

min veşarta	me veşarta
te veşarta	we veşarta
wî/wê veşarta	wan veşarta

KONDITIONAL I

alandin:

minê bialanda	meê bialanda
teê bialanda	weê bialanda
wîê/wêê bialanda	wanê bialanda

domandin:

minê bidomanda	meê bidomanda
teê bidomanda	weê bidomanda
wîê/wêê bidomanda	wanê bidomanda

girîn:

ezê bigiriyama
tuê bigiriyayî
ewê bigiriyaemê bigiriyana
hûnê bigiriyana
ewê bigiriyana

girtin:

minê bigirta
teê bigirta
wîê/wêê bigirtameê bigirta
weê bigirta
wanê bigirta

jêkirin:

minê jêkira
teê jêkira
wîê/wêê jêkirameê jêkira
weê jêkira
wanê jêkira

kişandin:

minê bikişanda
teê bikişanda
wîê/wêê bikişandameê bikişanda
weê bikişanda
wanê bikişanda

pêçandin:

minê bipêçanda
teê bipêçanda
wîê/wêê bipêçandameê bipêçanda
weê bipêçanda
wanê bipêçanda

rûniştin:

ezê rûniştama
tuê rûniştayî
ewê rûništaemê rûniştana
hûnê rûniştana
ewê rûniştana

şûştin:

minê bişûšta
teê bişûšta
wîê/wêê bişûštameê bişûšta
weê bişûšta
wanê bişûšta

veşartin:

minê veşarta
teê veşarta
wîê/wêê veşartameê veşarta
weê veşarta
wanê veşarta

KONJUNKTIV PERFEKT

alandin:

min alandi be
te alandi be
wî/wê alandi beme alandi be
we alandi be
wan alandi be

domandin:

min domandi be
te domandi be
wî/wê domandi beme domandi be
we domandi be
wan domandi be

girîn:

ez giriya bim
tu giriya bî
ew giriya beem giriya bin
hûn giriya bin
ew giriya bin

girtin:

min girti be
te girti be
wî/wê girti beme girti be
we girti be
wan girti be

jêkirin:

min jêkiri be
te jêkiri be
wî/wê jêkiri beme jêkiri be
we jêkiri be
wan jêkiri be

kişandin:

min kişandi be
te kişandi be
wî/wê kişandi beme kişandi be
we kişandi be
wan kişandi be

pêçandin:

min pêçandi be
te pêçandi be
wî/wê pêçandi be

me pêçandi be
we pêçandi be
wan pêçandi be

rûniştin:

ez rûnişti bim
tu rûnişti bî
ew rûnişti be

em rûnişti bin
hûn rûnişti bin
ew rûnişti bin

şûştin:

min şûşti be
te şûşti be
wî/wê şûşti be

me şûşti be
we şûşti be
wan şûşti be

veşartin:

min veşarti be
te veşarti be
wî/wê veşarti be

me veşarti be
we veşarti be
wan veşarti be

FUTUR II

alandin:

minê alandi be
teê alandi be
wîê/weê alandi be

meê alandi be
weê alandi be
wanê alandi be

domandin:

minê domandi be
teê domandi be
wîê/wêê domandi be

meê domandi be
weê domandi be
wanê domandi be

girîn:

ezê giriya bim
tuê giriya bî
ewê giriya be

emê giriya bin
hûnê giriya bin
ewê giriya bin

girtin:

minê girti be
teê girti be
wîê/wêê girti be

meê girti be
weê girti be
wanê girti be

jêkirin:

minê jêkiri be
teê jêkiri be
wîê/wêê jêkiri be

meê jêkiri be
weê jêkiri be
wanê jêkiri be

kişandin:

minê kişandi be
teê kişandi be
wîê/wêê kişandi be

meê kişandi be
weê kişandi be
wanê kişandi be

pêçandin:

minê pêçandi be
teê pêçandi be
wîê/wêê pêçandi be

meê pêçandi bin
weê pêçandi bin
wanê pêçandi bin

rûniştin:

ezê rûnişti bim
tuê rûnişti bî
ewê rûnişti be

emê rûnişti bin
hûnê rûnişti bin
ewê rûnişti bin

şûştin:

minê şûşti be
teê şûşti be
wîê/wêê şûşti be

meê şûşti be
weê şûşti be
wanê şûşti be

veşartin:

minê veşarti be
teê veşarti be
wîê/wêê veşarti be

meê veşarti be
weê veşarti be
wanê veşarti be

KONJUNKTIV PLUSQUAMPERFEKT

alandin:

min alandi bûya	me alandi bûya
te alandi bûya	we alandi bûya
wî/wê alandi bûya	wan alandi bûya

domandin:

min domandi bûya	me domandi bûya
te domandi bûya	we domandi bûya
wî/wê domandi bûya	wan domandi bûya

girîn:

ez giriya bûma	em giriya bûna
tu giriya bûyayî	hûn giriya bûna
ew giriya bûya	ew giriya bûna

girtin:

min girti bûya	me girti bûya
te girti bûya	we girti bûya
wî/wê girti bûya	wan girti bûya

jêkirin:

min jêkiri bûya	me jêkiri bûya
te jêkiri bûya	we jêkiri bûya
wî/wê jêkiri bûya	wan jêkiri bûya

kişandin:

min kişandi bûya	me kişandi bûya
te kişandi bûya	we kişandi bûya
wî/wê kişandi bûya	wan kişandi bûya

pêçandin:

min pêçandi bûya	me pêçandi bûya
te pêçandi bûya	we pêçandi bûya
wî/wê pêçandi bûya	wan pêçandi bûya

rûniştin:

ez rûnişti bûma	em rûnişti bûna
tu rûnişti bûyayî	hûn rûnişti bûna
ew rûnişti bûya	ew rûnişti bûna

şûştin:

min şûşti bûya	me şûşti bûya
te şûşti bûya	we şûşti bûya
wî/wê şûşti bûya	wan şûşti bûya

veşartin:

min veşarti bûya	me veşarti bûya
te veşarti bûya	we veşarti bûya
wî/wê veşarti bûya	wan veşarti bûya

Übung 18.2:

- 1) Pîrika Şilanê sed û şanzdeh salî bû.
- 2) Ew jineke mêrxaz, zana û nandar bû.
- 3) Wê hemû derdan re dermanek didît, lema.
- 4) Wê berî sî û çar salan mîrê xwe wenda kiri bû.
- 5) Danzdeh zarok û bîst û şeş nebiyên wê hene.
- 6) Wan rûyên xwe penç dikirin û diqelişandin.
- 7) Mêran û jinan çekên reş xwe kiri bûn.
- 8) Cînarên wan alîkariya wan dikirin.
- 9) Jinan Sînem Xanim şûşti bû, kefenê spî alandi bû û li ser milên xwe dibir axa wê.
- 10) Ew digiriyan û wan dilorand û gişkan heqên xwe jê helal dikir.
- 11) Şîna Sînem Xanimê sê rojan domkir.

- 12) Çilê wê çil rojan şûnda hate dayîn.
- 13) Ji ber ku Şîlan di destên wê de mezin dibû.
- 14) Wê ji Şîlanê re xevnoşk û metelok digotin û şîretine baş dikirin.
- 15) Wan çekên xwe çep xwekiri bûn.

Übung 18.3:

- 1) Ez hati bûma bajêr.
- 2) Min ji bo te kîlok tirî kirî bûya.
- 3) Me şîrê çêlekên xwe doti bûya.
- 4) We zeviyên xwe avda bûna.
- 5) Min tiyatroke baş mêzekiri bûya.
- 6) Min dibistaneke bilind de xwendî bûya.
- 7) We civîna xwe domkiri bûya.
- 8) Ez hespê siyarbû bûma.
- 9) Zivistana îsalîn gelekî giran bû bûya.
- 10) Pîrika min ez mezin kiri bûma.

Übung 18.4:

- 1) Xazil pîrika min ne mirî bûya.
- 2) Ku te mehîn kiri bûna, niha caniyên meê hebûna.
- 3) Ku kalikê Şîlanê hebûya, ew ew çend ber xwe nediket.
- 4) Xazil min bavê te dîtî bûya.
- 5) Diya min tevin çêkiri bûya, emeniyên meê hebûna.
- 6) Ewê baş bûya ku min li bajêr ji te re gustîlek kirî bûya.
- 7) Xazil tu nexweş neketî bûyayî.
- 8) Ku bavê me jêhatî bûya, perên meê hebûna.
- 9) Mala me mezin bûya, mêvanên meê hebûna.
- 10) Xazil min çay vexwari bûya.

LEKTION XIX

Übung 19.1:

FUTUR:

dîtin: sehen

ezê bibînim

tuê bibînî

ewê bibîne

emê bibînin

hûnê bibînin

ewê bibînin

avîtin: werfen

ezê bavêjim

tuê bavêjî

ewê bavêje

emê bavêjin

hûnê bavêjin

ewê bavêjin

anîn: bringen

ezê bînim

tuê bînî

ewê bîne

emê bînin

hûnê bînin

ewê bînin

şandin: schicken

ezê bişînim

tuê bişînî

ewê bişîne

emê bişînin

hûnê bişînin

ewê bişînin

xwendin: lesen, lernen

ezê bixwînim

tuê bixwînî

ewê bixwîne

emê bixwînin

hûnê bixwînin

ewê bixwînin

nivîsandin: schreiben

ezê binivîsim

tuê binivîsî

ewê binivîse

emê binivîsin

hûnê binivîsin

ewê binivîsin

dayîn: geben

ezê bidim

tuê bidî

ewê bide

emê bidin

hûnê bidin

ewê bidin

gotin: sagen

ezê bêjim

tuê bêjî

ewê bêje

emê bêjin

hûnê bêjin

ewê bêjin

vegerîn: zurückkehren

ezê vegerim

tuê vegerî

ewê vegere

emê vegerin

hûnê vegerin

ewê vegerin

çûyîn: gehen

ezê biçim

tuê biçî

ewê biçe

emê biçin

hûnê biçin

ewê biçin

FUTUR II

dîtin:

minê dîti be

teê dîti be

wîê/wêê dîti be

meê dîti be

weê dîti be

wanê dîti be

avîtin:

minê avîti be

teê avîti be

wîê/wêê avîti be

meê avîti be

weê avîti be

wanê avîti be

anîn:

minê anî be

teê anî be

wîê/wêê anî be

meê anî be

weê anî be

wanê anî be

şandin:

minê şandi be

teê şandi be

wîê/wêê şandi be

meê şandi be

weê şandi be

wanê şandi be

xwendin:

minê xwendi be

teê xwendi be

wîê/wêê xwendi be

meê xwendi be

weê xwendi be

wanê xwendi be

nivîsandin:

minê nivîsandi be

teê nivîsandi be

wîê/wêê nivîsandi be

meê nivîsandi be

weê nivîsandi be

wanê nivîsandi be

dayîn:

minê da be
teê da be
wîê/wêê da be

meê da be
weê da be
wanê da be

gotin:

minê goti be
teê goti be
wîê/wêê goti be

meê goti be
weê goti be
wanê goti be

vegerîn:

ezê vegeriya bim
tuê vegeriya bî
ewê vegeriya be

emê vegeriya bin
hûnê vegeriya bin
ewê vegeriya bin

çûyîn:

ezê çû bim
tuê çû bî
ewê çû be

emê çû bin
hûnê çû bin
ewê çû bin

KONJUNKTIV IMPERFEKT

dîtin:

min bidîta
te bidîta
wî/wê bidîta

me bidîta
we bidîta
wan bidîta

avîtin:

min bavîta
te bavîta
wî/wê bavîta

me bavîta
we bavîta
wan bavîta

anîn:

min bianiya
te bianiya
wî/wê bianiya

me bianiya
we bianiya
wan bianiya

şandin:

min bişanda
te bişanda
wî/wê bişanda

me bişanda
we bişanda
wan bişanda

xwendin:

min bixwenda
te bixwenda
wî/wê bixwenda

me bixwenda
we bixwenda
wan bixwenda

nivîsandin:

min binivîsanda
te binivîsanda
wî/wê binivîsanda

me binivîsanda
we binivîsanda
wan binivîsanda

dayîn:

min bida
te bida
wî/wê bida

me bida
we bida
wan bida

gotin:

min bigota
te bigota
wî/wê bigota

me bigota
we bigota
wan bigota

vegerîn:

ez vegeriyama
tu vegeriyayî
ew vegeriya

em vegeriyana
hûn vegeriyana
ew vegeriyana

çûyîn:

ez biçûma
tu biçûyayî
ew biçûya

em biçûna
hûn biçûna
ew biçûna

KONJUNKTIV PERFEKT

dîtin:

min dîti be	me dîti be
te dîti be	we dîti be
wî/wê dîti be	wan dîti be

avîtin:

min avîti be	me avîti be
te avîti be	we avîti be
wî/wê avîti be	wan avîti be

anîn:

min anî be	me anî be
te anî be	we anî be
wî/wê anî be	wan anî be

şandin:

min şandi be	me şandi be
te şandi be	we şandi be
wî/wê şandi be	wan şandi be

xwendin:

min xwendi be	me xwendi be
te xwendi be	we xwendi be
wî/wê xwendi be	wan xwendi be

nivîsandin:

min nivîsandi be	me nivîsandi be
te nivîsandi be	we nivîsandi be
wî/wê nivîsandi be	wan nivîsandi be

dayîn:

min da be	me da be
te da be	we da be
wî/wê da be	wan da be

gotin:

min goti be	me goti be
te goti be	we goti be
wî/wê goti be	wan goti be

vegerîn:

ez vegeriya bim	em vegeriya bin
tu vegeriya bî	hûn vegeriya bin
ew vegeriya be	ew vegeriya bin

çûyîn:

ez çû bim	em çû bin
tu çû bî	hûn çû bin
ew çû be	ew çû bin

KONJUNKTIV PLUSQUAMPERFEKT

dîtin:

min dîti bûya	me dîti bûya
te dîti bûya	we dîti bûya
wî/wê dîti bûya	wan dîti bûya

avîtin:

min avîti bûya	me avîti bûya
te avîti bûya	we avîti bûya
wî/wê avîti bûya	wan avîti bûya

anîn:

min anî bûya	me anî bûya
te anî bûya	we anî bûya
wî/wê anî bûya	wan anî bûya

şandin:

min şandi bûya	me şandi bûya
te şandi bûya	we şandi bûya
wî/wê şandi bûya	wan şandi bûya

xwendin:

min xwendî bûya	me xwendî bûya
te xwendî bûya	we xwendî bûya
wî/wê xwendî bûya	wan xwendî bûya

nivîsandin:

min nivîsandî bûya	me nivîsandî bûya
te nivîsandî bûya	we nivîsandî bûya
wî/wê nivîsandî bûya	wan nivîsandî bûya

dayîn:

min da bûya	me da bûya
te da bûya	we da bûya
wî/wê da bûya	wan da bûya

gotin:

min gotî bûya	me gotî bûya
te gotî bûya	we gotî bûya
wî/wê gotî bûya	wan gotî bûya

vegerîn:

ez vegeriya bûma	em vegeriya bûna
tu vegeriya bûyayî	hûn vegeriya bûna
ew vegeriya bûya	ew vegeriya bûna

çûyîn:

ez çû bûma	em çû bûna
tu çû bûyayî	hûn çû bûna
ew çû bûya	ew çû bûna

KONDITIONAL I

dîtin:

minê bidîta	meê bidîta
teê bidîta	weê bidîta
wîê/wêê bidîta	wanê bidîta

avîtin:

minê bavîta	meê bavîta
teê bavîta	weê bavîta
wîê/wêê bavîta	wanê bavîta

anîn:

minê bianiya	meê bianiya
teê bianiya	weê bianiya
wîê/wêê bianiya	wanê bianiya

şandin:

minê bişanda	meê bişanda
teê bişanda	weê bişanda
wîê/wêê bişanda	wanê bişanda

xwendin:

minê bixwenda	meê bixwenda
teê bixwenda	weê bixwenda
wîê/wêê bixwenda	wanê bixwenda

nivîsandin:

minê binivîsanda	meê binivîsanda
teê binivîsanda	weê binivîsanda
wîê/wêê binivîsanda	wanê binivîsanda

dayîn:

minê bida	meê bida
teê bida	weê bida
wîê/wêê bida	wanê bida

gotin:

minê bigota	meê bigota
teê bigota	weê bigota
wîê/wêê bigota	wanê bigota

vegerîn:

ezê vegeriyama

tuê vegeriyayî

ewê vegeriya

emê vegeriyana

hûnê vegeriyana

ewê vegeriyana

çûyîn:

ezê biçûma

tuê biçûyayî

ewê biçûya

emê biçûna

hûnê biçûna

ewê biçûna

KONDITIONAL II

dîtin:

minê dîti bûya

teê dîti bûya

wîê/wêê dîti bûya

meê dîti bûya

weê dîti bûya

wanê dîti bûya

avîtin:

minê avîti bûya

teê avîti bûya

wîê/wêê avîti bûya

meê avîti bûya

weê avîti bûya

wanê avîti bûya

anîn:

minê anî bûya

teê anî bûya

wîê/wêê anî bûya

meê anî bûya

weê anî bûya

wanê anî bûya

şandin:

minê şandi bûya

teê şandi bûya

wîê/wêê şandi bûya

meê şandi bûya

weê şandi bûya

wanê şandi bûya

xwendin:

minê xwendi bûya

teê xwendi bûya

wîê/wêê xwendi bûya

meê xwendi bûya

weê xwendi bûya

wanê xwendi bûya

nivîsandin:

minê nivîsandi bûya

teê nivîsandi bûya

wîê/wêê nivîsandi bûya

meê nivîsandi bûya

weê nivîsandi bûya

wanê nivîsandi bûya

dayîn:

minê da bûya

teê da bûya

wîê/wêê da bûya

meê da bûya

weê da bûya

wanê da bûya

gotin:

minê goti bûya

teê goti bûya

wîê/wêê goti bûya

meê goti bûya

weê goti bûya

wanê goti bûya

vegerîn:

ezê vegeriya bûma

tuê vegeriya bûyayî

ewê vegeriya bûya

emê vegeriya bûna

hûnê vegeriya bûna

ewê vegeriya bûna

çûyîn:

ezê çû bûma

tuê çû buyayî

ewê çû bûya

emê çû bûna

hûnê çû bûna

ewê çû bûna

Übung 192:

- 1) Kurdistan bi çiya û zozan, bi deyst û çeman hatiye xemilandin, lema.
- 2) Kurdistan çar demsalan di demekê de pêşkêşdike û navên wan bihar, havîn, payîz û zivistan in.
- 3) Mirov dikare li Gola Wanê biavjene.
- 4) Gola Ormiyê, Wanê û Hezar.
- 5) Ez Ararat, Sîpan, Cilo û Nemrûdê nasdikim.

- 6) Avên Kurdistanê ên nav û deng Dîcile û Fîrat in.
- 7) Çend nimûne (Beispiele): Dîcile, Fîrat, Aras, Mûrat, Ava Sor, Ava Reş, Mûzûr ...
- 8) Ez gelekî dizanim: Amed, Serhet, Erzingan, Mezra, Meledî, Dîlûk, Ruha, Mêrdîn, Qamişli, Elîh, Wan, Qerekose, Çolemerg, Wirmî, Mahabad, Sanandaş, Sileymaniye, Kerkûk, Hewlêr, Mosûl, Zaxo ...
- 9) Cotkariya cîhanê a here kevin nêzîkî bajarê Wanê hatiye dîtin.
- 10) Li Kurdistanê de şopa (şop f. - Spur) gelek kulturane heye.
- 11) Cînarên Kurdistanê Êrmenîstan, Îran, Îraq, Sûriye û Turkiye ne.
- 12) Dewlemendiya Kurdistanê a aborî: petrol, zêr, zîv ...
- 13) Ew dibêjin, Kurd gelekî serbilind û mêrxaz in.

Übung 193:

- 1) Ezê çû bûma welêt.
- 2) Nêçîrvanê nêçîrê baş kiri bûya.
- 3) Mamostêê şîretine baş da bûna şagirtên dibistanê.
- 4) Hevala Pêrîxanêê jî zû xwendî bûya.
- 5) Teê kari bûya çîroka xwe bigota!
- 6) Zimanê teê ji bo kurdî neşikesti bûya.
- 7) Wîê/wêê diranên xwe paqij nekiri bûna.
- 8) Di civîna me de kesê tune bûya.
- 9) Te nan xwari bûya, tuê têr bûbûyayî.
- 10) Cejnên kurdanê gelekî şên derbasbû bûna.

Übung 194:

- 1) Ku min tu bidîtayî, emê biçûna û meê çay vexwara.
oder: Min tu dîti bûyayî, emê çû bûna û meê çay vexwari bûya.
- 2) Min bavê te dîti bûya, minê ew naskiri bûya.
- 3) Te pirtûkên min nexwendana, ewê nû bimana.
oder: Te pirtûkên min nexwendî bûna, ewê nû ma bûna.
- 4) Ku ez heşiyar bim, ezê bêm taştê bikim.
- 5) Ku tu beyî bajêr, serîkî bide bavê xwe.
- 6) Me kurdî zani bûya, emê gelekî dilxweş bûna.
- 7) Hespên rind hebûna, wîê ew kirî bûna.
- 8) Ew hînî tembûr xistinê bûbûya, wîê duh cejnê de tembûrê xisti bûya.
- 9) Min radio guhdar kiri bûya, minê ew yek bihîsti bûya.
- 10) Ku mêvanên min nehati bûna, minê karê xwe tewa kiri bûya.
- 11) Ez çû bûma bajêr, minê ji bo te gustîlek kirî bûya.
- 12) Ez vegerî bûma welêt, minê dê û bavê xwe dîti bûna.

- 13) Ez nîvro rabû bûma, minê karê xwe tewa kiri bûya.
 14) Ew keçika di berbanga kûr de rabû bûya, minê ew xwasti bûya.
 15) Min destên xwe şûşti bûna, minê taştê kiri bûya.

LEKTION XX

Übung 20.1:

FUTUR II

daketin: heruntergehen

ezê daketi bim	emê daketi bin
tuê daketi bî	hûnê daketi bin
ewê daketi be	ewê daketi bin

vegerandin: wiederholen

minê vegerandi be	meê vegerandi be
teê vegerandi be	weê vegerandi be
wîê/wêê vegerandi be	wanê vegerandi be

deranîn: herausbringen

minê deranî be	meê deranî be
teê deranî be	weê deranî be
wîê/wêê deranî be	wanê deranî be

gîhandin: überreichen

minê gîhandi be	meê gîhandi be
teê gîhandi be	weê gîhandi be
wîê/wêê gîhandi be	wanê gîhandi be

gihîştin: einholen, erreichen

ezê gihîşti bim	emê gihîşti bin
tuê gihîşti bî	hûnê gihîşti bin
ewê gihîşti be	ewê gihîşti bin

KONDITIONAL I

daketin:

ezê daketama	emê daketana
tuê daketayî	hûnê daketana
ewê daketa	ewê daketana

vegerandin:

minê vegeranda	meê vegeranda
teê vegeranda	weê vegeranda
wîê/wêê vegeranda	wanê vegeranda

deranîn

minê derbianiya	meê derbianiya
teê derbianiya	weê derbianiya
wîê/wêê derbianiya	wanê derbianiya

gîhandin:

minê bigîhanda	meê bigîhanda
teê bigîhanda	weê bigîhanda
wîê/wêê bigîhanda	wanê bigîhanda

gihîştin:

ezê bigihîştama

tuê bigihîştayî

ewê bigihîştana

emê bigihîştana

hûnê bigihîştana

ewê bigihîştana

KONJUNKTIV PLUSQUAMPERFEKT

daketin:

ez derketi bûma

tu derketi bûyayî

ew derketi bûya

em derketi bûna

hûn derketi bûna

ew derketi bûna

vegerandin:

min vegerandi bûya me vegerandi bûya

te vegerandi bûya we vegerandi bûya

wî/wê vegerandi bûya wan vegerandi bûya

deranîn

min deranî bûya

te deranî bûya

wî/wê deranî bûya

me deranî bûya

we deranî bûya

wan deranî bûya

gîhandin:

min gîhandi bûya

me gîhandi bûya

te gîhandi bûya we gîhandi bûya

wî/wê gîhandi bûya wan gîhandi bûya

gihîştin:

ez gihîşti bûma

tu gihîşti bûyayî

ew gihîşti bûya

em gihîşti bûna

hûn gihîşti bûna

ew gihîşti bûna

KONDITIONAL II

daketin:

ezê daketi bûma

tuê daketi bûyayî

ewê daketi bûya

emê daketi bûna

hûnê daketi bûna

ewê daketi bûna

vegerandin:

minê vegerandi bûya

meê vegerandi bûya

teê vegerandi bûya

wîê/wêê vegerandi bûya

wanê vegerandi bûya

deranîn:

minê deranî bûya

teê deranî bûya

wîê/wêê deranî bûya

meê deranî bûya

weê deranî bûya

wanê deranî bûya

gîhandin:

minê gîhandi bûya

teê gîhandi bûya

wîê/wêê gîhandi bûya

meê gîhandi bûya

weê gîhandi bûya

wanê gîhandi bûya

gihîştin:

ezê gihîşti bûma

tuê gihîşti bûyayî

ewê gihîşti bûya

emê gihîşti bûna

hûnê gihîşti bûna

ewê gihîşti bûna

Übung 20.2:

- 1) Ew di demsala biharê de bûn. Navên demsalan bihar, havîn, payîz û zivistan in.
- 2) Meha Gulanê bû. Navên mehan Çile, Sebat, Adar, Avrêl, Gulan, Hezîran, Tirmeh, Tebax, Îlon, Cotmeh, Mijdar û Kanûn in.
- 3) Tav di berbangê de derket. Navên demên rojekê: Berbang, sube, berî nîvro, Nîvro, paşî nîvro, êvar, şev, nîvê şevê
- 4) Bîn ji kulîlkan derdiket.
- 5) Zozanê Serhedê gelekî ciwan in.
- 6) Şivan, gavan, berxvan û golikvan tevî kulîlk û civîkan deng dabûn hev.
- 7) Kulîlkên ku tên bîra min: gul, sosin, nêrgiz, binefş, xaşxaşik, . . .
- 8) Zozan bi kulîlkên reng û reng hatiye xemilandin, lema mirov metel dima.
- 9) Mêşên din stiranên mêşê vedigerand.
- 10) Binefşê, gulê . . . peyadidan xwe.

Übung 20.3:

- 1) Ez şên bûma, ezê bikeniyama.
- 2) Hevala hevalê birayê min jineke serbilind e.
- 3) Ew çaya baş a ku me vexwar, ji Hîndistanê ye.
- 4) Hingivê ku di taştê de hate xwarin, ji mêşên me ên zozanan bû.
- 5) Herçend ez ji welêt dûr im, ew çend jî ez bîra welêt dikim.
- 6) Ez ne westiya bûma, minê romanekê dirêj bixwenda.
- 7) Di aşxana me de tendûr tune; loma em nanê xwe li bajêr dikirin.
- 8) Şêr şêr e, çi jin e, çi mêr e.
- 9) Jêhatîbûna birayê min ji me re pir pere anî.
- 10) Aqil di serî de ye, ne di salan de ye.

WOERTER VERZEICHNIS

kurdisch - deutsch

A

aborî f. Wirtschaft
Adar f. März
agir m. Feuer, Fieber
ajotin (dajo) führen, lenken, reiten, treiben
alî m. Seite, Richtung
alîkarî kirin (aîkarî dike) helfen
alandin (dialîne) einwickeln
almanî deutsch
amojîn f. Frau des Onkels (väterlicherseits)
an oder
anîn (tîne) bringen
ango also, darum
ap m. Onkel (väterlicherseits)
aprîkos f. Marille
aşxane f. Küche
av f. Wasser, Fluß
avîtin (davêje) werfen
avakirin (avadike) aufbauen, überdachen
avdew f. Joghurtgetränk
avjenîn (diavjene) schwimmen
Avrêl f. April
ax f. Erde
axa m. Großgrundbesitzer
axaftin (diaxife) sprechen, erzählen
azadî f. Freiheit

B

ba m. Wind
badan (badide) drehen, winden
bacanê sor f. Tomate
bajar m. Stadt
Bakûr m. Norden
balafirgeh f. Flughafen
balîcan f. Melanzani
bamye f. Okra
banî f. Ebene
banzdan (banzdide) laufen
bar m. Last

barîn (dibare) fallen, regnen, schneien
baran f. Niederschlag
barkirin (bardike) aufladen
baş gut
Başûr f. Süden
bav m. Vater
bawerî anîn (bawerî tîne) Glauben schenken
bawerkirin (bawerdike) glauben
bax f. Baum
baxçe m. Garten
bazar f. Markt
bedew schön, hübsch
bejin f. Gestalt, Aussehen
belê ja (höflich)
belavbûn verteilt sein
belavok f. Flugblatt
belek verschiedenfärbig, gefleckt
ber . . . ra vor
ber breit, vor
berbi êvarê gegen Abend
berbi gegen, zu
berbûk f. Brautführerin
berbang f. Morgendämmerung
berçavik m. Brille
berdayîn (berdide) loslassen, sich scheiden lassen
berdewamkirin (berdewamdike) fortsetzen
berjêr abwärts
berevkirin (berevdike) sammeln, aufräumen
berê zuerst, vorher
berê . . . dan (berê . . . dide) Richtung geben
berf f. Schnee
bergerîn (berdigere) umschmeicheln
berketin (berdikeve) leid tun
berkiras m. Unterhose (Frauen)
berkirin (berdike) breitmachen, abtreiben
berî nîvro Vormittag

berî dayîn (berî dide) jemanden hinauswerfen, Richtung geben

berî vor (zeitlich)

beroj m. Sonnenseite des Berges

bersîv f. Antwort

bertîl f. Bestechung

berx m., f. Lamm

berxwedan (berxwedide) sich wehren

bes genug

betirpêr vorgestern

betirpêrar vor drei Jahren

bext m. Glück

bextewar glücklich

bextiyar glücklich

bextreş m. f. Unglücksbringer/in

beyanî f. der Morgen

bê ohne

bêd häßlich

bêdeng leise, tonlos, ruhig

bêkêf unwohl

bêxew ohne Schlaf

bi zû ve de seit langem

bi nav û deng berühmt, bekannt

bi (. . . ve) mit, zusammen

bi vî avayî auf diese Weise

bi xatirê te! auf Wiedersehen!

bideng laut

bihîstin (dibihîze/dibihê) hören

biha teuer

bihar f. Frühling

bijang f. Wimper

bilêt f. Ticket

bilûr f. Flöte

bila + Konj. wäre (hätte) doch . . .

bilind hoch, groß

bilindkirin (bilinddike) aufheben

bin unter

bindanîn (datîne binî) darunterlegen

bindest m. f. der/die Unterdrückte

binefş f. Veilchen

binevşî violett

binketin (bindikeve) herunterfallen

birçî hungrig

birî f. Augenbraue

bira m. Bruder

birazî m.+f. Neffe + Nichte (Kinder des Bruders)

birazava m. Bräutigamführer

birin (dibe) mit sich nehmen

biyanî m. f. Fremde/r

biyanî fremd

biyok f. Quitte

bîber f. Paprika

bîn f. Geruch

bîr f. Gedanken, Gedächtnis

bîranîn f. Gedenken

bîrkin (bîrdike) vergessen

bostan m. Gartenbau

boz grau (Esel, Pferde)

bûk f. Braut, Schwägerin (Frau des Bruders)

bûyîn/bûn (e) sein

C

canbazî f. Handel

camî f. Moschee

car f. Mal

cara din nächstes Mal

cara berê voriges Mal

carna manchmal

ceh m. Gerste

cejn f. Fest

cem bei

ceng f. Krieg

civîk m. f. Vogel

civîn (dicivin PL) sich versammeln

ciwan jung, schön

cîh m. Platz, Bett

cîhan f. Welt

cînar (cîran) m., f. Nachbar/in

cînarî f. Nachbarschaft

cografî f. Geographie

cotek ein Paar
cotkar m. Bauer
cotkarî f. Ackerbau
Cotmeh f. Oktober
cûcîk m. f. Kücken

Ç

çand m. Kultur
çare f. Lösung
çarşem f. Mittwoch
çav m. Auge
çavbelek schöne Augen
çavêş f. Augenschmerz
çay f. Tee
çayxane f. Teehaus
çek m. Kleider
çem m. Fluß
çend? wieviele?
çente m. Tasche
çep links, verkehrt
çerx f. Rad
çawa hebe sowieso
çawa? wie?
çewal m. Sack
çê gut
çêkirin (çêdike) vorbereiten, reparieren, machen
çêlek f. Kuh
çêrandin (diçêrîne) weiden lassen
çêre f. Gras, Wiese
çi ? was?
çi heyf wie schade
çiçax ve? seit wann?
çiçax? wann?
çiçîk m. weibliche Brust
çîl dayîn Feier nach 40. Tag
Çile m. Jänner
çima? warum?
çinîn (diçine) mähen
çiya m. Berg
çîrok f. Geschichte, Märchen

çoçîk f. Schöpfer
çok f. Knie
çokêş f. Knieschmerz
çoreg m. spezielles Brot
çûr blond
çûyîn (diçe) gehen

D

dadan (dadide) anzünden; bellen
dagirtin (dadigire) einpacken
daketin (dadikeve) herunterkommen
dar f. Baum
daristan f. Wald, Forst
darxistin (dardixe) Gerüst aufbauen
dawet f. Hochzeit
dawî f. Ende
daxwazî f. Wunsch
dayîk f. Mutter (Mütterchen)
dayîn (dide) geben
dan pêşiyê sich nach vorne begeben
def f. Trommel
defin f. Beerdigung
definkirin (defindike) beerdigen
defter f. Heft
delal lieb, nett
dem f. Zeit
dema ku zu jener Zeit, als
demsal f. Jahreszeit
deng m. Stimme
deqe f. (arab.) Minute
der m. Ort
derî m. Tür
deranîn (dertîne) herausholen
derbas bûyîn (derbasdibe) vorbeigehen, überholen
derd m. Kummer
dereng spät
dergûş f. Wiege
derketin (derdikeve) hinausgehen
derkirin (derdike) ausdrücken
derman m. Medikament

derpî m. Unterhose
derve hinaus, draußen
derxistin (derdixe) herausholen
desmal f. Taschentuch
dest m. Hand
destan f. Legende, Überlieferung
destevala ohne Arbeit, arbeitslos
destpêk f. Anfang
destpêkirin (destpêdike) anfangen
destteng arm
dev m. Mund, Öffnung
dewir f. Jahrhundert
dewlemend reich
dewlemendî f. Reichtum
dewlet f. Staat
deyşt f. Ebene, Tiefland
dê f. Mutter
dêre m. Kleid
di saet . . . de um . . . Uhr
di derbekê de auf einmal, zugleich
di . . . nav (de) zwischen
di . . . de in (zeitlich, räumlich)
di tê de drinnen
dibe es kann sein
dibistan f. Schule
dijî gegen
dijmin m. Feind
dikan f. Geschäft
dil m. Herz
dil şewitandin (dişewitîne) ein Herz brechen, Mitleid erregen
dil şewitîn (dişewite) Mitleid haben
dilop f. Tropfen
dilêş traurig (Herzschmerz)
dilgermî herzlich
dilketin (dildikeve) sich verlieben
dilovanî von Herzen kommend
diltenik sanft
dilxweş glücklich
din andere
dirêj lang

diran m. Zahn
diranêş f. Zahnschmerz
divên = dibêjin man sagt
diz m. Dieb
dizîn (didize) stehlen
dîk m. Hahn
dîl m. Geisel
dîna xwe dayîn (dide) erblicken, anschauen, beobachten, zuschauen
dîrok f. Geschichte
dîsa wieder, nocheinmal, dennoch
dîtîn (dibîne) sehen
dîwar m. Wand, Mauer
domandin (didome) fortsetzen
domkirin (domdike) fortsetzen, dauern
dor û ber um . . . herum
dora rund um
dost m. f. Freund/in
dotin (didoşe) melken
dotmam f. Cousine
doxtor m., f. Arzt, Ärztin
drûtîn (didrû) nähen
du carên din die nächsten zwei Male
du salên din in zwei Jahren
du şevên tîn kommende zwei Nächte
duh gestern
duh şev gestern nacht
Duşem f. Montag
dunê f. Welt
dusibe übermorgen
dû . . . ra (re) hinterher, nachher
dûrevîn (dûdireve) hinterherlaufen
dûşandin (dûdişîne) hinterherschicken

E

em wir
enî f. Stirn
enîkever stolze Stirn
erd m. Erde, Boden
erebî arabisch
erê ja

erzan billig
esman m. Himmel
eşkere offen, öffentlich
ev das, dies
ev yek dieses
evîn f. Liebe
ew çend so sehr
ew er, sie, es, sie
ez ich

Ê

êdî also, von nun an
êş f. Schmerz
êşîn (diêşe) schmerzen
êvar f. Abend
êzing m. Brennholz

F

farsî persisch
fayke m. Pullover
fen hinterlistig, berechnend
fer einzeln
fesad m. Intrigant
fermû bitte
fêr m. Vorlesung
fêrbûn (fêrdibe) lernen
filitîn (difilite) loskommen
firîn (difire) springen, fliegen
fire weit, geräumig
firoşvan m. f. Verkäufer/in
firotin (difiroşe) verkaufen
fîstan pl. Festkleidung

G

ga m. Ochse
garis m. Mais
gav f. Schritt
gar f. Bahnhof
garson m. Kellner
gava als, wenn
gazîkirin (gazîdike) rufen

geşbûn (geşdibe) blühen
gede m. Sohn
gel m. Volk
gelî m. großes Tal
gelek viel, sehr
gelekî sehr, viel
gelo (was) wohl, ob
genim m. Weizen
gep f. Wange
gerandin (digerîne) spazierenführen, zeigen
gerîn (digere) spazierengehen; suchen
germ warm
germa f. Wärme
germik f. Thermalbad
gewir grau
gêj benommen
gêlaz f. Kirsche
gihîştin (digihêje) erreichen
gilîkirin (gilîdike) sich beschweren
gir groß
giran schwer
girêdan (girêdide) binden
giring wichtig, notwendig
girîn (digirî) weinen
girtin (digire) halten
gişk alle, alles
gizêr f. Karotte
gîha m. Heu
gîhandin (digihîne) überreichen
gol f. See
Gola Wanê Wansee
golik m., f. Kalb
gor f. Grab
gore m. Socken
goşt dick
goşt m. Fleisch
gotin (dibêje) sagen
govend f. Tanz
govend girtin (govendê digirin) tanzen
guh m. Ohr
guhdar m., f. Zuhörer/in

guhdarkirin (guhdarkike) zuhören
guherandin (diguherîne) ändern, wechseln
guhêş f. Ohrenschmerz
gul f. Rose
gulî f. Zopf
Gulan f. Mai
gulistan f. Rosengarten
gulkelem f. Karfiol
gulm f. Schluck
gund m. Dorf
gur m. Wolf
gustîl f. Ring
gustîlî kirin (gustîlî dike) verloben
gûz f. Walnuß

H

hacet (Pl.) Werkzeug, Instrumente
halîkarî f. Hilfe
halîkarî kirin (halîkarî dike) helfen
haros f. brachliegendes Feld
hatin (tê) kommen
havîn f. Sommer
hebûn (heye) existieren, haben
hefte f. Woche
hejmar f. Zahl
helal kirin (helal dike) vergeben
helîn (dihele) schmelzen
hema çi was auch immer
hema wisa immer so, immer schon
hember m. Gegner
hempa m. Vergleich
hemû kes alle
hemû der überall
hemû tişt alles, alle Sachen
heq m. (arab.) Recht, Gerechtigkeit
heq helalkirin (helaldikin) Schuld vergeben
herçend . . . ewçend je . . . umso
herdu alle beide
herdem jederzeit, immer
herîn (dihere) gehen
hesin m. Eisen

hesinkar m. Schmied
heta bis
heval m. f. Freund/in
hevalbendî f. Freundschaft
hevaltî f. Freundschaft
hevdu naskirin (hevdu nasdikin Pl.) ein-
 ander kennenlernen
hevgirtin (hevdigirin Pl.) zusammenhalten
hevexistin (hevdixin Pl.) streiten
hewes mayîn (hewes dimîne) bewundern
hewle f. Süßspeise
hewrî f. Tuch
heyv (hîv) f. Mond
hezar tausend
Hezîran f. Juni
hezkin (hezdikey) lieben, mögen
hê erst, nur noch, noch
hêdî langsam
hêdî, hêdî nach und nach
hêja geschätzt, tüchtig
hêjîr f. Feige
hêk f. Ei
hêl f. Gegend
hêlekan f. Wiege
hêlvedan (hêlvedide) grasen (Schafe)
hêrs f. Wut, Zorn
hêsa leicht, einfach
hêsir m. Träne
hêşîn hellblau
hêşînbûn (hêşîndibe) wachsen
hêviya . . . bûyîn warten . . . auf
hêvîdar bûn (hêvîdar e) hoffen
hêz m. Kraft
hildayîn (hildide) aufheben
hilgirtin (hildigire) nehmen
hin manche
hinar f. Granatapfel
hinarik f. Wange
hinek einige
hinekî ein wenig
hingiv m. Honig

hîrç m. Bär
hişçûyîn (hişê wî diçe) schwindlig sein
hişiyarkirin (hişiyardike) aufwecken
hişk hart
hîm m. Fundament
hînbûn (hindibe) lernen
hîştin (dihêle) lassen, liegen lassen
hogir m., f. Kamerad/in
hosta m. Meister
hukumdar m. Herrscher
hulm f. Geruch
hulm û gulm Dampf und Hauch
hundur hinein, drinnen
hurmê f. Birne
hûn ihr
hûr zerkleinert

I

Î
îcar dieses Mal
Îlon f. September
Înî f. Freitag
îro heute
îro şûnda von jetzt an, ab heute
îsal dieses Jahr
îskan f. Glas
îskarpêl m. Schuhe
îşev heute Nacht
îzot f. Pfefferoni, scharfer Paprika

J

jê aus
ji wî von ihm
jê re ihm, zu ihm
jêhatî fleißig, tüchtig
jêkirin (jêdike) schneiden
jêr unten
ji von, aus
ji ber ku weil
ji ber . . . re vor

ji bo çi? warum? wozu?wofür
ji bo kê? für wen?
ji bo für
ji kerema xwe könntest du bitte
ji ku? woher?
ji nav . . . re zwischen, durch
ji . . . re zu . . .
ji xwe re mit sich
jin f. Frau
jin xwastin (jin dixwaze) heiraten (Männer)
jiyan f. Leben
jî auch

K

ka? wo? was ist mit . . . ?
kal alt (Männer)
kal f. Wassermelone
kalik m. Großvater
kanî f. Quelle
Kanûn f. Dezember
kanfêt f. Zuckerl
kar û bar Arbeit und Beschäftigung
kar m. Arbeit
karin (dikare) können
karkirin (kardike) arbeiten
karmend m. Beamter
kartol f. Kartoffel
kaşkirin (kaşdike) ziehen
kate m. spezieller Kuchen
keç(ik) f. Mädchen, Tochter
keçap f. Cousine (Tochter des Onkels väterlicherseits)
keçelok m. Glatzkopf
keçmet f. Cousine (Tochter der Tante väterlicherseits)
keçxal f. Cousine (Tochter des Onkels mütterlicherseits)
keçxatî f. Cousine (Tochter der Tante mütterlicherseits)
kef f. Schaum
kefen m. Totentuch

kelandin (dikelîne) etwas kochen
kelem f. Weißkraut
keleş edel
kelîn (dikele) kochen
kelogirîbûn (kelogiriye) schluchzen
kember f. Gürtel
ken m. das Lachen
kengê? wann?
kengê ve? seit wann ?
kenîn (dikene) lachen
ker m. Esel
kerem f. (arab.) Großzügigkeit, Edelmut
kes Person, jemand
keser f. Sehnsucht
kesk grün
keskesor f. Regenbogen
keştî f. Schiff
ketin hundur (dikeve hundur)
 her(hin)einkommen
ketin (dikeve) fallen
kevanî f. Hausfrau
kevçî m. Löffel
kever brünett
kevir m. Stein
kevin alt (Sachen)
kew f. Rebhuhn
kê? wen? wem?
kêf f. Wohlsein
kêfkirin (kêfdike) sich gut gehen lassen
kêlek f. Seite
kêm wenig
kêmasî f. Mangel
kêmbere eng
kêr f. Messer
kêrhatin (kêrtê) nützen
kilîse f. Kirche
kin kurz
kinc pl. Kleider
kiras m. Unterhemd
kirin (dike) machen
kirîn (dikire) kaufen

kişandin (dikişîne) ziehen, dauern
kişîn (dikişe) fließen, schleichen
kişmîş f. Rosine
kî? wer?
kîjan? welche/r/s?
kîler f. Kühlraum
kîlo Kilo
koçer m. Nomade
kompartîment f. Abteil
kor blind
koşe m. Ecke
ku daß
ku? wo?
kubar vornehm, zart
kude? wohin?
kul û keder Sorgen, Leiden
kul f. Sorge, Tumor
kulîlk f. Blume
kumik m. Haube
kundir m. Zucchini
kur m. Sohn, Junge
kurap m. Cousin (Sohn des Onkels väterlicherseits)
kurdî kurdisch
Kurdistan Kurdistan
kurmet m. Cousin (Sohn der Tante väterlicherseits)
kurt kurz
kurxal m. Cousin (Sohn des Onkels mütterlicherseits)
kurxatî m. Cousin (Sohn der Tante mütterlicherseits)
kuştin (dikuje) töten
kuta beendet, fertig
kuxîn (dikuxe) husten
kûr tief
kût Stück, Scheibe
kûvî m. Ziegenbock

L

lema deshalb

lepik m. Handschuhe
lerzîn (dilerze) zittern
leşker m. Soldat
lê aber
lêdayîn (lêdide) schmieren
lêkirin (lêdike) jemanden anziehen
lêkolîn f. Forschung
lêv f. Lippe
lêxistin (lêdixe) schlagen; spielen (Instrument)
li in
li hev hatin (li hev tên Pl.) Frieden schließen
li ku? wo genau?
li rê unterwegs
li valî (li vî aliyî) diesseits
li vir hier
li walî (li wî aliyî) jenseits
li wê derê dort
li wir dort
ling m. Bein
lîmon f. Zitrone
lîsa f. Gymnasium
lîstik f. Spiel
lîstin (dilîze) spielen, tanzen
lobî f. Fisolen
lom m. Vorwurf, Tadel
loma deshalb
lorandin (dilorîne) Trauerlieder singen

M

mabeyna zwischen, in der Mitte von
mal f. Haus, Familie
malbat f. Familie
mamosta f. Lehrerin
mamoste m. Lehrer
mandalîn f. Mandarine
mar m. Schlange
mase f. Tisch
mast m. Joghurt
mayîn (dimîne) bleiben
meh f. Monat

melhem f. Creme
mes f. Hausschuhe (Männer)
meşîn (dimeşe) schnell gehen
met f. Tante (väterlicherseits)
metel mayîn (metel dimîne) überwältigt sein
metelok f. Sage, Spruch
mezin groß
mewîj m. Rosine
mê weiblich
mêjû m. Gehirn
mêr kirin (mêr dike) heiraten (Frauen)
mêr m. Mann
mêrkut m. großer Hammer
mêrmet m. Mann der Tante (väterlicherseits)
mêrxatî m. Mann der Tante (mütterlicherseits)
mêrxaz tapfer, mannhaft
mêş f. Fliege
mêşa hingiv f. Biene
mêşe f. Wald
mêvan m. f. Gast
mêvanperwerî f. Gastfreundschaft
mêzekirin (mêzedike) anschauen
Mijdar f. November
mijin (dimije) saugen
mijûlbûn (mijûldibe) beschäftigt sein
mil m. Arm
mindal m., f. Kind
mirin (dimire) sterben
mirîşk f. Henne
mirov m. Mensch
mişk f. Maus
mizdan (mizdide) massieren
mizgînî f. frohe Botschaft
mî f. Schaf
mîltan m. Hemd
Mîr/Mîrze m. Herr
Mîrza f. Frau
mîz f. Harn
mor dunkelrot

mosaîk f. Mosaik
mûz f. Banane
mûzîk f. Musik
mûzîkvan m. f. Musiker/in

N

na nein
na xêr nein (höflich)
nalîn (dinale) stöhnen
name f. Brief
nan m. Brot, Essen
nandar û avdar großzügig
nasîn (dinase) wissen, (er)kennen
naskirin (nasdike) kennen
nav m. Name
navçe f. Mitte
navêş f. Durchfall
navik f. Nabel
navîn f. Mitte, Zentrum
navkirin (navdike) benennen
navxistin (navdixe) mischen
nazik fein, zart
ne . . . nejî weder . . . noch
nehîştin (nahêle) nicht lassen
nerm weich
netewa m. Nation
nevî m. f. Enkel/in
nevîcirtik m. f. Urenkel/in
newal f. Tal
Newroz Neujahr - 21. März
nexurt schwach
nexweş krank
nexweşî f. Krankheit
neynik f. Spiegel
neynûk f. Nagel
nezanî f. Unwissenheit
nêçîr f. Jagd
nêçîrvan m. Jäger
nêr männlich
nêrîn (dinêre) anschauen
nêzîk nahe

nêzîkî nahe bei
niha jetzt
nihêrîn (dinihêre) anschauen
niştir m. Gabel
nivîn (Pl.) Bett
nivîsandin (dinivîsîne) schreiben
nîsk f. Linsen
nîşan dayîn (nîşan dide) zeigen
nîv halb
nîvê şevê Mitternacht
nîvro f. Mittag
nok f. Kichererbse
nû neu

O

ode f. Zimmer
ol f. Glaube
oxir be! Auf Wiedersehen

P

paç f. Kuß
paç kirin (paç dike) küssen
paldan (pala xwe didê) sich anlehnen, schlafen
palto m. Mantel
paqij sauber
par letztes Jahr
par f. Anteil
parçe m. Teil, Stück
parçe, parçe zerstückelt
parîvebûn geteilt sein
paşê nachher, dann, anschließend
paşînî f. Samstag
payîz f. Herbst
pelixandin (dipelixîne) zertrümmern
pembe rosa
pencere f. Fenster
penç kirin (penç dike) kratzen
penêr m. Käse
pere m. Geld
petrol f. Erdöl

pevçûn (pevdîçe) schimpfen
pey nach
peyabûn (peyadibe) aussteigen
peyadayîn (peyadide) loben
peydakirin (peydadike) finden, ausfindig machen
peyîvandîn (dipeyîvîne) sich unterhalten
peyîvîn (dipeyîve) sprechen
pez m. Schafherde
Peziko Guro Schaf und Wolf
pê m. Fuß
pêçî f. Zehe
pêkenîn (pêdikene) sich lustig machen
pêkirin (pêdike) anziehen (Schuhe, Socken)
pêkolî f. Annäherungsversuch
Pêncşem f. Donnerstag
pênivîs f. Kugelschreiber
pêr vorgestern
pêr şev vorgestern nacht
pêrar vor zwei Jahren
pêş gegenüber
pêş ve birin (pêş ve dibe) vorantreiben
pêşkêşkirin (pêşkêşdike) schenken, übergeben, anbieten
pêçandin (dipêçîne) einwickeln
piçûk klein
pir viel, sehr
pire f. Brücke
pirsîn (dipirse) fragen
pirtûk f. Buch
pismam m. Cousin
pişt f. Rücken
piştêş f. Rückenschmerz
piştî nîvro Nachmittag
pîj m. Stricknadel
pîr alt (Frauen)
pîrik f. Großmutter
pîrozkirin (pîrozdike) feiern, gratulieren
pîs schmutzig, häßlich
pîvaz f. Zwiebel

por m. Haar
porteqal f. Orange
post m. Haut
postexane f. Postamt
poz m. Nase
pozpîjîn schöne Nase

Q

qalçik m. Hülle
qalê kirin (qalê dike) davon sprechen
qawîn m. Zuckermelone
qedexe verboten
qedir m. Respekt, Würde
qehwe f. Kaffee
qelew dick
qelişandin (diqelişîne) zerreißen
qey als ob
qirçimandin (diqirçimîne) runzeln, zerknittern
qîçik gelb
qîmet f. (arab.) Wert
Qîtik f. kurdisches Baseball
qulik f. Loch

R

rabûn (radibe) aufstehen
raker f. Radiergummi
raketin (radikeve) schlafen
rakirin (radike) pflügen, aufheben
raman f. Verstand, Fassung
rast rechts, richtig
raxistin (radixe) auflegen
rehm f. Gnade
reng û reng vielfarbig
reng m. Farbe
rengê qehwê braun
reş schwarz
reşandin (direşîne) säen, ausstreuen
revandin (direvîne) entführen
revîn (direve) laufen
rewş f. Zustand

rê f. Weg
rê û dirb verschiedenste Wege
rêber m. f. Wegweiser
rêketin (rêdikeve) sich auf den Weg machen
rêtin (dirêje) schütten
rêwîtî f. Reise
rind schön
rîçal m. Marmelade
roj f. Sonne, Tag
rojanî alltäglich
Rojava f. Westen
Rojavabaşûr f. Südwesten
Rojavabakûr m. Nordwesten
rojê täglich
Rojhilat f. Osten
Rojhilatabaşûr f. Südosten
Rojhilatabakûr m. Nordosten
rojname f. Zeitung
ronahî f. Helligkeit, Licht
rovî m. Fuchs
rû m. Gesicht
rûkirin (rûdike) überziehen
rûmet f. Hochachtung
rûn m. Butter
rûniştin (rûdinê) sich setzen
rûpel m. Seite
rûspî m. alter, weißbärtiger Mann

S

sal f. Jahr
sala tê (salike din) nächstes Jahr
salixdan (salixdide) loben; erzählen
sar kalt
sazkirin (sazdike) gründen, auf die Beine stellen
se m., f. Hund
Sebat f. Februar
sebir f. (arab) Geduld
sedem f. Grund, Ursache
sekinîn (disekine) warten, stehen bleiben
ser êşandin (serê xwe diêşîne) sich den

Kopf zerbrechen
ser bilindkirin (serê xwe bilinddike) die Stimme erheben
ser auf
serbest unabhängig
serbilind stolz, ehrenhaft
serdawatî m. Brautführer
serêş f. Kopfschmerz, Problem
serhildan f. Aufstand
serî m. Kopf
serî dayîn (serî dide) Besuch erstatten
serma f. Kälte
sermil m. Schulter
sê salên din in drei Jahren
sêsibe in drei Tagen
Sêşem f. Dienstag
sêv f. Apfel
saet f. (arab.) Uhr
sifte erste
silav f. Gruß
silavkirin (silavdike) grüßen
simbil f. Hyazinthe
sipas danke
sipaskar bûyîn (sipaskar e) dankbar sein
sivik leicht (Gewicht)
siyar m. Reiter
siyarbûn (siyardibe) ein(auf)steigen
siyarkirin (siyardike) hinaufsetzen
sîng m. Brust
sînor m. Grenze
sîr f. Knoblauch
sîtol f. Stuhl
sobe f. Ofen
sol f. Schuh
sor rot
sorkelem f. Blaukraut
sosin f. Tulpe
spî weiß
stendin (distîne) nehmen, kaufen
stirîn (distirê) singen
stû m. Hals

stûr dick, breit
sube morgen
subê zû in der Früh
suwar m. Reiter, Ritter
sût blau

Ş

şabûn (şadibe) sich freuen
şakirin (şadike) Freude bereiten
şal m. Hose
şalvar m. kurdische Hose
şandin (dişîne) schicken
şapik m. Hausschuhen (Frauen)
şar f. Kopftuch
şaşkirin, xwe (xwe şaşdike) sich irren
şekir m. Zucker
Şemî f. Samstag
şer m. Krieg
şerm kirin sich schämen
şev f. Nacht
şeva tê (şevike din) kommende Nacht
şevê jede Nacht
şewitandin (dişewitîne) anzünden
şewitîn (dişewite) brennen
şên lustig
şênaşî f. Fröhlichkeit
şêr m. Löwe
şidandin (dişidîne) (zusammen)binden
şikêrandin (dişikêne) zerbrechen
şilî m. Regen
şil naß
şivan m. Hirte
şîn blau
şîn f. Trauerfeierlichkeit
şîr m. Milch
şîret f. guter Ratschlag
şûnda nach (zeitlich)
şûştin (dişo) waschen

T

ta f. Fieber

ta girtin (ta digire) Fieber bekommen
tarî dunkel
tarîx f. Geschichte
tas f. Schüssel
taştê f. Frühstück
tav f. Sonne, Sonnenschein
Tebax f. August
temekirin (temedike) bestellen
tendûr f. Tandor
tenê nur, allein
teng eng
tengezar verzweifelt
teral faul
terikandin (diterikîne) verlassen
terkî hinter dem Reiter
tevdarek f. Vorbereitung
tevin çêkirin (tevinê çêdike) weben
tevin m. Webstuhl
teviz dayîn (dide) sich räkeln
tev zusammen, mit
tevî hev zusammen
tewa fertig, beendet
têkilî f. Kontakt
têlêfonkirin (têlêfondike) telefonieren
têgihîştin (têdigêje) verstehen
têr satt
têrê kirin (têrê dike) genügen, ausreichen
tijî voll
tilî f. Finger
tim immer
tirî f. Trauben
tirkî türkisch
Tirmeh f. Juli
tirs f. Angst
tirsîn (ditirse) Angst haben
tişt m. Sache, etwas
titûn f. Tabak
tivir f. Rettich
tî durstig
tîrêj f. Sonnenstrahl
tomate f. Tomate

tren f. Zug
tu du
tu caran (+Verneinung) niemals, gar nicht
tûj scharf, spitz
tûr m. Tasche, Sack
tût f. Maulbeere
tûtfrengî f. Erdbeere

U
utî f. Bügeleisen

Û
û und
ûnîversîte f. Universität
Ûris m.f. Russe/in

V
vala leer
vedan (vedide) graben
vegerandin (vedigerîne) wiederholen, übersetzen, wiedergeben
vegerîn (vedigere) zurückkehren
vekirin (vedike) öffnen
vekirî offen
venciqandin (divenciqîne) jemanden erschrecken
vereşîn (vedireşe) erbrechen
veşartin (vedişêre) verstecken
Veşartonek f. Versteckenspiel
vexwarin (vedixwe) trinken
vêxistin (vêdixe) anzünden
vir f. Lüge
virek m. f. Lügner/in
virkirin (virdike) lügen
vîn (divê) sollen, müssen

W
war m. Gegend
wek (so) wie
welat m. Heimat
wendakirin (wendadike) verlieren

werze m. Plantage
westiya müde
wisa so (sehr)
wişne f. Weichsel

X

xal m. Onkel (mütterlicherseits)
xalojin f. Frau des Onkels (mütterlicherseits)
xan f. Haus, Gästehaus
Xanim f. Dame
xanî m. Haus
xapandin (dixapîne) betrügen
xaşxaşik f. Mohnblume
xatir m. Wunsch; Erlaubnis
xatî f. Tante (mütterlicherseits)
xayî m. Eigentümer
xazil + Konj. wenn doch ... (Wunsch)
xebat f. Arbeit
xebatkar m. Arbeiter
xebitîn (dixebite) arbeiten
xelasbûn (xelasdibe) sich befreien
xem m. Sorge, Kummer
xemgîn traurig
xemilandin (dixemilîne) schmücken
xerîb m. f. Fremde/r
xevin f. Traum
xevin dîtîn (dibîne) träumen
xevnoşk f. Gute Nacht Geschichte
xew f. Schlaf
xeyal f. Tagtraum, Phantasie
xezal f. Gazelle
xêncî außer
xirab kaputt, zerstört
xistin (dixe) fallen lassen
xiyar m. Gurke
xizan arm
xort m. Jugendlicher, junger Mann
xoy f. Salz
xurek f. Essen
xurme f. Dattel
xurt stark

xuyayîn (xuyadibe) sichtbar werden
xûnxwar m. Tyrann (Blutsauger)
xûşk f. Schwester
xûydan (xûydide) schwitzen
xwar herunter, schief
xwarin (dixwe) essen
xwarzî m. f. Nefte, Nichte (Kinder der Schwester)
xwastin (dixwaze) wollen
xwe danîn (xwe datîne) sich setzen
xwe lezandin (xwe dilezîne) sich beeilen
xwedan m. Besitzer, Hausherr
Xwedê Gott
xwedî m. Eigentümer
xwekirin (xwedike) anziehen
xwenasî f. Selbstbewußtsein
xwendekar m. f. Student/in
xwendin (dixwîne) lesen, studieren
xweş süß
xweş çûyîn (xweşa wî diçe) gefallen
xweşik lieblich
xwevaçûyîn (xwevadiçe) ohnmächtig werden

Y

yadîgar f. Geschenk
yanzdeh elf
yar m.f. Geliebte/r
yek eins
yek bi yek einer nach dem anderen
yekemîn erste
Yekşem f. Sonntag
yeko yeko einzeln, der Reihe nach
yonanî griechisch
Yonanistan Griechenland

Z

zad m. Vorrat
zalîmî unbarmherzig
zana wissend
zankar m. Wissenschaftler

zaningeh f. Universität
zanistî f. Wissenschaft
zaniyarî f. Information
zarava f. Dialekt
zarok f. Kind
zava m. Bräutigam, Schwager
zayîn (dizê) gebären (Tiere)
zehmet m. (arab.) Mühe
zelal klar
zeliqandin (dizeliqîne) kleben
zend f. Handgelenk
zengîl m. Glocke
zengû kirin (zengû dike) die Sporen geben
zengû f. Steigbügel
zer gelb, blond, goldgelb
zerdele f. Marille
Zerdeşt m. Zaratustra
zevî f. Feld
zexm stark
zeytûn f. Olive
zêde mehr
zik m. Bauch
zikêş f. Bauchschmerz
ziman m. Sprache, Zunge
zimanê zikmakî Muttersprache
zimannas m. Sprachwissenschaftler
zinar m. Felsen
zirav dünn
zivirîn (dizivire) zurückkehren
zivistan f. Winter
ziyan f. Verlust
zînkirin (zîndike) aufsatteln
zîz zart, zitternd
zordest m. f. Unterdrücker/in
zordestî f. Unterdrückung
zozan m. Hochland, Alm
zulm f. (arab.) Ungerechtigkeit
zurnê f. Flöte
zû schnell, früh

WOERTER VERZEICHNIS

deutsch - kurdisch

A**Abend** êvar f.**aber** lê**Abteil** kompartîment f.**abwärts** berejêr**Ackerbau** cotkarî f.**alle** hemû kes, gişk**alle beide** herdu**alleine** tenê**alles** hemû, gişk**alltäglich** rojanî, roj bi roj**Alm** zozan m.**als** gava ku**als ob** qey**also** êdî, ango**alt** kevin (Sachen), kal (Männer), pîr (Frauen)**anbieten** pêşkêşkirin (pêşkêşdike)**andere** din (ên din)**Anfang** destpêk f.**anfangen** destpêkirin (destpêdike)**Angst haben** tirsîn (ditirse)**anlehnen, sich** paldan (paldide)**anschauen** mêzekirin (mêzedike), nêrîn (dinêre), dîna xwe dayîn (dîna xwe dide)**anschließend** paşê, dû re**Antwort** bersîv f.**anziehen, jemanden** lêkirin (lêdike)**anziehen** xwekirin (xwedike)(Kleider), pêkirin (pêdike) (Schuhe, Socken)**Anzug** çek m.**anzünden** dadan (dadide), şewitandin (sewitîne), vêxististin (vêdixe)**Apfel** sêv f.**April** Avrêl, Nîsan**arabisch** erebî**Arbeit** kar m.**Arbeit und so** kar û bar**arbeiten** karkirin (kardike), xebitîn (dixebite)**Arbeiter** xebatkar m., karker m.**arm** desteng, xizan**Arm** mil m.**Arzt** doxtor m.**Ärztin** doxtor f.**auch** jî**auf** ser**Auf Wiedersehen!** bi xatirê te!, oxir be!**aufbauen** çêkirin (çêdike), sazkirin (sazdike), avakirin (avadike)**aufdrücken** derkirin (derdike)**aufheben** hilkirin (hildike), rakirin (radike), bilindkirin (bilinddike)**aufladen** barkirin (bardike)**auflegen** raxistin (radixe)**aufräumen** berevkirin (bervdike)**aufsatteln** zînkirin (zîndike)**Aufstand** serhildan f.**aufstehen** rabûn (radibe)**aufsteigen** siyarbûn (siyardibe)**aufwecken** hişiyarkirin (hişiyardike)**Auge** çav m.**Augenbraue** birî f.**Augenschmerz** çavêş f.**August** Tebax f.**aus** ji**ausfindig machen** peydakirin (peydadike)**ausreichen** têrê kirin (têrêdike)**ausruhen, sich** rawestîn (radiweste)**außer** xêncî**aussteigen** peyabûn (peyadibe)**ausstreuen** reşandin (dire îne)**B****Bahnhof** gar f.**Bamya** bamye f.**Banane** mûz f.**Bär** hirç m.**Baseball, kurd.** Qîtik**Bauch** zik m.**Bauchschmerz** zikêş f.**Bauer** cotkar m.

Baum dar f. bax f.
Beamter karmend m.
beerdigen definkirin (defindike)
Beerdigung defin f.
befreien, sich xelasbûn (xelasdibe)
Begräbnis şîn f.
beide herdu
Bein ling m.
bekannt nas, bi nav û deng
belê ja (höflich)
Bemühung zehmet m. (arab)
benommen gêj
berechnend fen
Berg çiya m.
berühmt bi nav û deng
beschäftigt sein mijûlbûn (mijûldibe)
Beschäftigung kar û bar
beschweren, sich gilîkirin (gilîdike)
Besitzer xwedan m.
bestellen temekirin (temedike)
Bestechung bertîl f., baxşîş (arab.)
besuchen serî dayîn (dide), ziyaret kirin
betrügen xapandin (dixapîne)
Bett nivîn pl., cîh m.
bewundern hewes mayîn (dimîne)
Biene mêşa hingiv f.
billig erzan
binden şidandin (dişidîne), girêdan (girêdide)
Birne hurmê f.
bis heta
bitte fermû
blau sût, şîn
bleiben mayîn (dimîne)
blind kor
blond zer, çûr, zerîn
blühen geşbûn (geşdibe)
Blume kulîlk f.
Boden erd m., ax f.
Botschaft, frohe mizgînî f.
brachliegendes Feld haros f.

braun rengê qehwê
Braut bûk f.
Brautführer serdawatî m.
Brautführerin berbûk f.
Bräutigam zava m.
Bräutigamführer birazava m.
breit ber, stûr, fire
breitmachen berkirin (berdike), firekirin (firedike)
brennen şewitîn (dişewite), vêketin (vêdikeve)
Brennholz êzing m.
Brief name f.
Brille berçavik m.
bringen anîn (tîne)
Brot nan m.
Bruder bira m.
Brust, weibliche çîçik m., memik m.
brünett kever
Brust sîng m.
Buch pirtûk f.
Butter rûn m., rûnê nivîşkî

C

Creme melhem f.
Cousin pismam, kurap, kurmet, kurxal, kurxatî m.
Cousine dotmam, keçap, keçmet, keçxal, keçxatî f.

D

Dame Xanim f., Mîrza f.
Dampf und Hauch hulm û gulm
dankbar sein sipas kar bûn
danke sipas
dann paşê
darum lema, loma
darunterlegen bindanîn (datîne binî)
das ev
daß ku
Dattel xurme f.

dauern kişandin (dikişîne)

dennoch dîsa

deshalb loma, lema

deutsch almanî

Dezember Kanûn f.

Dialekt zarava f.

dick qelew, goşt, stûr

Dieb diz m.

Dienstag Sêşem f.

dies ev

dieses ev yek

diesseits li valî (li vî alî)

Donnerstag Pêncşem f.

Dorf gund m.

dort li wê derê

draußen derva

drehen badan (badide)

drinnen hundur, li tê de

du tu

dunkel tarî

dünn zirav

Durchfall navêş f.

durstig tî

E

Ebene deyst f., banî f.

Ecke koşe m.

edel keleş

Edelmut kerem f. (arab)

ehrenhaft serbilind

Ei hêk f.

Eigentümer xwedî, xayî m.

ein wenig hinek, hindik

einer nach dem andern yek bi yek

einige hinek, çend

einpacken dagirtin (dadigirin)

eins yek

einsteigen siyarbûn (siyardibe)

einwickeln pêçandin (dipêçîne),

alandin (dialîne)

einzel, der Reihe nach yeko yeko

Eisen hesin m.

Ende dawî f.

eng teng, kêmbere

Enkel nevî (nebî) m. f.

entführen revandin (direvîne)

er ew

erblicken dîna xwe dayîn (dide)

erbrechen vereşîn (vedireşe)

Erdbeere tûtfirengî f.

Erde ax f.

Erdöl petrol f.

Erlaubnis destûr f.

erreichen gihîştin (dighêje)

erschrecken, jemaden venciqandin (divenciqîne)

erst hê

erste sifte, yekêmîn

erzählen salixdan (salixdide)

Erzählung axaftin f.

es kann sein dibe

es gibt heye, hene

Esel ker m.

essen xwarin (dixwe)

Essen nan m., xurek f.

etwas tişt m.

F

fallen lassen xistin (dixe)

fallen ketin (dikeve), barîn (dibare)

Familie malbat f., mal f.

Farbe reng m.

Fassung raman f.

faul deraf, tembel

Februar Sebat f.

Feind dijmin m.

Feier nach 40. Tag çil dayîn (dide)

feiern pîrozkirin (pîrozdike)

Feige hêjîr f.

Feld zevî f.

Felsen zindar m.

Fenster pencere f.

fertig tewa, kuta
Fest cejn f.
Festkleidung fîstan pl.
Feuer agir m.
Fieber ta f., agir m.
Fieber bekommen ta girtin (digire)
finden dîtin (dibîne), peydakirin (peydadike)
Finger tilî f.
Fisole lobî f.
Fleisch goşt
fleißig jêhatî
Fliege mêş f.
fliegen firîn (difire), pirdayîn (pirdide)
fließen kişîn (dikişe)
Flöte bilûr f., zurne f.
Flugblatt belavok f.
Flughafen balafirgeh f.
Fluß cem m.
Forst daristan f.
fortsetzen domandin (didomîne), berdewamkirin (berdewamdike)
fragen pirsîn (dipirse)
Frau jin f., xanim f., Mîrza f.
Freiheit azadî f.
Freitag Înî f.
fremd biyanî
Fremde/r biyanî, xerîb m.f.
Freude bereiten şakirin (şadike)
freuen, sich şabûn (şadibe)
Freund/in heval m.f., dost m., f.
Freundschaft hevalbendî f., hevaltî f.
Fröhlichkeit şênayî f.
früh zû
Frühling bihar f.
Frühstück taştê f.
Fuchs rovî m.
führen ajotin (dajo)
Fundament hîm m.
für wen? ji bo kê?
für ji bo, ji bona
Fuß pê m.

G

Gabel niştir m.
gar nicht tu caran
Garten baxçe m.
Gartenbau bostan m.
Gast mêvan m. f.
gastfreundlich nandar û avdar
Gastfreundschaft mêvanperwerî f.
Gazelle xezal f.
gebären (Tiere) zayîn (dizê)
geben dayîn (dide)
Gedächtnis bîr f.
Gedanken bîr f.
Gedenken bîranîn f.
Geduld sebir f. (arab)
gefallen xweş çûyîn (diçe)
gegen berbi, dijî
Gegend hêl f., war m.
gegenüber pêş
Gegner dijmin m.
gehen (schnell) lezîn (dileze), xwe lezan-
 din(xwe dilezîne), meşîn (dimeşe)
gehen çûyîn (diçe), herîn (dihere)
Gehirn mêjû m.
Geisel dîl m.
gelb qîçik, zer
Geld pere m.
genug! bes!
genügen têrê kirin (têrê dike)
Geographie cografî f.
geräumig fire
Gerechtigkeit heq m. (arab.)
Gerste ceh m.
Geruch bîn f., hulm f.
Gerüst aufbauen darxistin (dardixe)
Geschäft dikan f.
Geschenk yadîgar f.
Geschichte dîrok f., çîrok, tarîx f.
Gesicht rû m.
gestern duh, do
Glas îskan f.

Glatzkopf keçelonek m.
Glaube ol f., dîn m.
glauben bawerkirin (bawerdike)
Glauben schenken bawerî anîn (tîne)
Glocke zengîl m.
Glück bextewarî f.
glücklich bextiyar, bextewar, dilxweş
Gnade rehm f.(arab)
goldgelb zer, zerîn
Gott Xwedê
Grab gor f.
graben vedan (vedide)
Granatapfel hinar f.
Gras çêre f.
grasen lassen (Schafe) çêrandin (diçêrîne)
gratulieren pîrozkirin (pîrozdike)
grau gewir, boz
Grenze sînor m.
groß mezin, bilind
Großgrundbesitzer axa m.
Großmutter pîrik f., dapîr f.
Großvater kalik m., bapîr m.
Großzügigkeit comertî f.
Grube ax f.
grün kesk
gründen sazkirin (sazdike)
Gruß silav f.
grüßen silavkirin (silavdike)
Gürtel kember f.
gustîl f. Ring
gut baş, çê
Gutenachtgeschichte xevnoşk f., çîrok f.
Gymnasium lîsa f.

H

Haar por m.
Hahn dîk m.
halb nîv
Hals ustî m.
halten girtin (digire)

Hammer (großer) mêrkut m.
Hand dest m.
Handel canbazî f.
Handschuhe lepik m.
Harn mîz f.
hart hişk
häßlich bêd, pîs
hätte doch bila + Konj
Haube kumik m., kulik m.
Haus mal f., xanî m., xan f.
Hausfrau kevanî f.
Hausherr xwedan m.
Hausschuhe şapik f. (Frauen), mes f. (Männer), şimik m.
Haut post m., cerm m., cild m. (arab)
Heft defter f.
Heimat welat m.
heiraten mêr kirin (Frauen), jin xwastin (Männer)
helfen (h)alîkarî kirin
hell ronahî
Helligkeit ronahî f.
Hemd mîltan m., kiras m.
Henne mirîşk f.
herausholen derxistin (derdixe), deranîn (dertîne)
herauskommen derketin (derdikeve)
herausnehmen deranîn (dertîne)
Herbst payîz f.
hereinkommen ketin hundur (dikeve hundur)
Herr Mîr/Mîrze m., Beg m.
Herrscher hukumdar m.
herunter xwar, jêr, berejêr
herunterkommen daketin (dadikeve)
Herz dil m.
Herz brechen dil şewitandin (dişewitîne)
herzlich dilgermî, dilovanî
Heu gîha m.
heute Nacht îşev
heute îro

hier li vir
Hilfe (h)alîkarî f.
Himmel esman m.
hinaufsetzen siyarkirin (siyardike)
hinaus derve, der
hinausgehen derketin (derdikeve)
hinein hundur
hineinkommen ketin hundur (dikeve hundur)
hinten pişt
hinter dem Reiter terkî
hinter dû, paş, dawî
hinterherlaufen dûketin (dûdikeve)
hinterherschicken dûşandin (dûdişîne)
hinterlistig fen
hinuntersteigen daketin (dadikeve)
Hirte şivan m., gavan m.
hoch bilind
Hochachtung rûmet f., hûrmet f.
Hochland zozan m.
Hochzeit dawet f.
hoffen hêvîdar bûn
Honig hingiv m.
hören bihîstin (dibihîze)
Hose, kurdische şalwar m.
Hose şal m.
hübsch bedew, rind
Hund se m.f., kûçik m.f.
hungrig birçî
husten kuxîn (dikuxe)
Hyazinthe simbil f.

I

ich ez
ihm jê re
ihr hûn; wê
immer schon hema wisa
immer herdem, tim
in (zeitlich) di ... de
in (örtlich) li
Instrumente hacet Pl.

Intrigant fesad m., hesûd m.
irren, sich şaşkirin (şaşdike)

J

ja erê, belê (höflich)
Jagd nêçîr f.
Jahr sal f.
Jahreszeit demsal f.
Jahrhundert dewr f.
Jänner Çile m.
je . . . umso herçend . . . ewçend
jederzeit herdem
jemand kes, kesek
jenseits li walî (li wî alî)
jetzt niha, nika; îcar
Joghurt mast m.
Joghurtgetränk avdew f., mastav f.
Jugendlicher xort m., kur m., genc m.
Juli Tirmeh f.
jung ciwan
Junge xort m., kur m., law m.
Juni Hezîran f.

K

Kaffee qehwe f.
Kalb golik m., f.
kalt sar
Kälte serma f.
Kamerad/in hogir m., f.
kaputt xirab, xerab
Karfiol gulkelem f.
Karotte gizêr f.
Kartoffel kartol f.
Käse penêr m.
kaufen kirîn (dikire), stendin (distîne)
Kellner garson m.
kennen nasîn (dinase), naskirin (nasdike)
kennenlernen, einander hevdu nas-
 kirin
Kichererbse nok f., noqit f.
Kilo kîlo

Kind zarok f., mindal m.,f.,
Kirche kilîse f.
Kirsche gêlaz f.
klar zela
kleben zeliqandin (dizeliqîne)
Kleid dêre m.
Kleider kinc Pl, cil Pl, çek m.
klein piçûk
Knie çok f.
Knieschmerz çokêş f.
Knoblauch sîr f.
kochen kelîn (dikele)
kochen, etwas kelandin (dikelîne)
kommen hatin (tê)
können karin (dikare)
könntest du bitte ji kerema xwe
Kontakt tekilî f.
Kopf serî m.; serok m., serkêş m.
Kopf zerbrechen serê xwe êşandin
 (diêşîne)
Kopfschmerz serêş f.
Kopftuch şar f.
Kraft hêz m., xurtî f.
krank nexweş
Krankheit nexweşî f.
kratzen penç kirin (penç dike)
Krieg şer m.
Küche aşxane f.
Kugelschreiber pênivîs f.
Kuh çêlek f., mange f.
Kühlraum kêler f.
Kultur çand m., kultur
Kummer derd m., kul f., xem m.
kurdisch kurdî
Kurdisten Kurdistan
kurz kin, kurt
Kuß baç f.
küssen baç kirin (baç dike)

L

lachen kenîn (dikene)

Lachen ken m.
Lamm berx m., f.
lang dirêj
langsam hêdî
lassen hiştin (dihêle)
Last bar m.
laufen revîn (direve), bazdan (bazdide)
laut bideng, deng
Leben jiyan f., jîn f.
leer vala
Legende destan f.
Lehrer mamoste m.
Lehrerin mamosta f.
leicht sivik, hêsa
leid tun berketin (berdikeve)
leise bêdeng
lenken ajotin (dajo)
lernen fêrbûn (fêrdibe), hînbûn (hîndibe)
lesen xwendin (dixwîne)
letztes Mal cara berê, cara dawiyê
letztes Jahr par, sala par
lieb delal
Liebe evîn f.
lieben hezkirin (hezdikeye)
links çep
Linsen nîsk m.
Lippe lêv f.
loben peyadayîn (peyadide), salixdan
 (salixdide)
Loch qulik f., qul f.
Löffel kevçî m.
loskommen filitîn (difilite)
loslassen berdayîn (berdide)
Lösung çare f.
Löwe şêr m.
Lüge vir f., derew m.
lügen virkirin (virdike)
Lügner/in virek m. f.
lustig şên
lustig machen, sich pêkenîn (pêdikene)

M

machen kirin (dike), çêkirin (çêdike)
Mädchen keç f.
mähen çinîn (diçine)
Mai Gulan f.
Mais garis m.
Mal car f.
manche hin, hinek
manchmal carna, car carna
Mandarine mandalîn f.
Mangel kêmasî f.
Mann mêr m.
mannhaft mêrxaz
männlich nêr, mêrane
Mantel palto m.
Marille aprîkos f., zerdele
Markt bazar f.
Marmelade rîçal m.
März Adar f.
massieren mizdan (mizdide)
Mauer dîwar m., çeper m.
Maulbeere tût f.
Maus mişk m.
Medikament derman m.
mehr zêde
Meister hosta m.
Melanzani balîcan f., balîcanê reş
melken dotin (didoşe)
Mensch mirov m.
Messer kêr f.
Milch şîr m.
Minute deqe f. (arab), deqîqe f. (arab)
mischen navhevxistin (navhevdixe)
mit sich nehmen birin
mit bi, tevî
mit sich tevî xwe, ji xwe re
Mittag nîvro f.
Mitte navîn f., navçe f.
Mitternacht nîvê şevê
Mittwoch Çarşem f.
mögen hezkirin (hezdike)

Mohnblume xaşxaşik f.

Monat meh f, heyv f.

Mond hîv f., heyv f

Montag Duşem f.

morgen sube

Morgen beyanî f.

Morgendämmerung berbang f.

morgens subê zû, beyanîve

Mosaik mosaîk f.

Moschee camî f.

müde westiya, mandî

Mund dev m.

Musik mûzîk f.

Musiker/in mûzîkvana m.f.

müssen vîn (divê)

Mutter dê f., dayîk f.

Muttersprache zimanê zikmakî,
zimanê dayîkê

N

Nabel navik f.

nach und nach hêdî, hêdî

nach vorne begeben dayîna pêşiyê

nach dû, dû ... re, pey

nach (zeitlich) şûnda, paşê

Nachbar/in cînar (cîran) m., f.

Nachbarschaft cînarî f.

nachher paşê, peyra

Nachmittag piştî nîvro, nîvroşûnda

nächstes Mal cara din

nächstes Jahr sala tê, salike din

Nacht şev f.

Nagel (Finger) neynûk f.

nahe bei nêzîkî

nahe nêzîk

Name nav m.

Nase poz m.

Nation netewa f.

Neffe birazî m., xwarzî m

nehmen hildan (hildide), stendin (distîne)

nein na, na xêr (höflich)

nett delal, baş
neu nû
Neujahr Newroz (Nevroz) m.
Neujahrsfest Cejna Newrozê
Nichte birazî f., xwarzî f.
Niederschlag baran f.
niemals tu caran + Verneinung
noch hê, diha
nocheinmal dîsa, carekê dîsa
Nomade koçer m.
Norden bakûr m.
Nordosten rojhilatabakûr m.
Nordwesten rojavabakûr m.
notwendig giring
November Mijdar f.
nur noch hê
nur tenê
nützen gêr hatin (gêr tê)

O

ob gelo
Ochse ga m.
oder an
Ofen sobe f.
offen vekirî, eşkere
öffentlich eşkere
öffnen vekirin (vedike)
ohne Arbeit destevala, bê kar
ohne bê
ohne Schlaf bêxew
ohnmächtig werden xwevaçûyîn
 (xwevadiçe)
Ohr guh m.
Ohrenschmerz guhêş f.
Oktober Cotmeh f.
Olive zeytûn f.
Onkel ap, xal, mêrmet, mêrxatî m.
Orange porteqal f.
Ort der m., cîh m.
Osten rojhilat f.

P

Paar cot, zo
Paprika bîber f., îzot f.
persisch farsî
Person kes
Pfefferoni îzot f.
pflügen rakirin (radike)
Phantasie xeyal f.
Plantage werze m.
Platz cîh m.
Post postexane f.
Problem serêş f., problem f.
Pullover fayke m., xirxe m.

Q

Quelle kanî f.
Quitte biyok f.

R

Rad çerx f.
Radiergummi raker f.
Ratschlag şîret m.
Rebhuhn kew f.
Recht maf m., heq m.
rechts rast, milê rastê
Regen şilî m., baran
Regenbogen keskesor f.
reich dewlemend
Reichtum dewlemendî f.
Reise rêwîî f.
reiten ajotin (dajo)
Reiter siyar m., suwar m.
reparieren çêkirin
Respekt qedir m., qîmet m.
Rettich tivir f.
richtig rast
Richtung geben berî dayin (dide)
rosa pembe
Rose gul f.
Rosengarten gulistan f.
Rosine kişmîş m., mewîj m.

rot sor

Rotkraut sorkelem f., pincar m.

Rücken pişt f.

Rückenschmerz piştêş f.

rufen gazîkirin (gazîdike)

rund um dora

runzeln, die Stirn qirçimandin
(diqirçimîne)

S

Sache tişt m.

Sack tûr m.

säen reşandin (direşîne)

Sage metelok f., gotinek f.

sagen gotin (dibêje)

Sack çewal m., tûr m.

Salz xoy f., xwêy f.

sammeln berevkirin (bervdike)

Samstag Şemî, Paşînî f.

satt têr

Sattel zîn m.

sauber paqij

saugen mijîn (dimije)

schade çi heyf

Schaf mî f.

Schafherde pez m.

schämen, sich şerm kirin (dike)

scharfer Paprika îzot f., îzota tûj

scharf tûj

Schaum kef f.

scheiden lassen, sich berdayîn (berdide)

schenken pêşkêşkirin (pêşkêşdike)

schicken şandin (dişîne)

schief xwar, xar

Schiff keştî f.

schimpfen pevçûn (pevdiçe)

Schlaf xew f.

schlafen raketin (radikeve), paldan
(paldide)

schlagen, einander hevixistin (hevdixin
Pl)

Schlange mar m.

schleichen kişîn (dikişe)

schluchzen kelogirî bûn

Schluck gulm f.

schmelzen helîn (dihele)

Schmerz êş f.

schmerzen êşîn (diêşe)

Schmied hesinkar m.

schmieren lêdayîn (lêdide)

schmücken xemilandin (dixemilîne)

schmutzig pîs

Schnee berf f.

schneiden jêkirin (jêdike)

schnell zû

schön bedew, rind

schöne Nase pozpîjîn, poz bedew

schöne Augen çavbelek, çav bedew

Schöpfer çocuk f.

schreiben nivîsandin (dinivîsîne)

Schritt gav f.

Schuh sol f., iskarpêl m.

Schuld vergeben heq helalkirin
(heqê xwe helaldike)

Schule dibistan f.

Schulter sermil m.

Schüssel feraqa mezin

schütten rêtin (dirêjîne)

schwach nexurt, bêhêz, jar

Schwager zave m.

Schwägerin bûk f.

schwarz reş

schwer giran

Schwester xûşk f.

schwimmen avjenîn (avdijene)

schwindlig sein hişçûyîn (hişê wî diçe)

See gol f.

sehen dîtin (dibîne)

sehnen, sich bîra ... kirin (bîra te dike)

Sehnsucht keser f.

sehr pir, gelek, gelekî

sein bûyîn (e), bûn (e)

seit langem zû ve
seit wann? kengê ve? çiçax ve?
Seite alî m., rupel f., kêlek f.
Selbstbewußtsein xwenasî f., Êlûn
September Îlon f., Êlûn f.
setzen, sich rûniştin (rûdinê), xwe danîn (datîne)
sichtbar werden xuyayîn (xuyaye)
sie ew
singen stirîn (distirê)
singen (Trauerlieder) lorandin (dilorîne)
so wie wek
so wisa
Socken gore m.
Sohn kur, gede, law m.
Soldat leşker m., saldat m.
sollen vîn (divê)
Sommer havîn f.
Sonne tav f., roj f.
Sonnenstrahl tîrêj f.
Sonntag Yekşem f.
Sorge xem f., kul f.
Sorgen kul û keder
sowieso çawa hebe
spät dereng
spazierenführen gerandin (digerîne)
Spiel lîstik f.
spielen (Instrument) lêxistin (lêdixe)
spielen lîstin (dilîze)
Sporen geben zengû kirin (dike)
Sprache ziman m.
sprechen peyîvîn (dişeyîve), axaftin (dişaxife), xeberdan (xeberdide)
sprechen, davon qalê kirin
springen firîn (difire), banzdan (banzdide)
Staat dewlet f.
Stadt bajar m.
stark xurt
stehen bleiben sekinîn (disekine)
stehlen dizîn (didize)

Steigbügel zengû f.
Stein kevir m.
sterben mirin (dimire)
Stimme deng m.
Stimme erheben serê xwe bilindkirin
Stirn enî m.
stöhnen nalîn (dinale)
stolz serbilind
streiten hevixistin (hevdixe)
Stricknadel pîj m.
Stück parçe m.
Student/in xwendekar m.f.
studieren xwendin (dixwîne)
Stuhl stol f.
suchen gerîn (digere)
Süden başûr f.
Südosten rojhilatabaşûr f.
Südwesten rojavabaşûr f.
süß xweş
Süßspeise hewle f.

T

Tabak titûn f.
Tadel lom m.
Tag roj f.
täglich rojê, royê, her roj
Tagtraum xeyal f.
Tal (kleines) newal f.
Tal, großes gelî m.
Taldorf deyst f.
Tandor tendûr f.
Tante met, xatî, xalojin f., amojin f.
Tanz dîlan f., govend f.
tanzen lîstin (dilîze), govend girtin (digire)
tapfer mêrxaz
Tasche tûr m., çente m., berî f.
Taschentuch desmal f.
tausend hezar
Tee çay f.
Teehaus çayxane f.
Teil parçe m.

telefonieren têlêfonkirin (têlêfondike)
teuer biha
Thermalbad germik f.
Ticket bilêt f.
tief kûr
Tisch mase f.
Toilette destav f.
Tomate tomate, bacanê sor f.
töten kuştin (dikuje)
Totentuch kefen m.
Träne hêsir m.
Trauben tirî m.
Traum xevin f.
traurig xemgîn, dilêş
treiben ajotin (dajo)
trinken vexwarin (vedixwe)
Trommel def f.
Tropfen dilop f.
Tuch hewrî f.
Tulpe sosin f.
Tumor kul f.
Tür derî m.
türkisch tirkî
Tyrann xûnxwar m., xwînxwar

U

Uhr saet f.
um . . . herum dor û ber, dor û der
um . . . Uhr di saet . . . de
umschmeicheln bergerîn (berdigere)
unabhängig serbest
unbarmherzig zalîmî
und û
Ungerechtigkeit zulm f.(arab)
Unglücksbringer/in bextreş m., f.
Universität ûnîversîte f., zanîngeh f.
unten jêr
unter bin
Unterdrücker zordest m.
Unterdrückte/r bindest m., f.
Unterdrückung zordestî f.

unterhalten, sich peyîvandîn
 (di peyîvîne)
Unterhemd kiras m.
Unterhose (Männer) derpî m.
Unterhose (Frauen) hevalkiras m.
unterwegs di rê de
Unwissenheit nezanî f.
unwohl bêkêf
Urenkel nevîçirtik m.f.
überall hemû der
übergeben pêşkêşkirin (pêşkêşdike)
übermorgen dusibe
überreichen gîhandin (digihîne)
überübermorgen sêside
überwältigt sein metel mayîn (dimîne)
überziehen rûkirin (rûdike)

V

Vansee Gola Wanê
Vater bav m.
Veilchen binefş f.
verboten qedexê
vergeben helal kirin (dike)
vergessen bîrkirin (bîrdike)
Vergleich hempa m.
verkaufen firotin (difiroşe)
Verkäufer/in firoşvan m., f.
verkehrt çep, vajî
verlassen terikandin (diterikîne)
verlieben dîlketin (dildikeve)
verlieren wendakirin (wendadike)
verloben gustîl kirin (dike)
versammeln, sich civîn (dicivîn Pl)
verschiedenfarbig belek, reng û reng
Verstand raman f., aqil m.
verstecken veşartin (vedîşerîne)
Versteckenspiel Veşartonek
verstehen têgihîştin (têdigêje), femkirin (femdike)
verteilt sein parîvebûn
verzweifelt tengazar

viel pir, gelek, zef, zêde
vielfärbig reng û reng
violett binevî
Vogel civîk m., cûcik m., f.
Volk gel m.
voll tijî
von jetzt an îro şûnda
von nun an êdî, ango, niha şûnda
von ihm jê- aus- jî wî
von jî ... de
von Herzen kommend dilovanî, jî dil
vor ber ... re
vor zwei Jahren pêrar
vorvorgestern betirpêr
vor jî ber. ... re, ber, berî
vorantreiben pêş ve birin (dibe)
vorbeigehen derbas bûyîn
vorbereiten çêkirin (çêdike)
Vorbereitung tevdarek f.
vorgestern nacht pêr şev
vorgestern pêr
Vorlesung fêr m.
Vormittag berî nîvro
vornehm kubar
Vorrat zad m.
vorvorgestern betirpêr
Vorwurf lom m.

W

wachsen hêşînbûn (hêşîndibe)
Wald mêşe f., daristan f.
Walnuß gûz f.
Wand dîwar m.
Wange gep f., hinarik f.
wann? kengê? çiçax?
wäre doch bila + Konj
warm germ
Wärme germa f.
warten hêviya ... bûyîn, sekinîn
 (disekine), rawestîn (radiweste)
warum? çima?

was auch immer hema çi ... be, çawa hebe
was? çi?
waschen şûştin (dişo)
Wasser av f.
Wassermelone kal f., zebeş m.
Wasserquelle kanî f.
weben tevin çêkirin (çêdikin)
Webstuhl tevin m.
weder . . . noch ne ... nejî
Weg rê f.
Wege, verschiedenste rê û dirb
Wegweiser rêber m.f.
wehren, sich berxwedan (berxwedide)
weiblich mê
weich nerm
Wechsel wişne f.
weiden çêrandin (diçêrîne)
weil jî ber ku
weinen girîn (digirî)
Weise, auf diese bi vî avayî
weiß spî
Weißkraut kelem f.
weit dûr; fire
Weizen genim m.
welcher? kîjan?
Welt dunê f., cîhan f., dinê f.
wem? kê?
wen? kê?
wenig kê, hindik
wenn doch . . . ! xazil ... !
wer? kî?
werfen avîtin (davêje)
Werkzeug hacet Pl.
Wert qîmet f.
Westen rojava f.
wichtig giring
wie wek, çawa
wieder dîsa
wiederholen vegerandin (vedigêrîne)
Wiege dergûş f.
Wiese çêre f.

wieviele? çend?
Wimper bijang f.
Wind ba m.
winden badan (badide)
Winter zivistan f.
wir em
Wirtschaft aborî f.
wissen zanîn (dizane)
wissend zana, zanistî
wo genau? li ku?
wo? ku? ka?
Woche hefte f.
wofür? ji bo çi?
woher? ji ku?
wohin? kude?
wohl fühlen, sich kêf kirin (kêfdike)
Wohlsein kêf f.
Wolf gur m.
wollen xwastin (dixwaze)
wozu? ji bo çi?
wundern, sich metel mayîn (dimîne)
Wunsch daxwazî f., xwastek f.
Würde şeref m.
Wut hêrs f.

Z

Zahl hejmar f.
zahn kedî
Zahn diran m.
Zahnschmerz diranêş f.
zart nazik, tenik
Zehe pêçî f.
zeigen nîşandan (nîşandide), gerandin (digerîne)
Zeit dem f., zeman f.
Zeitschrift kovar f.
Zeitung rojname f.
Zentrum navîn f., navçe f.
zerbrechen şikênandin (dişikêne)
zerkleinert hûr
zerreißen qelişandin (diqelişîne)

zerstückelt parçe, parçe
zertrümmern pelixandin (dipelixîne)
ziehen kişandin (dikişîne), kaşkirin (kaşdike)
Zimmer ode f.
Zitrone lîmon f.
zittern lerezîn (dilerize)
zitternd zîz
Zopf gulî f.
Zorn hêrs f.
zu ji ... re, berbi
zu jener Zeit, als dema ku
zu ihm jê re
Zucchini kundir m.
Zucker şeker m.
Zuckerl kanfêt f.
Zuckermelone qawîn m.
zuerst berê
Zug tren f.
zugleich di derbekê de, demekê de
zuhören guhdarkirin (guhdarkike)
Zuhörer/in guhdar m., f.
Zunge ziman m.
zurückkehren zivirîn (dizivire)
zusammen tevî hev, bi hev re
zusammenhalten hevgirtin (hevdigirin)
zusammenstoßen hevketin (hevdikeve)
Zwiebel pîvaz f.
zwischen ji nav ... re, mabeyna, li nav, di ... nav de

INDEX

Alphabet	11	Negation im Futur	78
Begrüßungsformen	17	Negation im Präsens	16, 61
Bekleidung	56	Negation in den Zeiten der Vergangenheit	85
Bestimmter Partikel	22	Objektkasus	40, 41
bûyîn - Konjugation im Präsens	14	Obst	57
Datum	47, 48	Passiv	96
Demonstrativpronomina ev, ew	66	Perfekt	90
ev, ew	66	Personalpronomina	13
Familie	26	Plusquamperfekt	101
Farben	71	Possessivpronomina	22
Futur I	77	Postpositionen	71
Futur II	137	Präfixe	130
Gegenwart	15	Präpositionen	71
gelek/gelekî	16	Präsens	15, 16
Gemüse	57	Präteritum	82
Genetivische Beziehung	62	Relativsätze	122
Hebûn	32	Steigerungsformen	123
herîn - gehen	91	Substantivischer Gebrauch von Verben	60
Himmelsrichtungen	49	Suffixe	132
Imperativ	68	Superlativ	124
Imperfekt	95	Tageszeiten	47
Indirekte Rede	138	Uhrzeit	46
Jahreszeiten	69	Unbestimmte Partikel	33
karin	55	Verneinung	61, 78
Komperativ	123	Verneinung in der Vergangenheit	85
Konditional I	115	Verneinung im Konjunktiv Imperfekt	110
Konditional II	147	Verwandtschaftsverhältnisse	26
Konjunktiv Präsens	102	vîn	55
Konjunktiv Plusquamperfekt	142	Vokativ	133
Konjunktiv Perfekt	129	Vorsilben	130
Konjunktiv Imperfekt	110	Wenn - Sätze	105, 116, 130, 148
Körperteile	35	Wochentage	47
Krankheiten	36	Xazil	112
ku - Sätze	104	xwastin	55
Mahlzeiten	42	xwe	54
Modalverben: xwastin, karin, vîn	55	y - als Bindekonsonant	23
Monate	70	yê, ya, yên	68
Nachsilben	130	Zahlen	24